XENOPHONTIS
SCRIPTA MINORA

FASCICULUS PRIOR

OECONOMICUM · CONVIVIUM · HIERONEM
AGESILAUM · APOLOGIAM SOCRATIS
CONTINENS

POST LUDOVICUM DINDORF
ITERUM EDIDIT
TH. THALHEIM

LIPSIAE IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI MCMXV

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI

HENRICO SCHENKL

GRATO PIOQUE ANIMO

PRAEFATIO

Opinione celerius editio nova requiritur, quamquam priorem censor quidam ne prelo quidem dignam iudicaverat. Nunc loci omnes, quibus in illa de codicibus dubitatio esse poterat, denuo examinati sunt, Vaticani et Florentini ab J. Heegio, Viennenses a F. Borsosio, Lipsienses a R. Hahnio. De Venetis G. Coggiola, de Parisiensibus H. Lebègue, de quibusdam locis Vaticanorum G. Mercati et A. Ratti benignissime ad me rettulerunt.

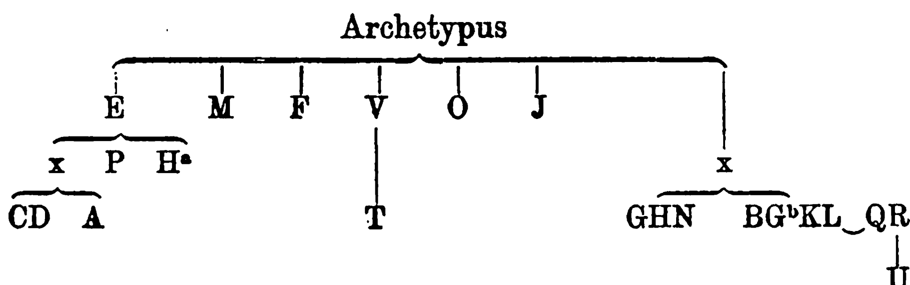
De Xenophontis Oeconomico inter recentiores C. Schenkl optime meritus est, cum in editione (Berol. 1876) tredecim libros adhibuerit et de eorum varietatibus in studiis Xen. (Sitzungsber. Wien LXXXIII 112 sq.) rettulerit. Sunt autem hi:

A	Paris. 1643 s. XV	quos post Gailium et G. Sauppium Schenkl denuo contulit. B desinit 1, 23 τὸ λοιπόν.
B	Paris. 2955 s. XV	
C	Paris. 1646 s. XVI	quos post Gailium G. Sauppe accuratius examinavit.
D	Paris. 1647 s. XVI	
E	Laur. LXXX 13 s. XIII/XIV Bandini III 202	quos contulit G. Vitelli, (liber E ad editionem Schenklio nondum praesto fuit).
F	Laur. LXXXV 9 s. XIII Bandini III 257	
G	Laur. LV 21 s. XIV Bandini II 285, examinatus a R. Schoellio, a 18, 3 inde manu recentiore (G^b) scriptus.	
H	Regin. 96 s. XII/XIII	quos contulit A. Mau. J desinit 16, 15 ἐγὼ καταβάλλειν.
J	Urbin. 93 s. XV	
K	Pal. 184 s. XV	
L	Vat. 128 s. XV	

M Lips. 9 s. XIV, quem contulit post Sturzium (vol. I 27) G. Sauppe (cf. ed. Breitb. p. VI). Magnam lacunam habet inde a 12, 9 ad 19, 16.
N Guelferb. 71, 19 s. XIII, post Zeunium et Schneiderum excussus ab E. Kerstio et A. Reutero, Genethliacon Gotting. 69.
O Vind. 95 (48) s. XV } quos Schenkl ipse contulit.
P Vind. 37 (70) s. XV }
Accesserunt deinde:
H^a Brit. 5110 s. XIV, adhibitus ab Holdeno (ed.^{5} Lond. 1895) et Marchantio (ed. Oxon. 1901).
Q Ambr. A 157 sup. anni 1426 } quos contulit Bolla, Mem. Lombard. XIX 121 sq. cf. Schenkl Berl. Phil. W. 1893, 901 sq.
R Ambr. E 119 sup. s. XV }
T Marc. 368 s. XV, de quo rettulit Keller, Philol. 45, 184.
U Marc. 513, collatus a G. Vitellio cf. Stud. It. V 328, adhibitus a Marchantio.
V Marc. 511 s. XIII excussus a Schenklio, cf. Berl. Phil. W. 1893, 901, cuius opera una cum collationibus librorum ABEFGHJKLOP et QR (inde a 7, 6) singulari H. Schenklii beneficio uti mihi licuit.

Quorum librorum duas esse quasi familias iam C. Schenkl pf. VIII animadvertit. Atque primum quidem a libro E pendent libri ACDPH^a (cf. 8, 22; 10, 4; 18, 6), inter quos artissimo CD, artiore quodam vinculo ACD (cf. 12, 20; 15, 9) contineri videntur. Hi igitur libri neglegendi sunt, nisi quod A Mich. Apostolii, a quo scriptus est, correctiones quasdam praebet. Deinde BHGKLN inter se propinqui sunt (19, 16. 18; 21, 2. 4. 6) ita tamen, ut ab altera parte GHN (7, 13. 20; 3, 5. 8), ab altera BG^{b}KL (19, 4. 5. 7; 20, 18) stent. Ad quos libros, KL maxime, prope accedunt QRU (U quidem ex R descriptus), quamquam lacunas communes non prae se ferunt. Atque huius familiae ut antiquissimi, ita optimi sunt HN neque tamen excellunt praeter ceteros libros, qui inter has duas familias interpositi

sunt: MFVOJ. In libris vero MFVOJ lacunarum nulla est communio. Itaque hoc fere librorum stemma proposuerim:

Quae cum ita sint, librorum antiquissimorum EMFVH plenam fere discrepantiam dedi neglectis tamen, ut par erat, vel minutiis vel apertis scribarum erroribus. Nullius pretii vero dicuntur esse Laur. LV, 19 et LV 22 et 112 (AF 2660 s. XV), quorum hic eandem lacunam praebet (8, 10—22 Stud. It. I 154) atque QRU, liber LV 22 ex libro V originem duxisse putatur, quod idem de libro Marc. 369 credendum est cf. Stud. It. VI 474. De cod. Mut. Est. 129 (III D 10), qui Oec. et Conv. continet, s. XV cf. ib. IV 468.

Librorum consensum C. Schenklium secutus litera *Υ* significavi.

Sed praeter libros manuscriptos partes capitum VIII et IX servatae sunt in fragmentis papyraceis (Grenfell et Hunt, Oxyr. II 120), quorum diversas lectiones littera *Π* designavi. Editionum veterum Juntina 1516 ad libros KL, Aldina 1525 ad librum V redire videntur.

Qua ex librorum abundantia ad penuriam fere reicimur in Convivio, cum tota familia BHGKLN deficiat, excepto libro B (hic C siglo praedito) qui hic quoque mutilus partem extremam servavit.

Habemus igitur hosce:

A Paris. 1643 s. XV, quem post Gailium et G. Sauppium contulit C. Schenkl.

B Paris. 1645, quem post Gailium examinavit Sauppe.

C Paris. 2955 s. XV, continet partem extremam inde a 8, 28 *πλείονος ἢ*, a 8, 35 *ὡς καὶ* ad 39 *παρὰ σοὶ* altera manu scriptum; contulit post Gailium et Sauppium Schenkl (B Oec.).

D Laur. LXXXV 9 s. XIII (F Oec.) | quos contulit
E Laur. LXXX 13 s. XIII/XIV | G. Vitelli.
F Vind. 109 (5) s. XV, quem post Schubartium inspexit Schenkl.
G Vind. 95 (48) s. XV, quem contulit Schenkl, (O Oec.).
H Vind. 37 (70) s. XV, quo duplex continetur Convivii exemplar, unum f. 112^b—124^b (H^1), alterum altera manu scriptum f. 148^b—163^b (H^2); contulit Schenkl (P Oec.).

Accedunt:

H^a Brit. 5110 s. XIV, adhibitus a Marchantio.
V Marc. 511, cuius exemplar photographicum mihi praesto fuit, lectiones exscripsit H. Raeder, Berl. Phil. Woch. 1912, 66.

Libri ceteri Veneti et Ambrosiani QR nondum excussi sunt, non magis Leidensis e legato Vulcanii 2 s. XV, ex quo pauca commemoravit Mehler. De Mut. 129 cf. p. VII. Laur. 110 (AF 2657) idem fragmentum praebet, quod C (Stud. It. I 154). Qui omnes indigni videntur, quibus operam impertias.

Duo esse horum librorum genera C. Schenkl docuit, alterum ABEH^1, ad quos hic quoque pertinet H^a, alterum DFH^2. Medium autem locum tenent G et V, sed ita ut propius ad prius genus se applicent. Ac ne hic quidem quidquam impedit, quominus librum E alterius generis caput et fontem existimemus. Quare Rettig egregie falsus est, cum M. Apostolii commentis permotus librum A editionis fundamentum redderet. Alterius vero familiae liber D, quamquam et aetate et bonitate praestat, non item fons est. Cuius rei testis est 4, 47 trium versuum lacuna, quae abest a libris FH^2. Contra cum eadem lacuna in ed. Juntina inveniatur, editionem principem ex libro D originem duxisse non iniuria dixeris. Atque librorum varietates C. Schenkl eodem loco p. 153 proposuit, tamen H. Schenkl, qua est in me benevolentia, ipsas collationes librorum ACDEGH ad me transmisit.

Symposii quoque (8, 16 et 18) fragmentum papyraceum extat (Pap. Giss. 175), quod Kornemann (Philol. LXVII 321) publici iuris fecit (*Π*).

Hieronis libris C. Schenkl (Mélanges Graux Par. 1884 p. 111—120) usus est quindecim:

A	Vat. 1335 s. XII	collatis ab A. Mau.
B	Vat. 128 s. XV (L Oec.)	
C	Vat. 1334 s. XV	
D	Vat. 1950 s. XV	
E	Urb. 93 s. XV (J Oec.)	
F	Pal. 143 s. XV	
G	Paris. 1642 s. XV	hos excepto Lipsiensi, de quo G. Sauppe ad Breitenbachium rettulit, ipse C. Schenkl contulit.
H	Paris. 1643 s. XV (A Oec. et Conv.)	
J	Paris. 2077 s. XV	
K	Paris. 2955 s. XV (B Oec., C. Conv.)	
L	Ambr. E 11 sup. s. XIV	
M	Ambr. E 11 inf. s. XV	
N	Marc. 511 s. XII (V Oec. et Conv.)	
O	Lips. 9 s. XIV (M Oec.)	
P	Vind. 37 s. XV (P Oec., H Conv.)	
Q	Marc. 369 s. XV (apud Schenklium M)	

Accedit T Mut. Est. 145 (II E 12) s. XV, cuius notitiam plenam E. Kalinka tradidit (Innsbrucker Festgruß 1909, 181 sq.).

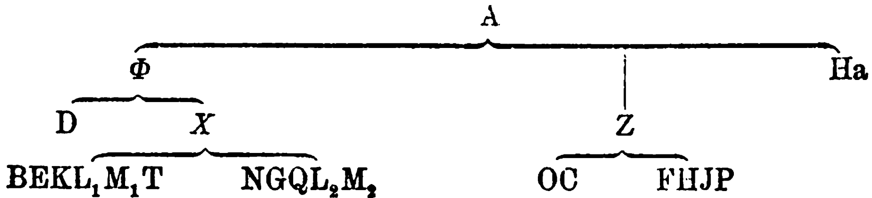
Atque Schenkl libros D ut ex A, Q ut ex N descriptos neglexit, ceterorum tres classes esse docuit, primam A, alteram *X* quae contineret libros NGL, BEK, tertiam *Z* librorum OC, FHJP, ita tamen ut libri *X* multo propius ad librum A accederent et antiquissimum et fide dignissimum. Iam quominus ex hoc libro ceteros omnes originem duxisse diceret, uno loco prohibitus est 3, 7, ubi quae in *XZ* traditur vox *δήπου*, omissa in AD, Stobaei auctoritate firmatur. Mihi praesto fuerunt H. Schenklii beneficio collationes librorum ABCDEFGHKLNPQ et F. Rühlii benignitate quam ipse libri O confecit, praeterea exemplar photographicum libri A et paginae quaedam librorum D et Harleiani 5724 s. XV (Ha), qui Apol. Ages. Hieronem continet.

Atque de libris quid ipse sentiam explicabo, ubi de Agesilai libris rettulero. Hoc dico ed. Reuchlinianam (1520)

ad librum D, Aldinam ad N redire. Ex libris Vat. 1619, Perusino, Caesenate, Monacensi ut s. XV conscriptis nullum fructum redundaturum esse Schenkl putabat neque multo plus exspectandum videtur a libris Laur. LXXX 13 et LV 21 s. XIV (Oec. E et G), de quibus G. Vitelli benignissime ad me rettulit (cf. Herm. XLIIII 431). Stobaei deinde voluminis eius, quod sub prelo erat, schedas O. Hense liberalissime mecum communicavit.

Ad Agesilaum recensendum collatos habui libros ADEGLMNQ, hos quoque H. Schenklii benignitate, qui patris humanissimi copiam mihi permisit. Accesserunt deinde, quae de libris Guelferbytano s. 3616 s. XV (Gu) et Harleiano 5724 (Ha) Schneiderus et Breitenbachius referunt, et libri A hic quoque exemplari photographico bibliopolae liberalitate comparato usus sum. Qui libri non solum omnes lacunarum communione coniuncti sunt, sed etiam DEGLMNQGu peculiares lacunas habent 1, 24; 2, 18; 8, 2. Neque vero ex D ceteri originem duxisse putandi sunt, quoniam D Hier. 2, 4. 18; 10, 7; 3, 5 et lacunis et vitiis inquinatus est, quae in alio libro nullo inveniuntur. Atqui cum non dubium sit, quin D ex libro A fluxerit, non video quomodo illa lacunarum communio explicari possit, nisi ceteros quoque ad librum A redire dicamus. Cui rei quamquam obstare videtur illud *δήπου* Hiero 3, 7, quod in AD omissum extat in *XZ*, tamen siquidem D cum libris *X* origine communi coniunctus est, hi sui iuris esse non possunt, neque magis libri *Z* Hieronis, quorum quae ineptissima videtur lectio 1, 31 *ἐπικαλοῦ λεγομένου* (*ἐπικαλουμένου* AD*X*) ex libro A facilem explicationem habet, quod ibi syllabae *ἐπικαλου* versum claudunt. Quae cum ita sint facere non possum quin vocem *δήπου* Hier. 3, 7 apud *XZ* Stob. ex locis simillimis 1, 27. 29; 2, 15 additam censeam, ut aliis quoque locis singulos vel complures libros cum Stobaeo consentientes videmus velut 1, 8 *πολὺ μείω* 17 *ἐσθίειν καὶ πίνειν* 24 *τούτων ὀσμῶν* 25 *ἐμπιπλάμενος* 27 *ᾧ δή*; 2, 4 *καὶ τὸ κακοδαιμονεῖν* om.; 4, 10 *ἂν*; 9, 7 *ὅπου*. Quin 1, 19 *ἐδωδῆς* Stobaeus cum libris omnibus nostris in vitio aperto (pro *ἡδονῆς*) congruit. Stemma

igitur librorum hoc esse videtur (Herm. XLIII 427):

Apologiae denique quattuor libri innotuerunt, qui iidem Hieronem habent, sed quia in virorum doctorum libris aliis hic siglis significari solent, ego mutare nolui.

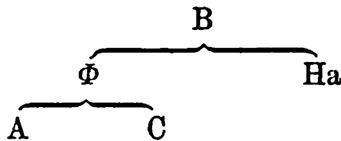
B Vat. 1335 s. XII (A Hier. Ag.) collatus post Mauium ab H. Schenklio cf. L. Tretter, Xen. quae fertur Apologia Graz 1903, p. 3sq.

A Vat. 1950 s. XIV (D Hier. Ag.) collatus a Mauio.

C Mut. 145 s. XV (T Hier.) collatus ab H. Schenklio.

Ha Harl. 5724 s. XV adhibitus a Marchantio ed. Oxon. 1901.

Quorum mihi haec videtur esse ratio:

Quae cum ita sint, in Hierone, Agesilao, Apologia textus ad normam libri Vaticani 1335 constituendus est, id quod in Laced. Republica iisdem fere libris tradita faciendum C. Schenkl, Festschrift für Benndorf p. 23 praedicaverat.

Neque vero talem rationem hoc tempore a quibusdam viris doctissimis irrideri ignoro, quorum sententiam nuperrime E. Kalinka (Festgruß p. 200) et amplexus et tutatus est. Sed quod ipse lectiones nonnullas cod. Mutinensis 145 ut ex egregio quodam codice antiquiore depromptas nobis probare studuit, mihi quidem operam perdidisse videtur, praesertim cum uno certe loco librarium verba tradita varie temptantem videamus. Qui cum Hier. 1, 23 aperto vitio legeret: *ταῦτα τὰ ἐδέσματα εἶναι ἢ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης τρυφῆς ψυχῆς ἐπιθυμήματα*, primum facillimam et veram sanandi viam iniit *τρυφῇ*, deinde lectionis traditae religione motus

σ et in margine ὑπὸ addidit. Quid? hoc facere nullo modo potuit, si in exemplari proposito veram lectionem ante oculos habuisset. Neque minus 11, 10 ποι (οι in ras.) et 13 ἔχεις πάντας suo ingenio indulsit. At qui factum est ut is, qui ceteris locis tanta pietate vestigia codicis quo utebatur secutus est, in scribendis his locis illico vitium indagaret? Qui talia mirantur, velim ipsi paulisper operam codicis describendi sustineant. Mox animi attentionem, opinor, interdum languescere et a sensu aberrare manumque ad ductus propositos rite imitandos deflectere sentient. Aliis certe locis vitia facile animadversa corrigent. Equidem correctiones illas ex bono aliquo libro fluxisse tum credam, ubi locis ut ita dicam desperatis quibusdam, qui non pauci sunt, inde medelam adferri videro.

Restat ut eos viros commemorem, qui in his Xenophontis libris edendis explicandis corrigendis operam collocaverunt:

Bahrdt W., Genethliacon Gottingense. Halle 1888 p. 166.

Beyschlag F., Die Anklage des Sokrates. Progr. Neustadt a. H. 1900. Die Apologie des Xen. Bl. bayr. Gymn. 37 (1901) 496.

Bock, ad Oec. Philol. 56 (1897) 374.

Bornemann F. A., Symp. et Socratis Apologia ed. Lips. 1824 (Born).

Breitenbach L., Oecon. ed. Goth. 1841, Ages. 1846, Hiero 1847 (Breitb).

Brodaeus, Adnot. in omnia Xen. opera. Bas. 1569.

Bruns I., de Xen. Ages. cap. undecimo. Kiel 1895. Att. Liebestheorien und die zeitliche Folge der beiden Symposien. NJb. V (1900) 17.

Camerarius interpr. lat. Oecon. Lips. 1564 (Cam).

Caspers W., de Apol. Socr. Xenophonti abiudicanda. Progr. Recklinghausen 1836 = Jahn. Ann Suppl 8, 101 (1842).

Castalio, Xen. op. Bas. 1540 (Cast).

Clar M., de Ages. vere Xenophonteo. Progr. Aachen. Karlsgymn. 1891.

Cobet C. G., Var. lect. ed. 2, Lugd. Bat. 1873, Novae lect. L. B. 1858 (Cob).
Coppello N. J. B. K. v. d., Observ. in Xen. dial. Hieronem diss. L. B. 1841.
Dindorf L., Xen. scripta min. Lips. 1824, it. 1849 (Ddf).
Dobree P. P., Adversaria ed. Scholefield Cant. 1831, ed. Wagner Berol. 1875 vol. I (Dobr).
Dümmler, zu Xen. Ages. Philol. 54 (1895) 571.
Frick O., Xen. quae fertur Ap. Socr. num genuina putanda sit. Diss. Philol. Hal. XIX 1 sq. (1909).
Frotscher C. H. ed. Hier. Lips. 1822.
Geel Jac., de Xen. Ap. Socr. Lugd. B. 1836.
Gent J. M. van, Misc. crit. Mnem. 7 (1858) 219.
Graux Ch. et Jacob A., Oec. 2. éd. Par. 1900.
Gruno A., de Ages. qu. f. Xen. elocutione. Progr. Neust. Ebersw. 1873.
Güthling O., Xen. Agesilaos. Leipzig 1888.
Haeberlin, (Hier.) NJb. 1890, 575.
Hagen H., de Xen. qu. f. Ages. cap. V. Bern 1864.
Hartman J. J., Analecta Xen. Lugd. B. 1887, Anal. Xen. nova 1889, Xen. Oeconomicus. Leiden 1888.
Heindorf, coniecturae apud Schneiderum, quem vide (Heindf).
Hempel O., de Ages. qu. f. Xenophontis quaest. Progr Berl. FWG. 1894.
Herbst G. A. ed. Symposion. Hal. Sax. 1830.
Herchner J., de sympos. qu. f. Xenoph. diss. Halis Sax. 1875
Hertlein, Konjekturen zu griech. Prosaikern. Prog. Wertheim 1861. 62 (Hertl).
Herwerden, Mnemos. 23 (1895) 317.
Hirschig R. B., Emendat. specimen. Lugd. B. 1849. Miscell. philol. Amstel. 1850. Philol 5 (1850) 297.
Holden H., Hieron 3. ed. Lond. 1904, Oecon. 5. ed. Lond. 1895.
Hug A., Die Unechtheit der Apologie bei Koechly, Reden und Vorträge I 1859, 429.

Hutchinson, rec. Agesilai repetita a Simpsonio. Ox. 1754 (Hutch).
Immisch O., Die Apologie des Xen. NJb. V (1900) 405.
Jacob C. G., Observ. in aliquot Xen. loca. Hal. 1819.
Jacobs Fr., Corollarium criticum. Goth. 1790.
Kaibel G., (Ap.) Herm. 25 (1890) 581.
Kerst Ed., ed. Oecon. Lips. 1840, insunt G. Hermanni aliquot coniecturae.
Kyovsky K., (Ages.) Progr. Pilsen 1884.
Lange R., de Xen. qu. dic. apologia et extremo commentariorum capite. diss. Hal. 1873.
Lincke K., Xen. Dialog περὶ οἴκου. in seiner ursprünglichen Gestalt. Jena 1879. de Xen. libris Socraticis. Progr. Jena 1890. Sokrates u. Xenophon. NJb. 1897, 711. Sokrates u. seine Apologeten. Z. f. d. Gymnwesen 1898, 435 f.
Lippelt, quaestiones biographicae (Ages.) diss. Bonn. 1889.
Löwenklau, ed. Xen. Bas. 1569 (Lkl), c. notis Aem. Porti Francof. 1596.
Marchant E. C., Xen. op. vol II (Comm. Oec. Symp. Ap.). Ox. (1901) (March).
Mehler E., ed. Convivium Lugd. B. 1850 (Mehl).
Menzel A., Untersuchungen z. Sokratesprozeß. Wien. SB. 145 (1902) II 1 f.
Mosche Chr., Animadv. in Xen. Oeconomicum. Francof. M. 1793.
Naber S. A., (Ages.) Mnem. 25 (1897) 374.
Opitz A., quaestiones Xenophonteae. de Hellenicorum atque Agesilai necessitudine. Vratisl. 1913.
Philelphus Franc. interpret. lat. Agesilai in ed. Bas. 1555 (Phil).
Platt, Class. Rev. X 382.
Pohle E., Die angebl. Xenophonteische Apol. in ihrem Verh. zum letzten Kap. der Mem. Progr. Altenburg 1874.
Postgate, Class. Rev. XI 22.
Reiske J. J., adversaria anno 1756 ad. ed. Bach. conscripta Hauniae conservantur, quorum apographum a se confectum H. Schenkl benigne mihi praebuit (Rsk).

Rettig G. F., ed. Conviv. Lips. 1881.
Reuchlin, ed. Hier. Ages. Apol. Hagenoae 1520.
Richards H., Class. Rev. X 102. 292; XI 18. 336; XII 195, Notes on Xen. and others. Lond. 1907 (Rich.).
Rosenstiel F., Einige fremdartige Zusätze in Xen. Schriften. Progr. Sondershausen 1908.
Sachse A., Über Xen. Agesilaos diss. Jen. Gott. 1875.
Sauppe G., ed. Conv. Hier. Ages. Helmstad. 1841, script. min. Lips. 1866, Appendicula ad scripta minora. Lips. 1869 (Sauppe).
Sauppe H., adnot. criticae ad Conv. et Ages. Philol. 55 (1896) 179.
Schäfer G. H., ed. Lips. 1818.
Schanz M., praef. ad Apol. Platonicam (Apol.) p. 76.
Schenkl C., ed. Comm. Oec. Conv. Apol. Berol. 1876, Xen. Studien. Wien. SB. 83 (1876) 103, Mélanges Graux Paris 1884, 111.
Schneider J. G., ed. Oec. Conv. Hier. Ages. Lips. 1805 (Schn).
Schwartz K. G. P., Mnem. 14 (1886) 442.
Seyffert W., de Xenoph. Ages. quaestiones. diss. Gott. 1909.
Stephanus H., ed. Paris. 1561 et 1581 (Steph).
Stockmair, Ist die Schrift Ἀγησ. ein Werk Xen.? Progr. Görz 1900.
Terwelp A. de, de Ag. qu. Xen. nomine f. auctore. diss. Monast. 1874.
Thalheim Th., Zum Oecon. Herm. 42, 630. Zu Hier. Ages. Apol. Herm. 43, 427.
Tournier Éd., observ. sur le texte de l'Économique, Mélanges Renier Paris 1887, 65.
Tretter Laur., Xen. qu. f. Apologia rec. Progr. Graz I. Gymn. 1903.
Valckenaer, cuius schedis Cobet usus est in Nov. Lect. (Valck).
Victorius P., lectiones ed. Aldinae Monacensi adscriptae ed. Fr. Jacobs, Seebod. Misc. crit. I 1, 157: haustae sunt e libro Laur. LV 22, cf. Cerocchi Stud. It. VI 479.

Villoison, scripturae ex margine libri Villoisonii a Weiskio in extremo editionis volumine publicatae.
Voigtländer Joh., de locis nonnullis in Xen. Oec. disp. Progr. Schneeberg 1827.
Weiske Ed., ed. vol V. Lips. 1802.
Wetzel M., Die Apologie des Xenophon. NJb. V (1900) 389.
Wilamowitz U. de, (Apol.). Herm. 32 (1897) 99.
Zeune J. K., ed. Lips. 1782.

Addo ex Dittenbergeri, Roquettii, Simonis aliorum iudicio, qui in has res diligentissime inquisiverunt, Oeconomicum, Hieronem, Symposion a Xenophonte, cum Scillunte consedisset, inter annos circiter 387 et 380 composita esse. Atque Oeconomicum iam antiquitus interpolationibus non exiguis foedatum esse C. Lincke demonstravit. Agesilaum vero post annum 359 conscriptum esse res ipsa docet. Denique Apologia, quam nuper O. Frick ante Xenophontis Commentarios editam esse probavit, mihi non a Xenophonte, sed a Cynico quodam videtur originem traxisse, cf. Berl. Phil. Woch. 1909, 1077.

Dabam Vratislaviae mense Decembri 1914.

Corrigenda:

Muta verbi *ἀϑϱοίζειν* spiritum, ut sit *ἁϑϱοίζειν.*

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ.

Ἤκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ οἰκονομίας τοιάδε I
διαλεγομένου. Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἆρά γε
ἡ οἰκονομία ἐπιστήμης τινὸς ὄνομά ἐστιν, ὥσπερ ἡ
ἰατρικὴ καὶ ἡ χαλκευτικὴ καὶ ἡ τεκτονική; Ἔμοιγε δο-
κεῖ, ἔφη ὁ Κριτόβουλος. Ἦ καὶ ὥσπερ τούτων τῶν 2
τεχνῶν ἔχοιμεν ἂν εἰπεῖν ὅ τι ἔργον ἑκάστης, οὕτω καὶ
τῆς οἰκονομίας δυναίμεθ' ἂν εἰπεῖν ὅ τι ἔργον αὐτῆς
ἐστι; Δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγα-
θοῦ εἶναι εὖ οἰκεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον. Ἦ καὶ τὸν 3
ἄλλου δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἐπιτρέποι τις
αὐτῷ, οὐκ ἂν δύναιτο, εἰ βούλοιτο, εὖ οἰκεῖν, ὥσπερ
καὶ τὸν ἑαυτοῦ; ὁ μὲν γὰρ τεκτονικὴν ἐπιστάμενος
ὁμοίως ἂν καὶ ἄλλῳ δύναιτο ἐργάζεσθαι ὅ τιπερ καὶ
ἑαυτῷ. Καὶ ⟨ὁ⟩ οἰκονομικός γ' ἂν ὡσαύτως, ἔμοιγε

3 *Galen. XII p. 288 Chart.* ἤκουσα ... διαλεγομένου 7 *sq. cf. Philod. Oec. Col. I fr. I Jensen*

Tit. ξεν. ῥήτορος EFM ξεν. ῥήτορος λόγος V F *add.* τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα σωκράτης, κριτόβουλος, ἰσχόμαχος
3 αὐτοῦ V *add.* τοῦ σωκράτους 6 ἡ *ante* χαλκ. *om.* EHMV || ἡ *ante* τεκτ. *om.* V 9 δυναίμεθ' VB δυνάμεθ' *cet.* 11 καὶ ... οὐκ *cf.* § 9, *Conv.* 2, 25, ⟨ἢ⟩ οὐκ *Heindf.* 16 Καὶ ὁ ... ὡσαύτως *Critobulo tribuit Reisig, Socrati ceteri* || ὁ *add.* G *om. cet.*

4 *δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Ἔστιν ἄρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὴν*
τέχνην ταύτην ἐπισταμένῳ, καὶ εἰ μὴ αὐτὸς τύχοι χρή-
ματα ἔχων, τὸν ἄλλου οἶκον οἰκονομοῦντα ὥσπερ καὶ
οἰκοδομοῦντα μισθοφορεῖν; Νὴ Δία καὶ πολύν γε
μισθόν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, φέροιτ' ἄν, εἰ δύναιτο
οἶκον παραλαβὼν τελεῖν τε ὅσα δεῖ καὶ περιουσίαν
5 *ποιῶν αὔξειν τὸν οἶκον. Οἶκος δὲ δὴ τί δοκεῖ ἡμῖν*
εἶναι; ἆρα ὅπερ οἰκία, ἢ καὶ ὅσα τις ἔξω τῆς οἰκίας
κέκτηται, πάντα τοῦ οἴκου ταῦτά ἐστιν; Ἐμοὶ γοῦν,
ἔφη ὁ Κριτόβουλος, δοκεῖ, καὶ εἰ μηδ' ἐν τῇ αὐτῇ
πόλει εἴη τῷ κεκτημένῳ, πάντα τοῦ οἴκου εἶναι ὅσα
6 *τις κέκτηται. Οὐκοῦν καὶ ἐχθροὺς κέκτηνταί τινες;*
Νὴ Δία καὶ πολλούς γε ἔνιοι. Ἦ καὶ κτήματα αὐτῶν
φήσομεν εἶναι τοὺς ἐχθρούς; Γελοῖον μεντἂν εἴη, ἔφη
ὁ Κριτόβουλος, εἰ ὁ τοὺς ἐχθροὺς αὔξων προσέτι καὶ
7 *μισθὸν τούτου φέροι. Ὅτι τοι ἡμῖν ἐδόκει οἶκος ἀν-*
δρὸς εἶναι ὅπερ κτῆσις. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος,
ὅ τι γέ τις ἀγαθὸν κέκτηται· οὐ μὰ Δί' οὐκ εἴ τι κα-
κόν, τοῦτο κτῆμα ἐγὼ καλῶ. Σὺ ἔοικας τὰ ἑκάστῳ
ὠφέλιμα κτήματα καλεῖν. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· τὰ δέ
γε βλάπτοντα ζημίαν ἔγωγε νομίζω μᾶλλον ἢ χρή-
8 *ματα. Κἂν ἄρα γέ τις ἵππον πριάμενος μὴ ἐπίστηται*
αὐτῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ καταπίπτων ἀπ' αὐτοῦ κακὰ λαμ-
βάνῃ, οὐ χρήματα αὐτῷ ἐστιν ὁ ἵππος; Οὔκ, εἴπερ
τὰ χρήματά γ' ἐστὶν ἀγαθόν. Οὐδ' ἄρα γε ἡ γῆ ἀν-
θρώπῳ ἐστὶ χρήματα, ὅστις οὕτως ἐργάζεται αὐτὴν
ὥστε ζημιοῦσθαι ἐργαζόμενος; Οὐδὲ ἡ γῆ μέντοι χρή-

1 *δοκεῖ cf. Comm. III 13, 6, IV 3, 10; 6, 2* 5 *φέρειν τ' ἂν* FM *et ν eraso* E *φέροι ἂν Mehl.* 9 *κέκτηται Schn. ἐκέκτητο* Υ 14 *εἶναι om.* V 19 *τοῦτο τὸ* V ‖ *post σὺ* M *s. v. add. δ' Schn., sed cf. § 12. 17* 22 *ἐπίσταιτο* EHV *ἐπίσταται* M 23 *κακὸν Cob.* 25 *γ' om.* H 27 *χρῆμά* EFMV

ματά ἐστιν, εἴπερ ἀντὶ τοῦ τρέφειν πεινῆν παρα-
σκευάζει. Οὐκοῦν καὶ τὰ πρόβατα ὡσαύτως, εἴ τις 9
διὰ τὸ μὴ ἐπίστασθαι προβάτοις χρῆσθαι ζημιοῖτο,
οὐδὲ τὰ πρόβατα χρήματα τούτῳ εἴη ἄν; Οὔκουν
ἔμοιγε δοκεῖ. Σὺ ἄρα, ὡς ἔοικε, τὰ μὲν ὠφελοῦντα
χρήματα ἡγεῖ, τὰ δὲ βλάπτοντα οὐ χρήματα. Οὕτως.
Ταὐτὰ ἄρα ὄντα τῷ μὲν ἐπισταμένῳ χρῆσθαι αὐτῶν 10
ἑκάστοις χρήματά ἐστι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ οὐ χρή-
ματα· ὥσπερ γε αὐλοὶ τῷ μὲν ἐπισταμένῳ ἀξίως λόγου
αὐλεῖν χρήματά εἰσι, τῷ δὲ μὴ ἐπισταμένῳ οὐδὲν μᾶλ-
λον ἢ ἄχρηστοι λίθοι. Εἰ μὴ ἀποδιδοῖτό γε αὐτούς.
Τοῦτ' αὖ φαίνεται ἡμῖν, ἀποδιδομένοις μὲν οἱ αὐλοὶ 11
χρήματα, μὴ ἀποδιδομένοις δὲ ἀλλὰ κεκτημένοις οὔ,
τοῖς μὴ ἐπισταμένοις αὐτοῖς χρῆσθαι; Καὶ ὁμολογου-
μένως γε, ὦ Σώκρατες, ὁ λόγος ἡμῖν χωρεῖ, ἐπείπερ
εἴρηται τὰ ὠφελοῦντα χρήματα εἶναι. μὴ πωλούμενοι
μὲν γὰρ οὐ χρήματά εἰσιν οἱ αὐλοί· οὐδὲν γὰρ χρήσι-
μοί εἰσι· πωλούμενοι δὲ χρήματα. πρὸς ταῦτα δ' ὁ 12
Σωκράτης εἶπεν, Ἢν ἐπίστηταί γε πωλεῖν. εἰ δὲ πω-
λοίη αὖ πρὸς τοῦτο ᾧ μὴ ἐπίσταιτο χρῆσθαι, οὐδὲ
πωλούμενοί εἰσι χρήματα κατά γε τὸν σὸν λόγον. Λέ-
γειν ἔοικας, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδὲ τὸ ἀργύριόν ἐστι
χρήματα, εἰ μή τις ἐπίσταιτο χρῆσθαι αὐτῷ. Καὶ σὺ 13
δέ μοι δοκεῖς οὕτω συνομολογεῖν, ἀφ' ὧν τις ὠφελεῖ-
σθαι δύναται, χρήματα εἶναι. εἰ γοῦν τις χρῷτο τῷ
ἀργυρίῳ ὥστε πριάμενος οἷον ἑταίραν διὰ ταύτην κά-

11 εἰ μή . . . αὐτούς *Critobulo tribui, Socrati rursus, quae sequuntur, cf. Herm. XLII 630* 12 τοῦτ' αὐτὸ *Schn.* τοῦτ' οὖν *Breitb.*, τοῦτ' ἄρα *March., sed interrogantis est cf. 12, 13* 14 καὶ δι' ὁμολογουμένων *Hirsch.* 20 τοῦτον ὃς *Y corr. Cob.* ‖ ἐπιστῆται vel ἐπίστηται *corr. Steph.* 23 ἐπιστῆται vel ἐπίστηται *corr. Steph.* 24 οὕτω *post* 25 τις *transp. Cob.* 25 εἰ δ' οὖν *Hertl.*

κιον μὲν τὸ σῶμα ἔχοι, κάκιον δὲ τὴν ψυχήν, κάκιον δὲ τὸν οἶκον, πῶς ἂν ἔτι τὸ ἀργύριον αὐτῷ ὠφέλιμον εἴη; Οὐδαμῶς, εἰ μή πέρ γε καὶ τὸν ὑοσκύαμον καλούμενον χρήματα εἶναι φήσομεν, ὑφ' οὗ οἱ φαγόντες
14 αὐτὸν παραπλῆγες γίγνονται. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον, εἰ μή τις ἐπίσταιτο αὐτῷ χρῆσθαι, οὕτω πόρρω ἀπωθείσθω, ὦ Κριτόβουλε, ὥστε μηδὲ χρήματα εἶναι. οἱ δὲ φίλοι, ἤν τις ἐπίστηται αὐτοῖς χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπ' αὐτῶν τί φήσομεν αὐτοὺς εἶναι; Χρήματα νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ πολύ γε μᾶλλον
15 ἢ τοὺς βοῦς, ἢν ὠφελιμώτεροί γε ὦσι τῶν βοῶν. Καὶ οἱ ἐχθροί γε ἄρα κατά γε τὸν σὸν λόγον χρήματά εἰσι τῷ δυναμένῳ ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ὠφελεῖσθαι. Ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. Οἰκονόμου ἄρα ἐστὶν ἀγαθοῦ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπίστασθαι χρῆσθαι ὥστε ὠφελεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν. Ἰσχυρότατά γε. Καὶ γὰρ δὴ ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ὅσοι μὲν δὴ οἶκοι ἰδιωτῶν ηὐξημένοι εἰσὶν ἀπὸ πολέ-
16 μου, ὅσοι δὲ καὶ τυράννων. Ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν καλῶς ἔμοιγε δοκεῖ λέγεσθαι, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κριτόβουλος· ἐκεῖνο δ' ἡμῖν τί φαίνεται, ὁπόταν ὁρῶμέν τινας ἐπιστήμας μὲν ἔχοντας καὶ ἀφορμὰς ἀφ' ὧν δύνανται ἐργαζόμενοι αὔξειν τοὺς οἴκους, αἰσθανώμεθα δὲ αὐτοὺς ταῦτα μὴ ἐθέλοντας ποιεῖν, καὶ διὰ τοῦτο ὁρῶμεν ἀνωφελεῖς οὔσας αὐτοῖς τὰς ἐπιστήμας; ἄλλο τι ἢ τούτοις αὖ οὔτε αἱ ἐπιστῆμαι χρήματά εἰσιν

11 *sq. Plut. Mor. p.* 40^c^, 86^c^

5 αὐτὸν *om.* BKLM *del. Cob.* 11 ἢν ὠφ. . . . βοῶν *del. Hartm.* 15 ⟨καὶ⟩ ἀπὸ *malit March.* 16 *post* γε *lac. stat. Cob.* 18 δὲ ἀπὸ τυραννιῶν *Y* δὲ τυράννων *Weiske* καὶ *add. Schn.* 24 ἐπιστήμας ⟨καὶ τὰς ἀφορμάς⟩ *Bock*

οὔτε τὰ κτήματα; Περὶ δούλων μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, 17
ἐπιχειρεῖς, ὦ Κριτόβουλε, διαλέγεσθαι; Οὐ μὰ Δί',
ἔφη, οὐκ ἔγωγε, ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐπατριδῶν ἐνίων γε
δοκούντων εἶναι, οὓς ἐγὼ ὁρῶ τοὺς μὲν καὶ πολεμι-
κάς, τοὺς δὲ καὶ εἰρηνικὰς ἐπιστήμας ἔχοντας, ταύτας
δὲ οὐκ ἐθέλοντας ἐργάζεσθαι, ὡς μὲν ἐγὼ οἶμαι, δι'
αὐτὸ τοῦτο ὅτι δεσπότας οὐκ ἔχουσιν. Καὶ πῶς ἄν, ἔφη 18
ὁ Σωκράτης, δεσπότας οὐκ ἔχοιεν, εἰ εὐχόμενοι εὐ-
δαιμονεῖν καὶ ποιεῖν βουλόμενοι ἀφ' ὧν ἔχοιεν ἀγαθὰ
ἔπειτα κωλύονται ποιεῖν ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀρχόντων;
Καὶ τίνες δὴ οὗτοί εἰσιν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἳ ἀφα-
νεῖς ὄντες ἄρχουσιν αὐτῶν; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σω- 19
κράτης, οὐκ ἀφανεῖς εἰσιν, ἀλλὰ καὶ πάνυ φανεροί.
καὶ ὅτι πονηρότατοί γέ εἰσιν οὐδὲ σὲ λανθάνουσιν,
εἴπερ πονηράν γε νομίζεις ἀργίαν τ' εἶναι καὶ μαλα-
κίαν ψυχῆς καὶ ἀμέλειαν. καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶν ἀπατηλαί 20
τινες δέσποιναι προσποιούμεναι ἡδοναὶ εἶναι, κυβεῖαί
τε καὶ ἀνωφελεῖς ἀνθρώπων ὁμιλίαι, αἳ προϊόντος τοῦ
χρόνου καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐξαπατηθεῖσι καταφανεῖς γί-
γνονται ὅτι λῦπαι ἄρα ἦσαν ἡδοναῖς περιπεπεμμέναι,
αἳ διακωλύουσιν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὠφελίμων ἔργων
κρατοῦσαι. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐργά- 21
ζεσθαι μὲν οὐ κωλύονται ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ καὶ πάνυ
σφοδρῶς πρὸς τὸ ἐργάζεσθαι ἔχουσι καὶ μηχανᾶσθαι
προσόδους· ὅμως δὲ καὶ τοὺς οἴκους κατατρίβουσι καὶ
ἀμηχανίαις συνέχονται. Δοῦλοι γάρ εἰσι καὶ οὗτοι, 22

12 sq. *cf. Philod. Oec. Col. IV 6 sq. J.*

1 τὰ *om.* H 7 ἔχοιεν *Y corr. Schaef.* 9 ἔχοιεν ⟨ἂν⟩ *Rich.* ⟨ἂν⟩ ἔχοιεν *Stahl* 15 πονηρίαν *Y corr. Weiske* 20 περιπεπλεγμέναι H 24 τῷ ἐργ. EFMV

ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ πάνυ γε χαλεπῶν δεσποτῶν, οἱ μὲν λιχνειῶν, οἱ δὲ λαγνειῶν, οἱ δὲ οἰνοφλυγιῶν, οἱ δὲ φιλοτιμιῶν τινων μωρῶν καὶ δαπανηρῶν, ἃ οὕτω χαλεπῶς ἄρχει τῶν ἀνθρώπων ὧν ἂν ἐπικρατήσωσιν, ὥσθ' ἕως μὲν ἂν ὁρῶσιν ἡβῶντας αὐτοὺς καὶ δυναμένους ἐργάζεσθαι, ἀναγκάζουσι φέρειν ἃ ἂν αὐτοὶ ἐργάσωνται καὶ τελεῖν εἰς τὰς αὐτῶν ἐπιθυμίας, ἐπειδὰν δὲ αὐτοὺς ἀδυνάτους αἴσθωνται ὄντας ἐργάζεσθαι διὰ τὸ γῆρας, ἀπολείπουσι τούτους κακῶς γηράσκειν,
23 *ἄλλοις δ' αὖ πειρῶνται δούλοις χρῆσθαι. ἀλλὰ δεῖ, ὦ Κριτόβουλε, πρὸς ταῦτα οὐχ ἧττον διαμάχεσθαι περὶ τῆς ἐλευθερίας ἢ πρὸς τοὺς σὺν ὅπλοις πειρωμένους καταδουλοῦσθαι. πολέμιοι μὲν γοῦν ἤδη ὅταν καλοὶ κἀγαθοὶ ὄντες καταδουλώσωνταί τινας, πολλοὺς δὴ βελτίους ἠνάγκασαν εἶναι σωφρονίσαντες, καὶ ῥᾷον βιοτεύειν τὸν λοιπὸν χρόνον ἐποίησαν· αἱ δὲ τοιαῦται δέσποιναι αἰκιζόμεναι τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰς ψυχὰς καὶ τοὺς οἴκους οὔποτε λήγουσιν, ἔστ' ἂν ἄρχωσιν αὐτῶν.*

II *Ὁ οὖν Κριτόβουλος ἐκ τούτων ὧδέ πως εἶπεν, Ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν τοιούτων ἀρκούντως πάνυ μοι δοκῶ τὰ λεγόμενα ὑπὸ σοῦ ἀκηκοέναι· αὐτὸς δ' ἐμαυτὸν ἐξετάζων δοκῶ μοι εὑρίσκειν ἐπιεικῶς τῶν τοιούτων ἐγκρατῆ ὄντα, ὥστ' εἴ μοι συμβουλεύοις ὅ τι ἂν ποιῶν αὔξοιμι τὸν οἶκον, οὐκ ἄν μοι δοκῶ ὑπό γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι· ἀλλὰ*

20 *sq. cf. Philod. Oec. Col. IV 25 sq. J.*

1 *δεσποινῶν Weiske, sed cf. Philod.* 11 *ταύτας Schn.* 13 *μὲν om.* M *Ddf. μὲν οὖν* E *cf. 19, 6* 15 *σωφρονήσαντας* EFM *-νίσαντας* GH *-νήσαντες* V *corr. Steph.* 21 *ἀρκοῦντα Hartm., sed cf. 11, 1.*

θαρρῶν συμβούλευε ὅ τι ἔχεις ἀγαθόν· ἢ κατέγνωκας
ἡμῶν, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς πλουτεῖν καὶ οὐδὲν δο-
κοῦμέν σοι προσδεῖσθαι χρημάτων; Οὔκουν ἔγωγε, 2
ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ καὶ περὶ ἐμοῦ λέγεις, οὐδέν μοι
δοκῶ προσδεῖσθαι χρημάτων, ἀλλ' ἱκανῶς πλουτεῖν·
σὺ μέντοι, ὦ Κριτόβουλε, πάνυ μοι δοκεῖς πένεσθαι,
καὶ ναὶ μὰ Δί' ἔστιν ὅτε καὶ πάνυ οἰκτίρω σε ἐγώ.
καὶ ὁ Κριτόβουλος γελάσας εἶπε. Καὶ πόσον ἂν πρὸς 3
τῶν θεῶν οἴει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, εὑρεῖν τὰ σὰ κτή-
ματα πωλούμενα, πόσον δὲ τὰ ἐμά; Ἐγὼ μὲν οἶμαι,
ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἀγαθοῦ ὠνητοῦ ἐπιτύχοιμι, εὑ-
ρεῖν ἄν μοι σὺν τῇ οἰκίᾳ καὶ τὰ ὄντα πάντα πάνυ ῥᾳ-
δίως πέντε μνᾶς· τὰ μέντοι σὰ ἀκριβῶς οἶδα ὅτι πλέον
ἂν εὕροι ἢ ἑκατονταπλασίονα τούτου. Κᾆτα οὕτως 4
ἐγνωκὼς σὺ μὲν οὐχ ἡγεῖ προσδεῖσθαι χρημάτων, ἐμὲ
δὲ οἰκτίρεις ἐπὶ τῇ πενίᾳ; Τὰ μὲν γὰρ ἐμά, ἔφη,
ἱκανά ἐστιν ἐμοὶ παρέχειν τὰ ἐμοὶ ἀρκοῦντα· εἰς δὲ τὸ
σὸν σχῆμα ὃ σὺ περιβέβλησαι καὶ τὴν σὴν δόξαν, οὐδ'
εἰ τρὶς ὅσα νῦν κέκτησαι προσγένοιτό σοι, οὐδ' ὣς
ἂν ἱκανά μοι δοκεῖ εἶναί σοι. Πῶς δὴ τοῦτ'; ἔφη ὁ 5
Κριτόβουλος. ἀπεφήνατο ὁ Σωκράτης, Ὅτι πρῶτον
μὲν ὁρῶ σοι ἀνάγκην οὖσαν θύειν πολλά τε καὶ με-
γάλα, ἢ οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους οἶμαί σε ἂν ἀνα-
σχέσθαι· ἔπειτα ξένους προσήκει σοι πολλοὺς δέχε-
σθαι, καὶ τούτους μεγαλοπρεπῶς· ἔπειτα δὲ πολίτας
δειπνίζειν καὶ εὖ ποιεῖν, ἢ ἔρημον συμμάχων εἶναι.
ἔτι δὲ καὶ τὴν πόλιν αἰσθάνομαι τὰ μὲν ἤδη σοι προσ- 6

1 εἴ τι ἔχεις *Nab.* 4 ἐπεὶ καὶ *Schwartz* 9 ἔφη *om.* F 12 μου τὴν οἰκίαν καὶ τὰ ἐνόντα *Mehl.* 14 ἑκατονταπλάσια *Hertl., sed cf. Isocr. XV 177* 21 ἀπεκρίνατο *Ddf.* ἀπεφ. ὁ Σ. *del. Cob.* 23 ἢ ὅσους οὔτε Υ *corr. Steph.* 25 καὶ ταῦτα *Rich.*

τάττουσαν μεγάλα τελεῖν, ἱπποτροφίας τε καὶ χορηγίας καὶ γυμνασιαρχίας καὶ προστατείας, ἢν δὲ δὴ πόλεμος γένηται, οἶδ' ὅτι καὶ τριηραρχίας μισθοὺς καὶ εἰσφορὰς τοσαύτας σοι προστάξουσιν ὅσας σὺ οὐ ῥᾳδίως ὑποίσεις. ὅπου δ' ἂν ἐνδεῶς δόξῃς τι τούτων ποιεῖν, οἶδ' ὅτι σε τιμωρήσονται Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἧτ-
7 τον ἢ εἰ τὰ αὐτῶν λάβοιεν κλέπτοντα. πρὸς δὲ τούτοις ὁρῶ σε οἰόμενον πλουτεῖν, καὶ ἀμελῶς μὲν ἔχοντα πρὸς τὸ μηχανᾶσθαι χρήματα, παιδικοῖς δὲ πράγμασι προσέχοντα τὸν νοῦν, ὥσπερ ἐξόν σοι. ὧν ἕνεκα οἰκτίρω σε μή τι ἀνήκεστον κακὸν πάθῃς καὶ εἰς πολλὴν
8 ἀπορίαν καταστῇς. καὶ ἐμοὶ μέν, εἴ τι καὶ προσδεηθείην, οἶδ' ὅτι καὶ σὺ γιγνώσκεις ὡς εἰσὶν οἳ καὶ ἐπαρκέσειαν ἂν ὥστε πάνυ μικρὰ πορίσαντες κατακλύσειαν ἂν ἀφθονίᾳ τὴν ἐμὴν δίαιταν· οἱ δὲ σοὶ φίλοι πολὺ ἀρκοῦντα σοῦ μᾶλλον ἔχοντες τῇ ἑαυτῶν κατασκευῇ ἢ σὺ τῇ σῇ ὅμως ⟨ὡς⟩ παρὰ σοῦ ὠφελησόμενοι ἀποβλέ-
9 πουσι. καὶ ὁ Κριτόβουλος εἶπεν, Ἐγὼ τούτοις, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν· ἀλλ' ὥρα σοι προστατεύειν ἐμοῦ, ὅπως μὴ τῷ ὄντι οἰκτρὸς γένωμαι. ἀκούσας οὖν ὁ Σωκράτης εἶπε, Καὶ οὐ θαυμαστὸν δοκεῖς, ὦ Κριτόβουλε, τοῦτο σαυτῷ ποιεῖν ὅτι ὀλίγῳ μὲν πρόσθεν, ὅτε ἐγὼ ἔφην πλουτεῖν, ἐγέλασας ἐπ' ἐμοὶ ὡς οὐδὲ εἰδότι ὅ τι εἴη πλοῦτος, καὶ πρότερον οὐκ ἐπαύσω πρὶν ἐξήλεγξάς με καὶ ὁμολογεῖν ἐποίησας μηδὲ ἑκατοστὸν μέρος τῶν σῶν κεκτῆσθαι, νῦν δὲ κε-

1 μεγάλα τελεῖν del. Cob. 3 μισθοὺς del. Cob., sed cf. Dem. XXI 80 7 τὰ αὐτῶν L ταὐτῶν EF τ' αὐτῶν HMV 9 πράγμασι del. Lkl., cf. Comm. I 3, 9. 14 ἂν add. DK om. cet. 16 σοῦ del. Hartm. ‖ ἢ σὺ τῇ σῇ del. Tournier ‖ ὡς add. Steph. om. Υ εἰς σὲ add. Weiske 19 ἀλλ' ὅρα F 22 ὀλίγον KL

λεύεις προστατεύειν μέ σου καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἂν
μὴ παντάπασιν ἀληθῶς πένης γένοιο; Ὁρῶ γάρ σε, 10
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἕν τι πλουτηρὸν ἔργον ἐπιστάμενον
περιουσίαν ποιεῖν. τὸν οὖν ἀπ' ὀλίγων περιποιοῦντα
ἐλπίζω ἀπὸ πολλῶν γ' ἂν πάνυ ῥᾳδίως πολλὴν περι-
ουσίαν ποιῆσαι. Οὔκουν μέμνησαι, ἀρτίως ἐν τῷ λόγῳ 11
ὅτε οὐδ' ἀναγρύζειν μοι ἐξουσίαν ἐποίησας λέγων ὅτι
τῷ μὴ ἐπισταμένῳ ἵπποις χρῆσθαι οὐκ εἴη χρήματα οἱ
ἵπποι οὐδὲ ἡ γῆ οὐδὲ τὰ πρόβατα οὐδὲ ἀργύριον οὐδὲ
ἄλλο οὐδὲ ἓν ὅτῳ τις μὴ ἐπίσταιτο χρῆσθαι; εἰσὶ μὲν
οὖν αἱ πρόσοδοι ἀπὸ τῶν τοιούτων· ἐμὲ δὲ πῶς τινι
τούτων οἴει ἂν ἐπιστηθῆναι χρῆσθαι, ᾧ τὴν ἀρχὴν οὐ-
δὲν πώποτ' ἐγένετο τούτων; Ἀλλ' ἐδόκει ἡμῖν, καὶ εἰ 12
μὴ χρήματά τις τύχοι ἔχων, ὅμως εἶναί τις ἐπιστήμη
οἰκονομίας. τί οὖν κωλύει καὶ σὲ ἐπίστασθαι; Ὅπερ νὴ
Δία καὶ αὐλεῖν ἂν κωλύσειεν ἄνθρωπον ἐπίστασθαι, εἰ
μήτε αὐτὸς πώποτε κτήσαιτο αὐλοὺς μήτε ἄλλος αὐτῷ
παράσχοι ἐν τοῖς αὐτοῦ μανθάνειν· οὕτω δὴ καὶ ἐμοὶ
ἔχει περὶ τῆς οἰκονομίας. οὔτε γὰρ αὐτὸς ὄργανα χρή- 13
ματα ἐκεκτήμην, ὥστε μανθάνειν, οὔτε ἄλλος πώποτέ
μοι παρέσχε τὰ ἑαυτοῦ διοικεῖν ἀλλ' ἢ σὺ νυνὶ ἐθέλεις
παρέχειν. οἱ δὲ δήπου τὸ πρῶτον μανθάνοντες κιθα-
ρίζειν καὶ τὰς λύρας λυμαίνονται· καὶ ἐγὼ δὴ εἰ ἐπι-
χειρήσαιμι ἐν τῷ σῷ οἴκῳ μανθάνειν οἰκονομεῖν, ἴσως
ἂν καταλυμηναίμην ἄν σου τὸν οἶκον. πρὸς ταῦτα ὁ 14
Κριτόβουλος εἶπε, Προθύμως γε, ὦ Σώκρατες, ἀπο-
φεύγειν μοι πειρᾷ μηδέν με συνωφελῆσαι εἰς τὸ ῥᾷον
ὑποφέρειν τὰ ἐμοὶ ἀναγκαῖα πράγματα. Οὐ μὰ Δί',

9 ἀργύριον B 10 οὐδὲν V 12 οὐδὲν] οὐδέ *Y corr.* A *s. v.* 19 χρήματα *del. Hartm.* χρηματιστικὰ *coll. 5, 13; 9, 7 Bock* 27 μοι *del. Herw., offenderat iam Schn.*

ἔφη ὁ Σωκράτης, οὐκ ἔγωγε, ἀλλ' ὅσα ἔχω καὶ πάνυ
15 προθύμως ἐξηγήσομαί σοι. οἶμαι δ' ἂν καὶ εἰ ἐπὶ πῦρ ἐλθόντος σου καὶ μὴ ὄντος παρ' ἐμοί, εἰ ἄλλοσε ἡγησάμην ὁπόθεν σοι εἴη λαβεῖν, οὐκ ἂν ἐμέμφου μοι, καὶ εἰ ὕδωρ παρ' ἐμοῦ αἰτοῦντί σοι αὐτὸς μὴ ἔχων ἄλλοσε καὶ ἐπὶ τοῦτο ἤγαγον, οἶδ' ὅτι οὐδ' ἂν τοῦτό μοι ἐμέμφου, καὶ εἰ βουλομένου μουσικὴν μαθεῖν σου παρ' ἐμοῦ δείξαιμί σοι πολὺ δεινοτέρους ἐμοῦ περὶ μουσικὴν καί σοι χάριν ⟨ἂν⟩ εἰδότας, εἰ ἐθέλοις παρ' αὐτῶν μανθάνειν, τί ἂν ἔτι μοι ταῦτα ποιοῦντι μέμφοιο;
16 Οὐδὲν ἂν δικαίως γε, ὦ Σώκρατες. Ἐγὼ τοίνυν σοι δείξω, ὦ Κριτόβουλε, ὅσα νῦν λιπαρεῖς παρ' ἐμοῦ μανθάνειν πολὺ ἄλλους ἐμοῦ δεινοτέρους ὄντας περὶ ταῦτα. ὁμολογῶ δὲ μεμεληκέναι μοι οἵτινες ἕκαστα ἐπιστημο-
17 νέστατοί εἰσι τῶν ἐν τῇ πόλει. καταμαθὼν γάρ ποτε ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἔργων τοὺς μὲν πάνυ ἀπόρους ὄντας, τοὺς δὲ πάνυ πλουσίους, ἀπεθαύμασα, καὶ ἔδοξέ μοι ἄξιον εἶναι ἐπισκέψεως ὅ τι εἴη τοῦτο. καὶ ηὗρον ἐπι-
18 σκοπῶν πάνυ οἰκείως ταῦτα γιγνόμενα. τοὺς μὲν γὰρ εἰκῇ ταῦτα πράττοντας ζημιουμένους ἑώρων, τοὺς δὲ γνώμῃ συντεταμένῃ ἐπιμελουμένους καὶ θᾶττον καὶ ῥᾷον καὶ κερδαλεώτερον κατέγνων πράττοντας. παρ' ὧν ἂν καὶ σὲ οἶμαι, εἰ βούλοιο, μαθόντα, εἴ σοι ὁ θεὸς μὴ ἐναντιοῖτο, πάνυ ἂν δεινὸν χρηματιστὴν γενέσθαι.

III Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπε, Νῦν τοι, ἔφη,

2 εἰ *om.* V 3 εἰ *del. Cob., sed cf. 8, 17* || ἡγησαίμην EF ἡγησαμην *et* 6 ἤγαγον *transponit Tournier* 5 ἔχων ⟨παρέχειν⟩ *Zeune* 8 παρ' ἐμοῦ KL παρ' ἡμῶν *cet.* K *mg.* 9 ἂν *add. Heindf.* 11 γε *om.* H 13 ὄντας *Lkl.* τοὺς Y τους *Schn. om.* Q *del. Steph.* 19 πάνυ εἰκότως *Herw., sed cf. Plat. Leg. X 889*b 21 συντεταμένῃ KL συντεταγμένῃ *cet.* 25 ἔφην EFHM

ἐγώ σε οὐκέτι ἀφήσω, ὦ Σώκρατες, πρὶν ἄν μοι ἃ
ὑπέσχησαι ἐναντίον τῶν φίλων τουτωνὶ ἀποδείξῃς.
[Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἤν σοι ἀπο-
δεικνύω πρῶτον μὲν οἰκίας τοὺς μὲν ἀπὸ πολλοῦ ἀργυ-
ρίου ἀχρήστους οἰκοδομοῦντας, τοὺς δὲ ἀπὸ πολὺ
ἐλάττονος πάντα ἐχούσας ὅσα δεῖ, ἦ δόξω ἕν τί σοι
τοῦτο τῶν οἰκονομικῶν ἔργων ἐπιδεικνύναι; Καὶ πάνυ
γ', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. Τί δ' ἢν τὸ τούτου ἀκόλου- 2
θον μετὰ τοῦτό σοι ἐπιδεικνύω, τοὺς μὲν πάνυ πολλὰ
καὶ παντοῖα κεκτημένους ἔπιπλα, καὶ τούτοις, ὅταν
δέωνται, μὴ ἔχοντας χρῆσθαι μηδὲ εἰδότας εἰ σῷά ἐστιν
αὐτοῖς, καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ μὲν αὐτοὺς ἀνιωμένους,
πολλὰ δ' ἀνιῶντας τοὺς οἰκέτας· τοὺς δὲ οὐδὲν πλέον
ἀλλὰ καὶ μείονα τούτων κεκτημένους ἔχοντας εὐθὺς
ἕτοιμα, [ὅταν] ὧν ἂν δέωνται, χρῆσθαι. Ἄλλο τι οὖν 3
τούτων ἐστίν, ὦ Σώκρατες, αἴτιον ἢ ὅτι τοῖς μὲν ὅπου
ἔτυχεν ἕκαστον καταβέβληται, τοῖς δὲ ἐν χώρᾳ ἕκαστα
τεταγμένα κεῖται; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης· καὶ
οὐδ' ἐν χώρᾳ γ' ἐν ᾗ ἔτυχεν, ἀλλ' ἔνθα προσήκει,
ἕκαστα διατέτακται. Λέγειν τί μοι δοκεῖς, ἔφη, καὶ
τοῦτο, ὁ Κριτόβουλος, τῶν οἰκονομικῶν. Τί οὖν, 4
ἤν σοι, ἔφη, καὶ οἰκέτας αὖ ἐπιδεικνύω ἔνθα μὲν πάν-
τας ὡς εἰπεῖν δεδεμένους, καὶ τούτους θαμινὰ ἀπο-
διδράσκοντας, ἔνθα δὲ λελυμένους καὶ ἐθέλοντάς τε
ἐργάζεσθαι καὶ παραμένειν, οὐ καὶ τοῦτό σοι δόξω

22 *Philod. Oec. Col.* III^b *33 p. 18 J.* ἔνθα μὲν . . . 25 παραμένειν

3 τί οὖν . . . 6, 11 ποιῶμεν *ab interpolatore profecta esse docuit Lincke* ‖ σου EFMV ‖ ἐπιδεικνύω *Schn.* 13 πλείω *Graux* 15 ὅταν *del. Ddf.* ὅτων ἂν *Koen, Greg. Cor. 245 et* A *corr.* ‖ ἀλλὰ τί Υ *corr. Weiske* 16 ὅποι *Sauppe* 17 ἕκαστα ἐν χώρᾳ F 18 τεταγμένῃ *Cob., sed cf. quae sequuntur* 24 ἐθ. ἐργ. τε *Hertl.* 25 δείξω Υ *corr.* V *m. 2,* E *m. rec.* Q

ἀξιοθέατον τῆς οἰκονομίας ἔργον ἐπιδεικνύναι; Ναὶ
5 μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καὶ σφόδρα γε. Ἦν δὲ καὶ παραπλησίους γεωργίας γεωργοῦντας, τοὺς μὲν ἀπολωλέναι φάσκοντας ὑπὸ γεωργίας καὶ ἀποροῦντας, τοὺς δὲ ἀφθόνως καὶ καλῶς πάντα ἔχοντας ὅσων δέονται ἀπὸ τῆς γεωργίας; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος. ἴσως γὰρ ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἃ δεῖ μόνον, ἀλλὰ
6 καὶ εἰς ἃ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ. Εἰσὶ μέν τινες ἴσως, ἔφη ὁ Σωκράτης, καὶ τοιοῦτοι. ἀλλ' ἐγὼ οὐ τούτους λέγω, ἀλλ' οἳ οὐδ' εἰς τἀναγκαῖα ἔχουσι δαπανᾶν, γεωργεῖν φάσκοντες. Καὶ τί ἂν εἴη τούτου αἴτιον, ὦ Σώκρατες; Ἐγώ σε ἄξω καὶ ἐπὶ τούτους, ἔφη ὁ Σωκράτης· σὺ δὲ θεώμενος δήπου καταμαθήσει.
7 Νὴ Δί', ἔφη, ἢν δύνωμαί γε. Οὐκοῦν χρὴ θεώμενον σαυτοῦ ἀποπειρᾶσθαι εἰ γνώσει. νῦν δ' ἐγώ σοι σύνοιδα ἐπὶ μὲν κωμῳδῶν θέαν καὶ πάνυ πρωὶ ἀνιστάμενον καὶ πάνυ μακρὰν ὁδὸν βαδίζοντα καὶ ἐμὲ ἀναπείθοντα προθύμως συνθεᾶσθαι· ἐπὶ δὲ τοιοῦτον οὐδέν με πώποτε ἔργον παρεκάλεσας. Οὐκοῦν γελοῖός σοι
8 φαίνομαι εἶναι, ὦ Σώκρατες; Σαυτῷ δὲ πολὺ νὴ Δί', ἔφη, γελοιότερος. ἢν δὲ καὶ ἀφ' ἱππικῆς σοι ἐπιδεικνύω τοὺς μὲν εἰς ἀπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐληλυθότας, τοὺς δὲ διὰ τὴν ἱππικὴν καὶ πάνυ εὐπόρους

2 *sq. cf. id. ib.*

3 παραπλησίως H ‖ παρ. ἀγροὺς γεωργοῦντας *Hartm.* 4 ἀπὸ H 7 ⟨μὴ⟩ δεῖ *Hartm., coll. Dem. III 19* 8 αὐτοῖς *Cob., sed cf. Resp. Lac. 5, 4* 9 ἔφη ἴσως H 10 τοιούτους V 15 σε *Sauppe, sed cf. Isocr. XV 120* 16 κωμ. ⟨τε καὶ τραγῳδῶν⟩ *Cob.* ⟨τραγῳδῶν τε καὶ⟩ κωμ. *Sauppe* ‖ ἀνισταμένῳ *et* 17 βαδίζοντι *et* ἀναπείθοντι *Cam.* 21 καὶ ὑφ' *Cob.* 23 διὰ τὴν ἱππ. *del. Cob.*

ὄντας, καὶ ἅμα ἀγαλλομένους ἐπὶ τῷ κέρδει; Οὐκοῦν
τούτους μὲν καὶ ἐγὼ ὁρῶ καὶ οἶδα ἑκατέρους, καὶ οὐδέν
τι μᾶλλον τῶν κερδαινόντων γίγνομαι. Θεᾷ γὰρ αὐ- 9
τοὺς ἧπερ τοὺς τραγῳδούς τε καὶ κωμῳδούς, οὐχ
ὅπως ποιητὴς οἴομαι γένῃ, ἀλλ' ὅπως ἡσθῇς ἰδών τι
ἢ ἀκούσας· καὶ ταῦτα μὲν ἴσως οὕτως ὀρθῶς ἔχει, οὐ
γὰρ ποιητὴς βούλει γενέσθαι, ἱππικῇ δ' ἀναγκαζόμε-
νος χρῆσθαι οὐ μωρὸς οἴει εἶναι εἰ μὴ σκοπεῖς ὅπως
μὴ ἰδιώτης ἔσει τούτου τοῦ ἔργου, ἄλλως τε καὶ τῶν αὐ-
τῶν ἵππων ἀγαθῶν εἴς τε τὴν χρῆσιν καὶ κερδαλέων εἰς
πώλησιν ὄντων; Πωλοδαμνεῖν με κελεύεις, ὦ Σώκρα- 10
τες; Οὐ μὰ Δί' οὐδέν τι μᾶλλον ἢ καὶ γεωργοὺς ἐκ παι-
δίων ὠνούμενον κατασκευάζειν, ἀλλ' εἶναί τινές μοι
δοκοῦσιν ἡλικίαι καὶ ἵππων καὶ ἀνθρώπων, αἳ εὐθύς
τε χρήσιμαί εἰσι καὶ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόασιν. ἔχω δ'
ἐπιδεῖξαι καὶ γυναιξὶ ταῖς γαμεταῖς τοὺς μὲν οὕτω χρω-
μένους ὥστε συνεργοὺς ἔχειν αὐτὰς εἰς τὸ συναύξειν
τοὺς οἴκους, τοὺς δὲ ᾗ καὶ πλεῖστον λυμαίνονται. Καὶ 11
τούτου πότερα χρή, ὦ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα αἰτιᾶσθαι
ἢ τὴν γυναῖκα; Πρόβατον μέν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὡς
ἐπὶ τὸ πολὺ ἢν κακῶς ἔχῃ, τὸν νομέα αἰτιώμεθα, καὶ
ἵππος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἢν κακουργῇ, τὸν ἱππέα κακίζο-
μεν· τῆς δὲ γυναικός, εἰ μὲν διδασκομένη ὑπὸ τοῦ ἀν-
δρὸς τἀγαθὰ κακοποιεῖ, ἴσως δικαίως ἂν ἡ γυνὴ τὴν

11 πώλησις *Poll. III 124; VII 9* 11 *sq. cf. Philod. Oec. Coll. II p. 19 J.*

2 ἀμφοτέρους H 10 ἵππων *Graux* ὄντων *Υ* *quod del. Sauppe* 11 ὄντων *del. Hirsch.* 15 χρήσιμοι A 17 αὔξειν *Hertl.* 18 καὶ πλεῖστον *scripsi* οἱ πλεῖστοι *Υ* ὡς πλεῖστα *Steph.* πλεῖστα *Schenkl* 19 πρότερον H πότερον M *pr.*

*αἰτίαν ἔχοι· εἰ δὲ μὴ διδάσκων τὰ καλὰ κἀγαθὰ ἀνεπι-
στήμονι τούτων χρῷτο, ἆρ' οὐ δικαίως ἂν ὁ ἀνὴρ τὴν*
12 *αἰτίαν ἔχοι; πάντως δεῖ, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, φίλοι γάρ
ἐσμεν οἱ παρόντες, ἀπαληθεῦσαι πρὸς ἡμᾶς· ἔστιν ὅτῳ
ἄλλῳ τῶν σπουδαίων πλείω ἐπιτρέπεις ἢ τῇ γυναικί;
Οὐδενί, ἔφη. Ἔστι δὲ ὅτῳ ἐλάττονα διαλέγει ἢ τῇ γυ-*
13 *ναικί; Εἰ δὲ μή, οὐ πολλοῖς γε, ἔφη. Ἔγημας δὲ αὐτὴν
παῖδα νέαν μάλιστα ἢ καὶ ὡς ἐδύνατο ἐλάχιστα ἑωρακυῖαν
καὶ ἀκηκουῖαν; Μάλιστα. Οὐκοῦν πολὺ θαυμαστότε-
ρον εἴ τι ὧν δεῖ λέγειν ἢ πράττειν ἐπίσταιτο ἢ ⟨εἰ⟩ ἐξα-*
14 *μαρτάνοι. Οἷς δὲ σὺ λέγεις ἀγαθὰς εἶναι γυναῖκας, ὦ
Σώκρατες, ἦ αὐτοὶ ταύτας ἐπαίδευσαν; Οὐδὲν οἷον τὸ
ἐπισκοπεῖσθαι. συστήσω δέ σοι ἐγὼ καὶ Ἀσπασίαν, ἣ*
15 *ἐπιστημονέστερον ἐμοῦ σοι ταῦτα πάντα ἐπιδείξει. νο-
μίζω δὲ γυναῖκα κοινωνὸν ἀγαθὴν οἴκου οὖσαν πάνυ
ἀντίρροπον εἶναι τῷ ἀνδρὶ ἐπὶ τὸ ἀγαθόν. ἔρχεται μὲν
γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν διὰ τῶν τοῦ ἀνδρὸς πράξεων τὰ
κτήματα ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, δαπανᾶται δὲ διὰ τῶν τῆς
γυναικὸς ταμιευμάτων τὰ πλεῖστα· καὶ εὖ μὲν τούτων
γιγνομένων αὔξονται οἱ οἶκοι, κακῶς δὲ τούτων πρατ-*
16 *τομένων οἱ οἶκοι μειοῦνται. οἶμαι δέ σοι καὶ τῶν
ἄλλων ἐπιστημῶν τοὺς ἀξίως λόγου ἑκάστην ἐργαζομέ-
νους ἔχειν ἂν ἐπιδεῖξαί σοι, εἴ τι προσδεῖσθαι νομίζεις.*

7 *sq. cf.* 7, 5   15 *Philod. Oec. Col. II 22 p. 21 J.* γυναῖκα ... 21 μειοῦνται

3 δεῖ *Sauppe* δ' Y   4 δεῖ *ante* πρὸς *add.* R   8 ἢ *om.* JK   10 εἰ *add.* V *m. 2*   15 (οὖσαν οἴκ)ου *Philod.*   16 ἐπὶ τὸ ἀγ). εἶν(αι τῷ ἀνδρὶ *Philod.* ‖ καὶ ἔρχ). μὲ(ν εἰς *Philod.*   18 ὡ)ς ἐπὶ τὸ π(. τ)ὰ κτ. (δι)ὰ τῶν *Philod.*   19 (τὰ) πλεῖ(στα διὰ) τῶν *Philod.*   20 τούτων ... 21 οἶκοι *om. Philod. del. Hirsch.* οἱ οἶκοι *del. Schenkl*   21 σοι *del. Cast.* τοι *Rich.*   22 ἀξίως GJLN$_2$ ἀξίους *cet.*

Ἀλλὰ πάσας μὲν τί σε δεῖ ἐπιδεικνύναι, ὦ Σώ- IV
κρατες; ἔφη ὁ Κριτόβουλος· οὔτε γὰρ κτήσασθαι πασῶν τῶν τεχνῶν ἐργάτας ῥᾴδιον οἵους δεῖ, οὔτε ἔμπειρον γενέσθαι αὐτῶν οἷόν τε, ἀλλ' αἳ δοκοῦσι κάλλισται τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐμοὶ πρέποι ἂν μάλιστα ἐπιμελομένῳ, ταύτας μοι καὶ αὐτὰς ἐπιδείκνυε καὶ τοὺς πράττοντας αὐτάς, καὶ αὐτὸς δὲ ὅ τι δύνασαι συνωφέλει
εἰς ταῦτα διδάσκων. Ἀλλὰ καλῶς, ἔφη, λέγεις, ὦ 2
Κριτόβουλε. καὶ γάρ αἵ γε βαναυσικαὶ καλούμεναι καὶ ἐπίρρητοί εἰσι, καὶ εἰκότως μέντοι πάνυ ἀδοξοῦνται πρὸς τῶν πόλεων. καταλυμαίνονται γὰρ τὰ σώματα τῶν τε ἐργαζομένων καὶ τῶν ἐπιμελομένων, ἀναγκάζουσαι καθῆσθαι καὶ σκιατραφεῖσθαι, ἔνιαι δὲ καὶ πρὸς πῦρ ἡμερεύειν. τῶν δὲ σωμάτων θηλυνο-
μένων καὶ αἱ ψυχαὶ πολὺ ἀρρωστότεραι γίγνονται. καὶ 3
ἀσχολίας δὲ μάλιστα ἔχουσι καὶ φίλων καὶ πόλεως συνεπιμελεῖσθαι αἱ βαναυσικαὶ καλούμεναι. ὥστε οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσι κακοὶ ⟨ἂν⟩ καὶ φίλοις χρῆσθαι καὶ ταῖς πατρίσιν ἀλεξητῆρες εἶναι. καὶ ἐν ἐνίαις μὲν τῶν πόλεων, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς εὐπολέμοις δοκούσαις εἶναι, οὐδ' ἔξεστι τῶν πολιτῶν οὐδενὶ βαναυσικὰς τέχνας ἐργά-

8 *Stob. 61, 5 M.* καλῶς . . . 21 ἐργάζεσθαι, *Bekk. An. I 345*
9 καὶ γὰρ . . . 11 πόλεων.

4 γεν. αὐτὸν *Graux* 5 καὶ ⟨ὧν⟩ *Heindf.* 6 ἐπιμ. ⟨αὐτῶν⟩ *Hartm.* 9 γε *om. Stob.* οἵ γε βάναυσοι καλούμενοι *An.* 10 καὶ *prius om. An.* ‖ ἐπ. τέ εἰσι *Υ An.* ‖ μέντοι] μὲν δὴ *Stob.* μέντοι πάνυ *om. An.* ‖ ἀδοξοῦνται ὑπὸ *Stob. sed ob id ipsum laudatur in An.* 12 καὶ ἐπιμ. καὶ τὰς ψυχὰς ἀν. *Stob.* 15 ἐπὶ πολὺ *Stob.* 16 ἔχουσι *Stob.* ἔχουσαι *Υ* ‖ πόλεων *Stob.* 17 αἱ *om. Stob.* αἱ βαν. καλ. *deleverit Schenkl* ‖ ὥστε εἰκότως σοι δοκοῦσι *Stob.* 18 κακοὶ ἂν καὶ *Stob.* κακὸν καὶ *Υ* 20 ἐνπολέμοις *Υ corr. ex Stob.*

4 ζεσθαι. Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις συμβουλεύεις, ὦ Σώκρατες, χρῆσθαι; Ἆρα, ἔφη ὁ Σωκράτης, [μὴ] αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι.

5 καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις, ὦ Σώκρατες, βασιλέα τὸν Περσῶν γεωργίας τι συνεπιμελεῖσθαι; Ὧδ' ἄν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι συνεπιμελεῖται· τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσωνπερ ἐθνῶν ⟨δασμοὺς⟩ λαμβάνει τέταχε τῷ ἄρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτοῦ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν

6 καὶ ἣν πολέμιοι ἐπίωσιν ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ, χωρὶς δὲ τούτων φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφειν· καὶ τὴν μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται, βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πάντας ἅμα συνάγων πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν ἑαυτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς

7 *sq. cf. Cyr. VIII 6, 1 sq.*

2 ἀλλ' ἔφη . . . μιμήσασθαι. *Rich.* ‖ μὴ *del. March.* 3 τὸν EV τῶν HM τὸν τῶν F 8 ἔφη *om.* FKL ‖ τὸν *Sauppe* τῶν Υ 13 λαμβάνειν Υ *corr. Cast.* λαμβάνει τι *Tournier* δασμοὺς *add. Steph.* 18 φυλακὰς G *Cob.* ‖ τρέφει *Cast.* 21 οὓς *Hartm.* 22 καὶ *suspectum.* 23 καὶ *om.* Q *del. Schn.* 24 ἑαυτοῦ E αὑτοῦ *cet.*

δὲ πρόσω ἀποικοῦντας πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν· καὶ 7
οἳ μὲν ἂν φαίνωνται τῶν φρουράρχων καὶ τῶν χι-
λιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν τὸν τεταγμέ-
νον ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τούτους δοκίμοις ἵπποις τε
καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν
τοὺς ἄρχοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει καὶ δώροις μεγά-
λοις καταπλουτίζει, οὓς δ' ἂν εὕρῃ τῶν ἀρχόντων ἢ
καταμελοῦντας τῶν φρουραρχιῶν ἢ κατακερδαίνοντας,
τούτους χαλεπῶς κολάζει καὶ παύων τῆς ἀρχῆς ἄλλους
ἐπιμελητὰς καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων
ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν ἀναμφιλόγως ἐπιμελεῖσθαι.
ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας διελαύνων ἐφορᾷ, αὐτὸς 8
καὶ δοκιμάζει, ὁπόσην δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων
πιστοὺς ἐπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάνηται
τῶν ἀρχόντων συνοικουμένην τε τὴν χώραν παρεχο-
μένους καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν καὶ πλήρη δένδρων
τε ὧν ἑκάστη φέρει καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν
τε ἄλλην προστίθησι καὶ δώροις κοσμεῖ καὶ ἕδραις
ἐντίμοις γεραίρει, οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργόν τε τὴν χώραν
οὖσαν καὶ ὀλιγάνθρωπον ἢ διὰ χαλεπότητα ἢ δι' ὕβριν
ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους δὲ κολάζων καὶ παύων τῆς
ἀρχῆς ἄρχοντας ἄλλους καθίστησι. ταῦτα ποιῶν δοκεῖ 9
ἧττον ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν
κατοικούντων ἢ ὅπως εὖ φυλάξεται ὑπὸ τῶν φρου-
ρούντων; καὶ εἰσὶ δ' αὐτῷ οἱ ἄρχοντες διατεταγμένοι
ἐφ' ἑκάτερον οὐχ οἱ αὐτοί, ἀλλ' οἱ μὲν ἄρχουσι τῶν

3 καὶ τῶν σατρ. *del. Hartm.* 4 δοκίμους *Υ corr. Brodaeus* 6 τοὺς ἀρχ. *et* 7 τῶν ἀρχ. *del. Cob.* 6 καὶ ταῖς] καλαῖς *Tournier* 8 φρουράρχων *Υ corr. March.* φρουρῶν *Schaef.* 12 <αὐτὸς>, αὐτὸς *Cam.* 15 γε τὴν *Υ corr. Schaef.* 16 τὴν γῆν *del. Hartm., sed cf. 5, 7.* 18 τε *Ddf.* τὴν *Υ* 23 <οὐχ> ἧττον *Cast.* 26 ἑκατέροις *Tournier*

κατοικούντων τε καὶ τῶν ἐργατῶν, καὶ δασμοὺς ἐκ
τούτων ἐκλέγουσιν, οἱ δ' ἄρχουσι τῶν ὡπλισμένων
10 *φρουρῶν. κἂν μὲν ὁ φρούραρχος μὴ ἱκανῶς τῇ χώρᾳ*
ἀρήγῃ, ὁ τῶν ἐνοικούντων ἄρχων καὶ τῶν ἔργων ἐπι-
μελούμενος κατηγορεῖ τοῦ φρουράρχου, ὅτι οὐ δύναν-
ται ἐργάζεσθαι διὰ τὴν ἀφυλαξίαν, ἢν δὲ παρέχοντος
τοῦ φρουράρχου εἰρήνην τοῖς ἔργοις ὁ ἄρχων ὀλιγάν-
θρωπόν τε παρέχηται καὶ ἀργὸν τὴν χώραν, τούτου
11 *αὖ κατηγορεῖ ὁ φρούραρχος. καὶ γὰρ σχεδόν τι οἱ*
κακῶς τὴν χώραν ἐργαζόμενοι οὔτε τοὺς φρουροὺς
τρέφουσιν οὔτε τοὺς δασμοὺς δύνανται ἀποδιδόναι.
ὅπου δ' ἂν σατράπης καθιστῆται, οὗτος ἀμφοτέρων
12 *τούτων ἐπιμελεῖται. ἐκ τούτων ὁ Κριτόβουλος εἶπεν,*
Οὐκοῦν εἰ μὲν δὴ ταῦτα ποιεῖ βασιλεύς, ὦ Σώκρατες,
οὐδὲν ἔμοιγε δοκεῖ ἧττον τῶν γεωργικῶν ἔργων ἐπι-
13 *μελεῖσθαι ἢ τῶν πολεμικῶν. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις, ἔφη*
ὁ Σωκράτης, ἐν ὁπόσαις τε χώραις ἐνοικεῖ καὶ εἰς ὁπό-
σας ἐπιστρέφεται, ἐπιμελεῖται τούτων ὅπως κῆποί τε
ἔσονται, οἱ παράδεισοι καλούμενοι, πάντων καλῶν τε
κἀγαθῶν μεστοὶ ὅσα ἡ γῆ φύειν ἐθέλει, καὶ ἐν τούτοις
αὐτὸς τὰ πλεῖστα διατρίβει, ὅταν μὴ ἡ ὥρα τοῦ ἔτους
14 *ἐξείργῃ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἀνάγκη τοίνυν,*
ὦ Σώκρατες, ἔνθα γε διατρίβει αὐτός, καὶ ὅπως ὡς
κάλλιστα κατεσκευασμένοι ἔσονται οἱ παράδεισοι ἐπι-
μελεῖσθαι δένδρεσι καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι καλοῖς ὅσα
15 *ἡ γῆ φύει. Φασὶ δέ τινες, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κρι-*
τόβουλε, καὶ ὅταν δῶρα διδῷ ὁ βασιλεύς, πρῶτον μὲν

8 ⟨τε καὶ τῶν⟩ φρουρῶν *Graux* || ὁ μὲν F 18 ἐπιμελεῖσθαι Y *corr.* A *s. v.* || τε *ante* τούτων *transpon. Graux* 19 ⟨καὶ⟩ οἱ *March.* 24 κάλλιστα O κάλλιστοι *cet..* 27 ὁ *del. Ddf.*

εἰσκαλεῖν τοὺς πολέμῳ ἀγαθοὺς γεγονότας, ὅτι οὐδὲν
ὄφελος πολλὰ ἀροῦν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἀρήξοντες· δεύτε-
ρον δὲ τοὺς κατασκευάζοντας τὰς χώρας ἄριστα καὶ
ἐνεργοὺς ποιοῦντας, λέγοντα ὅτι οὐδ' ἂν οἱ ἄλκιμοι
δύναιντο ζῆν, εἰ μὴ εἶεν οἱ ἐργαζόμενοι. λέγεται δὲ 16
καὶ Κῦρός ποτε, ὅσπερ εὐδοκιμώτατος δὴ βασιλεὺς
γεγένηται, εἰπεῖν τοῖς ἐπὶ τὰ δῶρα κεκλημένοις ὅτι
αὐτὸς ἂν δικαίως τὰ ἀμφοτέρων δῶρα λαμβάνοι· κα-
τασκευάζειν τε γὰρ ἄριστος εἶναι· ἔφη χώραν καὶ ἀρή-
γειν τοῖς κατεσκευασμένοις. Κῦρος μὲν τοίνυν, ἔφη 17
ὁ Κριτόβουλος, ὦ Σώκρατες, καὶ ἐπηγάλλετο οὐδὲν
ἧττον, εἰ ταῦτα ἔλεγεν, ἐπὶ τῷ χώρας ἐνεργοὺς ποιεῖν
καὶ κατασκευάζειν ἢ ἐπὶ τῷ πολεμικὸς εἶναι. Καὶ ναὶ 18
μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, Κῦρός γε, εἰ ἐβίωσεν, ἄρι-
στος ἂν δοκεῖ ἄρχων γενέσθαι, καὶ τούτου τεκμήρια
ἄλλα τε πολλὰ παρέσχηται καὶ ὅτι, ὅτε περὶ τῆς βα-
σιλείας τῷ ἀδελφῷ ἐπορεύετο μαχούμενος, παρὰ μὲν
Κύρου οὐδεὶς λέγεται αὐτομολῆσαι πρὸς βασιλέα, παρὰ
δὲ τοῦ βασιλέως πολλαὶ μυριάδες πρὸς Κῦρον. ἐγὼ δὲ 19
καὶ τοῦτο ἡγοῦμαι μέγα τεκμήριον ἄρχοντος ἀρετῆς
εἶναι, ᾧ ἂν ἑκόντες πείθωνται καὶ ἐν τοῖς δεινοῖς πα-
ραμένειν ἐθέλωσιν. ἐκείνῳ δὲ καὶ οἱ φίλοι ζῶντί τε
συνεμάχοντο καὶ ἀποθανόντι συναπέθανον πάντες

18 *cf. An. I 9, 29* 19 *Stob.* 46, 106 ἐγὼ . . . 22 ἐθέλωσιν *cf. An. I 9, 31*

1 ⟨ἐν⟩ πολ. *Cob.* 4 λέγοντα *del. Cob.* 6 βασιλεὺς *del. Herw.* 9 ἔφη *del. Cob.* 11 καὶ *del. Weiske* || ἐπηγγέλλετο EFMV ἐπηγγείλετο H *corr. Steph.* §§ 18 . . 25 *del. Nitsche* 18 . . 20 Κῦρος *del. Schenkl* 14 γε ⟨ὁ νεώτερος *vel* ὁ Δα-ρείου⟩ *Graux* || ἐβίω *Graux* ἐπεβίω *Cob.* 16 ὅτι ὅτε *Rsk.* ὁπότε *Y* 19 τοῦ *om.* HN 21 ἕπωνται καὶ *Stob.* 22 καὶ *del. Ddf.*

περὶ τὸν νεκρὸν μαχόμενοι πλὴν Ἀριαίου· Ἀριαῖος δ'
20 ἔτυχεν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ κέρατι τεταγμένος. οὗτος τοί-
νυν ὁ Κῦρος λέγεται Λυσάνδρῳ, ὅτε ἦλθεν ἄγων
αὐτῷ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων δῶρα, ἄλλα τε φιλο-
φρονεῖσθαι, ὡς αὐτὸς ἔφη ὁ Λύσανδρος ξένῳ ποτέ
τινι ἐν Μεγάροις διηγούμενος, καὶ τὸν ἐν Σάρδεσι
21 παράδεισον ἐπιδεικνύναι αὐτὸν ἔφη. ἐπεὶ δὲ ἐθαύ-
μαζεν αὐτὸν ὁ Λύσανδρος ὡς καλὰ μὲν τὰ δένδρα εἴη,
δι' ἴσου δὲ [τὰ] πεφυτευμένα, ὀρθοὶ δὲ οἱ στίχοι τῶν
δένδρων, εὐγώνια δὲ πάντα καλῶς εἴη, ὀσμαὶ δὲ πολ-
λαὶ καὶ ἡδεῖαι συμπαρομαρτοῖεν αὐτοῖς περιπατοῦσι,
καὶ ταῦτα θαυμάζων εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ τοι, ὦ Κῦρε,
πάντα μὲν θαυμάζω ἐπὶ τῷ κάλλει, πολὺ δὲ μᾶλλον
ἄγαμαι τοῦ καταμετρήσαντός σοι καὶ διατάξαντος
22 ἕκαστα τούτων· ἀκούσαντα δὲ ταῦτα τὸν Κῦρον
ἡσθῆναί τε καὶ εἰπεῖν, Ταῦτα τοίνυν, ὦ Λύσανδρε,
ἐγὼ πάντα καὶ διεμέτρησα καὶ διέταξα, ἔστι δ' αὐ-
23 τῶν, φάναι, ἃ καὶ ἐφύτευσα αὐτός. καὶ ὁ Λύσαν-
δρος ἔφη, ἀποβλέψας εἰς αὐτὸν καὶ ἰδὼν τῶν τε
ἱματίων τὸ κάλλος ὧν εἶχε καὶ τῆς ὀσμῆς αἰσθόμενος
καὶ τῶν στρεπτῶν καὶ τῶν ψελίων [τὸ κάλλος] καὶ τοῦ
ἄλλου κόσμου οὗ εἶχεν, εἰπεῖν, Τί λέγεις, φάναι, ὦ
Κῦρε; ἦ γὰρ σὺ ταῖς σαῖς χερσὶ τούτων τι ἐφύτευσας;
24 καὶ τὸν Κῦρον ἀποκρίνασθαι, Θαυμάζεις τοῦτο, [ἔφη],
ὦ Λύσανδρε; ὄμνυμί σοι τὸν Μίθρην, ὅτανπερ ὑγιαίνω,

2 sq. *Cic. Cat. m. 17, 59* 9 *Poll. VII 142* στίχος δένδρων

1 πλήν γε HN₂ || ἀριαῖος γὰρ M 7 ἔφη *del. Lkl.* 8 εἴη *susp. Schenkl* 9 τὰ *del. Schn.* πάντα *Heindf.* 12 καὶ ταῦτα θαυμ. *iniuria del. Schenkl* 13 μὲν ⟨ταῦτα⟩ *Steph., sed non est ap. Cic.* 21 ψελλίων FH || τὸ κάλλος *del. Cob.* ἀγάμενος *add. Zeune* 24 ἔφη *del. Schenkl* φάναι *Schaef.*

μηπώποτε δειπνῆσαι πρὶν ἱδρῶσαι ἢ τῶν πολεμικῶν τι ἢ τῶν γεωργικῶν ἔργων μελετῶν ἢ ἀεὶ ἕν γέ τι φιλοτιμούμενος. καὶ αὐτὸς μέντοι ἔφη ὁ Λύσανδρος ἀκούσας ταῦτα δεξιώσασθαί τε αὐτὸν καὶ εἰπεῖν, Δικαίως μοι δοκεῖς, ὦ Κῦρε, εὐδαίμων εἶναι· ἀγαθὸς γὰρ ὢν ἀνὴρ εὐδαιμονεῖς.

Ταῦτα δέ, ὦ Κριτόβουλε, ἐγὼ διηγοῦμαι, ἔφη ὁ V
Σωκράτης, ὅτι τῆς γεωργίας οὐδ' οἱ πάνυ μακάριοι
δύνανται ἀπέχεσθαι. ἔοικε γὰρ ἡ ἐπιμέλεια αὐτῆς
εἶναι ἅμα τε ἡδυπάθειά τις καὶ οἴκου αὔξησις καὶ
σωμάτων ἄσκησις εἰς τὸ δύνασθαι ὅσα ἀνδρὶ ἐλευ-
θέρῳ προσήκει. πρῶτον μὲν γὰρ ἀφ' ὧν ζῶσιν οἱ ἄν- 2
θρωποι, ταῦτα ἡ γῆ φέρει ἐργαζομένοις, καὶ ἀφ' ὧν
τοίνυν ἡδυπαθοῦσι, προσεπιφέρει· ἔπειτα δὲ ὅσοις 3
κοσμοῦσι βωμοὺς καὶ ἀγάλματα καὶ οἷς αὐτοὶ κοσ-
μοῦνται, καὶ ταῦτα μετὰ ἡδίστων ὀσμῶν καὶ θεαμά-
των παρέχει· ἔπειτα δὲ ὄψα πολλὰ τὰ μὲν φύει, τὰ δὲ
τρέφει· καὶ γὰρ ἡ προβατευτικὴ τέχνη συνῆπται τῇ
γεωργίᾳ, ὥστε ἔχειν καὶ θεοὺς ἐξαρέσκεσθαι θύοντας
καὶ αὐτοὺς χρῆσθαι. παρέχουσα δ' ἀφθονώτατα τά- 4
γαθὰ οὐκ ἐᾷ ταῦτα μετὰ μαλακίας λαμβάνειν, ἀλλὰ
ψύχη τε χειμῶνος καὶ θάλπη θέρους ἐθίζει καρτερεῖν.

7 sq. §§ 1—17 Stob. 56, 19

2 ἕν Steph. ὢν Υ 5 post δοκεῖς libri praeter FKL add. ἔφη, Schaef. φάναι 8 ὅτιπερ Stob. ⟨ἵν' εἰδῇς⟩ ὅτι Schwartz 9 αὐτῆς ἡ ἐπ. Stob. 11 ἄσκ. καὶ εἰς Stob. 12 οἱ om. Stob. 14 προσέτι φέρει Υ corr. ex Stob. ‖ ὅσοις Schn. ὅσοι Υ (ὅσα KLN$_2$) καὶ θεοὺς Stob. οἷς Heindf. 15 κοσμ. καὶ βωμ. et καὶ οἵοις Stob. 17 τὰ μὲν πολλὰ Stob. 18 προβατικὴ Stob. 19 θεοὺς Cob. θεοῖς Υ Stob. 20 αὐτοῖς H in quo desunt 14 φέρει ... 16 ταῦτα 20 ἀφθονώτατ' FM ‖ τἀγαθὰ V ἀγαθὰ cet. om. Stob. ἀφθόνως τἀγ. Cob. 22 τε καὶ χειμ. F

καὶ τοὺς μὲν αὐτουργοὺς διὰ τῶν χειρῶν γυμνάζουσα ἰσχὺν αὐτοῖς προστίθησι, τοὺς δὲ τῇ ἐπιμελείᾳ γεωργοῦντας ἀνδρίζει πρωί τε ἐγείρουσα καὶ πορεύεσθαι σφοδρῶς ἀναγκάζουσα. καὶ γὰρ ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἐν τῷ ἄστει ἀεὶ ἐν ὥρᾳ αἱ ἐπικαιριώταται πράξεις εἰσίν
5 *ἔπειτα ἤν τε σὺν ἵππῳ ἀρήγειν τις τῇ πόλει βούληται, τὸν ἵππον ἱκανωτάτη ἡ γεωργία συντρέφειν, ἤν τε πεζῇ, σφοδρὸν τὸ σῶμα παρέχει· θήραις τε ἐπιφιλοπονεῖσθαι συνεπαίρει τι ἡ γῆ καὶ κυσὶν εὐπέτειαν τρο-*
6 *φῆς παρέχουσα καὶ θηρία συμπαρατρέφουσα. ὠφελούμεναι δὲ καὶ αἱ κύνες καὶ οἱ ἵπποι ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀντωφελοῦσι τὸν χῶρον, ὁ μὲν ἵππος πρωί τε κομίζων τὸν κηδόμενον εἰς τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐξουσίαν παρέχων ὀψὲ ἀπιέναι, αἱ δὲ κύνες τά τε θηρία ἀπερύκουσαι ἀπὸ λύμης καρπῶν καὶ προβάτων καὶ τῇ ἐρημίᾳ*
7 *τὴν ἀσφάλειαν συμπαρέχουσαι. παρορμᾷ δέ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὅπλοις τῇ χώρᾳ καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργοὺς ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφουσα τῷ κρα-*
8 *τοῦντι λαμβάνειν. καὶ δραμεῖν δὲ καὶ βαλεῖν καὶ πηδῆσαι τίς ἱκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις πλείω τέχνη ἀντιχαρίζεται; τίς*

1 *γυμν. διὰ τῶν χειρ. falso Stob.* 3 *ἀνδρίζεσθαι* **Υ** *corr. ex Stob.* ‖ *τε om.* **Υ** 4 *χωρίῳ* **H** *Stob.* 5 *ἀεὶ om. Stob.* 6 *ἔπειτα δὲ Stob.* ‖ *ἀρ. τῇ χώρᾳ βουληθῇ τις Stob.* 7 *τρέφειν Stob.* 8 *παρ. τὸ σῶμα Stob* ‖ *ἐν ταῖς θήραις φιλοπον. Stob.* 9 *τι ἡ γῆ Steph. τε ἡ γῆ Stob. τῇ* (*τη* **HM**) *γῇ* **Υ** 10 *ὠφελούμενοι Stob.* 11 *καὶ οἱ κ. Stob. καὶ οἱ ἵπποι καὶ αἱ* (*om.* **AD**) *κύνες* **Υ** *corr. Holden* ‖ *ἀπὸ τῆς γε. ante καὶ οἱ κ. Stob.* 13 *παρ. τοῦ (sic) δείλης ἀπ. Stob.* 14 *ἀπερ.*] *συνεξαίρουσαι κωλύουσιν Stob.* 15 *τῇ τε ἐρ.* **Υ** *τε om.* **H**ᵃ *Stob.* 16 *§ 7 aptius ante § 5 collocaretur* ‖ *συμπαρορμᾷ Stob.* 17 *καὶ ἡ γῆ τοὺς γε.*] *ἡ γεωργία Stob. καὶ del. Schn.* 19 *βαλεῖν sc. per venationem* 20 *τέχνη πλείω Stob. τέχνη del. Heindf.*

δὲ ἥδιον τὸν ἐπιμελόμενον δέχεται, προτείνουσα προ-
σιόντι λαβεῖν ὅ τι χρήζει; τίς δὲ ξένους ἀφθονώ-
τερον δέχεται; χειμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς 9
λουτροῖς ποῦ πλείων εὐμάρεια ἢ ἐν χώρῳ τῳ; ποῦ δὲ
ἥδιον θερίσαι ὕδασί τε καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ'
ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας 10
παρέχει ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ
οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναικὶ ἡδίων ἢ τέκνοις πό-
θεινοτέρα ἢ φίλοις εὐχαριστοτέρα; ἐμοὶ μὲν θαυμα- 11
στὸν δοκεῖ εἶναι εἴ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτῆμά
τι τούτου ἥδιον κέκτηται ἢ ἐπιμέλειαν ἡδίω τινὰ ταύ-
της ηὕρηκεν ἢ ὠφελιμωτέραν εἰς τὸν βίον. ἔτι δὲ ἡ 12
γῆ θεὸς οὖσα τοὺς δυναμένους καταμανθάνειν καὶ δι-
καιοσύνην διδάσκει· τοὺς γὰρ ἄριστα θεραπεύοντας
αὐτὴν πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ. ἐὰν δ' ἄρα καὶ ὑπὸ 13
πλήθους ποτὲ στρατευμάτων τῶν ἔργων στερηθῶσιν
οἱ ἐν τῇ γεωργίᾳ ἀναστρεφόμενοι καὶ σφοδρῶς καὶ
ἀνδρικῶς παιδευόμενοι, οὗτοι εὖ παρεσκευασμένοι καὶ
τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα, ἢν μὴ θεὸς ἀποκωλύῃ, δύ-
νανται ἰόντες εἰς τὰς τῶν ἀποκωλυόντων λαμβάνειν
ἀφ' ὧν θρέψονται. πολλάκις δ' ἐν τῷ πολέμῳ καὶ
ἀσφαλέστερόν ἐστι σὺν τοῖς ὅπλοις τὴν τροφὴν μα-
στεύειν ἢ σὺν τοῖς γεωργικοῖς ὀργάνοις. συμπαιδεύει 14

1 ἐπιμελούμενον *Stob.* 2 ξένον ἥδιον ἢ ἀφθ. *Stob.* 4 πλείω *Stob.* πολὺ πλείων *Υ* ‖ εὐχέρεια *Stob.* ‖ ἢ *om.* **EFHMV** ‖ χώρῳ τῷ **EFHV** *et* (*om.* ποῦ) **M** χωρίῳ *Stob.* 7 πληρεστάτας **EH** 8 ἢ *priore loco om. Stob.* 9 εὐχαριτωτέρα *Hertl.* 10 ἢ *om. Stob. Esc. et Par.* 11 κτᾶται *et* τινα ταύτης ηὕρηκεν ἡδίω *Stob.* 13 θεὸς οὖσα *Stob.* θέουσα **EMV** θέλουσα **FH** 15 καὶ *om. Stob.* 16 στερηθῇ ἡ γῆ *Stob.* 18 παρεσκ. τὰ σώμ. καὶ τὰς ψ. *Stob.* 19 τὰ *om* **EH** ‖ κωλύῃ *Stob.* 20 τὰς] τὰ *Stob.* ‖ κωλυόντων *Stob.* ἀποστερησάντων *Schenkl* ἀποστερισκόντων *Cam.* κολουόντων *Heindf*

δὲ καὶ εἰς τὸ ἄρχειν ἄλλων ἡ γεωργία. ἐπί τε γὰρ
τοὺς πολεμίους σὺν ἀνθρώποις δεῖ ἰέναι, τῆς τε γῆς
15 *σὺν ἀνθρώποις ἐστὶν ἡ ἐργασία. τὸν οὖν μέλλοντα*
εὖ γεωργήσειν δεῖ τοὺς ἐργαστῆρας καὶ προθύμους
παρασκευάζειν καὶ πείθεσθαι ἐθέλοντας· τόν τε ἐπὶ
πολεμίους ἄγοντα ταὐτὰ δεῖ μηχανᾶσθαι δωρούμενόν
τε τοῖς ποιοῦσιν ἃ δεῖ ποιεῖν τοὺς ἀγαθοὺς καὶ κολά-
16 *ζοντα τοὺς ἀτακτοῦντας. καὶ παρακελεύεσθαι δὲ πολ-*
λάκις οὐδὲν ἧττον δεῖ τοῖς ἐργάταις τὸν γεωργὸν ἢ
τὸν στρατηγὸν τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐλπίδων δὲ ἀγα-
θῶν οὐδὲν ἧττον οἱ δοῦλοι τῶν ἐλευθέρων δέονται,
17 *ἀλλὰ καὶ μᾶλλον, ὅπως μένειν ἐθέλωσι. καλῶς δὲ*
κἀκεῖνος εἶπεν ὃς ἔφη τὴν γεωργίαν τῶν ἄλλων τεχνῶν
μητέρα καὶ τροφὸν εἶναι. εὖ μὲν γὰρ φερομένης τῆς
γεωργίας ἔρρωνται καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι ἅπασαι, ὅπου
δ' ἂν ἀναγκασθῇ ἡ γῆ χερσεύειν, ἀποσβέννυνται καὶ αἱ
ἄλλαι τέχναι σχεδόν τι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.
18 *Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κριτόβουλος εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα*
μὲν ἔμοιγε, ὦ Σώκρατες, καλῶς δοκεῖς λέγειν· ὅτι
δὲ τῆς γεωργικῆς τὰ πλεῖστά ἐστιν ἀνθρώπῳ ἀδύ-
νατα προνοῆσαι — καὶ γὰρ χάλαζαι καὶ πάχναι ἐνίοτε
καὶ αὐχμοὶ καὶ ὄμβροι ἐξαίσιοι καὶ ἐρυσῖβαι καὶ ἄλλα
πολλάκις τὰ καλῶς ἐγνωσμένα καὶ πεποιημένα ἀφαι-

4 ἐργαστῆρες *Poll. I 221*

1 ἄρχειν ἄλλων *Schenkl* ἐπαρκεῖν ἀλλήλοις *Υ* ἄρχειν *Stob.* ft. ἐπιτάττειν ἀνθρώποις *cf. 13, 4 Dem. II 30* 2 πολέμους *Υ corr. ex Stob.* ‖ μετ' ἀνθρώπων *Stob.* 3 τὸν ⟨μὲν⟩ *Schn., sed cf. ad 5* 4 γεωργ. εὖ *Stob.* 5 τὸν δὲ *cum Zeunio omnes, falso, ut vid.* 6 ταῦτα *Υ Stob. corr. Cam.* ‖ δεῖν *Stob.* 7 τε οἷς δεῖ τοὺς ἀγ. *Stob.* 11 τῶν ἐλ. οἱ δοῦλ. *Stob. Vind.* 12 παραμένειν *Hirsch.* 15 αἱ *om.* H *Stob.* 16 δὲ ἀναγκ. *Stob. Vind. et Par.* 21 *anacoluthon magis quam lacuna (Reisig) videtur*

ροῦνται· καὶ πρόβατα δ' ἐνίοτε κάλλιστα τεθραμμένα
νόσος ἐλθοῦσα κάκιστα ἀπώλεσεν. ἀκούσας δὲ ταῦτα 19
ὁ Σωκράτης εἶπεν, Ἀλλ' ᾤμην ἔγωγέ σε, ὦ Κριτό-
βουλε, εἰδέναι ὅτι οἱ θεοὶ οὐδὲν ἧττόν εἰσι κύριοι τῶν
ἐν τῇ γεωργίᾳ ἔργων ἢ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ τοὺς
μὲν ἐν τῷ πολέμῳ ὁρᾷς οἶμαι πρὸ τῶν πολεμικῶν
πράξεων ἐξαρεσκομένους τοὺς θεοὺς καὶ ἐπερωτῶντας
θυσίαις καὶ οἰωνοῖς ὅ τι τε χρὴ ποιεῖν καὶ ὅ τι μή·
περὶ δὲ τῶν γεωργικῶν πράξεων ἧττον οἴει δεῖν τοὺς 20
θεοὺς ἱλάσκεσθαι; εὖ γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὅτι οἱ σώφρο-
νες καὶ ὑπὲρ ὑγρῶν καὶ ξηρῶν καρπῶν καὶ βοῶν καὶ
ἵππων καὶ προβάτων καὶ ὑπὲρ πάντων γε δὴ τῶν κτη-
μάτων τοὺς θεοὺς θεραπεύουσιν.

Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καλῶς μοι VI
δοκεῖς λέγειν, κελεύων πειρᾶσθαι σὺν τοῖς θεοῖς ἄρ-
χεσθαι παντὸς ἔργου, ὡς τῶν θεῶν κυρίων ὄντων
οὐδὲν ἧττον τῶν εἰρηνικῶν ἢ τῶν πολεμικῶν ἔργων.
ταῦτα μὲν οὖν πειρασόμεθα οὕτω ποιεῖν. σὺ δ' ἡμῖν
ἔνθεν λέγων περὶ τῆς οἰκονομίας ἀπέλιπες, πειρῶ τὰ
τούτων ἐχόμενα διεκπεραίνειν, ὡς καὶ νῦν μοι δοκῶ
ἀκηκοὼς ὅσα εἶπες μᾶλλόν τι ἤδη διορᾶν ἢ πρόσθεν
ὅ τι χρὴ ποιοῦντα βιοτεύειν. Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκρά- 2
της, ἄρα, εἰ πρῶτον μὲν ἐπανέλθοιμεν ὅσα συνομολο-
γοῦντες διεληλύθαμεν, ἵν' ἤν πως δυνώμεθα πειρα-
θῶμεν οὕτω καὶ τὰ λοιπὰ διεξιέναι συνομολογοῦντες;
Ἡδὺ γοῦν ἐστιν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὥσπερ καὶ χρή- 3

7 ἐξαρεσκευομένους *Υ corr.* LA ‖ τοῖς θεοῖς *Υ corr. Cob. cf.* § 3 19 ἃ *ante* ἀπελ. *add.* EMV 23 ἄρα *del. Schenkl* ‖ συνομολογοῦντες *Rsk. Graux* μὲν ὁμολ. *Υ* 24 ἵν' et πειρ. *et* 25 συνομ. *del. Cob.*

μάτων κοινωνήσαντας ἀναμφιλόγως διελθεῖν, οὕτω
καὶ λόγων κοινωνοῦντας περὶ ὧν ἂν διαλεγώμεθα
4 συνομολογοῦντας διεξιέναι. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Σωκρά-
της, ἐπιστήμης μέν τινος ἔδοξεν ἡμῖν ὄνομα εἶναι ἡ
οἰκονομία, ἡ δὲ ἐπιστήμη αὕτη ἐφαίνετο ᾗ οἴκους
δύνανται αὔξειν ἄνθρωποι, οἶκος δ' ἡμῖν ἐφαίνετο
ὅπερ κτῆσις ἡ σύμπασα, κτῆσιν δὲ τοῦτο ἔφαμεν
εἶναι ὅ τι ἑκάστῳ εἴη ὠφέλιμον εἰς τὸν βίον, ὠφέλιμα
δὲ ὄντα ηὑρίσκετο πάντα ὁπόσοις τις ἐπίσταιτο χρῆ-
5 σθαι. πάσας μὲν οὖν τὰς ἐπιστήμας οὔτε μαθεῖν οἷόν
τε ἡμῖν ἐδόκει, συναποδοκιμάζειν τε ταῖς πόλεσι τὰς
βαναυσικὰς καλουμένας τέχνας, ὅτι καὶ τὰ σώματα
καταλυμαίνεσθαι δοκοῦσι καὶ τὰς ψυχὰς καταγνύουσι.
6 τεκμήριον δὲ σαφέστατον γενέσθαι ἂν τούτου ἔφαμεν,
εἰ πολεμίων εἰς τὴν χώραν ἰόντων διακαθίσας τις
τοὺς γεωργοὺς καὶ τοὺς τεχνίτας χωρὶς ἑκατέρους ἐπε-
ρωτῴη πότερα δοκεῖ ἀρήγειν τῇ χώρᾳ ἢ ὑφεμένους τῆς
7 γῆς τὰ τείχη διαφυλάττειν. οὕτως γὰρ ἂν τοὺς μὲν
ἀμφὶ γῆν ἔχοντας ᾠόμεθ' ἂν ψηφίζεσθαι ἀρήγειν, τοὺς
δὲ τεχνίτας μὴ μάχεσθαι, ἀλλ' ὅπερ πεπαίδευνται κα-
8 θῆσθαι μήτε πονοῦντας μήτε κινδυνεύοντας. ἐδο-
κιμάσαμεν δὲ ἀνδρὶ καλῷ τε κἀγαθῷ ἐργασίαν εἶναι
καὶ ἐπιστήμην κρατίστην γεωργίαν, ἀφ' ἧς τὰ ἐπιτή-
9 δεια ἄνθρωποι πορίζονται. αὕτη γὰρ ἡ ἐργασία μα-

3 Οὐκοῦν ... 13 καταγνύουσι *Stob.* 85, 23

1 διελεῖν *Orelli* 3 συνομολογοῦντες Υ 4 ἐδόκει *Stob.* 6 αὔξειν δύν. *Stob.* ‖ οἱ ἄνθρ. LO ἄνθρ. *Schenkl* 9 δὲ πάντα ηὑρίσκ. *Stob.* 11 ἡμῖν οἷόν τε ἐδ. εἶναι, συναπεδοκιμάζομεν *Stob.* 13 λυμαίνεσθαι *et* καταγνύναι *Stob.* §§ 6 *et* 7 (*cum initio* § 10) *ante* 5, 13 *mutatas transp. Schenkl, del. Graux* 17 ἀφεμένους *Cob., sed cf. Symp.* 5, 7 18 οὔτω FKL 20 παιδεύονται E 24 ἄνθρωποι *Schenkl*

θεῖν τε ῥᾴστη ἐδόκει εἶναι καὶ ἡδίστη ἐργάζεσθαι, καὶ τὰ σώματα κάλλιστά τε καὶ εὐρωστότατα παρέχεσθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἥκιστα ἀσχολίαν παρέχειν φίλων τε καὶ πόλεως συνεπιμελεῖσθαι. συμπαροξύνειν δέ τι ἐδόκει 10 ἡμῖν καὶ εἰς τὸ ἀλκίμους εἶναι ἡ γεωργία ἔξω τῶν ἐρυμάτων τὰ ἐπιτήδεια φύουσά τε καὶ τρέφουσα τοὺς ἐργαζομένους. διὰ ταῦτα δὲ καὶ εὐδοξοτάτη εἶναι πρὸς τῶν πόλεων αὕτη ἡ βιοτεία, ὅτι καὶ πολίτας ἀρίστους καὶ εὐνουστάτους παρέχεσθαι δοκεῖ τῷ κοινῷ. καὶ ὁ 11 Κριτόβουλος, Ὅτι μέν, ὦ Σώκρατες, κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον ποιεῖσθαι πάνυ μοι δοκῶ πεπεῖσθαι ἱκανῶς· ὅτι δὲ ἔφησθα καταμαθεῖν τὰ αἴτια τῶν τε οὕτω γεωργούντων ὥστε ἀπὸ τῆς γεωργίας ἀφθόνως ἔχειν ὧν δέονται καὶ τῶν οὕτως ἐργαζομένων ὡς μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς τὴν γεωργίαν, καὶ ταῦτ' ⟨ἂν⟩ μοι δοκῶ ἡδέως ἑκάτερα ἀκούειν σου, ὅπως ἃ μὲν ἀγαθά ἐστι ποιῶμεν, ἃ δὲ βλαβερὰ μὴ ποιῶμεν.] Τί οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὦ Κριτόβουλε, ἤν 12 σοι ἐξ ἀρχῆς διηγήσωμαι ὡς συνεγενόμην ποτὲ ἀνδρί, ὃς ἐμοὶ ἐδόκει εἶναι τῷ ὄντι τούτων τῶν ἀνδρῶν ἐφ' οἷς τοῦτο τὸ ὄνομα δικαίως ἐστὶν ὃ καλεῖται καλός τε κἀγαθὸς ἀνήρ; Πάνυ ἄν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, βουλοίμην ἂν οὕτως ἀκούειν, ὡς καὶ ἔγωγε ἐρῶ τούτου τοῦ ὀνόματος ἄξιος γενέσθαι. Λέξω τοίνυν σοι, ἔφη 13

4 sq. cf. [Arist.] Oec. I 2 p. 1343^b §§ 12—16 Stob. 37, 28 M *(27* H) *18 sq. Cic. ap. Prisc. VIII 19 p. 371* K

1 μαθ. τε ῥᾴστη *et* καὶ *prius del. Graux* 4 πόλεων Υ *corr. Ddf.* 6 τε *del. Weiske* || τοῖς ἐργαζομένοις *Cob.* 7 ἐνδοξοτάτη Υ *corr. Haase* 10 ἔφη *post* Σωκρ. *add.* M 16 ταῦτ' ἂν *Schaef.* ταῦτα Υ 20 δοκεῖ F 22 βουλ. ὁ Κρ. οὕτως σου ἀκ. *Stob.* 23 τοῦτό σου ἀκ. *Hertl.*

ὁ Σωκράτης, ὡς καὶ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκέψιν αὐτοῦ.
τοὺς μὲν γὰρ ἀγαθοὺς τέκτονας, χαλκέας ἀγαθούς,
ζωγράφους ἀγαθούς, ἀνδριαντοποιούς, καὶ τὰ ἄλλα
τὰ τοιαῦτα, πάνυ ὀλίγος μοι χρόνος ἐγένετο ἱκανὸς
περιελθεῖν τε καὶ θεάσασθαι τὰ δεδοκιμασμένα καλὰ
14 ἔργα αὐτοῖς εἶναι. ὅπως δὲ δὴ καὶ τοὺς ἔχοντας τὸ
σεμνὸν ὄνομα τοῦτο τὸ καλός τε κἀγαθὸς ἐπισκεψαί-
μην, τί ποτ' ἐργαζόμενοι τοῦτ' ἀξιοῖντο καλεῖσθαι,
πάνυ μου ἡ ψυχὴ ἐπεθύμει αὐτῶν τινι συγγενέσθαι.
15 καὶ πρῶτον μὲν ὅτι προσέκειτο τὸ καλὸς τῷ ἀγαθῷ,
ὅντινα ἴδοιμι καλόν, τούτῳ προσῄειν καὶ ἐπειρώμην
καταμανθάνειν εἴ που ἴδοιμι προσηρτημένον τῷ καλῷ
16 τὸ ἀγαθόν. ἀλλ' οὐκ ἄρα εἶχεν οὕτως, ἀλλ' ἐνίους
ἐδόκουν καταμανθάνειν τῶν καλῶν τὰς μορφὰς πάνυ
μοχθηροὺς ὄντας τὰς ψυχάς. ἔδοξεν οὖν μοι ἀφέμε-
νον τῆς καλῆς ὄψεως ἐπ' αὐτῶν τινα ἐλθεῖν τῶν κα-
17 λουμένων καλῶν τε κἀγαθῶν. ἐπεὶ οὖν τὸν Ἰσχόμαχον
ἤκουον πρὸς πάντων καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ
ξένων καὶ ἀστῶν καλόν τε κἀγαθὸν ἐπονομαζόμενον,
ἔδοξέ μοι τούτῳ πειραθῆναι συγγενέσθαι.
VII Ἰδὼν οὖν ποτε αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ Διὸς τοῦ ἐλευθε-
ρίου στοᾷ καθήμενον, ἐπεί μοι ἔδοξε σχολάζειν, προσ-
ῆλθον αὐτῷ, καὶ παρακαθιζόμενος εἶπον, Τί, ὦ Ἰσχό-
μαχε, οὐ μάλα εἰωθὼς σχολάζειν κάθησαι; ἐπεὶ τά γε

17 *sq. cf. Philod. Oec. Col. VI 5 J.*

2 ἀγ. χαλκεῖς, ἀγ. ζωγρ., ἀγ. ἀνδρ. *Stob.* 3 καὶ πάντα τὰ *Stob.* 4 ἱκανῶς Υ *praeter* N *om. Stob.* 6 αὐτῶν *Stob.* 7 τὸ *om. Stob.* ‖ καλόν τε κἀγαθὸν Υ *praeter* A *mg.* 8 ἐργασάμενοι *Stob. Vind.*, ἐργασόμενοι *Esc. Par. pr.* ‖ ἀξιοῦνται *Stob.* 9 πάνυ μοι C *Stob.* 10 ὁ καλὸς *Stob. Vind. Esc.* καλὸς *Par.* 12 κάλλει *Stob.* 13 ἀγαθὸς *Schenkl* 18 ἀνδρῶν τε Υ *praeter* ΔΟ

πλεῖστα ἢ πράττοντά τι ὁρῶ σε ἢ οὐ πάνυ σχολάζοντα
ἐν τῇ ἀγορᾷ. Οὐδὲ ἂν νῦν γε, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ 2
Σώκρατες, ἑώρας, εἰ μὴ ξένους τινὰς συνεθέμην ἀνα-
μένειν ἐνθάδε. Ὅταν δὲ μὴ πράττῃς τι τοιοῦτον, πρὸς
τῶν θεῶν, ἔφην ἐγώ, ποῦ διατρίβεις καὶ τί ποιεῖς;
ἐγὼ γάρ τοι πάνυ βούλομαί σου πυθέσθαι τί ποτε
πράττων καλὸς κἀγαθὸς κέκλησαι, ἐπεὶ οὐκ ἔνδον
γε διατρίβεις οὐδὲ τοιαύτη σου ἡ ἕξις τοῦ σώματος
καταφαίνεται. καὶ ὁ Ἰσχόμαχος γελάσας ἐπὶ τῷ τί 3
ποιῶν καλὸς κἀγαθὸς κέκλησαι, καὶ ἡσθείς, ὥς γ'
ἐμοὶ ἔδοξεν, εἶπεν, Ἀλλ' εἰ μὲν ὅταν σοι διαλέγωνται
περὶ ἐμοῦ τινες καλοῦσί με τοῦτο τὸ ὄνομα οὐκ οἶδα·
οὐ γὰρ δὴ ὅταν γέ με εἰς ἀντίδοσιν καλῶνται τριη-
ραρχίας ἢ χορηγίας, οὐδείς, ἔφη, ζητεῖ τὸν καλόν τε
κἀγαθόν, ἀλλὰ σαφῶς, ἔφη, ὀνομάζοντές με Ἰσχό-
μαχον πατρόθεν προσκαλοῦνται. ἐγὼ μὲν τοίνυν,
ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅ με ἐπήρου, οὐδαμῶς ἔνδον δια-
τρίβω. καὶ γὰρ δή, ἔφη, τά γε ἐν τῇ οἰκίᾳ μου πάνυ
καὶ αὐτὴ ἡ γυνή ἐστιν ἱκανὴ διοικεῖν. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο, 4
ἔφην, ἔγωγε, ὦ Ἰσχόμαχε, πάνυ ἂν ἡδέως σου πυθοί-
μην πότερα αὐτὸς σὺ ἐπαίδευσας τὴν γυναῖκα ὥστε
εἶναι οἵαν δεῖ ἢ ἐπισταμένην ἔλαβες παρὰ τοῦ πατρὸς
καὶ τῆς μητρὸς διοικεῖν τὰ προσήκοντα αὐτῇ. Καὶ 5
τί ἄν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐπισταμένην αὐτὴν παρέλα-
βον, ἣ ἔτη μὲν οὔπω πεντεκαίδεκα γεγονυῖα ἦλθε
πρὸς ἐμέ, τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἔζη ὑπὸ πολλῆς

23 *sq. cf. Plut. Mor. p. 405*ᶜ

2 γε νῦν *Υ corr. Klotz* γε *del. Cob.* 7 καλός τε Ε 16 προκαλοῦνται *Cam., cf. Lys. XXIV 9* 17 κατατρίβω *Υ corr.* L *et Steph.* 26 πολλῇ ἐπιμελείᾳ *Hartm.*

ἐπιμελείας ὅπως ὡς ἐλάχιστα μὲν ὄψοιτο, ἐλάχιστα δ'
6 ἀκούσοιτο, ἐλάχιστα δ' ἔροιτο; οὐ γὰρ ἀγαπητόν σοι
δοκεῖ εἶναι εἰ μόνον ἦλθεν ἐπισταμένη ἔρια παραλα-
βοῦσα ἱμάτιον ἀποδεῖξαι, καὶ ἑωρακυῖα ὡς ἔργα τα-
λάσια θεραπαίναις δίδοται; ἐπεὶ τά γε ἀμφὶ γαστέρα,
ἔφη, πάνυ καλῶς, ὦ Σώκρατες, ἦλθε πεπαιδευμένη·
ὅπερ μέγιστον ἔμοιγε δοκεῖ παίδευμα εἶναι καὶ ἀνδρὶ
7 καὶ γυναικί. Τὰ δ' ἄλλα, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, αὐ-
τὸς ἐπαίδευσας τὴν γυναῖκα ὥστε ἱκανὴν εἶναι ὧν
προσήκει ἐπιμελεῖσθαι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος,
οὐ πρίν γε καὶ ἔθυσα καὶ ηὐξάμην ἐμέ τε τυγχάνειν
διδάσκοντα καὶ ἐκείνην μανθάνουσαν τὰ βέλτιστα
8 ἀμφοτέροις ἡμῖν. Οὐκοῦν, ἔφην ἐγώ, καὶ ἡ γυνή σοι
συνέθυε καὶ συνηύχετο ταὐτὰ ταῦτα; Καὶ μάλα γ',
ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, πολλὰ ὑποσχομένη μὲν πρὸς τοὺς
θεούς, γενέσθαι οἵαν δεῖ, καὶ εὔδηλος ἦν ὅτι οὐκ ἀμε-
9 λήσει τῶν διδασκομένων. Πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, ὦ
Ἰσχόμαχε, τί πρῶτον διδάσκειν ἤρχου αὐτήν, διηγοῦ
μοι· ὡς ἐγὼ ταῦτ' ἂν ἥδιόν σου διηγουμένου ἀκούοιμι
ἢ εἴ μοι γυμνικὸν ἢ ἱππικὸν ἀγῶνα τὸν κάλλιστον διη-
10 γοῖο. καὶ ὁ Ἰσχόμαχος ἀπεκρίνατο, Τί δ'; ἔφη, ὦ
Σώκρατες, ἐπεὶ ἤδη μοι χειροήθης ἦν καὶ ἐτετιθά-
σευτο ὥστε διαλέγεσθαι, ἠρόμην αὐτήν, ἔφη, ὧδέ

§ 9 Cic. ap. Donat. in Ter. Phorm. II 3, 4

1 ὡς *del. Cob.* 2 ἐροίη *Cob.* ἐρήσοιτο *Hartm.* 3 εἰ μὴ μ. H 5 διαδίδοται *Tournier* 11 ἐπιτυγχάνειν *Cam.* 14 ταὐτὰ *Heindf.* αὐτὰ HMN αὐτῷ *cet.* 15 ὑπισχομένη EMV ὑπισχνουμένη HN ‖ μὲν *del. Rsk.* πολλὰ μὲν εὐχομένη πρός τ. θ., πολλὰ δ' ὑπισχνουμένη ἐμοὶ γενήσεσθαι *Schenkl* 16 ἀμελήσοι *Heindf.* 22 ⟨εἰ μὴ⟩ ἐπεὶ *Hartm. cf. 9, 1. 2* ‖ ἐτιθασεύετο EHM ἐτιθασσεύετο F ἐτιθάσσευτο V *corr. Schaef.* 23 ἔφη *om.* H

πως· Εἰπέ μοι, ὦ γύναι, ἆρα ἤδη κατενόησας τίνος
ποτὲ ἕνεκα ἐγώ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοὶ γονεῖς ἔδοσάν
σε ἐμοί; ὅτι μὲν γὰρ οὐκ ἀπορία ἦν μεθ' ὅτου ἄλλου 11
ἐκαθεύδομεν ἄν, οἶδ' ὅτι καὶ σοὶ καταφανὲς τοῦτ' ἔστι.
βουλευόμενος δ' ἐγώ τε ὑπὲρ ἐμοῦ καὶ οἱ σοὶ γονεῖς
ὑπὲρ σοῦ τίν' ἂν κοινωνὸν βέλτιστον οἴκου τε καὶ
τέκνων λάβοιμεν, ἐγώ τε σὲ ἐξελεξάμην καὶ οἱ σοὶ
γονεῖς, ὡς ἐοίκασιν, ἐκ τῶν δυνατῶν ἐμέ. τέκνα μὲν 12
οὖν ἤν θεός ποτε διδῷ ἡμῖν γενέσθαι, τότε βουλευ-
σόμεθα περὶ αὐτῶν ὅπως ὅτι βέλτιστα παιδεύσομεν
αὐτά· κοινὸν γὰρ ἡμῖν καὶ τοῦτο ἀγαθόν, συμμάχων
καὶ γηροβοσκῶν ὅτι βελτίστων τυγχάνειν· νῦν δὲ δὴ 13
⟨ὁ⟩ οἶκος ἡμῖν ὅδε κοινός ἐστιν. ἐγώ τε γὰρ ὅσα μοι
ἔστιν ἅπαντα εἰς τὸ κοινὸν ἀποφαίνω, σύ τε ὅσα ἠνέγ-
κω πάντα εἰς τὸ κοινὸν κατέθηκας. καὶ οὐ τοῦτο δεῖ
λογίζεσθαι πότερος ἄρα ἀριθμῷ πλείω συμβέβληται
ἡμῶν, ἀλλ' ἐκεῖνο εὖ εἰδέναι ὅτι ὁπότερος ἂν ἡμῶν
βελτίων κοινωνὸς ᾖ, οὗτος τὰ πλείονος ἄξια συμβάλ-
λεται. ἀπεκρίνατο δέ μοι, ὦ Σώκρατες, πρὸς ταῦτα 14
ἡ γυνή, Τί δ' ἂν ἐγώ σοι, ἔφη, δυναίμην συμπρᾶ-
ξαι; τίς δὲ ἡ ἐμὴ δύναμις; ἀλλ' ἐν σοὶ πάντα ἐστίν·
ἐμὸν δ' ἔφησεν ἡ μήτηρ ἔργον εἶναι σωφρονεῖν. Ναὶ 15
μὰ Δί', ἔφην ἐγώ, ὦ γύναι, καὶ γὰρ ἐμοὶ ὁ πατήρ.
ἀλλὰ σωφρόνων τοί ἐστι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὕτω
ποιεῖν ὅπως τά τε ὄντα ὡς βέλτιστα ἕξει καὶ ἄλλα ὅτι
πλεῖστα ἐκ τοῦ καλοῦ τε καὶ δικαίου προσγενήσεται.
Καὶ τί δή, ἔφη, ὁρᾷς, ἡ γυνή, ὅτι ἂν ἐγὼ ποιοῦσα 16

5 ἐγώ τε *Ddf.* ἔγωγε *Υ* 6 οἶκοι *Υ corr.* A_2 11 τἀγαθὸν *Υ corr. Dobr.* 13 ὁ *add. Hirsch.* 14 ἐπηνέγκω *Cob.* 17 ἐκ. δεῖ εὖ *Υ praeter* GHN 27 τί δὲ *Υ praeter* L

συναύξοιμι τὸν οἶκον; [Ναὶ μὰ Δί', ἔφην ἐγώ, ἅ τε
οἱ θεοὶ ἔφυσάν σε δύνασθαι καὶ ὁ νόμος συνεπαινεῖ,
17 ταῦτα πειρῶ ὡς βέλτιστα ποιεῖν. Καὶ τί δὴ ταῦτ'
ἐστιν; ἔφη ἐκείνη.] Οἶμαι μὲν ἔγωγε, ἔφην, οὐ τὰ
ἐλαχίστου ἄξια, εἰ μή πέρ γε καὶ ἡ ἐν τῷ σμήνει ἡγεμὼν
18 μέλιττα ἐπ' ἐλαχίστου ἀξίοις ἔργοις ἐφέστηκεν. [ἐμοὶ
γάρ τοι, ἔφη φάναι, καὶ οἱ θεοί, ὦ γύναι, δοκοῦσι
πολὺ διεσκεμμένως μάλιστα τὸ ζεῦγος τοῦτο συντε-
θηκέναι ὃ καλεῖται θῆλυ καὶ ἄρρεν, ὅπως ὅτι ὠφελι-
19 μώτατον ᾖ αὐτῷ εἰς τὴν κοινωνίαν. πρῶτον μὲν γὰρ
τοῦ μὴ ἐκλιπεῖν ζῴων γένη τοῦτο τὸ ζεῦγος κεῖται μετ'
ἀλλήλων τεκνοποιούμενον, ἔπειτα τὸ γηροβοσκοὺς
κεκτῆσθαι ἑαυτοῖς ἐκ τούτου τοῦ ζεύγους τοῖς γοῦν
ἀνθρώποις πορίζεται· ἔπειτα δὲ καὶ ἡ δίαιτα τοῖς
ἀνθρώποις οὐχ ὥσπερ τοῖς κτήνεσίν ἐστιν ἐν ὑπαί-
20 θρῳ, ἀλλὰ στεγῶν δεῖται δῆλον ὅτι. δεῖ μέντοι τοῖς
μέλλουσιν ἀνθρώποις ἕξειν ὅ τι εἰσφέρωσιν εἰς τὸ
στεγνὸν τοῦ ἐργασομένου τὰς ἐν τῷ ὑπαίθρῳ ἐργασίας.
καὶ γὰρ νεατὸς καὶ σπόρος καὶ φυτεία καὶ νομαὶ ὑπαί-
θρια ταῦτα πάντα ἔργα ἐστίν· ἐκ τούτων δὲ τὰ ἐπι-
21 τήδεια γίγνεται. δεῖ δ' αὖ, ἐπειδὰν ταῦτα εἰσενεχθῇ
εἰς τὸ στεγνόν, καὶ τοῦ σώσοντος ταῦτα καὶ τοῦ ἐργα-

§§ 19—28 Cic. ap. Colum. XII praef.

1 Ναὶ . . . 4 ἐκείνη *seclusit Rosenstiel* ‖ ἃ οἵ τε *Cob.* 2 ἔφυσαν EFMV ἔφησαν H 4 μὲν] γὰρ H §§ 18—32 δια-πονεῖσθαι *secl. Rosenstiel* 6 ἐμοὶ μὲν γὰρ H 9 ὅτι *Steph.* ἔτι Υ 11 τοῦ *Zeune* τὸ FHMV τῷ E 13 *post* ζεύγους *excidit ft.* καὶ δὴ καὶ προμάχους *cf.* § 12 *et Colum.* 16 στεγνῶν *Steph., sed cf. 9, 3 Poll. I 80* 17 ἀνθρώποις *del. Hirsch.* ‖ εἰσφέρουσιν GHN εἰσοίσουσιν *Sauppe* 18 *post* στεγνόν *add.* ἔχειν *s. v.* V *m. 2* ‖ τοὺς ἐργασομένους EH τοὺς ἐργαζομένους FMV *corr.* U *et Heindf.*

σομένου δ' ἃ τῶν στεγνῶν ἔργα δεόμενά ἐστι. στεγνῶν
δὲ δεῖται καὶ ἡ τῶν νεογνῶν τέκνων παιδοτροφία, στε-
γνῶν δὲ καὶ αἱ ἐκ τοῦ καρποῦ σιτοποιίαι δέονται· ὡσ-
αύτως δὲ καὶ ἡ τῆς ἐσθῆτος ἐκ τῶν ἐρίων ἐργασία.
ἐπεὶ δ' ἀμφότερα ταῦτα καὶ ἔργων καὶ ἐπιμελείας δεῖ- 22
ται τά τε ἔνδον καὶ τὰ ἔξω, καὶ τὴν φύσιν, φάναι, εὐ-
θὺς παρεσκεύασεν ὁ θεός, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν μὲν τῆς
γυναικὸς ἐπὶ τὰ ἔνδον ἔργα καὶ ἐπιμελήματα, ⟨τὴν δὲ
τοῦ ἀνδρὸς ἐπὶ τὰ ἔξω ἔργα καὶ ἐπιμελήματα⟩. ῥίγη μὲν 23
γὰρ καὶ θάλπη καὶ ὁδοιπορίας καὶ στρατείας τοῦ ἀν-
δρὸς τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν μᾶλλον δύνασθαι καρτε-
ρεῖν κατεσκεύασεν· ὥστε τὰ ἔξω ἐπέταξεν αὐτῷ ἔργα·
τῇ δὲ γυναικὶ ἧττον τὸ σῶμα δυνατὸν πρὸς ταῦτα φύ-
σας τὰ ἔνδον ἔργα αὐτῇ, φάναι ἔφη, προστάξαι μοι
δοκεῖ ὁ θεός. εἰδὼς δὲ ὅτι τῇ γυναικὶ καὶ ἐνέφυσε καὶ 24
προσέταξε τὴν τῶν νεογνῶν τέκνων τροφὴν καὶ τοῦ
στέργειν τὰ νεογνὰ βρέφη πλεῖον αὐτῇ ἐδάσατο ἢ τῷ
ἀνδρί. ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ φυλάττειν τὰ εἰσενεχθέντα τῇ 25
γυναικὶ προσέταξε, γιγνώσκων ὁ θεὸς ὅτι πρὸς τὸ
φυλάττειν οὐ κάκιόν ἐστι φοβερὰν εἶναι τὴν ψυχὴν
πλεῖον μέρος καὶ τοῦ φόβου ἐδάσατο τῇ γυναικὶ ἢ τῷ
ἀνδρί. εἰδὼς δὲ ὅτι καὶ ἀρήγειν αὖ δεήσει, ἐάν τις
ἀδικῇ, τὸν τὰ ἔξω ἔργα ἔχοντα, τούτῳ αὖ πλεῖον μέρος
τοῦ θράσους ἐδάσατο. ὅτι δ' ἀμφοτέρους δεῖ καὶ διδό- 26
ναι καὶ λαμβάνειν, τὴν μνήμην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν εἰς
τὸ μέσον ἀμφοτέροις κατέθηκεν. ὥστε οὐκ ἂν ἔχοις

§§ 25. 26 cf. [Arist.] Oec. I 3 p. 1343[b]

1 δ' ἃ *Weiske* ἃ QR τὰ *cet.* 3 αἱ *om.* H 6 ⟨ἔφη⟩ φάναι *Rsk.* 7 τὰ μὲν HM 8 τὴν . . . ἐπιμελ. *add. Steph.*, τὴν . . . ἔξω *Heindf.* 12 παρεσκεύασεν EV 18 εἰσαχθέντα H

διελεῖν πότερα τὸ ἔθνος τὸ θῆλυ ἢ τὸ ἄρρεν τούτων
27 πλεονεκτεῖ. καὶ τὸ ἐγκρατεῖς δὲ εἶναι ὧν δεῖ εἰς τὸ
μέσον ἀμφοτέροις κατέθηκε, καὶ ἐξουσίαν ἐποίησεν ὁ
θεὸς ὁπότερος ἂν ᾖ βελτίων, εἴθ' ὁ ἀνὴρ εἴθ' ἡ γυνή,
28 τοῦτον καὶ πλεῖον φέρεσθαι τούτου τοῦ ἀγαθοῦ. διὰ
δὲ τὸ τὴν φύσιν μὴ πρὸς πάντα ταὐτὰ ἀμφοτέρων εὖ
πεφυκέναι, διὰ τοῦτο καὶ δέονται μᾶλλον ἀλλήλων καὶ
τὸ ζεῦγος ὠφελιμώτερον ἑαυτῷ γεγένηται, ἃ τὸ ἕτε-
29 ρον ἐλλείπεται τὸ ἕτερον δυνάμενον. ταῦτα δέ, ἔφην,
δεῖ ἡμᾶς, ὦ γύναι, εἰδότας, ἃ ἑκατέρῳ ἡμῶν προσ-
τέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ, πειρᾶσθαι ὅπως ὡς βέλτιστα
30 τὰ προσήκοντα ἑκάτερον ἡμῶν διαπράττεσθαι. συν-
επαινεῖ δέ, ἔφη φάναι, καὶ ὁ νόμος αὐτά, συζευγνὺς
ἄνδρα καὶ γυναῖκα. καὶ κοινωνοὺς ὥσπερ τῶν τέκνων
ὁ θεὸς ἐποίησεν, οὕτω καὶ ὁ νόμος τοῦ οἴκου αὐ-
τοὺς καθίστησι. καὶ καλὰ δὲ εἶναι ὁ νόμος ἀποδεί-
κνυσι ⟨ἃ⟩ καὶ ὁ θεὸς ἔφυσεν ἑκάτερον μᾶλλον δύνασθαι.
τῇ μὲν γὰρ γυναικὶ κάλλιον ἔνδον μένειν ἢ θυραυλεῖν,
τῷ δὲ ἀνδρὶ αἴσχιον ἔνδον μένειν ἢ τῶν ἔξω ἐπιμελεῖ-
31 σθαι. εἰ δέ τις παρ' ἃ ὁ θεὸς ἔφυσε ποιεῖ, ἴσως τι καὶ
ἀτακτῶν τοὺς θεοὺς οὐ λήθει καὶ δίκην δίδωσιν ἀμε-
λῶν τῶν ἔργων τῶν ἑαυτοῦ ἢ πράττων τὰ τῆς γυναι-
32 κὸς ἔργα. δοκεῖ δέ μοι, ἔφην, καὶ ἡ τῶν μελιττῶν
ἡγεμὼν τοιαῦτα ἔργα ὑπὸ τοῦ θεοῦ προστεταγμένα
διαπονεῖσθαι.] Καὶ ποῖα δή, ἔφη ἐκείνη, ἔργα ἔχουσα
ἡ τῶν μελιττῶν ἡγεμὼν ἐξομοιοῦται τοῖς ἔργοις οἷς

6 ταῦτα Υ corr. Schn. 9 ἐκλείπεται Υ corr. Schn. 11 ὅπως om. G del. Lkl. ὡς del. Cob., cf. Hell. VI 2, 32 15 τοῦ οἴκου Steph. αὐτοὺς addidi κοινωνοὺς Υ (om. H) 17 καὶ ἃ A mg., ἃ καὶ Lkl. ‖ ἂν ante μᾶλλον add. GJ post μᾶλλον cet., om. H[a] del. Ddf. 25 δὴ Ddf. δ' Υ (δὲ L om. B)

ἐμὲ δεῖ πράττειν; Ὅτι, ἔφην ἐγώ, ἐκείνη γε ἐν τῷ σμή- 33
νει μένουσα οὐκ ἐᾷ ἀργοὺς τὰς μελίττας εἶναι, ἀλλ' ἃς
μὲν δεῖ ἔξω ἐργάζεσθαι ἐκπέμπει ἐπὶ τὸ ἔργον, καὶ ἃ
ἂν αὐτῶν ἑκάστη εἰσφέρῃ οἶδέ τε καὶ δέχεται, καὶ σῴζει
ταῦτα ἔστ' ἂν δέῃ χρῆσθαι. ἐπειδὰν δὲ ἡ ὥρα τοῦ
χρῆσθαι ἥκῃ, διανέμει τὸ δίκαιον ἑκάστῃ. καὶ ἐπὶ 34
τοῖς ἔνδον δ' ἐξυφαινομένοις κηρίοις ἐφέστηκεν, ὡς
καλῶς καὶ ταχέως ὑφαίνηται, καὶ τοῦ γιγνομένου τό-
κου ἐπιμελεῖται ὡς ἐκτρέφηται· ἐπειδὰν δὲ ἐκτραφῇ
καὶ ἀξιοεργοὶ οἱ νεοττοὶ γένωνται, ἀποικίζει αὐτοὺς
σὺν τῶν ἐπιγόνων τινὶ ἡγεμόνι. Ἦ καὶ ἐμὲ οὖν, ἔφη 35
ἡ γυνή, δεήσει ταῦτα ποιεῖν; Δεήσει μέντοι σε, ἔφην
ἐγώ, ἔνδον τε μένειν καὶ οἷς μὲν ἂν ἔξω τὸ ἔργον ᾖ τῶν
οἰκετῶν, τούτους συνεκπέμπειν, οἷς δ' ἂν ἔνδον ἔργον
ἐργαστέον, τούτων σοι ἐπιστατητέον, καὶ τά τε εἰσ- 36
φερόμενα ἀποδεκτέον, καὶ ἃ μὲν ἂν αὐτῶν δέῃ δαπα-
νᾶν, σοὶ διανεμητέον, ἃ δ' ἂν περιττεύειν δέῃ, προ-
νοητέον καὶ φυλακτέον ὅπως μὴ ἡ εἰς τὸν ἐνιαυτὸν
κειμένη δαπάνη εἰς τὸν μῆνα δαπανᾶται. καὶ ὅταν
ἔρια εἰσενεχθῇ σοι, ἐπιμελητέον ὅπως οἷς δεῖ ἱμάτια
γίγνηται. καὶ ὅ γε ξηρὸς σῖτος ὅπως καλῶς ἐδώδιμος
γίγνηται ἐπιμελητέον. ἓν μέντοι τῶν σοὶ προσηκόν- 37
των, ἔφην ἐγώ, ἐπιμελημάτων ἴσως ἀχαριστότερον
δόξει εἶναι, ὅτι ὃς ἂν κάμνῃ τῶν οἰκετῶν, τούτου σοι
ἐπιμελητέον πάντως ὅπως θεραπεύηται. Νὴ Δί', ἔφη
ἡ γυνή, ἐπιχαριτώτατον μὲν οὖν, ἢν μέλλωσί γε οἱ

§§ 35—37 cf. Colum. XII 1, 5 sq.

1 γε H τε *cet.* μὲν M *pr.* 8 τὸν γιγνόμενον τόκον Υ *corr. Steph.* 11 ἑπομένων Υ *corr. Steph.* 14 ἔργον ἔνδον H ἔργον *del. Heindf.* 17 φυλακτέον καὶ προνοητέον *Steph.* 18 ἡ *habet* V *s. v. et* KL *om. cet.* 23 ἀχαριτώτερον *Cob.* 24 τούτων Υ *corr. Cob.* 25 πάντων Υ *corr. Rsk. Cob.*

καλῶς θεραπευθέντες χάριν εἴσεσθαι καὶ εὐνούστεροι
38 ἢ πρόσθεν ἔσεσθαι. καὶ ἐγώ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἀγα-
σθεὶς αὐτῆς τὴν ἀπόκρισιν εἶπον, Ἆρά γε, ὦ γύναι,
διὰ τοιαύτας τινὰς προνοίας καὶ τῆς ἐν τῷ σμήνει ἡγε-
μόνος αἱ μέλιτται οὕτω διατίθενται πρὸς αὐτήν, ὥστε
ὅταν ἐκείνη ἐκλίπῃ, οὐδεμία οἴεται τῶν μελιττῶν ἀπο-
39 λειπτέον εἶναι, ἀλλ' ἕπονται πᾶσαι; καὶ ἡ γυνή μοι
ἀπεκρίνατο, Θαυμάζοιμ' ἄν, ἔφη, εἰ μὴ πρὸς σὲ μᾶλ-
λον τείνοι τὰ τοῦ ἡγεμόνος ἔργα ἢ πρὸς ἐμέ. ἡ γὰρ
ἐμὴ φυλακὴ τῶν ἔνδον καὶ διανομὴ γελοία τις ἂν οἶμαι
φαίνοιτο, εἰ μὴ σύ γε ἐπιμελοῖο ὅπως ἔξωθέν τι εἰσ-
40 φέροιτο. Γελοία δ' αὖ, ἔφην ἐγώ, ἡ ἐμὴ εἰσφορὰ
φαίνοιτ' ἄν, εἰ μὴ εἴη ὅστις τὰ εἰσενεχθέντα σῴζοι.
οὐχ ὁρᾷς, ἔφην ἐγώ, οἱ εἰς τὸν τετρημένον πίθον ἀν-
τλεῖν λεγόμενοι ὡς οἰκτίρονται, ὅτι μάτην πονεῖν δο-
κοῦσι; Νὴ Δί', ἔφη ἡ γυνή, καὶ γὰρ τλήμονές εἰσιν,
41 εἰ τοῦτό γε ποιοῦσιν. Ἄλλαι δέ τοι, ἔφην ἐγώ, ἴδιαι
ἐπιμέλειαι, ὦ γύναι, ἡδεῖαί σοι γίγνονται, ὁπόταν
ἀνεπιστήμονα ταλασίας λαβοῦσα ἐπιστήμονα ποιήσῃς,
καὶ διπλασίου σοι ἀξία γένηται, καὶ ὁπόταν ἀνεπιστή-
μονα ταμιείας καὶ διακονίας παραλαβοῦσα ἐπιστήμονα
καὶ πιστὴν καὶ διακονικὴν ποιησαμένη παντὸς ἀξίαν
ἔχῃς, καὶ ὁπόταν τοὺς μὲν σώφρονάς τε καὶ ὠφελί-
μους τῷ σῷ οἴκῳ ἐξῇ σοι εὖ ποιῆσαι, ἐὰν δέ τις πονη-
42 ρὸς φαίνηται, ἐξῇ σοι κολάσαι· τὸ δὲ πάντων ἥδιστον,
ἐὰν βελτίων ἐμοῦ φανῇς, καὶ ἐμὲ σὸν θεράποντα ποι-

12 sq. *cf. [Arist.] Oec. I 6 p. 1344*b

6 ἐκλείπῃ HM ἐξέλθῃ *Schn.* ἐξίῃ ποι *Hartm.* 13 σώσοι *Rich.* 15 ποιεῖν M 18 γενήσονται *Schwartz* 26 ποιήσεις H

ἥσῃ, καὶ μὴ δέῃ σε φοβεῖσθαι μὴ προϊούσης τῆς ἡλι-
κίας ἀτιμοτέρα ἐν τῷ οἴκῳ γένῃ, ἀλλὰ πιστεύῃς ὅτι
πρεσβυτέρα γιγνομένη ὅσῳ ἂν καὶ ἐμοὶ κοινωνὸς καὶ
παισὶν οἴκου φύλαξ ἀμείνων γίγνῃ, τοσούτῳ καὶ τι-
μιωτέρα ἐν τῷ οἴκῳ ἔσει. τὰ γὰρ καλά τε κἀγαθά, ἐγὼ 43
ἔφην, οὐ διὰ τὰς ὡραιότητας, ἀλλὰ διὰ τὰς ἀρετὰς εἰς
τὸν βίον τοῖς ἀνθρώποις ἐπαύξεται. τοιαῦτα μέν, ὦ
Σώκρατες, δοκῶ μεμνῆσθαι αὐτῇ τὰ πρῶτα διαλεχθείς.

Ἦ καὶ ἐπέγνως τι, ὦ Ἰσχόμαχε, ἔφην ἐγώ, ἐκ τού- VIII
των αὐτὴν κεκινημένην μᾶλλον πρὸς τὴν ἐπιμέλειαν;
Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ δηχθεῖσάν γε
οἶδα αὐτὴν καὶ ἐρυθριάσασαν σφόδρα ὅτι τῶν εἰσ-
ενεχθέντων τι αἰτήσαντος ἐμοῦ οὐκ εἶχέ μοι δοῦναι.
καὶ ἐγὼ μέντοι ἰδὼν ἀχθεσθεῖσαν αὐτὴν εἶπον, Μηδέν 2
τι, ἔφην, ἀθυμήσῃς, ὦ γύναι, ὅτι οὐκ ἔχεις δοῦναι
ὅ σε αἰτῶν τυγχάνω. ἔστι μὲν γὰρ πενία αὕτη σαφής,
τὸ δεόμενόν τινος μὴ ἔχειν χρῆσθαι· ἀλυποτέρα δὲ
αὕτη ἡ ἔνδεια τὸ ζητοῦντά τι μὴ δύνασθαι λαβεῖν ἢ
τὴν ἀρχὴν μηδὲ ζητεῖν, εἰδότα ὅτι οὐκ ἔστιν. ἀλλὰ
γάρ, ἔφην ἐγώ, τούτων οὐ σὺ αἰτία, ἀλλ' ἐγὼ οὐ τά-
ξας σοι παρέδωκα ὅπου χρὴ ἕκαστα κεῖσθαι, ὅπως
εἰδῇς ὅπου τε δεῖ τιθέναι καὶ ὁπόθεν λαμβάνειν. ἔστι 3
δ' οὐδὲν οὕτως, ὦ γύναι, οὔτ' εὔχρηστον οὔτε καλὸν

5 *Stob.* 37, 29 (28 H) τὰ γὰρ . . . 7 ἐπαύξεται 22 *sq. Cic. ap. Colum.* XII 2, 4

4 φύλαξ ἀμείνων KL F *m.* 2 φυλαξαμένων (*vel.* -ομ-) *cet.*
5 τε *om. Stob. Vind.* ‖ ἔφην ἐγὼ *Stob.* 6 τὰς ἐν τῷ βίῳ ἀρ. *Stob.* 12 οἶδά ⟨ποτε⟩ *Herw.* ‖ ὅτε *Schn.* 16 ὅσα αἰτῶν H
17 ἀμφότερα δὲ H 20 ἀλλ' ἐγὼ ⟨ὅτι⟩ *Steph.* 21 σοι *s. v.* F σοι ἃ παρ. R 22 εἰδείης *Platt* ᾔδεις *Postgate* ‖ τε H[a] γε *cet.* ‖ ὁπόθεν *Schn.* ὅποι Y (ὅπου GH[a])

ἀνθρώποις ὡς τάξις. [καὶ γὰρ χορὸς ἐξ ἀνθρώπων
συγκείμενός ἐστιν· ἀλλ' ὅταν μὲν ποιῶσιν ὅ τι ἂν
τύχῃ ἕκαστος, ταραχή τις φαίνεται καὶ θεᾶσθαι ἀτερ-
πές, ὅταν δὲ τεταγμένως παρίωσι καὶ φθέγγωνται, ἅμα
οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ ἀξιοθέατοι δοκοῦσιν εἶναι καὶ ἀξιά-
4 κουστοι. καὶ στρατιά γε, ἔφην ἐγώ, ὦ γύναι, ἄτακτος
μὲν οὖσα ταραχωδέστατον, καὶ τοῖς μὲν πολεμίοις εὐ-
χειρωτότατον, τοῖς δὲ φίλοις ἀγλευκέστατον ὁρᾶν καὶ
ἀχρηστότατον, ὄνος ὁμοῦ, ὁπλίτης, σκευοφόρος, ψι-
λός, ἱππεύς, ἅμαξα. πῶς γὰρ ἂν πορευθείησαν ἔχον-
τες οὕτως; ἐπικωλύσουσιν ἀλλήλους, ὁ μὲν βαδίζων
τὸν τρέχοντα, ὁ δὲ τρέχων τὸν ἑστηκότα, ἡ δὲ ἅμαξα
τὸν ἱππέα, ὁ δὲ ὄνος τὴν ἅμαξαν, ὁ δὲ σκευοφόρος
5 τὸν ὁπλίτην· εἰ δὲ καὶ μάχεσθαι δέοι, πῶς ἂν οὕτως
ἔχοντες μαχέσαιντο; οἷς γὰρ ἀνάγκη αὐτῶν τοὺς ἐπι-
όντας φεύγειν, οὗτοι ἱκανοί εἰσι φεύγοντες κατα-
6 πατῆσαι τοὺς ὅπλα ἔχοντας. τεταγμένη δὲ στρατιὰ
κάλλιστον μὲν ἰδεῖν τοῖς φίλοις, δυσχερέστατον δὲ
τοῖς πολεμίοις. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν φίλος ἡδέως θεά-
σαιτο ὁπλίτας πολλοὺς ἐν τάξει πορευομένους, τίς δ'
οὐκ ἂν θαυμάσειεν ἱππέας κατὰ τάξεις ἐλαύνοντας,
τίς δ' οὐκ ἂν πολέμιος φοβηθείη ἰδὼν διευκρινημέ-
νους ὁπλίτας, ἱππέας, πελταστάς, τοξότας, σφενδο-
7 νήτας, καὶ τοῖς ἄρχουσι τεταγμένως ἑπομένους; ἀλλὰ

6 *sq. Cic. ap. Colum. XII 2, 5* 8 *Suidas s.* ἀγλευκές

1 ὡς ἡ τάξις **KL** || καὶ γὰρ . . . *§ 8 fin.* ἐκβαίνουσιν *ab interpolatore addita esse docet Lincke* 3 ἀτερπὴς *Tournier* ἀγλευκὲς *Orelli ex Suida s. v.* 4 ποιῶσι **Υ** *corr. Nab.* 7 εὐχειρότατον **EFMV** -ροτότατον **H** *corr. Steph.* 8 ἀκλεέστατον **Υ** *corr. Zeune* ἀηδέστατον *Wyttenb.* 11 ἐπικωλύσουσιν *scripsi* ἐπικώλυσιν **Υ** (-λυσι **F**) ἐπικωλύσωσιν, *ante* ἔχοντες *addito* ἐὰν *Cast.* 18 δυσχειρωτότατον *Wyttenb. Schenkl*

καὶ πορευομένων ἐν τάξει, κἂν πολλαὶ μυριάδες ὦσιν,
ὁμοίως ὥσπερ εἷς ἕκαστος καθ' ἡσυχίαν πάντες πο-
ρεύονται· εἰς γὰρ τὸ κενούμενον ἀεὶ <οἱ> ὄπισθεν ἐπέρ-
χονται. καὶ τριήρης δέ τοι ἡ σεσαγμένη ἀνθρώπων διὰ 8
τί ἄλλο φοβερόν ἐστι πολεμίοις ἢ φίλοις ἀξιοθέατον ἢ
ὅτι ταχὺ πλεῖ; διὰ τί δὲ ἄλλο ἄλυποι ἀλλήλοις εἰσὶν οἱ
ἐμπλέοντες ἢ διότι ἐν τάξει μὲν κάθηνται, ἐν τάξει
δὲ προνεύουσιν, ἐν τάξει δ' ἀναπίπτουσιν, ἐν τάξει
δ' ἐμβαίνουσι καὶ ἐκβαίνουσιν;] ἡ δ' ἀταξία ὅμοιόν τί 9
μοι δοκεῖ εἶναι οἷόνπερ εἰ γεωργὸς ὁμοῦ ἐμβάλοι κρι-
θὰς καὶ πυροὺς καὶ ὄσπρια· κἄπειτα ὁπότε δέοι ἢ μά-
ζης ἢ ἄρτου ἢ ὄψου, διαλέγειν δέοι αὐτῷ ἀντὶ τοῦ
λαβόντα διευκρινημένοις χρῆσθαι. καὶ σὺ οὖν, ὦ 10
γύναι, <εἰ> τοῦ μὲν ταράχου τούτου μὴ δέοιο, βούλοιο
δ' ἀκριβῶς διοικεῖν τὰ ὄντα εἰδέναι καὶ τῶν ὄντων
εὐπόρως λαμβάνουσα ὅτῳ ἂν δέῃ χρῆσθαι, καὶ ἐμοί,
ἐάν τι αἰτῶ, ἐν χάριτι διδόναι, χώραν τε δοκιμασώμεθα
τὴν προσήκουσαν ἑκάστοις ἔχειν, καὶ ἐν ταύτῃ θέντες
διδάξωμεν τὴν διάκονον λαμβάνειν τε ἐντεῦθεν καὶ
κατατιθέναι πάλιν εἰς ταύτην· καὶ οὕτως εἰσόμεθα
τά τε σῷα ὄντα καὶ τὰ μή· ἡ γὰρ χώρα αὐτὴ τὸ μὴ
ὂν ποθήσει, καὶ <τὸ> δεόμενον θεραπείας ἐξετάσει ἡ ὄψις,
καὶ τὸ εἰδέναι ὅπου ἕκαστόν ἐστι ταχὺ ἐγχειριεῖ, ὥστε

5 *Athen. I p. 23*[b] τί ... 8 ἀναπίπτουσιν 6 *Eustath. Od. p. 372* διὰ τί ἄλυποι .. 8 ἀναπίπτουσιν 20 *Cic. ap. Col. XII 2, 6*

3 οἱ *add. Cam.* 4 ἡ *del. Cast.* ‖ ἀνθρώποις H 6 δὲ ἄλλο *om. Ath., Eustath.* 7 οἱ ἐρέται ἢ ὅτι *Ath., Eustath.* 8 προσνεύουσιν Υ *corr.* A *mg. et Eustath.*, προνέουσι *Ath. libr.* 10 ἐκβάλοι H 14 εἰ *add. Ernesti, Weiske* ‖ δέει *et* βούλει *Rich.* 15 διαιρεῖν τὰ *Rich.* ἀκρ. τὰ οἴκοι ὄντα *Hartm.* 17 αἰτῶ *om.* H ‖ διδοῦσα *Schenkl* ‖ τε] δὲ F *om.* H *in quo* ἐδοκ. 21 αὐτὴ J αὕτη *cet.* 22 μὴ ἐνὸν *Rich.* ‖ τὸ *add. Hirsch.*

11 μὴ ἀπορεῖν χρῆσθαι. καλλίστην δέ ποτε καὶ ἀκριβε-
στάτην ἔδοξα σκευῶν τάξιν ἰδεῖν, ὦ Σώκρατες, εἰσβὰς
ἐπὶ θέαν εἰς τὸ μέγα πλοῖον τὸ Φοινικικόν. πλεῖστα
γὰρ σκεύη ἐν σμικροτάτῳ ἀγγείῳ διακεχωρισμένα
12 ἐθεασάμην. διὰ πολλῶν μὲν γὰρ δήπου, ἔφη, ξυλί-
νων σκευῶν καὶ πλεκτῶν ὁρμίζεται ναῦς καὶ ἀνάγεται,
διὰ πολλῶν δὲ τῶν κρεμαστῶν καλουμένων πλεῖ, πολ-
λοῖς δὲ μηχανήμασιν ἀνθώπλισται πρὸς τὰ πολέμια
πλοῖα, πολλὰ δὲ ὅπλα τοῖς ἀνδράσι συμπεριάγει,
πάντα δὲ σκεύη ὅσοισπερ ἐν οἰκίᾳ χρῶνται ἄνθρωποι
τῇ συσσιτίᾳ ἑκάστῃ κομίζει· γέμει δὲ παρὰ πάντα
13 φορτίων ὅσα ναύκληρος κέρδους ἕνεκα ἄγεται. καὶ
ὅσα λέγω, ἔφη, ἐγώ, πάντα οὐκ ἐν πολλῷ τινι μείζονι
χώρᾳ ἔκειτο ἢ ἐν δεκακλίνῳ στέγῃ συμμέτρῳ. καὶ
οὕτω κείμενα ἕκαστα κατενόησα ὡς οὔτε ἄλληλα ἐμπο-
δίζει οὔτε μαστευτοῦ δεῖται οὔτε ἀσυσκεύαστά ἐστιν
οὔτε δυσλύτως ἔχει, ὥστε διατριβὴν παρέχειν, ὅταν
14 τῳ ταχὺ δέῃ χρῆσθαι. τὸν δὲ τοῦ κυβερνήτου διά-
κονον, ὃς πρῳρεὺς τῆς νεὼς καλεῖται, οὕτως ηὗρον
ἐπιστάμενον ἑκάστων τὴν χώραν ὡς καὶ ἀπὼν ἂν εἴποι
ὅπου ἕκαστα κεῖται καὶ ὁπόσα ἐστὶν οὐδὲν ἧττον ἢ ὁ
γράμματα ἐπιστάμενος εἴποι ἂν Σωκράτους καὶ ὁπόσα
15 γράμματα καὶ ὅπου ἕκαστον τέτακται. εἶδον δέ, ἔφη
ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἐξετάζοντα τοῦτον αὐτὸν ἐν τῇ σχολῇ
πάντα ὁπόσοις ἄρα δεῖ ἐν τῷ πλῷ χρῆσθαι θαυμά-

6 *Poll. I 94 X 13* σκεύη κρεμαστὰ καὶ ξύλινα 14 *Poll. I 80* ὅσα δ' οὐδ' ἐν δεκακλίνῳ μεγαλοστέγῃ

3 εἰς οὐ μέγα πλοῖόν τι *Nitsche* || φοινικοῦν **M** φοινικὸν *cet. corr. Sturz* 4 μικροτ. **HMV** 9 ἀνθρώποις **H** 16 ἐστιν **A** *mg.* εἰσιν *cet.* 20 ἑκάστων *Steph.* ἑκάστην *cet.* 25 πλῷ *Cob.* πλοίῳ **Υ**

σας δέ, ἔφη, τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἠρόμην τί πράτ-
τοι. ὁ δ' εἶπεν, Ἐπισκοπῶ, ἔφη, ὦ ξένε, εἴ τι συμ-
βαίνοι γίγνεσθαι, πῶς κεῖται, ἔφη, τὰ ἐν τῇ νηί, [ἢ]
εἴ τι ἀποστατεῖ ἢ εἰ δυστραπέλως τι σύγκειται. οὐ 16
γάρ, ἔφη, ἐγχωρεῖ ὅταν χειμάζῃ ὁ θεὸς ἐν τῇ θαλάττῃ
οὔτε μαστεύειν ὅτου ἂν δέῃ οὔτε δυστραπέλως ἔχον
διδόναι. ἀπειλεῖ γὰρ ὁ θεὸς καὶ κολάζει τοὺς βλᾶκας.
ἐὰν δὲ μόνον μὴ ἀπολέσῃ τοὺς μὴ ἁμαρτάνοντας, πάνυ
ἀγαπητόν· ἐὰν δὲ καὶ πάνυ καλῶς ὑπηρετοῦντας
σῴζῃ, πολλὴ χάρις, ἔφη, τοῖς θεοῖς. ἐγὼ οὖν κατι- 17
δὼν ταύτην τὴν ἀκρίβειαν τῆς κατασκευῆς ἔλεγον τῇ
γυναικὶ ὅτι πάνυ ἂν ἡμῶν εἴη βλακικόν, εἰ οἱ μὲν ἐν
τοῖς πλοίοις καὶ μικροῖς οὖσι χώρας εὑρίσκουσι, καὶ
σαλεύοντες ἰσχυρῶς ὅμως σῴζουσι τὴν τάξιν, καὶ ὑπερ-
φοβούμενοι ὅμως εὑρίσκουσι τὸ δέον λαμβάνειν, ἡμεῖς
δὲ καὶ διῃρημένων ἑκάστοις θηκῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ μεγά-
λων καὶ βεβηκυίας τῆς οἰκίας ἐν δαπέδῳ, εἰ μὴ εὑρή-
σομεν καλὴν καὶ εὐεύρετον χώραν ἑκάστοις αὐτῶν,
πῶς οὐκ ἂν πολλὴ ἡμῶν ἀσυνεσία εἴη; ὡς μὲν δὴ 18
ἀγαθὸν τετάχθαι σκευῶν κατασκευὴν καὶ ὡς ῥᾴδιον
χώραν ἑκάστοις αὐτῶν εὑρεῖν ἐν οἰκίᾳ θεῖναι ὡς ἑκά-
στοις συμφέρει εἴρηται· ὡς δὲ καλὸν φαίνεται, ἐπει- 19
δὰν ὑποδήματα ἐφεξῆς κέηται, κἂν ὁποῖα ᾖ, καλὸν δὲ
ἱμάτια κεχωρισμένα ἰδεῖν, κἂν ὁποῖα ᾖ, καλὸν δὲ

4 *sq. Cic. ap. Colum. XII 2, 5*

3 ἢ *del. Heindf.* 7 ὁ *ante* θεὸς *est in libris* 10 σώσῃ *Rich.* 12 ἐν *om.* E 14 ἰσχυρῶς *incipit* Π || ὁμοίως Π 18 εὐάρεστον H εὐ(ρ)ετον Π 17 εἰ *et* 19 πῶς ... εἴη *del. Cob.* 20 ἀγαθὸν Π V *m. 2* ἀγαθῶν Υ 21 εὑρεῖν ⟨καὶ⟩ A *mg. Heindf.* || ὡς *om.* Π §§ 18—20 *de interpolatione suspectae (19 et 20 damnavit Lincke).* 23 *et* 24 δὲ *om.* M

στρώματα, καλὸν δὲ χαλκία, καλὸν δὲ τὰ ἀμφὶ τραπέζας, καλὸν δὲ καὶ ὃ πάντων καταγελάσειεν ἂν μάλιστα οὐχ ὁ σεμνὸς ἀλλ' ὁ κομψός, [ὅτι] καὶ χύτρας φημὶ
20 εὔρυθμον φαίνεσθαι εὐκρινῶς κειμένας· τὰ δὲ ἄλλα ἤδη που ἀπὸ τούτου ἅπαντα καλλίω φαίνεται κατὰ κόσμον κείμενα· χορὸς γὰρ σκευῶν ἕκαστα φαίνεται, καὶ τὸ μέσον δὲ τούτων καλὸν φαίνεται, ἐκποδὼν ἑκάστου κειμένου· ὥσπερ καὶ κύκλιος χορὸς οὐ μόνον αὐτὸς καλὸν θέαμά ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον αὐτοῦ
21 καλὸν καὶ καθαρὸν φαίνεται. εἰ δ' ἀληθῆ ταῦτα λέγω, ἔξεστιν, ἔφην, ὦ γύναι, καὶ πεῖραν λαμβάνειν αὐτῶν οὔτε τι ζημιωθέντας οὔτε τι πολλὰ πονήσαντας. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ τοῦτο δεῖ ἀθυμῆσαι, ὦ γύναι, ἔφην ἐγώ, ὡς χαλεπὸν εὑρεῖν τὸν μαθησόμενόν τε τὰς χώρας καὶ
22 μεμνησόμενον καταχωρίζειν ἕκαστα. ἴσμεν γὰρ δήπου ὅτι μυριοπλάσια ἡμῶν ἅπαντα ἔχει ἡ πᾶσα πόλις, ἀλλ' ὅμως ὁποῖον ἂν τῶν οἰκετῶν κελεύσῃς πριάμενόν τί σοι ἐξ ἀγορᾶς ἐνεγκεῖν, οὐδεὶς ἀπορήσει, ἀλλὰ πᾶς εἰδὼς φανεῖται ὅποι χρὴ ἐλθόντα λαβεῖν ἕκαστα. τούτου μέντοι, ἔφην ἐγώ, οὐδὲν ἄλλο αἴτιόν ἐστιν ἢ ὅτι
23 ἐν χώρᾳ κεῖται τεταγμένῃ. ἄνθρωπον δέ γε ζητῶν, καὶ ταῦτα ἐνίοτε ἀντιζητοῦντα, πολλάκις ἄν τις πρότερον

1 χαλκεῖα F χαλ. . . *Π* 2 καλὸν δὲ *susp. Schenkl* ‖ καὶ τὸ *Π* ‖ ἂν *om. Π* 3 ὅτι *susp. Schenkl om. Π* ‖ φημὶ *Jacobs* φησὶ *Υ oblitterata in Π* φησὶ . . . κειμένας *del. Grenfell-Hunt* 5 ἤδη που *om. Π* ‖ πάντα *Π* ‖ κατὰ κόσμ. κείμ. *in v.* 6 *post* φαίνεται *transp. Graux* 6 σκ. ἅπαντα ἕκ. H 7 πά(ν)τ(ων) τούτων *Π* 8 ὥστε *Π* ‖ καὶ *add. Π om. Υ* 10 *quae sequuntur pleraque oblitterata in Π* 11 ἔφην *om. ut vid. Π* 12 τι *postero loco susp. Schaef.* 13 ὦ γ. ἔφ. ἐγὼ *susp. Schenkl* 14 χαλεπὸν ⟨ὂν⟩ *Tournier* 16 ἅπαντα *om. ut vid. Π* 19 ἐλθόντας *Π* 20 ὅτι . . . *p. 43, 2* ἢ *om.* E 21 χ. ἕκαστον κεῖται *Π* 22 ἂν ἀπείποι τις πρὶν εὑρεῖν *Π*

πρὶν εὑρεῖν ἀπείποι. καὶ τούτου αὖ οὐδὲν ἄλλο αἴτιόν
ἐστιν ἢ τὸ μὴ εἶναι τεταγμένον ὅπου ἕκαστον δεῖ ἀνα-
μένειν. περὶ μὲν δὴ τάξεως σκευῶν καὶ χρήσεως
τοιαῦτα αὐτῇ διαλεχθεὶς δοκῶ μεμνῆσθαι.

Καὶ τί δή; ἡ γυνὴ ἐδόκει σοι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχό- IX
μαχε, πώς τι ἐπακούειν ὧν σὺ ἐσπούδαζες διδάσκων;
Τί δέ, εἰ μὴ ὑπισχνεῖτό γε ἐπιμελήσεσθαι καὶ φανερὰ
ἦν ἡδομένη ἰσχυρῶς, ὥσπερ ἐξ ἀμηχανίας εὐπορίαν
τινὰ ηὑρηκυῖα, καὶ ἐδεῖτό μου ὡς τάχιστα ᾗπερ ἔλεγον
διατάξαι. Καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, διέταξας 2
αὐτῇ; Τί δέ, εἰ μὴ τῆς γε οἰκίας τὴν δύναμιν ἔδοξέ μοι
πρῶτον ἐπιδεῖξαι αὐτῇ. οὐ γὰρ ποικίλμασι κεκόσμηται,
ὦ Σώκρατες, ἀλλὰ τὰ οἰκήματα ᾠκοδόμηται πρὸς αὐτὸ
τοῦτο ἐσκεμμένα ὅπως ἀγγεῖα ὡς συμφορώτατα ᾖ τοῖς
μέλλουσιν ἐν αὐτοῖς ἔσεσθαι, ὥστε αὐτὰ ἐκάλει τὰ πρέ-
ποντα εἶναι ἐν ἑκάστῳ. ὁ μὲν γὰρ θάλαμος ἐν ὀχυρῷ 3
ὢν τὰ πλείστου ἄξια καὶ στρώματα καὶ σκεύη παρε-
κάλει, τὰ δὲ ξηρὰ τῶν στεγνῶν τὸν σῖτον, τὰ δὲ ψυχεινὰ
τὸν οἶνον, τὰ δὲ φανὰ ὅσα φάους δεόμενα ἔργα τε καὶ
σκεύη ἐστί. καὶ διαιτητήρια δὲ τοῖς ἀνθρώποις ἐπε- 4
δείκνυον αὐτῇ κεκαλλωπισμένα τοῦ μὲν θέρους ψυ-
χεινά, τοῦ δὲ χειμῶνος ἀλεεινά. καὶ σύμπασαν δὲ τὴν

10 *sq. cf. [Arist.] Oec. I 6 p.* 1345ᵃ 16 *sq. Cic. ap. Colum. XII 2, 2* 22 *Pol. I 80* στεγνὰ ψυχεινὰ καὶ ἀλεεινά. *cf. Comm. III 8, 9*

1 αὖ *om.* **Π** 3 *ante* δὴ **Υ** *hab.* γὰρ *del. Steph. om.* **Π** 6 πῶς **Υ** *corr. Steph.* ‖ ὑπακ. *Ddf. coll. § 18, in* **Π** *obliteratum* 10 ἔγωγ' ἔφ(ην) **Π** ‖ διατάξας **Π** 11 γε *om.* **Υ** *add.* **Π** 12 ποικ. πο(λλοῖς) **Π** 13 πρ(.....)το **Π** *(aut* αὐτὸ *aut* τοῦτο *om.)* 14 ἐσκεμμένως *Cam.* ἐσκεμμ ... **Π** 16 ἐν *om.* **Υ** πρέπο ....ν **Π** ἐν *add. Schn.* πρ. ἐνὶ ἐκ. *Ddf.* ‖ ἑκάσ(τωι *desinit* **Π** 18 στεγνῶν *Poll.* στεγῶν **Υ** 20 ἀπεδείκνυον **M** 21 κεκ. μὲν οὔ, τοῦ δὲ *Schn., coll. Hier. 11, 2* ‖ ἔχειν *add.* **V** *post* θέρους

οἰκίαν ἐπέδειξα αὐτῇ ὅτι πρὸς μεσημβρίαν ἀναπέπταται, ὥστε εὔδηλον εἶναι ὅτι χειμῶνος μὲν εὐήλιός ἐστι, τοῦ
5 δὲ θέρους εὔσκιος. ἔδειξα δὲ καὶ τὴν γυναικωνῖτιν αὐτῇ, θύρᾳ βαλανωτῇ ὡρισμένην ἀπὸ τῆς ἀνδρωνίτιδος, ἵνα μήτε ἐκφέρηται ἔνδοθεν ὅ τι μὴ δεῖ, μήτε τεκνοποιῶνται οἱ οἰκέται ἄνευ τῆς ἡμετέρας γνώμης. οἱ μὲν γὰρ χρηστοὶ παιδοποιησάμενοι εὐνούστεροι ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, οἱ δὲ πονηροὶ συζυγέντες εὐπορώτεροι πρὸς τὸ
6 κακουργεῖν γίγνονται. ἐπεὶ δὲ ταῦτα διήλθομεν, ἔφη, οὕτω δὴ ἤδη κατὰ φυλὰς διεκρίνομεν τὰ ἔπιπλα. ἠρχόμεθα δὲ πρῶτον, ἔφη, ἀθροίζοντες, οἷς ἀμφὶ θυσίας χρώμεθα. μετὰ ταῦτα κόσμον γυναικὸς τὸν εἰς ἑορτὰς διῃροῦμεν, ἐσθῆτα ἀνδρὸς τὴν εἰς ἑορτὰς καὶ πόλεμον, καὶ στρώματα ἐν γυναικωνίτιδι, στρώματα ἐν ἀνδρω-
7 νίτιδι, ὑποδήματα γυναικεῖα, ὑποδήματα ἀνδρεῖα. ὅπλων ἄλλη φυλή, ἄλλη ταλασιουργικῶν ὀργάνων, ἄλλη σιτοποιικῶν, ἄλλη ὀψοποιικῶν, ἄλλη τῶν ἀμφὶ λουτρόν, ἄλλη ἀμφὶ μάκτρας, ἄλλη ἀμφὶ τραπέζας. καὶ ταῦτα πάντα διεχωρίσαμεν, οἷς τε ἀεὶ δεῖ χρῆσθαι καὶ τὰ
8 θοινητικά. χωρὶς δὲ καὶ τὰ κατὰ μῆνα δαπανώμενα ἀφείλομεν, δίχα δὲ καὶ τὰ εἰς ἐνιαυτὸν ἀπολελογισμένα κατέθεμεν. οὕτω γὰρ ἧττον λανθάνει ὅπως πρὸς τὸ τέλος ἐκβήσεται. ἐπεὶ δὲ ἐχωρίσαμεν πάντα κατὰ φυλὰς τὰ ἔπιπλα, εἰς τὰς χώρας τὰς προσηκούσας ἕκαστα διη-

§§ 6—10 Cic. ap. Colum. XII 3, 1 sq. 15 *sq. cf. Plut. Mor. p. 515*c. 20 *sq. Philod. Oec. Col. XXV 32 J.*

2 *malim* ἔσται, εὐήλιος *est apud [Arist.] quoque.* 4 θύραν βαλανείῳ *Υ corr. G Hermann et Ddf.* ‖ κεχωρισμένην *Herw.* 8 εὐφορώτεροι *Rich.* 10 ἤδη *del. Cob.* 15 ὅπλων . . . 18 τραπέζας *del. Lincke* 18 τῶν *bis post* ἄλλη *add. Steph.* ‖ ταῦτα πάλιν δ. *Graux* 20 θοινατικὰ EFMV 21 διείλομεν *Nab.* 24 διηνέγκομεν *Υ praeter* KL

νέγκαμεν. μετὰ δὲ τοῦτο ὅσοις μὲν τῶν σκευῶν καθ' 9
ἡμέραν χρῶνται οἱ οἰκέται, οἷον σιτοποιικοῖς, ὀψοποιι-
κοῖς, ταλασιουργικοῖς, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον, ταῦτα
μὲν αὐτοῖς τοῖς χρωμένοις δείξαντες ὅπου δεῖ τιθέναι,
παρεδώκαμεν καὶ ἐπετάξαμεν σῶα παρέχειν· ὅσοις δ' 10
εἰς ἑορτὰς ἢ ξενοδοχίας χρώμεθα ἢ εἰς τὰς διὰ χρόνου
πράξεις, ταῦτα δὲ τῇ ταμίᾳ παρεδώκαμεν, καὶ δείξαν-
τες τὰς χώρας αὐτῶν καὶ ἀπαριθμήσαντες καὶ γραψά-
μενοι ἕκαστα, εἴπομεν αὐτῇ διδόναι τούτων ὅτῳ δέοι
ἕκαστον, καὶ μεμνῆσθαι ὅ τι ἄν τῳ διδῷ, καὶ ἀπολαμ-
βάνουσαν κατατιθέναι πάλιν ὅθενπερ ἂν ἕκαστα λαμ-
βάνῃ.

Τὴν δὲ ταμίαν ἐποιησάμεθα ἐπισκεψάμενοι ἥτις ἡμῖν 11
ἐδόκει εἶναι ἐγκρατεστάτη καὶ γαστρὸς καὶ οἴνου καὶ
ὕπνου καὶ ἀνδρῶν συνουσίας, πρὸς τούτοις δὲ ἣ τὸ
μνημονικὸν μάλιστα ἐδόκει ἔχειν καὶ τὸ προνοεῖν μή τι
κακὸν λάβῃ παρ' ἡμῶν ἀμελοῦσα, καὶ σκοπεῖν ὅπως
χαριζομένη τι ἡμῖν ὑφ' ἡμῶν ἀντιτιμήσεται. ἐδιδά- 12
σκομεν δὲ αὐτὴν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχειν πρὸς ἡμᾶς, ὅτ'
εὐφραινοίμεθα τῶν εὐφροσυνῶν μεταδιδόντες, καὶ εἴ
τι λυπηρὸν εἴη εἰς ταῦτα παρακαλοῦντες. καὶ τὸ προ-
θυμεῖσθαι δὲ συναύξειν τὸν οἶκον ἐπαιδεύομεν αὐτήν,
ἐπιγιγνώσκειν αὐτὴν ποιοῦντες καὶ τῆς εὐπραγίας αὐ-
τῇ μεταδιδόντες. καὶ δικαιοσύνην δ' αὐτῇ ἐνεποιοῦ- 13
μεν, τιμιωτέρους τιθέντες τοὺς δικαίους τῶν ἀδίκων
καὶ ἐπιδεικνύοντες πλουσιώτερον καὶ ἐλευθεριώτερον

13 sq. *Cic. ap. Colum. XII 1, 3*

3 τοιοῦτο *Y* (*praeter* **HN**) 6 ξενοδοκίας *Cob.* 10 ὅτῳ ἄν τι **V** 17 καὶ ⟨τὸ⟩ *Hartm.* 23 ἐπιγ. *sc.* αὐξανόμενον *cf. c. 8, 1*

βιοτεύοντας τῶν ἀδίκων· καὶ αὐτὴν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ
14 χώρᾳ κατετάττομεν. ἐπὶ δὲ τούτοις πᾶσιν εἶπον, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, ἐγὼ τῇ γυναικὶ ὅτι πάντων τούτων οὐδὲν
ὄφελος, εἰ μὴ αὐτὴ ἐπιμελήσεται ὅπως διαμένῃ ἑκάστῳ
ἡ τάξις. ἐδίδασκον δὲ αὐτὴν ὅτι καὶ ἐν ταῖς εὐνομου-
μέναις πόλεσιν οὐκ ἀρκεῖν δοκεῖ τοῖς πολίταις, ἢν νό-
μους καλοὺς γράψωνται, ἀλλὰ καὶ νομοφύλακας προσ-
αιροῦνται, οἵτινες ἐπισκοποῦντες τὸν μὲν ποιοῦντα τὰ
νόμιμα ἐπαινοῦσιν, ἢν δέ τις παρὰ τοὺς νόμους ποιῇ,
15 ζημιοῦσι. νομίσαι οὖν ἐκέλευον, ἔφη, τὴν γυναῖκα καὶ
αὐτὴν νομοφύλακα τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ εἶναι, καὶ ἐξετάζειν
δέ, ὅταν δόξῃ αὐτῇ, τὰ σκεύη, ὥσπερ ὁ φρούραρχος τὰς
φυλακὰς ἐξετάζει, καὶ δοκιμάζειν εἰ καλῶς ἕκαστον ἔχει,
ὥσπερ ἡ βουλὴ ἵππους καὶ ἱππέας δοκιμάζει, καὶ ἐπαι-
νεῖν δὲ καὶ τιμᾶν ὥσπερ βασίλισσαν τὸν ἄξιον ἀπὸ τῆς
παρούσης δυνάμεως, καὶ λοιδορεῖν καὶ κολάζειν τὸν
16 τούτων δεόμενον. πρὸς δὲ τούτοις ἐδίδασκον αὐτήν,
ἔφη, ὡς οὐκ ἂν ἄχθοιτο δικαίως εἰ πλείω αὐτῇ πρά-
γματα προστάττω ἢ τοῖς οἰκέταις περὶ τὰ κτήματα, ἐπι-
δεικνύων ὅτι τοῖς μὲν οἰκέταις μέτεστι τῶν δεσποσύ-
νων χρημάτων τοσοῦτον ὅσον φέρειν ἢ θεραπεύειν ἢ
φυλάττειν, χρῆσθαι δὲ οὐδενὶ αὐτῶν ἔξεστιν, ὅτῳ ἂν
μὴ δῷ ὁ κύριος· δεσπότου δὲ ἅπαντά ἐστιν ὅτι ἂν βου-
17 ληται ἑκάστῳ χρῆσθαι. ὅτῳ οὖν καὶ σῳζομένων με-
γίστη ὄνησις καὶ φθειρομένων μεγίστη βλάβη, τούτῳ
καὶ τὴν ἐπιμέλειαν μάλιστα προσήκουσαν ἀπέφαινον.

2 sq. *Cic. ap. Colum. XII 3, 10*

1 αὐτῇ *Υ* ταύτῃ 0 *pr. Rsk.* 4 διαμενεῖ *Mehl.* || ἑκάστων H 7 γράψ. καλ. F 12 ὥσπερ . . . 14 δοκιμάζει *del. Lincke* 23 ὅτι *Kerst* ᾧ *Υ* ὡς *Steph.* 24 ἕκαστα *Υ corr. Steph.* ἑκάστοτε *Rsk. Hartm.*

Τί οὖν; ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ταῦτα ἀκούσασα ἡ 18
γυνή πώς σοι ὑπήκουε; Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ εἶπέ γέ μοι,
ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐκ ὀρθῶς γιγνώσκοιμι, εἰ οἰοίμην
χαλεπὰ ἐπιτάττειν διδάσκων ὅτι ἐπιμελεῖσθαι δεῖ τῶν
ὄντων. χαλεπώτερον γὰρ ἄν, ἔφη φάναι, εἰ αὐτῇ ἐπέ-
ταττον ἀμελεῖν τῶν ἑαυτῆς ἢ εἰ ἐπιμελεῖσθαι δεήσει
τῶν οἰκείων ἀγαθῶν. πεφυκέναι γὰρ δοκεῖ, ἔφη, ὥσ- 19
περ καὶ τέκνων τὸ ἐπιμελεῖσθαι τῇ σώφρονι τῶν ἑαυ-
τῆς ἢ ἀμελεῖν, οὕτω καὶ τῶν κτημάτων ὅσα ἴδια ὄντα
εὐφραίνει ἥδιον τὸ ἐπιμελεῖσθαι νομίζειν ἔφη εἶναι
τῇ σώφρονι [τῶν ἑαυτῆς] ἢ ἀμελεῖν.

Καὶ ἐγὼ ἀκούσας, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀποκρίνασθαι X
τὴν γυναῖκα αὐτῷ ταῦτα, εἶπον, Νὴ τὴν Ἥραν,
ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀνδρικήν γε ἐπιδεικνύεις τὴν διά-
νοιαν τῆς γυναικός. Καὶ ἄλλα τοίνυν, ἔφη ὁ Ἰσχόμα-
χος, ἐθέλω σοι πάνυ μεγαλόφρονα αὐτῆς διηγήσασθαι,
ἅ μου ἅπαξ ἀκούσασα ταχὺ ἐπείθετο. Τὰ ποῖα; ἔφην
ἐγώ, λέγε· ὡς ἐμοὶ πολὺ ἥδιον ζώσης ἀρετὴν γυναικὸς
καταμανθάνειν ἢ εἰ Ζεῦξίς μοι καλὴν εἰκάσας γραφῇ
γυναῖκα ἐπεδείκνυεν. ἐντεῦθεν δὴ λέγει ὁ Ἰσχόμαχος, 2
Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ἰδών ποτε αὐτήν, ὦ Σώκρατες, ἐντε-
τριμμένην πολλῷ μὲν ψιμυθίῳ, ὅπως λευκοτέρα ἔτι
δοκοίη εἶναι ἢ ἦν, πολλῇ δ' ἐγχούσῃ, ὅπως ἐρυθροτέρα
φαίνοιτο τῆς ἀληθείας, ὑποδήματα δ' ἔχουσαν ὑψηλά,

20 sq. *cf. Comm. II 1, 22*

2 *πῶς* Υ *corr. Ddf.* 6 *εἰ om.* E ‖ *δεήσει del. Tournier* 8 *ῥᾷον add. ante τὸ Steph. ἥδιον malit March.* ‖ *τὸ ἐπ. . . . 9 ἀμελεῖν del. Tournier* 10 *νομ. ἔφη del. Rsk. νομ. . . . εἶναι om.* B *del. Tournier* 11 *τῶν ἑαυτῆς del. Rsk.* 14 *ἔφη* HNV 19 *εἰ om.* H 23 *δοκοίη* H *δοκῇ* EF *δοκεῖ* MV

3 ὅπως μείζων δοκοίη εἶναι ἢ ἐπεφύκει, εἰπέ μοι, ἔφην,
ὦ γύναι, ποτέρως ἄν με κρίναις ἀξιοφίλητον μᾶλλον
εἶναι χρημάτων κοινωνόν, εἴ σοι αὐτὰ τὰ ὄντα ἀπο-
δεικνύοιμι, καὶ μήτε κομπάζοιμι ὡς πλείω τῶν ὄντων
ἔστι μοι, μήτε ἀποκρυπτοίμην σε τῶν ὄντων μηδέν, ἢ
εἰ πειρῴμην σε ἐξαπατᾶν λέγων [τε] ὡς πλείω ἔστι μοι
τῶν ὄντων, ἐπιδεικνύς τε ἀργύριον κίβδηλον δολοίην σε
καὶ ὅρμους ὑποξύλους, καὶ πορφυρίδας ἐξιτήλους φαίην
4 ἀληθινὰς εἶναι; καὶ ὑπολαβοῦσα εὐθύς, Εὐφήμει, ἔφη·
μὴ γένοιο σὺ τοιοῦτος· οὐ γὰρ ἂν ἔγωγέ σε δυναίμην,
εἰ τοιοῦτος εἴης, ἀσπάσασθαι ἐκ τῆς ψυχῆς. Οὐκοῦν,
ἔφην ἐγώ, συνεληλύθαμεν, ὦ γύναι, ὡς καὶ τῶν σωμά-
των κοινωνήσοντες ἀλλήλοις; Φασὶ γοῦν, ἔφη, οἱ ἄν-
5 θρωποι. Ποτέρως ἂν οὖν, ἔφην ἐγώ, τοῦ σώματος αὖ
δοκοίην εἶναι ἀξιοφίλητος μᾶλλον κοινωνός, εἴ σοι τὸ
σῶμα πειρῴμην παρέχειν τὸ ἐμαυτοῦ ἐπιμελόμενος
ὅπως ὑγιαῖνόν τε καὶ ἐρρωμένον ἔσται, καὶ διὰ ταῦτα
τῷ ὄντι εὔχρως σοι ἔσομαι, ἢ εἴ σοι μίλτῳ ἀλειφόμενος
καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαλειφόμενος ἀνδρεικέλῳ ἐπι-
δεικνύοιμί τε ἐμαυτὸν καὶ συνείην ἐξαπατῶν σε καὶ
παρέχων ὁρᾶν καὶ ἅπτεσθαι μίλτου ἀντὶ τοῦ ἐμαυτοῦ
6 χρωτός; Ἐγὼ μέν, ἔφη ἐκείνη, οὔτ' ἂν μίλτου ἁπτοί-
μην ἥδιον ἢ σοῦ οὔτ' ἂν ἀνδρεικέλου χρῶμα ὁρῴην
ἥδιον ἢ τὸ σὸν οὔτ' ἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπαληλιμμέ-
7 νους ἥδιον ὁρῴην τοὺς σοὺς ἢ ὑγιαίνοντας. Καὶ ἐμὲ

5 σε *Hertl.* τι **Υ** *del. Cob.* 6 εἰ *om.* **H** ‖ ἐπειρώμην **Υ** *corr. Heindf* ‖ τε *ante* σε *transp. Graux, delevi.* 7 δολοίην σε *Graux* δηλοίην σε **Υ** *del. Steph. cf. Cyr. I 6, 28* 8 ἐξιτήλους **E**$_2$ **F** *pr* -λας *cet.* 9 καὶ ⟨ἢ⟩ *Rsk.* 16 παρέχ. πειρ. **H** 19 ἐπιδείκνυμι **EFMV** -κναιμι **H** 23 ἥδιον ὁρῴην **Υ** *praeter* **KL** 25 ἢ τοὺς σοὺς ἢ **E** *pr* **FHMV** *in* **E** ἢ *prius eras., alterum om.* **V**

*τοίνυν νόμιζε, εἰπεῖν ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ γύναι, μήτε
ψιμυθίου μήτε ἐγχούσης χρώματι ἥδεσθαι μᾶλλον ἢ
τῷ σῷ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ θεοὶ ἐποίησαν ἵπποις μὲν ἵππους,
βουσὶ δὲ βοῦς ἥδιστον, προβάτοις δὲ πρόβατα, οὕτω
καὶ οἱ ἄνθρωποι ἀνθρώπου σῶμα καθαρὸν οἴονται
ἥδιστον εἶναι· αἱ δ' ἀπάται αὗται τοὺς μὲν ἔξω πως* 8
*δύναιντ' ἂν ἀνεξελέγκτως ἐξαπατᾶν, συνόντας δὲ ἀεὶ
ἀνάγκη ἁλίσκεσθαι, ἐὰν ἐπιχειρῶσιν ἐξαπατᾶν ἀλλή-
λους. ἢ γὰρ ἐξ εὐνῆς ἁλίσκονται ἐξανιστάμενοι πρὶν
παρασκευάσασθαι, ἢ ὑπὸ ἱδρῶτος ἐλέγχονται ἢ ὑπὸ
δακρύων βασανίζονται ἢ ὑπὸ λουτροῦ ἀληθινῶς κατ-
ωπτεύθησαν. Τί οὖν πρὸς θεῶν, ἔφην ἐγώ, πρὸς* 9
*ταῦτα ἀπεκρίνατο; Τί δέ, ἔφη, εἰ μὴ τοῦ λοιποῦ τοιοῦ-
τον μὲν οὐδὲν πώποτε ἔτι ἐπραγματεύσατο, καθαρὰν δὲ
καὶ πρεπόντως ἔχουσαν ἐπειρᾶτο ἑαυτὴν ἐπιδεικνύναι.
καὶ ἐμὲ μέντοι ἠρώτα εἴ τι ἔχοιμι συμβουλεῦσαι ὡς ἂν
τῷ ὄντι καλὴ φαίνοιτο, ἀλλὰ μὴ μόνον δοκοίη. καὶ* 10
*ἐγὼ μέντοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη, συνεβούλευον αὐτῇ μὴ
δουλικῶς ἀεὶ καθῆσθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς θεοῖς πειρᾶ-
σθαι δεσποτικῶς πρὸς μὲν τὸν ἱστὸν προσστᾶσαν ὅ τι
μὲν βέλτιον ἄλλου ἐπίσταιτο ἐπιδιδάξαι, ὅ τι δὲ χεῖρον
ἐπιμαθεῖν· ἐπισκέψασθαι δὲ καὶ ⟨τὴν⟩ σιτοποιόν, παρα-
στῆναι δὲ καὶ ἀπομετρούσῃ τῇ ταμίᾳ, περιελθεῖν δ'
ἐπισκοπουμένην καὶ εἰ κατὰ χώραν ἔχει ἣν δεῖ ἕκαστα.*

17 *sq. Cic. ap. Colum. XII 3, 8*

5 *ἀνθρώπου non deest in libris (ἄνθρωποι* H) 6 *ἔξω ἴσως Nab.* 7 *ἀνεγκλήτως Born. coll. Bekk. An. I 400* 9 *ἐξανι-στάμεναι* EMV 11 *ἀληθινῶς susp. Schn.* 13 *λοιποῦ γε Cob. τοῦ γε March.* 14 *οὐδὲ* V ‖ *ἔτι om.* EFM 16 *ὅτι ἔχ.* H 20 *προστᾶσαν* Υ *corr. Schn. Kerst.* 22 *τὴν add. Schn. τὰς σιτοποιοὺς Schenkl* 24 *εἰ καὶ* L ‖ *ἣν* EFMV *ᾗ* H

ταῦτα γὰρ ἐδόκει μοι ἅμα ἐπιμέλεια εἶναι καὶ περίπατος.
11 ἀγαθὸν δὲ ἔφην εἶναι γυμνάσιον καὶ τὸ δεῦσαι καὶ μάξαι καὶ ἱμάτια καὶ στρώματα ἀνασεῖσαι καὶ συνθεῖναι. γυμναζομένην δὲ ἔφην οὕτως ἂν καὶ ἐσθίειν ἥδιον καὶ ὑγιαίνειν μᾶλλον καὶ εὐχροωτέραν φαίνε-
12 σθαι τῇ ἀληθείᾳ. [καὶ ὄψις δέ, ὁπόταν ἀνταγωνίζηται διακόνῳ καθαρωτέρα οὖσα πρεπόντως τε μᾶλλον ἠμφιεσμένη, κινητικὸν γίγνεται ἄλλως τε καὶ ὁπόταν τὸ ἑκοῦσαν χαρίζεσθαι προσῇ ἀντὶ τοῦ ἀναγκαζομένην
13 ὑπηρετεῖν. αἱ δ' ἀεὶ καθήμεναι σεμνῶς πρὸς τὰς κεκοσμημένας καὶ ἐξαπατώσας κρίνεσθαι παρέχουσιν ἑαυτάς.] καὶ νῦν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτως εὖ ἴσθι ἡ γυνή μου κατεσκευασμένη βιοτεύει ὥσπερ ἐγὼ ἐδίδασκον αὐτὴν καὶ ὥσπερ νῦν σοι λέγω.

XI Ἐντεῦθεν δ' ἐγὼ εἶπον, Ὦ Ἰσχόμαχε, τὰ μὲν δὴ περὶ τῶν τῆς γυναικὸς ἔργων ἱκανῶς μοι δοκῶ ἀκηκοέναι τὴν πρώτην, καὶ ἄξια γε πάνυ ἐπαίνου ἀμφοτέρων ὑμῶν. τὰ δ' αὖ σὰ ἔργα, ἔφην ἐγώ, ἤδη μοι λέγε, ἵνα σύ τε ἐφ' οἷς εὐδοκιμεῖς διηγησάμενος ἡσθῇς, κἀγὼ τὰ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ ἀνδρὸς ἔργα τελέως διακούσας καὶ
2 καταμαθών, ἢν δύνωμαι, πολλήν σοι χάριν εἰδῶ. Ἀλλὰ νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ πάνυ ἡδέως σοι, ὦ Σώκρατες, διηγήσομαι ἃ ἐγὼ ποιῶν διατελῶ, ἵνα καὶ μεταρρυθμίσῃς με, ἐάν τί σοι δοκῶ μὴ καλῶς ποιεῖν.
3 Ἀλλ' ἐγὼ μὲν δή, ἔφην, πῶς ἂν δικαίως μεταρρυθμίσαιμι ἄνδρα ἀπειργασμένον καλόν τε κἀγαθόν, καὶ ταῦτα ὢν ἀνὴρ ὃς ἀδολεσχεῖν τε δοκῶ καὶ ἀερομετρεῖν

6 καὶ ὄψις—12 ἑαυτὰς *delevi cf. Herm. XLII 633* 6 δὲ ⟨δεσποίνης⟩ *March.* δὲ ⟨ἔφην⟩ *et* 7 ⟨δέσποινα⟩ διακ. *Rich.* 16 ἱκανὰ *Herw.* 17 ἀμφοτέρω **EMV** τἀμφοτέρων *Schenkl*

καὶ τὸ πάντων δὴ ἀνοητότατον δοκοῦν εἶναι ἔγκλημα
πένης καλοῦμαι. καὶ πάνυ μεντἄν, ὦ Ἰσχόμαχε, ἦν 4
ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ τῷ ἐπικλήματι τούτῳ, εἰ μὴ πρῴην
ἀπαντήσας τῷ Νικίου [τοῦ] ἐπηλύτῃ ἵππῳ εἶδον πολ-
λοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτῷ θεατάς, πολὺν δὲ λόγον
ἐχόντων τινῶν περὶ αὐτοῦ ἤκουον· καὶ δῆτα ἠρόμην
προσελθὼν τὸν ἱπποκόμον εἰ πολλὰ εἴη χρήματα τῷ
ἵππῳ. ὁ δὲ προσβλέψας με ὡς οὐδὲ ὑγιαίνοντα τῷ 5
ἐρωτήματι εἶπε, Πῶς δ' ἂν ἵππῳ χρήματα γένοιτο;
οὕτω δὴ ἐγὼ ἀνέκυψα ἀκούσας ὅτι ἐστὶν ἄρα θεμιτὸν
καὶ πένητι ἵππῳ ἀγαθῷ γενέσθαι, εἰ τὴν ψυχὴν φύσει
ἀγαθὴν ἔχοι. ὡς οὖν θεμιτὸν ⟨ὂν⟩ καὶ ἐμοὶ ἀγαθῷ ἀν- 6
δρὶ γενέσθαι διηγοῦ τελέως τὰ σὰ ἔργα, ἵνα ὅ τι ἂν δύ-
νωμαι ἀκούων καταμαθεῖν, πειρῶμαι καὶ ἐγώ σε ἀπὸ
τῆς αὔριον ἡμέρας ἀρξάμενος μιμεῖσθαι. καὶ γὰρ
ἀγαθή ἐστιν, ἔφην ἐγώ, ἡμέρα ὡς ἀρετῆς ἄρχεσθαι.
Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὦ Σώκρατες, ἐγὼ δὲ 7
ὅμως σοι διηγήσομαι ἃ ἐγὼ ὅσον δύναμαι πειρῶμαι
ἐπιτηδεύων διαπερᾶν τὸν βίον. ἐπεὶ γὰρ καταμεμα- 8
θηκέναι δοκῶ ὅτι οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἄνευ μὲν τοῦ
γιγνώσκειν τε ἃ δεῖ ποιεῖν καὶ ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ταῦ-
τα περαίνηται οὐ θεμιτὸν ἐποίησαν εὖ πράττειν, φρο-
νίμοις δ' οὖσι καὶ ἐπιμελέσι τοῖς μὲν διδόασιν εὐδαι-
μονεῖν, τοῖς δ' οὔ, οὕτω δὴ ἐγὼ ἄρχομαι μὲν τοὺς
θεοὺς θεραπεύων, πειρῶμαι δὲ ποιεῖν ὡς ἂν θέμις ᾖ

1 ἀνοητότατον E -τερον FHMV ἀνονητότατον *Nab.* 4 τοῦ *seclusi* τῷ ἐπηλύτῃ *Rich.* ἐπηλύτου EFM ἐπιλύτου HV Νικηράτου *Cob.* ἱππηλάτου *Nab.* ζαπλούτου *Nitsche* 5 πολλοὺς ⟨μὲν⟩ *Hirsch.* 8 οὐδὲν H ‖ ⟨ἔτι⟩ τῷ *Schenkl* 12 ὂν *add.* M *pr.* A *mg.* 16 ἐστιν *del. Holden, ft.* ἑκάστη ‖ ἡμέρα *susp. Schenkl* ⟨πᾶσα⟩ ἡμ. *Tournier* 25 θεραπεύων *Ddf.* -εύειν Υ

μοι εὐχομένῳ καὶ ὑγιείας τυγχάνειν καὶ ῥώμης σώματος καὶ τιμῆς ἐν πόλει καὶ εὐνοίας ἐν φίλοις καὶ ἐν πολέμῳ καλῆς σωτηρίας καὶ πλούτου καλῶς αὐξομένου.

9 *καὶ ἐγὼ ἀκούσας ταῦτα, Μέλει γὰρ δή σοι, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅπως πλουτῇς καὶ πολλὰ χρήματα ἔχων πολλὰ ἔχῃς πράγματα τούτων ἐπιμελόμενος; Καὶ πάνυ γ', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, μέλει μοι τούτων ὧν ἐρωτᾷς· ἡδὺ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, καὶ θεοὺς μεγαλείως τιμᾶν καὶ φίλους, ἤν τινος δέωνται, ἐπωφελεῖν καὶ τὴν πόλιν μη-*

10 *δὲν<τὸ>κατ' ἐμὲ χρήμασιν ἀκόσμητον εἶναι. Καὶ γὰρ καλά,*
11 *ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐστὶν ἃ σὺ λέγεις, καὶ δυνατοῦ γε ἰσχυρῶς ἀνδρός· πῶς γὰρ οὔ; ὅτε πολλοὶ μὲν εἰσὶν ἄνθρωποι οἳ οὐ δύνανται ζῆν ἄνευ τοῦ ἄλλων δεῖσθαι, πολλοὶ δὲ ἀγαπῶσιν ἢν δύνωνται τὰ ἑαυτοῖς ἀρκοῦντα πορίζεσθαι. οἱ δὲ δὴ δυνάμενοι μὴ μόνον τὸν ἑαυτῶν οἶκον διοικεῖν, ἀλλὰ καὶ περιποιεῖν, ὥστε καὶ τὴν πόλιν κοσμεῖν καὶ τοὺς φίλους ἐπικουφίζειν, πῶς τούτους οὐχὶ βαθεῖς τε καὶ ἐρρωμένους ἄνδρας χρὴ νομίσαι;*

11 *ἀλλὰ γὰρ ἐπαινεῖν μέν, ἔφην ἐγώ, τοὺς τοιούτους πολλοὶ δυνάμεθα· σὺ δέ μοι λέξον, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀφ' ὧνπερ ἤρξω, πῶς ὑγιείας ἐπιμελεῖ; πῶς τῆς τοῦ σώματος ῥώμης; πῶς θέμις εἶναί σοι καὶ ἐκ πολέμου καλῶς σῴζεσθαι; τῆς δὲ χρηματίσεως καὶ μετὰ ταῦτα, ἔφην ἐγώ,*

12 *ἀρκέσει ἀκούειν. Ἀλλ' ἔστι μέν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ὥς γε ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἀκόλουθα ταῦτα πάντα ἀλλήλων. ἐπεὶ γὰρ ἐσθίειν τις τὰ ἱκανὰ ἔχοι, ἐκπονοῦντι*

24 *sq. cf. Cyr. I 6, 17*

6 *καὶ om.* E 10 *τὸ add. Weiske* 12 *ὅτι* H 22 *οἴει add. Steph. post θέμις, sed cf. § 8, τοῦ ante θέμ. inserit Mosche, sed cf. Comm. IV 7, 1* 23 *πέρι ante καὶ add. Lkl.* A *mg. habet περὶ* 24 *ἀρέσκει Bock* 26 *ἔχει* H *pr.* M

μὲν ὀρθῶς μᾶλλον δοκεῖ μοι ἡ ὑγίεια παραμένειν, ἐκ-
πονοῦντι δὲ μᾶλλον ἡ ῥώμη προσγίγνεται, ἀσκοῦντι δὲ
τὰ τοῦ πολέμου κάλλιον ⟨ἔστι⟩ σῴζεσθαι, ὀρθῶς δὲ ἐπι-
μελομένῳ καὶ μὴ καταμαλακιζομένῳ μᾶλλον εἰκὸς τὸν
οἶκον αὔξεσθαι. Ἀλλὰ μέχρι μὲν τούτου ἕπομαι, ἔφην 13
ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅτι ἐκπονοῦντα φῂς καὶ ἐπιμελόμε-
νον καὶ ἀσκοῦντα ἄνθρωπον μᾶλλον τυγχάνειν τῶν
ἀγαθῶν· ὁποίῳ δὲ πόνῳ χρῇ πρὸς τὴν εὐεξίαν καὶ ῥώ-
μην καὶ ὅπως ἀσκεῖς τὰ τοῦ πολέμου καὶ ὅπως ἐπιμελεῖ
τοῦ περιουσίαν ποιεῖν ὡς καὶ φίλους ἐπωφελεῖν καὶ
πόλιν ἐπισχύειν, ταῦτα ἂν ἡδέως, ἔφην ἐγώ, πυθοί-
μην. Ἐγὼ τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁ Ἰσχόμαχος, 14
ἀνίστασθαι μὲν ἐξ εὐνῆς εἴθισμαι ἡνίκ' ⟨ἂν⟩ ἔτι ἔνδον
καταλαμβάνοιμι, εἴ τινα δεόμενος ἰδεῖν τυγχάνοιμι.
κἂν μέν τι κατὰ πόλιν δέῃ πράττειν, ταῦτα πραγμα-
τευόμενος περιπάτῳ τούτῳ χρῶμαι· ἢν δὲ μηδὲν ἀναγ- 15
καῖον ᾖ κατὰ πόλιν, τὸν μὲν ἵππον ὁ παῖς προάγει εἰς
ἀγρόν, ἐγὼ δὲ περιπάτῳ χρῶμαι τῇ εἰς ἀγρὸν ὁδῷ ἴσως
ἄμεινον, ὦ Σώκρατες, ἢ εἰ ἐν τῷ ξυστῷ περιπατοίην.
ἐπειδὰν δὲ ἔλθω εἰς ἀγρόν, ἤν τέ μοι φυτεύοντες τυγ- 16
χάνωσιν ἤν τε νειοποιοῦντες ἤν τε σπείροντες ἤν τε
καρπὸν προσκομίζοντες, ταῦτα ἐπισκεψάμενος ὅπως
ἕκαστα γίγνεται, μεταρρυθμίζω, ἐὰν ἔχω τι βέλτιον
τοῦ παρόντος. μετὰ δὲ ταῦτα ὡς τὰ πολλὰ ἀναβὰς 17
ἐπὶ τὸν ἵππον ἱππασάμην ἱππασίαν ὡς ἂν ἐγὼ δύνω-
μαι ὁμοιοτάτην ταῖς ἐν τῷ πολέμῳ ἀναγκαίαις ἱππα-

2 προσγίγνεσθαι Steph. 3 ἔστι addidi §§ 12 et 13 damnat Lincke 11 ἐπικοσμεῖν Hertl. ⟨τὴν⟩ π. ἐπαύξειν Schenkl, sed cf. Comm. II 4, 6 13 ἂν add. Schaef. cf. Dem. IV 31 14 δεόμενον Y praeter M₂ 17 εἰς ἀγρὸν del. Nab. 19 ἀμείνονι Heindf. 21 malim νεοπ. cf. 16, 20, Poll. I 221 22 κόπρον προσκ. Nab. συγκομ. Cob. εἰσκομ. Schenkl.

σίαις, οὔτε πλαγίου οὔτε κατάντους οὔτε τάφρου οὔτε
ὀχετοῦ ἀπεχόμενος, ὡς μέντοι δυνατὸν ταῦτα ποιοῦντα,
18 ἐπιμέλομαι μὴ ἀποχωλεῦσαι τὸν ἵππον. ἐπειδὰν δὲ
ταῦτα γένηται, ὁ παῖς ἐξαλίσας τὸν ἵππον οἴκαδε ἀπά-
γει, ἅμα φέρων ἀπὸ ⟨τοῦ⟩ χώρου ἤν τι δεώμεθα εἰς ἄστυ.
ἐγὼ δὲ τὰ μὲν βάδην τὰ δὲ ἀποδραμὼν οἴκαδε ἀπε-
στλεγγισάμην. εἶτα δὲ ἀριστῶ, ὦ Σώκρατες, ὅσα μήτε
19 κενὸς μήτε ἄγαν πλήρης διημερεύειν. Νὴ τὴν Ἥραν,
ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀρεσκόντως γέ μοι ταῦτα ποιεῖς.
τὸ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ συνεσκευασμένοις χρῆσθαι
τοῖς τε πρὸς τὴν ὑγίειαν καὶ τοῖς πρὸς τὴν ῥώμην πα-
ρασκευάσμασι καὶ τοῖς εἰς τὸν πόλεμον ἀσκήμασι καὶ
ταῖς τοῦ πλούτου ἐπιμελείαις, ταῦτα πάντα ἀγαστά μοι
20 δοκεῖ εἶναι. καὶ γὰρ ὅτι ὀρθῶς ἑκάστου τούτων ἐπι-
μελεῖ ἱκανὰ τεκμήρια παρέχει· ὑγιαίνοντά τε γὰρ καὶ
ἐρρωμένον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σὺν τοῖς θεοῖς σε ὁρῶμεν
καὶ ἐν τοῖς ἱππικωτάτοις τε καὶ πλουσιωτάτοις λεγόμε-
21 νόν σε ἐπιστάμεθα. Ταῦτα τοίνυν ἐγὼ ποιῶν, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, ὑπὸ πολλῶν πάνυ συκοφαντοῦμαι, σὺ
δ' ἴσως ᾤου με ἐρεῖν ὡς ὑπὸ πολλῶν καλὸς κἀγαθὸς
22 κέκλημαι. Ἀλλὰ καὶ ἔμελλόν σε ἐγώ, ἔφην, ὦ Ἰσχό-
μαχε, τοῦτο ἐρήσεσθαι εἴ τινα καὶ τούτου ἐπιμέλειαν
ποιεῖ ὅπως δύνῃ λόγον διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἤν τινί
ποτε δέῃ. Οὐ γὰρ δοκῶ σοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, αὐτὰ

21 *sq. cf. Ap.* 3

2 ὄχθου *Courier cf. Equ.* 3, 7 || ποιῶν *Hirsch.* 5 τοῦ *add.* KL *om. cet.* 6 βαδίσας *Hartm.* || *malim* τὰ δὲ καὶ δρ. || οἴκαδε ⟨ἐλθὼν⟩ *Schenkl* ⟨ἥκων⟩ *Tournier* 10 τῷ γὰρ FGHM V *pr. corr.* V_2 || συνεσκευασμένοις V -μένως *cet.* 17 καταλεγόμενον *Cob.* §§ 22—24 *damnat Rosenstiel* 21 σε *Rich.* δὲ *Υ*

ταῦτα διατελεῖν μελετῶν, ἀπολογεῖσθαι μὲν ὅτι οὐδένα ἀδικῶ, εὖ δὲ ποιῶ πολλοὺς ὅσον ἂν δύνωμαι, κατηγορεῖν δὲ οὐ δοκῶ σοι μελετᾶν ἀνθρώπων, ἀδικοῦντας μὲν καὶ ἰδίᾳ πολλοὺς καὶ τὴν πόλιν καταμανθάνων τινάς, εὖ δὲ ποιοῦντας οὐδένα; Ἀλλ' εἰ καὶ ἑρμηνεύειν **23**
τοιαῦτα μελετᾷς, τοῦτό μοι, ἔφην ἐγώ, ἔτι, ὦ Ἰσχόμαχε, δήλωσον. Οὐδὲν μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες, παύομαι, ἔφη, λέγειν μελετῶν. ἢ γὰρ κατηγοροῦντός τινος τῶν οἰκετῶν ἢ ἀπολογουμένου ἀκούσας ἐλέγχειν πειρῶμαι ἢ μέμφομαί τινα πρὸς τοὺς φίλους ἢ ἐπαινῶ ἢ διαλλάττω τινὰς τῶν ἐπιτηδείων, πειρώμενος διδάσκειν ὡς συμφέρει αὐτοῖς φίλους εἶναι μᾶλλον ἢ ⟨διαφόρους· καὶ ἐν⟩ πολέμῳ δὲ ἐπιτιμῶμέν τινι, στρατηγῷ συμπαρόντες, ἢ **24**
ἀπολογούμεθα ὑπέρ του, εἴ τις ἀδίκως αἰτίαν ἔχει, ἢ κατηγοροῦμεν πρὸς ἀλλήλους, εἴ τις ἀδίκως τιμᾶται. πολλάκις δὲ καὶ βουλευόμενοι ἃ μὲν ἂν ἐπιθυμῶμεν πράττειν, ταῦτα ἐπαινοῦμεν, ἃ δ' ἂν μὴ βουλώμεθα πράττειν, ταῦτα μεμφόμεθα. ἤδη δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ διειλημμέ- **25**
νος πολλάκις ἐκρίθην ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι. Ὑπὸ τοῦ, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε; ἐμὲ γὰρ δὴ τοῦτο ἐλάνθανεν. Ὑπὸ τῆς γυναικός, ἔφη. Καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ, ἀγωνίζει; Ὅταν μὲν ἀληθῆ λέγειν συμφέρῃ, πάνυ ἐπιεικῶς· ὅταν δὲ ψευδῆ, τὸν ἥττω λόγον, ὦ Σώκρατες, οὐ μὰ τὸν Δία οὐ δύναμαι κρείττω ποιεῖν. καὶ ἐγὼ εἶπον, Ἴσως γάρ, ὦ Ἰσχόμαχε, τὸ ψεῦδος οὐ δύνασαι ἀληθὲς ποιεῖν.

3 *οὐ ... μελετᾶν del. Schenkl* 5 *ποιοῦντα* EFV 12 *διαφ. καὶ ἐν πολέμῳ δὲ temptavi cf. An. VII 6, 15 πολεμίους ἐπ.* Υ *lac. ante ἐπιτ. statuit Weiske ἢ πολεμοῦντες Jacobs* § 24 *damnat Lincke* 17 *ἃ δ'* HKL *τὰ δ' cet.* 18 *διειλημμένος Schn. cf. An. IV 1, 23 -μένως* Υ

XII Ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἐγώ, μή σε κατακωλύω, ὦ Ἰσχό-
μαχε, ἀπιέναι ἤδη βουλόμενον; Μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες· ἐπεὶ οὐκ ἂν ἀπέλθοιμι πρὶν ⟨ἂν⟩ παντάπασιν ἡ
2 ἀγορὰ λυθῇ. Νὴ Δί', ἔφην ἐγώ, φυλάττει γὰρ ἰσχυ-
ρῶς μὴ ἀποβάλῃς τὴν ἐπωνυμίαν, τὸ ἀνὴρ καλὸς κά-
γαθὸς κεκλῆσθαι. νῦν γὰρ πολλῶν σοι ἴσως ὄντων
⟨τῶν⟩ ἐπιμελείας δεομένων, ἐπεὶ συνέθου τοῖς ξένοις,
ἀναμένεις αὐτούς, ἵνα μὴ ψεύσῃ. Ἀλλά τοι, ὦ Σώκρατες,
ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδ' ἐκεῖνά μοι ἀμελεῖται ἃ σὺ λέ-
3 γεις· ἔχω γὰρ ἐπιτρόπους ἐν τοῖς ἀγροῖς. Πότερα δέ,
ἐγὼ ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ὅταν δεηθῇς ἐπιτρόπου, κατα-
μαθὼν ἤν που ᾖ ἐπιτροπευτικὸς ἀνήρ, τοῦτον πειρᾷ
ὠνεῖσθαι, ὥσπερ ὅταν τέκτονος δεηθῇς, [καταμαθὼν]
εὖ οἶδ' ὅτι ἤν που ἴδῃς τεκτονικόν, τοῦτον πειρᾷ κτᾶ-
4 σθαι, ἢ αὐτὸς παιδεύεις τοὺς ἐπιτρόπους; Αὐτὸς νὴ
Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, πειρῶμαι παιδεύειν. καὶ γὰρ
ὅστις μέλλει ἀρκέσειν ὅταν ἐγὼ ἀπῶ ἀντ' ἐμοῦ ἐπιμε-
λούμενος, τί αὐτὸν καὶ δεῖ ἄλλο ἐπίστασθαι ἢ ἅπερ
ἐγώ; εἴπερ γὰρ ἱκανός εἰμι τῶν ἔργων προστατεύειν,
κἂν ἄλλον δήπου δυναίμην διδάξαι ἅπερ αὐτὸς ἐπίστα-
5 μαι. Οὐκοῦν εὔνοιαν πρῶτον, ἔφην ἐγώ, δεήσει αὐ-
τὸν ἔχειν σοὶ καὶ τοῖς σοῖς, εἰ μέλλει ἀρκέσειν ἀντὶ σοῦ
παρών; ἄνευ γὰρ εὐνοίας τί ὄφελος καὶ ὁποίας τινὸς

10 sq. *Cic. ap. Colum. XI 1, 5*

3 ἂν *add. Ddf.* ‖ ἡ *add.* HKLN *om. cet.* 4 λυθείη *Platt.* 5 ἀποβάλῃ Υ *corr. Steph.* ‖ τὸ … 6 κεκλ. *del. Cob.* 7 τῶν *add. Cob.* 8 ἀναμένεις M *pr. (sic)* ἀναμένειν *cet., quod retinet Bock, immisso* ἀμελεῖς *ante* ἐπεὶ 11 ἔφην ἐγὼ H ‖ καταμαθεῖν FH 13 καταμαθὼν *del. Hartm.* 17 ἐπιμελόμενος KL 19 εἴπερ δὲ *Jacob, malim* εἴπερ γ' οὖν 21 δεήσειν Υ *in* A ν *deletum* 22 μέλλοι EFV

οὖν ἐπιτρόπου ἐπιστήμης γίγνεται; Οὐδὲν μὰ Δί', ἔφη
ὁ Ἰσχόμαχος, ἀλλά τοι τὸ εὐνοεῖν ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς
ἐγὼ πρῶτον πειρῶμαι παιδεύειν. Καὶ πῶς, ἐγὼ ἔφην, 6
πρὸς τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν σοὶ καὶ τοῖς σοῖς διδά-
σκεις ὅντινα ἂν βούλῃ; Εὐεργετῶν νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχό-
μαχος, ὅταν τινὸς ἀγαθοῦ οἱ θεοὶ ἀφθονίαν διδῶσιν
ἡμῖν. Τοῦτο οὖν λέγεις, ἔφην ἐγώ, ὅτι οἱ ἀπολαύον- 7
τες τῶν σῶν ἀγαθῶν εὖνοί σοι γίγνονται καὶ ἀγαθόν
τί σε βούλονται πράττειν; Τοῦτο γὰρ ὄργανον, ὦ Σώ-
κρατες, εὐνοίας ἄριστον ὁρῶ ὄν. Ἢν δὲ δὴ εὔνους σοι 8
γένηται, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἦ τούτου ἕνεκα ἱκανὸς
ἔσται ἐπιτροπεύειν; οὐχ ὁρᾷς ὅτι καὶ ἑαυτοῖς εὖνοι
πάντες ὄντες ὡς εἰπεῖν ἄνθρωποι, πολλοὶ αὐτῶν εἰσιν
οἳ οὐκ ἐθέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοῖς ἔσται ταῦτα
ἃ βούλονται εἶναί σφισι τὰ ἀγαθά; Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δί', 9
ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, τοιούτους ὅταν ἐπιτρόπους βούλωμαι
καθιστάναι, καὶ ἐπιμελεῖσθαι διδάσκω. Πῶς, ἔφην 10
ἐγώ, πρὸς τῶν θεῶν; τοῦτο γὰρ δὴ ἐγὼ παντάπασιν
οὐ διδακτὸν ᾤμην εἶναι τὸ ἐπιμελῆ ποιῆσαι. Οὐδὲ
γάρ ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐφεξῆς γε οὕτως οἷόν
τε πάντας διδάξαι ἐπιμελεῖς εἶναι. Ποίους μὲν δή, 11
ἐγὼ ἔφην, οἷόν τε; πάντως μοι σαφῶς τούτους δια-
σήμηνον. Πρῶτον μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοὺς οἴνου
ἀκρατεῖς οὐκ ἂν δύναιο ἐπιμελεῖσθαι ποιῆσαι· τὸ γὰρ
μεθύειν λήθην ἐμποιεῖ πάντων τῶν πράττειν δεομέ-

17 *sq. Cic. ap. Colum. XI 1, 13 sq.*

7 οἱ *del. Jacob* 13 ὄντες *om.* KL ὄντες πάντες *Jacob* 15 τι ἀγαθά *Y corr. Brodaeus* τὰ ἀγαθά *del. Hartm., hinc deficit* M 16 *malim* ⟨τοὺς⟩ τοι. 19 τὸ . . . ποιῆσαι *del. Heindf.* 20 ἐστιν *susp. Lkl., sed cf.* § 17 24 ἐπιμελεῖς KL 25 πράττεσθαι *Ddf., cf. Cyr.* II 3, 3

12 *νων. Οἱ οὖν τούτου ἀκρατεῖς μόνοι, ἐγὼ ἔφην, ἀδύνατοί εἰσιν ἐπιμελεῖς γενέσθαι ἢ καὶ ἄλλοι τινές; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ οἵ γε τοῦ ὕπνου· οὔτε γὰρ ἂν αὐτὸς δύναιτο ⟨ὁ⟩ καθεύδων τὰ δέοντα ποιεῖν*
13 *οὔτε ἄλλους παρέχεσθαι. Τί οὖν; ἐγὼ ἔφην, οὗτοι αὖ μόνοι ἀδύνατοι ἡμῖν ἔσονται ταύτην τὴν ἐπιμέλειαν διδαχθῆναι ἢ καὶ ἄλλοι τινὲς πρὸς τούτοις; Ἔμοιγέ τοι δοκοῦσιν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ οἱ τῶν ἀφροδισίων δυσέρωτες ἀδύνατοι εἶναι διδαχθῆναι ἄλλου τινὸς*
14 *μᾶλλον ἐπιμελεῖσθαι ἢ τούτου· οὔτε γὰρ ἐλπίδα οὔτ' ἐπιμέλειαν ἡδίονα [ῥᾴδιον] εὑρεῖν τῆς τῶν παιδικῶν ἐπιμελείας, οὐδὲ μὴν ὅταν παρῇ τὸ πρακτέον, τιμωρίαν χαλεπωτέραν εὐπετές ἐστι τοῦ ἀπὸ τῶν ἐρωμένων κωλύεσθαι. ὑφίεμαι οὖν καὶ οὓς ἂν τοιούτους γνῶ ὄντας μηδ' ἐπιχειρεῖν ἐπιμελητὰς τούτων τινὰς καθι-*
15 *στάναι. Τί δέ; ἔφην ἐγώ, οἵτινες αὖ ἐρωτικῶς ἔχουσι τοῦ κερδαίνειν, ἢ καὶ οὗτοι ἀδύνατοί εἰσιν εἰς ἐπιμέλειαν τῶν κατ' ἀγρὸν ἔργων παιδεύεσθαι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδαμῶς γε, ἀλλὰ καὶ πάνυ εὐάγωγοί εἰσιν εἰς τὴν τούτων ἐπιμέλειαν· οὐδὲν γὰρ ἄλλο δεῖ ἢ δεῖξαι μόνον αὐτοῖς ὅτι κερδαλέον ἐστὶν ἡ ἐπι-*
16 *μέλεια. Τοὺς δὲ ἄλλους, ἔφην ἐγώ, εἰ ἐγκρατεῖς τέ εἰσιν ὧν σὺ κελεύεις καὶ πρὸς τὸ φιλοκερδεῖς εἶναι μετρίως ἔχουσιν, πῶς ἐκδιδάσκεις ὧν σὺ βούλει ἐπιμελεῖς γίγνεσθαι; Ἁπλῶς, ἔφη, πάνυ, ὦ Σώκρατες. ὅταν μὲν γὰρ ἐπιμελουμένους ἴδω, καὶ ἐπαινῶ καὶ*

1 μόνον *Υ corr. Steph.* 2 ἐπ. ἔσεσθαι *Υ de meo mutavi* ἐπιμέλεσθαι *Cob.* 4 ὁ *add. Cob.*, *quod est* δύναιθ' ὁ, δύναιο *Nab.* 11 ῥᾴδιον *del. Hartm.* 12 ἐπιμελείας *del. Schenkl* ‖ χαρείη *Υ corr. Schn.* ‖ *malim* τι πρ. 14 ἀφίημι *et* 15 ⟨ὥστε⟩ μηδ' *Schenkl* 23 πρὸς τῷ *Υ praeter* HN 24 ὅπως *Υ corr. Weiske* ‖ ὧν *Brodaeus* ὡς *Υ* 26 ἐπιμελομένους GL

τιμᾶν πειρῶμαι αὐτούς, ὅταν δὲ ἀμελοῦντας, λέγειν
τε πειρῶμαι καὶ ποιεῖν ὁποῖα δήξεται αὐτούς. Ἴθι, 17
ἐγὼ ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, καὶ τόδε μοι παρατραπόμενος
τοῦ λόγου περὶ τῶν παιδευομένων εἰς τὴν ἐπιμέλειαν
δήλωσον [περὶ τοῦ παιδεύεσθαι], εἰ οἷόν τέ ἐστιν ἀμελῆ
αὐτὸν ὄντα ἄλλους ποιεῖν ἐπιμελεῖς. Οὐ μὰ Δί', ἔφη 18
ὁ Ἰσχόμαχος, οὐδέν γε μᾶλλον ἢ ἄμουσον ὄντα αὐτὸν
ἄλλους μουσικοὺς ποιεῖν. χαλεπὸν γὰρ τοῦ διδασκά-
λου πονηρῶς τι ὑποδεικνύοντος καλῶς τοῦτο ποιεῖν
μαθεῖν, καὶ ἀμελεῖν γε ὑποδεικνύοντος τοῦ δεσπότου
χαλεπὸν ἐπιμελῆ θεράποντα γενέσθαι. ὡς δὲ συντό- 19
μως εἰπεῖν, πονηροῦ μὲν δεσπότου οἰκέτας οὐ δοκῶ
χρηστοὺς καταμεμαθηκέναι· χρηστοῦ μέντοι πονη-
ροὺς ἤδη εἶδον, οὐ μέντοι ἀζημίους γε. τὸν δὲ ἐπι-
μελητικοὺς βουλόμενον ποιήσασθαί τινας καὶ ἐφορα-
τικὸν δεῖ εἶναι τῶν ἔργων καὶ ἐξεταστικὸν καὶ χάριν
ἐθέλοντα τῶν καλῶς τελουμένων ἀποδιδόναι τῷ αἰτίῳ,
καὶ δίκην μὴ ὀκνοῦντα τὴν ἀξίαν ἐπιθεῖναι τῷ ἀμε-
λοῦντι. καλῶς δέ μοι δοκεῖ ἔχειν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, 20
καὶ ἡ τοῦ βαρβάρου λεγομένη ἀπόκρισις, ὅτε βασιλεὺς
ἄρα ἵππου ἐπιτυχὼν ἀγαθοῦ παχῦναι αὐτὸν ὡς τά-
χιστα βουλόμενος ἤρετο τῶν δεινῶν τινα ἀμφ' ἵππους
δοκούντων εἶναι τί τάχιστα παχύνει ἵππον· τὸν δ'
εἰπεῖν ὅτι δεσπότου ὀφθαλμός. οὕτω δ', ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες, καὶ τἆλλα μοι δοκεῖ δεσπότου ὀφθαλμὸς τὰ
καλά τε κἀγαθὰ μάλιστα ἐργάζεσθαι.

6 *sq.* *[Arist.] Oec. I 6 p. 1345*ª

4 λόγου ⟨τοῦ⟩ *Jacob* ‖ περὶ . . . ἐπιμέλ. *del. Hartm.* 5 παι-
δεύοντος (*vel* παιδεύειν) *Platt* περὶ τοῦ παιδ. *del. Jacobs*
7 γε *om.* HN 21 ἵππου *et* ἀγαθοῦ HKL -ῳ *et* -ῷ EFV
24 λέγεται *ante* ὅτι *add.* GHN

XIII Ὅταν ⟨δὲ⟩ παραστήσῃς τινι, ἔφην ἐγώ, τοῦτο καὶ
πάνυ ἰσχυρῶς ὅτι δεῖ ἐπιμελεῖσθαι ὧν ἂν σὺ βούλῃ, ἦ
ἱκανὸς ἤδη ἔσται ὁ τοιοῦτος ἐπιτροπεύειν, ἤ τι καὶ
ἄλλο προσμαθητέον αὐτῷ ἔσται, εἰ μέλλει ἐπίτροπος
2 ἱκανὸς ἔσεσθαι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἔτι
μέντοι λοιπὸν αὐτῷ ἐστι γνῶναι ὅ τι τε ποιητέον καὶ
ὁπότε καὶ ὅπως, εἰ δὲ μή, τί μᾶλλον ἐπιτρόπου ἄνευ
τούτων ὄφελος ἢ ἰατροῦ ὃς ἐπιμελοῖτο μὲν κάμνοντός
τινος πρωί τε ἰὼν καὶ ὀψέ, ὅ τι δὲ συμφέρον τῷ
3 κάμνοντι ποιεῖν εἴη, τοῦτο μὴ εἰδείη; Ἐὰν δὲ δὴ καὶ
τὰ ἔργα μάθῃ ὡς ἔστιν ἐργαστέα, ἔτι τινός, ἔφην ἐγώ,
προσδεήσεται, ἢ ἀποτετελεσμένος ἤδη οὗτός σοι ἔσται
ἐπίτροπος; Ἄρχειν γε, ἔφη, οἶμαι δεῖν αὐτὸν μαθεῖν
4 τῶν ἐργαζομένων. Ἦ οὖν, ἔφην ἐγώ, καὶ σὺ ἄρχειν
ἱκανοὺς εἶναι παιδεύεις τοὺς ἐπιτρόπους; Πειρῶμαί
γε δή, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. Καὶ πῶς δή, ἔφην ἐγώ, πρὸς
τῶν θεῶν τὸ ἀρχικοὺς εἶναι ἀνθρώπων παιδεύεις;
Φαύλως, ἔφη, πάνυ, ὦ Σώκρατες, ὥστε ἴσως ἂν καὶ
5 καταγελάσαις ἀκούων. Οὐ μὲν δὴ ἄξιόν γ', ἔφην
ἐγώ, τὸ πρᾶγμα καταγέλωτος, ὦ Ἰσχόμαχε. ὅστις γάρ
τοι ἀρχικοὺς ἀνθρώπων δύναται ποιεῖν, δῆλον ὅτι
οὗτος καὶ δεσποτικοὺς ἀνθρώπων δύναται διδάσκειν,
ὅστις δὲ δεσποτικούς, δύναται ποιεῖν καὶ βασιλικούς.
ὥστε οὐ καταγέλωτός μοι δοκεῖ ἄξιος εἶναι ἀλλ' ἐπαί-
6 νου μεγάλου ὁ τοῦτο δυνάμενος ποιεῖν. Οὐκοῦν, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ζῷα ἐκ δυοῖν τούτοιν τὸ
πείθεσθαι μανθάνουσιν, ἔκ τε τοῦ ὅταν ἀπειθεῖν

5 *sq. cf. Philod. Oec. Col. VII J.*

1 δὲ *add. Cast.* 7 ἄνευ τούτων *del. Cob.* 10 δὲ δὴ *Cam.* δὲ μὴ *Y* (γε μὴν QR) 14 σὺ καὶ ἄρχ. *Hertl.* 18 καὶ *om.* H 22 *malim* δεσπ. εἶναι δύναται

ἐπιχειρῶσι κολάζεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ὅταν προθύμως
ὑπηρετῶσιν εὖ πάσχειν. οἵ τε γοῦν πῶλοι μανθά- 7
νουσιν ὑπακούειν τοῖς πωλοδάμναις τῷ ὅταν μὲν
πείθωνται τῶν ἡδέων τι αὐτοῖς γίγνεσθαι, ὅταν δὲ
ἀπειθῶσι πράγματα ἔχειν, ἔστ' ἂν ὑπηρετήσωσι κατὰ
γνώμην τῷ πωλοδάμνῃ· καὶ τὰ κυνίδια δὲ πολὺ τῶν 8
ἀνθρώπων καὶ τῇ γνώμῃ καὶ τῇ γλώττῃ ὑποδεέστερα
ὄντα ὅμως καὶ περιτρέχειν καὶ κυβιστᾶν καὶ ἄλλα
πολλὰ μανθάνει τῷ αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ. ὅταν μὲν
γὰρ πείθηται, λαμβάνει τι ὧν δεῖται, ὅταν δὲ ἀμελῇ,
κολάζεται. ἀνθρώπους δ' ἔστι πιθανωτέρους ποιεῖν 9
καὶ λόγῳ, ἐπιδεικνύοντα ὡς συμφέρει αὐτοῖς πείθε-
σθαι, τοῖς δὲ δούλοις καὶ ἡ δοκοῦσα θηριώδης παιδεία
εἶναι πάνυ ἐστὶν ἐπαγωγὸς πρὸς τὸ πείθεσθαι διδά-
σκειν· τῇ γὰρ γαστρὶ αὐτῶν ἐπὶ ταῖς ἐπιθυμίαις προσ-
χαριζόμενος ἂν πολλὰ ἀνύτοις παρ' αὐτῶν. αἱ δὲ
φιλότιμοι τῶν φύσεων καὶ τῷ ἐπαίνῳ παροξύνονται.
πεινῶσι γὰρ τοῦ ἐπαίνου οὐχ ἧττον ἔνιαι τῶν φύσεων
ἢ ἄλλαι τῶν σίτων τε καὶ ποτῶν. ταὐτά τε οὖν, ὅσα- 10
περ αὐτὸς ποιῶν οἶμαι πιθανωτέροις ἀνθρώποις χρῆ-
σθαι, διδάσκω οὓς ἂν ἐπιτρόπους βούλωμαι κατα-
στῆσαι καὶ τάδε συλλαμβάνω αὐτοῖς· ἱμάτιά τε γὰρ
ἃ δεῖ παρέχειν ἐμὲ τοῖς ἐργαστῆρσι καὶ ὑποδήματα οὐχ
ὅμοια πάντα ποιῶ, ἀλλὰ τὰ μὲν χείρω, τὰ δὲ βελτίω,
ἵνα ᾖ τὸν κρείττω τοῖς βελτίοσι τιμᾶν, τῷ δὲ χείρονι
τὰ ἥττω διδόναι. πάνυ γάρ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώ- 11

2 καταμανθάνουσιν HKLN 7 καὶ τῇ γλ. καὶ τῇ γν. H 8 ἐπιτρέχειν *Nab.* 11 *an* ἔστι ⟨μὲν⟩? 14 διδάσκειν *del Cob.* μανθάνειν *Jacob* 15 ἐπὶ] καὶ *Hartm.* 16 πόλλ' ἂν *Cob.* ‖ ἀνύτοιο *Jacob* 18 τῶν φυσ. *del. Jacob* 19 ταῦτά *Y corr. Baeumlein* ‖ τε *del. Hertl.* 20 χρήσεσθαι *Jacob* 21 διδάσκων *Y corr. Weiske* 24 ποιοῦμαι *Herw.*

κρατες, ἀθυμία ἐγγίγνεσθαι τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν ὁρῶσι
τὰ μὲν ἔργα δι' αὐτῶν καταπραττόμενα, τῶν δὲ ὁμοίων
τυγχάνοντας ἑαυτοῖς τοὺς μήτε πονεῖν μήτε κινδυ-
12 νεύειν ἐθέλοντας, ὅταν δέῃ. αὐτός τε οὖν οὐδ' ὅπως
τι οὖν τῶν ἴσων ἀξιῶ τοὺς ἀμείνους τοῖς κακίοσι
τυγχάνειν, τούς τε ἐπιτρόπους, ὅταν μὲν ἴδω δια-
δεδωκότας τοῖς πλείστου ἀξίοις τὰ κράτιστα, ἐπαινῶ,
ἢν δὲ ἴδω ἢ κολακεύμασί τινα προτιμώμενον ἢ καὶ
ἄλλῃ τινὶ ἀνωφελεῖ χάριτι, οὐκ ἀμελῶ ἀλλ' ἐπιπλήττω
καὶ πειρῶμαι διδάσκειν, ὦ Σώκρατες, ὅτι οὐδ' αὐτῷ
σύμφορα ταῦτα ποιεῖ.

XIV [Ὅταν δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἔφην ἐγώ, καὶ ἄρχειν ἤδη
ἱκανός σοι γένηται ὥστε πειθομένους παρέχεσθαι, ἦ
ἀποτετελεσμένον τοῦτον ἡγεῖ ἐπίτροπον, ἢ ἔτι τινὸς
2 προσδεῖται ὁ ταῦτα ἔχων ἃ σὺ εἴρηκας; Ναὶ μὰ Δί',
ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, τοῦ γε ἀπέχεσθαι τῶν δεσποσύνων
καὶ μὴ κλέπτειν. εἰ γὰρ ὁ τοὺς καρποὺς μεταχειριζό-
μενος τολμῴη ἀφανίζειν ὥστε μὴ λείπειν λυσιτελοῦν-
τας τοῖς ἔργοις, τί ἂν ὄφελος εἴη τὸ διὰ τῆς τούτου
3 ἐπιμελείας γεωργεῖν; Ἦ καὶ ταύτην οὖν, ἔφην ἐγώ,
τὴν δικαιοσύνην σὺ ὑποδύει διδάσκειν; Καὶ πάνυ,
ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος· οὐ μέντοι γε πάντας ἐξ ἑτοίμου εὑ-
4 ρίσκω ὑπακούοντας τῆς διδασκαλίας ταύτης. καίτοι
τὰ μὲν καὶ ἐκ τῶν Δράκοντος νόμων, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν
Σόλωνος πειρῶμαι, ἔφη, λαμβάνων ἐμβιβάζειν εἰς

15 sq. *Philod. Oec. Col. VII 15 J.*

3 τυγχάνοντα EF V *pr.* 6 εἰδῶ *Υ corr. Ddf.* XIV 1 ... XV 4 *seclusi Herm. XLII 635* 16 γε *Heindf.* τε *Υ* 19 *malim* τῶν ἔργων || τοῦ *Schn.* 23 ἐπακούοντας *Cob.* §§ *4—7 damnat Lincke* 24 Σόλωνος *et* 25 Δράκοντος *Cob., deleto in* 24 καί, *quod deest in* Q, *sed cf. Philod. et An. VI 4, 8*

τὴν δικαιοσύνην τοὺς οἰκέτας. δοκοῦσι γάρ μοι, ἔφη,
καὶ οὗτοι οἱ ἄνδρες θεῖναι πολλοὺς τῶν νόμων ἐπὶ
δικαιοσύνης τῆς τοιαύτης διδασκαλίᾳ. γέγραπται γὰρ 5
ζημιοῦσθαι ἐπὶ τοῖς κλέμμασι, καὶ δεδέσθαι, ἤν τις
ἁλῷ ποιῶν, καὶ θανατοῦσθαι τοὺς ἐγχειροῦντας. δῆ-
λον οὖν, ἔφη, ὅτι ἔγραφον αὐτὰ βουλόμενοι ἀλυσι-
τελῆ ποιῆσαι τοῖς ἀδίκοις τὴν αἰσχροκέρδειαν. ἐγὼ 6
οὖν καὶ τούτων, ἔφη, προσφέρων ἔνια καὶ ἄλλα τῶν
βασιλικῶν νόμων προφερόμενος πειρῶμαι δικαίους
περὶ τὰ διαχειριζόμενα ἀπεργάζεσθαι τοὺς οἰκέτας.
ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οἱ νόμοι ζημίαι μόνον εἰσὶ τοῖς ἁμαρ- 7
τάνουσιν, οἱ δὲ βασιλικοὶ νόμοι οὐ μόνον ζημιοῦσι
τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλὰ καὶ ὠφελοῦσι τοὺς δικαίους·
ὥστε ὁρῶντες πλουσιωτέρους γιγνομένους τοὺς δι-
καίους τῶν ἀδίκων πολλοὶ καὶ φιλοκερδεῖς ὄντες εὖ
μάλα ἐπιμένουσι τῷ μὴ ἀδικεῖν. οὓς δ' ἂν αἰσθάνω- 8
μαι, ἔφη, ὅμως καὶ εὖ πάσχοντας ἔτι ἀδικεῖν πειρω-
μένους, τούτους ὡς ἀνηκέστους πλεονέκτας ὄντας ἤδη
καὶ τῆς χρήσεως ἀποπαύω. οὓς δ' ἂν αὖ καταμάθω 9
μὴ τῷ πλέον ἔχειν μόνον διὰ τὴν δικαιοσύνην ἐπαιρο-
μένους δικαίους εἶναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐπαινεῖσθαι ἐπι-
θυμοῦντας ὑπ' ἐμοῦ, τούτοις ὥσπερ ἐλευθέροις ἤδη
χρῶμαι, οὐ μόνον πλουτίζων ἀλλὰ καὶ τιμῶν ὡς κα-
λούς τε κἀγαθούς. τούτῳ γάρ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὦ Σώ- 10
κρατες, διαφέρειν ἀνὴρ φιλότιμος ἀνδρὸς φιλοκερ-

1 τοὺς οἰκ. *del. Jacob* 3 δικαιοσύνῃ ... διδασκαλίας *Y corr. Heindf.* 4 δεδ. τοὺς ἐγχ. καὶ θαν. ἤν τις ἁλῷ ποιῶν *Weiske, praestat ft. transponere* δεδ. *et* θαν. 5 τοὺς ⟨νύκτωρ⟩ ἐγχ. *Rich. coll. Dem. XXIV 113* 6 ⟨δ'⟩ οὖν *Jacob* ‖ αὐτῶν H 7 -κερδίαν FHV 8 ἔφη καὶ τούτων KL ἔφη *del. Schenkl* ‖ προφέρων L *del. Heindf.* 9 προφερόμενος V προσφ. *cet. del. Hermann* 16 ἐμμένουσι *Cob.* 21 τοῦ *s. v.* G τὸ F τῷ *cet.* 22 ὡς ἅπερ V ὅσαπερ F, *corr.* V *m. 2* ὅσα τε H 24 τοῦτο EFV

δοῦς, τῷ ἐθέλειν ἐπαίνου καὶ τιμῆς ἕνεκα καὶ πονεῖν ὅπου δεῖ καὶ κινδυνεύειν καὶ αἰσχρῶν κερδῶν ἀπέχεσθαι.

XV Ἀλλὰ μέντοι ἐπειδάν γε ἐμποιήσῃς τινὶ τὸ βούλε-
σθαί σοι εἶναι τἀγαθά, ἐμποιήσῃς δὲ τῷ αὐτῷ τούτῳ
ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ταῦτά σοι ἐπιτελῆται, ἔτι δὲ πρὸς
τούτοις ἐπιστήμην κτήσῃ αὐτῷ, ὡς ἂν ποιούμενα
ἕκαστα τῶν ἔργων ὠφελιμώτερα γίγνοιτο, πρὸς δὲ
τούτοις ἄρχειν ἱκανὸν αὐτὸν ποιήσῃς, ἐπὶ δὲ τούτοις
πᾶσιν ἥδηταί σοι τὰ ἐκ τῆς γῆς ὡραῖα ἀποδεικνύων ὅτι
πλεῖστα ὥσπερ σὺ σαυτῷ, οὐκέτι ἐρήσομαι περὶ τού-
του εἰ ἔτι τινὸς ὁ τοιοῦτος προσδεῖται· πάνυ γάρ μοι
δοκεῖ ἤδη πολλοῦ ἂν ἄξιος εἶναι ἐπίτροπος ὢν τοιοῦ-
τος. ἐκεῖνο μέντοι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, μὴ ἀπο-
2 λίπῃς, ὃ ἡμῖν ἀργότατα ἐπιδεδράμηται τοῦ λόγου. Τὸ
ποῖον; ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. Ἔλεξας δήπου, ἔφην ἐγώ,
ὅτι μέγιστον εἴη μαθεῖν ὅπως δεῖ ἐξεργάζεσθαι ἕκαστα·
εἰ δὲ μή, οὐδὲ τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὄφελος οὐδὲν
γίγνεσθαι, εἰ μή τις ἐπίσταιτο ἃ δεῖ καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν.
3 ἐνταῦθα δὴ εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος, Τὴν τέχνην με ἤδη,
ὦ Σώκρατες, κελεύεις αὐτὴν διδάσκειν τῆς γεωργίας;
Αὕτη γὰρ ἴσως, ἔφην ἐγώ, ἤδη ἐστὶν ἡ ποιοῦσα τοὺς
μὲν ἐπισταμένους αὐτὴν πλουσίους, τοὺς δὲ μὴ ἐπι-
4 σταμένους πολλὰ πονοῦντας ἀπόρως βιοτεύειν. Νῦν
τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν

1 τῷ *Steph.* τοῦ *Υ* 6 ⟨τὸ⟩ ἐπιμ. *Rsk. Heindf.* 7 κτήσῃ αὐτῷ *del. Rich., sed cf. Hier. 11, 13,* παραστήσῃς αὐτ. *Bernadakis* 8 ὠφελιμώτατα *Jacob* 10 ἥδηται *GHermann* ἤδη ταί H ἤδη τε EFV 15 τῷ λόγῳ *Bock* 19 εἰ ... ποιεῖν *del. Cob.* *§§ 3 et 4 post § 9 transp. Ernesti* 22 αὐτὴ *et* ἥδε (*pro* ἤδη) *Jacob* ‖ ἴσως *Steph.* ὡς *Υ* 24 ⟨καὶ⟩ πολλὰ *Reisig* *§§ 4—9* κάμνουσι *damnat Lincke*

ταύτης τῆς τέχνης ἀκούσει. τὸ γὰρ ὠφελιμωτάτην
οὖσαν καὶ ἡδίστην ἐργάζεσθαι καὶ καλλίστην καὶ προσ-
φιλεστάτην θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις ἔτι πρὸς τούτοις
καὶ ῥᾴστην εἶναι μαθεῖν πῶς οὐχὶ γενναῖόν ἐστι; γεν-
ναῖα δὲ δήπου καλοῦμεν καὶ τῶν ζῴων ὁπόσα καλὰ καὶ
μεγάλα καὶ ὠφέλιμα ὄντα πραέα ἐστὶ πρὸς τοὺς ἀν-
θρώπους.] Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐγώ, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, 5
ἱκανῶς δοκῶ καταμεμαθηκέναι ᾗ εἶπας, καθὰ δεῖ δι-
δάσκειν τὸν ἐπίτροπον· καὶ γὰρ ᾗ ἔφησθα εὔνουν σοι
ποιεῖν αὐτὸν μαθεῖν δοκῶ, καὶ ᾗ ἐπιμελῆ καὶ ἀρχικὸν
[καὶ δίκαιον]. ὃ δὲ εἶπας ὡς δεῖ μαθεῖν τὸν μέλλοντα 6
ὀρθῶς γεωργίας ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἃ δεῖ ποιεῖν καὶ ὡς
δεῖ καὶ ὁπότε ἕκαστα, ταῦτά μοι δοκοῦμεν, ἔφην ἐγώ,
ἀργότερόν πως ἐπιδεδραμηκέναι τῷ λόγῳ· ὥσπερ εἰ 7
εἴποις ὅτι δεῖ γράμματα ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα δυ-
νήσεσθαι τὰ ὑπαγορευόμενα γράφειν καὶ τὰ γεγραμ-
μένα ἀναγιγνώσκεν. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας, ὅτι
μὲν δεῖ γράμματα ἐπίστασθαι, ἠκηκόειν ἄν, τοῦτο δὲ
εἰδὼς οὐδέν τι οἶμαι μᾶλλον ἂν ἐπισταίμην γράμματα.
οὕτω δὲ καὶ νῦν ὅτι μὲν δεῖ ἐπίστασθαι γεωργίαν τὸν 8
μέλλοντα ὀρθῶς ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς ῥᾳδίως πέπεισμαι,
τοῦτο μέντοι εἰδὼς οὐδέν τι μᾶλλον ἐπίσταμαι ὅπως
δεῖ γεωργεῖν. ἀλλ' εἴ μοι αὐτίκα μάλα δόξειε γεωρ- 9
γεῖν, ὅμοιος ἄν μοι δοκῶ <εἶναι> τῷ περιιόντι ἰατρῷ καὶ
ἐπισκοποῦντι τοὺς κάμνοντας, εἰδότι δὲ οὐδέν, ὅ τι

25 ἐπισκοπεῖν *Poll. III 108*

4 γενναῖα . . . 6 ἀνθρώπους *del. Schenkl, post* § 12 *transp. Schn.* 8 ᾗ εἶπας . . . 11 δίκαιον *del. Schenkl, sed quis adderet?* ‖ καὶ δίκ. *seclusi* 12 ἐπιμελήσεσθαι H 13 δοκῶμεν V δοκῶ μὲν EFH *corr. Cam.* 16 ὑπαγορευμένα F 24 εἶναι *om.* Υ *add. Steph.* ‖ τῷ *cf. c.* 13, 2.

συμφέρει τοῖς κάμνουσιν. ἵν᾽ οὖν μὴ τοιοῦτος ὦ, ἔφην ἐγώ, δίδασκέ με αὐτὰ τὰ ἔργα τῆς γεωργίας.
10 ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐχ ὥσπερ γε τὰς ἄλλας τέχνας κατατριβῆναι δεῖ μανθάνοντας πρὶν ἄξια τῆς τροφῆς ἐργάζεσθαι τὸν διδασκόμενον, οὐχ οὕτω καὶ ἡ γεωργία δύσκολός ἐστι μαθεῖν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἰδὼν ἂν ἐργαζομένους, τὰ δὲ ἀκούσας εὐθὺς ἂν ἐπίσταιο, ὥστε καὶ ἄλλον, εἰ βούλοιο, διδάσκειν. οἴομαι δ᾽, ἔφη, πάνυ καὶ λεληθέναι πολλὰ σεαυτὸν ἐπιστάμενον
11 αὐτῆς. καὶ γὰρ δὴ οἱ μὲν ἄλλοι τεχνῖται ἀποκρύπτονταί πως τὰ ἐπικαιριώτατα ἧς ἕκαστος ἔχει τέχνης, τῶν δὲ γεωργῶν ὁ κάλλιστα μὲν φυτεύων μάλιστ᾽ ἂν ἥδοιτο, εἴ τις αὐτὸν θεῷτο, ὁ κάλλιστα δὲ σπείρων ὡσαύτως· ὅ τι δὲ ἔροιο τῶν καλῶς πεποιημένων, οὐ-
12 δὲν ὅ τι ἂν σε ἀποκρύψαιτο ὅπως ἐποίησεν. οὕτω καὶ τὰ ἤθη, ὦ Σώκρατες, ἔφη, γενναιοτάτους τοὺς αὐτῇ
13 συνόντας ἡ γεωργία ἔοικε παρέχεσθαι. Ἀλλὰ τὸ μὲν προοίμιον, ἔφην ἐγώ, καλὸν καὶ οὐχ οἷον ἀκούσαντα ἀποτρέπεσθαι τοῦ ἐρωτήματος· σὺ δέ, ὅτι εὐπετές ἐστι μαθεῖν, διὰ τοῦτο πολύ μοι μᾶλλον διέξιθι αὐτήν. οὐ γὰρ σοὶ αἰσχρὸν τὰ ῥᾴδια διδάσκειν ἐστίν, ἀλλ᾽ ἐμοὶ πολὺ αἴσχιον μὴ ἐπίστασθαι ἄλλως τε καὶ εἰ χρήσιμα ὄντα τυγχάνει.
XVI Πρῶτον μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τοῦτο ἐπιδεῖξαι βούλομαί σοι ὡς οὐ χαλεπόν ἐστιν ὃ λέγουσι ποικιλώτατον τῆς γεωργίας εἶναι οἱ λόγῳ μὲν ἀκριβέ-
2 στατα αὐτὴν διεξιόντες, ἥκιστα δὲ ἐργαζόμενοι. φασὶ γὰρ τὸν μέλλοντα ὀρθῶς γεωργήσειν τὴν φύσιν χρῆ-

1 ἵν᾽ Q et *Brodaeus* ἣν *Y* 3 οὐχ *del. Cob.* 5 τὸν διδ. *del. Bock* 9 ⟨σε⟩ πολλὰ *Cob.* σε σαυτὸν *Schenkl* σε αὐτὸν *Jacob, sed cf. 18, 9 Comm. III 5, 23* 19 εὐπρεπές *Y corr. Wyttenb.*

ναι πρῶτον τῆς γῆς εἰδέναι. Ὀρθῶς γε, ἔφην ἐγώ,
ταῦτα λέγοντες. ὁ γὰρ μὴ εἰδὼς ὅ τι δύναται ἡ γῆ
φέρειν, οὐδ' ὅ τι σπείρειν οἴομαι οὐδ' ὅ τι φυτεύειν
δεῖ εἰδείη ἄν. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ ἀλλο- 3
τρίας γῆς τοῦτο ἔστι γνῶναι ὅ τι τε δύναται φέρειν καὶ
ὅ τι μὴ δύναται, ὁρῶντα τοὺς καρποὺς καὶ τὰ δένδρα;
ἐπειδὰν μέντοι γνῷ τις, οὐκέτι συμφέρει θεομαχεῖν.
οὐ γὰρ ἂν ὅτου δέοιτο αὐτός, τοῦτο σπείρων καὶ φυ-
τεύων μᾶλλον ἂν ἔχοι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὅ τι ἡ γῆ ἥδοιτο
φύουσα καὶ τρέφουσα· ἢν δ' ἄρα δι' ἀργίαν τῶν 4
ἐχόντων αὐτὴν μὴ ἔχῃ τὴν ἑαυτῆς δύναμιν ἐπιδεικνύ-
ναι, ἔστι καὶ παρὰ γείτονος τόπου πολλάκις ἀληθέ-
στερα περὶ αὐτῆς γνῶναι ἢ παρὰ γείτονος ἀνθρώπου
πυθέσθαι. καὶ χερσεύουσα δὲ ὅμως ἐπιδείκνυσι τὴν 5
αὑτῆς φύσιν· ἡ γὰρ τὰ ἄγρια καλὰ φύουσα δύναται
θεραπευομένη καὶ τὰ ἥμερα καλὰ ἐκφέρειν. φύσιν
μὲν δὴ γῆς οὕτως καὶ οἱ μὴ πάνυ ἔμπειροι γεωργίας
ὅμως δύνανται διαγιγνώσκειν. Ἀλλὰ τοῦτο μέν, ἔφην 6
ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἱκανῶς ἤδη μοι δοκῶ ἀποτεθαρρη-
κέναι ὡς οὐ δεῖ φοβούμενον μὴ οὐ γνῶ τῆς γῆς φύσιν
ἀπέχεσθαι γεωργίας. καὶ γὰρ δή, ἔφην, ἀνεμνήσθην 7
τὸ τῶν ἁλιέων, ὅτι θαλαττουργοὶ ὄντες καὶ οὔτε κα-
ταστάντες ἐπὶ θέαν οὔθ' ἥσυχοι βαδίζοντες, ἀλλὰ
παρατρέχοντες ἅμα τοὺς ἀγρούς, ὅταν ὁρῶσι τοὺς
καρποὺς ἐν τῇ γῇ, ὅμως οὐκ ὀκνοῦσιν ἀποφαίνεσθαι
περὶ τῆς γῆς ὁποία τε ἀγαθή ἐστι καὶ ὁποία κακή, ἀλλὰ

4 ἀπ' αὐτῆς τῆς γῆς *Hartm.*, *sed cf.* 11 ἐχόντων 7 ἐπειδὰν . . . 10 τρέφουσα *aut delenda aut transp. post* § 5, *cf. Herm.* XLII 638 10 διὰ γεωργίαν F 11 σχόντων *Nab.* ‖ αὐτὴ *Hartm.* 20 τῆς γῆς, *cf.* 17, 1 22 τὸ τοὺς ἁλιέας EVGJO τοὺς ἁλ. *mg. Vill. Cob.* ‖ καταστήσαντες Υ *corr. Rsk.*, *Schn.* 23 ἡσυχῇ KLN

τὴν μὲν ψέγουσι, τὴν δ' ἐπαινοῦσι. καὶ πάνυ τοίνυν
τοῖς ἐμπείροις γεωργίας ὁρῶ αὐτοὺς τὰ πλεῖστα κατὰ
8 ταὐτὰ ἀποφαινομένους περὶ τῆς ἀγαθῆς γῆς. Πόθεν
οὖν βούλει, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄρξωμαί σε τῆς γεωρ-
γίας ὑπομιμνήσκειν; οἶδα γὰρ ὅτι ἐπισταμένῳ σοι
9 πάνυ πολλὰ φράσω ὡς δεῖ γεωργεῖν. Ἐκεῖνό μοι
δοκῶ, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, πρῶτον ἂν ἡδέως μαν-
θάνειν, φιλοσόφου γὰρ μάλιστά ἐστιν ἀνδρός, ὅπως
ἂν ἐγώ, εἰ βουλοίμην, γῆν ἐργαζόμενος πλείστας κρι-
10 θὰς καὶ πλείστους πυροὺς λαμβάνοιμι. Οὐκοῦν τοῦτο
11 μὲν οἶσθα ὅτι τῷ σπόρῳ νεὸν δεῖ ὑπεργάζεσθαι; Οἶδα
γάρ, ἔφην ἐγώ. Εἰ οὖν ἀρχοίμεθα, ἔφη, ἀροῦν τὴν
γῆν χειμῶνος; Ἀλλὰ πηλὸς ἂν εἴη, ἐγὼ ἔφην. Ἀλλὰ
τοῦ θέρους σοι δοκεῖ; Σκληρά, ἔφην ἐγώ, ἡ γῆ ἔσται
12 κινεῖν τῷ ζεύγει. Κινδυνεύει ἔαρος, ἔφη, εἶναι τού-
του τοῦ ἔργου ἀρκτέον. Εἰκὸς γάρ, ἔφην ἐγώ, ἐστι
μάλιστα χεῖσθαι τὴν γῆν τηνικαῦτα κινουμένην. Καὶ
τὴν πόαν γε ἀναστρεφομένην, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τη-
νικαῦτα κόπρον μὲν τῇ γῇ ἤδη παρέχειν, καρπὸν δ'
13 οὔπω καταβάλεῖν ὥστε φύεσθαι. οἶμαι γὰρ δὴ καὶ
τοῦτό σ' ἔτι γιγνώσκειν ὅτι εἰ μέλλει ἀγαθὴ ἡ νεὸς
ἔσεσθαι, ὕλης τε καθαρὰν αὐτὴν εἶναι ⟨δεῖ⟩ καὶ ὀπτὴν
ὅτι μάλιστα πρὸς τὸν ἥλιον. Πάνυ γε, ἔφην ἐγώ, καὶ
14 ταῦτα οὕτως ἡγοῦμαι χρῆναι ἔχειν. Ταῦτ' οὖν, ἔφη,

24 *sq. Cic. ap. Nonium v. interfici p. 449*

2 κατ' αὐτὰ EFV 4 ὦ Σ. ἔφη FH ἔφη *om.* KL || ἄρξομαι *Υ praeter* A *m. 2* 15 ⟨ἄρα⟩ ἔαρος *Schn., sed cf. 18, 3, Comm. IV 2, 34, Hier. 1, 26* 20 καταβάλλειν *Jacob* καταβαλεῖ *Rich., sed est inf. aor.* 21 σ' ἔτι *Haupt* ἔστι *Υ* 22 δεῖ *add.* QR *om. cet. post* τε *add. Steph.* 23 τοῦ ἡλίου *Schn., sed cf. Plut. Mor. p. 298*[b]

σὺ ἄλλως πως νομίζεις μᾶλλον ἂν γίγνεσθαι ἢ εἰ ἐν τῷ θέρει ὅτι πλειστάκις μεταβάλοι τις τὴν γῆν; Οἶδα μὲν οὖν, ἔφην, ἀκριβῶς ὅτι οὐδαμῶς ἂν μᾶλλον ἡ μὲν ὕλη ἐπιπολάζοι καὶ αὐαίνοιτο ὑπὸ τοῦ καύματος, ἡ δὲ γῆ ὀπτῷτο ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἢ εἴ τις αὐτὴν ἐν μέσῳ τῷ θέρει καὶ ἐν μέσῃ τῇ ἡμέρᾳ κινοίη τῷ ζεύγει. Εἰ δὲ 15
ἄνθρωποι σκάπτοντες τὴν νεὸν ποιοῖεν, ἔφη, οὐκ εὔδηλον ὅτι καὶ τούτους δίχα δεῖ ποιεῖν τὴν γῆν καὶ τὴν ὕλην; Καὶ τὴν μέν γε ὕλην, ἔφην ἐγώ, καταβάλλειν, ὡς αὐαίνηται, ἐπιπολῆς, τὴν δὲ γῆν στρέφειν, ὡς ἡ ὠμὴ αὐτῆς ὀπτᾶται.

XVII Περὶ μὲν τῆς νεοῦ ὁρᾷς, ὦ Σώκρατες, ὡς ἀμφοτέροις ἡμῖν ταὐτὰ δοκεῖ. Δοκεῖ γὰρ οὖν, ἔφην ἐγώ. Περί γε μέντοι τοῦ σπόρου ὥρας ἄλλο τι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, γιγνώσκεις ἢ τὴν ὥραν σπείρειν ἧς πάντες μὲν οἱ πρόσθεν ἄνθρωποι πεῖραν λαβόντες, πάντες δὲ οἱ νῦν λαμβάνοντες ἐγνώκασι κρατίστην εἶναι; ἐπειδὰν γὰρ ὁ μετοπωρινὸς χρόνος ἔλθῃ, πάντες που 2
οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὸν θεὸν ἀποβλέπουσιν, ὁπότε βρέξας τὴν γῆν ἀφήσει αὐτοὺς σπείρειν. Ἐγνώκασι δέ γ', ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, καὶ τὸ μὴ ἐν ξηρᾷ σπείρειν ἑκόντες εἶναι πάντες ἄνθρωποι, δῆλον ὅτι πολλαῖς ζημίαις παλαίσαντες οἱ πρὶν κελευσθῆναι ὑπὸ τοῦ θεοῦ σπείραντες. Οὐκοῦν ταῦτα μέν, ἔφη ὁ Ἰσχό- 3
μαχος, ὁμογνωμονοῦμεν πάντες οἱ ἄνθρωποι. Ἃ γὰρ ὁ θεὸς διδάσκει, ἔφην ἐγώ, οὕτω γίγνεται ὁμονοεῖν·

2 μεταβάλλοι H   8 καὶ τὴν ὕλην *om.* V   11 ὀπτοῖτο *vel* ὀπτῷτο Υ *corr. Ddf.*   13 οὖν L *cum rasura et s. v.* O αὖ *cet. om.* G   14 ⟨τῆς⟩ τοῦ *Rsk., Zeune, sed cf. 16, 6* ‖ ὥρας *Cast.* ὁρᾷς Υ *del. Reisig*   20 δὲ *om.* HN δή γε *Reisig (insolitum)* δὴ *Jacob* γὰρ *Hartm.*   24 σπείροντες Υ σπείραντες *Weiske*

οἷον ἅμα πᾶσι δοκεῖ βέλτιον εἶναι ἐν τῷ χειμῶνι παχέα
ἱμάτια φορεῖν, ἢν δύνωνται, καὶ πῦρ κάειν ἅμα πᾶσι
4 δοκεῖ, ἢν ξύλα ἔχωσιν. Ἀλλ' ἐν τῷδε, ἔφη ὁ Ἰσχό-
μαχος, πολλοὶ ἤδη διαφέρονται, ὦ Σώκρατες, περὶ
τοῦ σπόρου, πότερον ὁ πρώιμος κράτιστος ἢ ὁ μέσος ἢ
ὁ ὀψιμώτατος. Καὶ ὁ θεός ⟨γ'⟩, ἔφην ἐγώ, οὐ τεταγμέ-
νως τὸ ἔτος ἄγει, ἀλλὰ τὸ μὲν τῷ πρωίμῳ κάλλιστα,
5 τὸ δὲ τῷ μέσῳ, τὸ δὲ τῷ ὀψιμωτάτῳ. Σὺ οὖν, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, πότερον ἡγεῖ κρεῖττον εἶναι ἑνὶ τούτων
τῶν σπόρων χρῆσθαι ἐκλεξάμενον, ἐάν τε πολὺ ἐάν
τε ὀλίγον σπέρμα σπείρῃ τις, ἢ ἀρξάμενον ἀπὸ τοῦ
πρωιμωτάτου μέχρι τοῦ ὀψιμωτάτου σπείρειν; καὶ ἐγὼ
6 εἶπον, Ἐμοὶ μέν, ὦ Ἰσχόμαχε, δοκεῖ κράτιστον εἶναι
παντὸς μετέχειν [τοῦ] σπόρου. πολὺ γὰρ νομίζω κρεῖτ-
τον εἶναι ἀεὶ ἀρκοῦντα σῖτον λαμβάνειν ἢ ποτὲ μὲν
πάνυ πολύν, ποτὲ δὲ μηδ' ἱκανόν. Καὶ τοῦτο τοίνυν
σύ γε, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὁμογνωμονεῖς ἐμοὶ ὁ μαν-
θάνων τῷ διδάσκοντι, καὶ ταῦτα πρόσθεν ἐμοῦ τὴν
7 γνώμην ἀποφαινόμενος. Τί γάρ; ἔφην ἐγώ, ἐν τῷ
ῥίπτειν τὸ σπέρμα ποικίλη τέχνη ἔνεστι; Πάντως, ἔφη,
ὦ Σώκρατες, ἐπισκεψώμεθα καὶ τοῦτο. ὅτι μὲν γὰρ
ἐκ τῆς χειρὸς δεῖ ῥίπτεσθαι τὸ σπέρμα καὶ σύ που
οἶσθα, ἔφη. Καὶ γὰρ ἑώρακα, ἔφην ἐγώ. Ῥίπτειν
δέ γε, ἔφη, οἱ μὲν ὁμαλῶς δύνανται, οἱ δ' οὔ. Οὐκ-
οῦν τοῦτο μέν, ἔφην ἐγώ, ἤδη μελέτης δεῖται, ὥσπερ
τοῖς κιθαρισταῖς, ἡ χεὶρ ὅπως δύνηται ὑπηρετεῖν τῇ
8 γνώμῃ; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη· ἢν δέ γε ᾖ, ἔφη, ἡ γῆ

6 γ' *addidi cf. 1, 11; 16, 12,* ἀλλ' ὁ θεός *Weiske* 6 ὄψιμος *et* 8 ὀψίμῳ *Nab.* 7 ἔχον *desiderat Schn. post* κάλλ. 14 τοῦ *del. Ddf.* 20 ῥιπτεῖν EFV 23 ῥιπτεῖν HGN 27 ᾖ *om.* V.

ἡ μὲν λεπτοτέρα, ἡ δὲ παχυτέρα; Τί τοῦτο, ἐγὼ ἔφην,
λέγεις; ἆρά γε τὴν μὲν λεπτοτέραν ὅπερ ἀσθενεστέ-
ραν, τὴν δὲ παχυτέραν ὅπερ ἰσχυροτέραν; Τοῦτ', ἔφη,
λέγω, καὶ ἐρωτῶ γέ σε πότερον ἴσον ἂν ἑκατέρᾳ τῇ γῇ
σπέρμα διδοίης ἢ ποτέρᾳ ἂν πλεῖον. Τῷ μὲν οἴνῳ, 9
ἔφην, ἔγωγε νομίζω τῷ ἰσχυροτέρῳ πλεῖον ἐπιχεῖν
ὕδωρ, καὶ ἀνθρώπῳ τῷ ἰσχυροτέρῳ πλεῖον βάρος, ἐὰν
δέῃ τι φέρειν, ἐπιτιθέναι, κἂν δέῃ τρέφεσθαί τινας,
τοῖς δυνατωτέροις τρέφειν ἂν τοὺς πλείους προστά-
ξαιμι· εἰ δὲ ἡ ἀσθενὴς γῆ ἰσχυροτέρα, ἔφην ἐγώ, γί-
γνεται, ἤν τις πλείονα καρπὸν αὐτῇ ἐμβάλῃ, ὥσπερ
τὰ ὑποζύγια, τοῦτο σύ με δίδασκε. Καὶ ὁ Ἰσχόμαχος 10
γελάσας εἶπεν, Ἀλλὰ παίζεις μὲν σύ γε, ἔφη, ὦ Σώ-
κρατες. εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ἢν μὲν ἐμβαλὼν τὸ
σπέρμα τῇ γῇ ἔπειτα, ἐν ᾧ πολλὴν ἔχει τροφὴν ἡ γῆ
ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, χλόης γενομένης ἀπὸ τοῦ σπέρματος,
καταστρέψῃς αὐτὸ πάλιν, τοῦτο γίγνεται σῖτος τῇ γῇ,
καὶ ὥσπερ ὑπὸ κόπρου ἰσχὺς αὐτῇ ἐγγίγνεται· ἢν
μέντοι ἐκτρέφειν ἐᾷς τὴν γῆν διὰ τέλους τὸ σπέρμα εἰς
καρπόν, χαλεπὸν τῇ ἀσθενεῖ γῇ ἐς τέλος πολὺν καρπὸν
ἐκφέρειν. καὶ συῒ δὲ ἀσθενεῖ χαλεπὸν πολλοὺς ἁδροὺς
χοίρους ἐκτρέφειν. Λέγεις σύ, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχό- 11
μαχε, τῇ ἀσθενεστέρᾳ γῇ μεῖον δεῖν τὸ σπέρμα ἐμβα-
λεῖν; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καὶ σύ γε συνο-
μολογεῖς, λέγων ὅτι νομίζεις τοῖς ἀσθενεστέροις πᾶσι
μείω προστάττειν πράγματα. Τοὺς δὲ δὴ σκαλέας, 12
ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τίνος ἕνεκα ἐμβάλλετε τῷ

1 ἔφην ἐγὼ F 13 ἔφη (*pro* εἶπεν) KL *et omisso altero* ἔφη F 14 ἢν] εἰ F 15 τροφὴν ἔχει F 20 γῇ] γε *Jacob* 23 δεῖ EFH δὲ V *pr. corr.* V *m. 2* 24 Δία EFV 26 προστάττειν HV προστατεῖν EF ‖ προστάγματα *Markland*

σίτῳ; Οἶσθα δήπου, ἔφη, ὅτι ἐν τῷ χειμῶνι πολλὰ ὕδατα γίγνεται. Τί γὰρ οὔκ; ἔφην ἐγώ. Οὐκοῦν θῶμεν τοῦ σίτου καὶ κατακρυφθῆναί τινα ὑπ' αὐτῶν ἰλύος ἐπιχυθείσης καὶ ψιλωθῆναί τινας ῥίζας ὑπὸ ῥεύματος. καὶ ὕλη δὲ πολλάκις ὑπὸ τῶν ὑδάτων δήπου συνεξορμᾷ τῷ σίτῳ καὶ παρέχει πνιγμὸν αὐτῷ. Πάντα,

13 ἔφην ἐγώ, εἰκὸς ταῦτα γίγνεσθαι. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι, ἔφη, ἐνταῦθα ἤδη ἐπικουρίας τινὸς δεῖσθαι ὁ σῖτος, Πάνυ μὲν οὖν, ἔφην ἐγώ. Τῷ οὖν κατιλυθέντι τί ἂν ποιοῦντες δοκοῦσιν ἄν σοι ἐπικουρῆσαι; Ἐπικουφίσαντες, ἔφην ἐγώ, τὴν γῆν. Τί δέ, ἔφη, τῷ ἐψιλωμένῳ τὰς ῥίζας; Ἀντιπροσαμησάμενοι τὴν γῆν ἄν,

14 ἔφην ἐγώ. Τί γάρ, ἔφη, ἢν ὕλη πνίγῃ συνεξορμῶσα τῷ σίτῳ καὶ διαρπάζουσα τοῦ σίτου τὴν τροφὴν ὥσπερ οἱ κηφῆνες διαρπάζουσιν ἄχρηστοι ὄντες τῶν μελιττῶν ἃ ἂν ἐκεῖναι ἐργασάμεναι τροφὴν καταθῶνται; Ἐκκόπτειν ἂν νὴ Δία τῆς τροφῆς δέοι τὴν ὕλην, ἔφην ἐγώ, ὥσπερ

15 τοὺς κηφῆνας ἐκ τῶν σμηνῶν ἀφαιρεῖν. Οὐκοῦν, ἔφη, εἰκότως σοι δοκοῦμεν ἐμβαλεῖν τοὺς σκαλέας; Πάνυ γε. ἀτὰρ ἐνθυμοῦμαι, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, οἷόν ἐστι τὸ εὖ τὰς εἰκόνας ἐπάγεσθαι. πάνυ γάρ σύ με ἐξώργισας πρὸς τὴν ὕλην τοὺς κηφῆνας εἰπών, πολὺ μᾶλλον ἢ ὅτε περὶ αὐτῆς τῆς ὕλης ἔλεγες.

XVIII Ἀτὰρ οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐκ τούτου ἄρα θερίζειν εἰκός. δίδασκε οὖν εἴ τι ἔχεις με καὶ εἰς τοῦτο. Ἦν μή

25 *Prisc. XVIII 184 et 198 p. 190 et 197* K εἰ μή γε φανείης . . . *p. 73, 1* ἐπιστάμενος

10 δοκοῦμεν *Jacob* 11 ἐγὼ *om.* V 16 ἐργασόμεναι FHV 17 τῆς τροφῆς *scripsi* τὴν τροφὴν *Y* *del. Vict.* τὴν πρώτην *Rsk.* 19 ἐμβάλλειν *Jacob* 20 ἀτὰρ . . . 23 ἔλεγες *de interpolatione suspecta, Herm. XLII 639*

γε φανῇς, ἔφη, καὶ εἰς τοῦτο ταὐτὰ ἐμοὶ ἐπιστάμενος.
ὅτι μὲν οὖν τέμνειν τὸν σῖτον δεῖ οἶσθα. Τί δ' οὐ
μέλλω; ἔφην ἐγώ. Πότερ' ἂν οὖν τέμνοις, ἔφη, στὰς
ἔνθα πνεῖ ἄνεμος ἢ ἀντίος; Οὐκ ἀντίος, ἔφην, ἔγωγε·
χαλεπὸν γὰρ οἶμαι καὶ τοῖς ὄμμασι καὶ ταῖς χερσὶ
γίγνεται ἀντίον ἀχύρων καὶ ἀθέρων θερίζειν. Καὶ 2
ἀκροτομοίης δ' ἄν, ἔφη, ἢ παρὰ γῆν τέμνοις; Ἢν μὲν
βραχὺς ᾖ ὁ κάλαμος τοῦ σίτου, ἔγωγ', ἔφην, κάτω-
θεν ἂν τέμνοιμι, ἵνα ἱκανὰ τὰ ἄχυρα μᾶλλον γίγνηται·
ἐὰν δὲ ὑψηλὸς ᾖ, νομίζω ὀρθῶς ἂν ποιεῖν μεσοτομῶν,
ἵνα μήτε οἱ ἀλοῶντες μοχθῶσι περιττὸν πόνον μήτε
οἱ λικμῶντες ὧν οὐδὲν προσδέονται. τὸ δὲ ἐν τῇ γῇ
λειφθὲν ἡγοῦμαι καὶ κατακαυθὲν συνωφελεῖν ἂν τὴν
γῆν καὶ εἰς κόπρον ἐμβληθὲν τὴν κόπρον συμπληθύ-
νειν. Ὁρᾷς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὡς ἁλίσκει ἐπ' αὐτο- 3
φώρῳ καὶ περὶ θερισμοῦ εἰδὼς ἅπερ ἐγώ; Κινδυνεύω,
ἔφην ἐγώ, καὶ βούλομαί γε σκέψασθαι εἰ καὶ ἀλοᾶν
ἐπίσταμαι. Οὐκοῦν, ἔφη, τοῦτο μὲν οἶσθα ὅτι ὑπο-
ζύγια ἀλοῶσι τὸν σῖτον; Τί δ' οὐκ, ἔφην ἐγώ, οἶδα; 4
καὶ ὑποζύγιά γε καλούμενα πάντα ὁμοίως, βοῦς, ἡμιό-
νους, ἵππους. Οὐκοῦν, ἔφη, ταῦτα μὲν ἡγεῖ τοσοῦτον
μόνον εἰδέναι, πατεῖν τὸν σῖτον ἐλαυνόμενα; Τί γὰρ
ἂν ἄλλο, ἔφην ἐγώ, ὑποζύγια εἰδεῖεν; Ὅπως δὲ τὸ δεό- 5
μενον κόψουσι καὶ ὁμαλιεῖται ὁ ἀλοητός, τίνι τοῦτο,
ὦ Σώκρατες; ἔφη. Δῆλον ὅτι, ἔφην ἐγώ, τοῖς ἐπα-

24 ἀλοητὸς *Schol. Ar. Thesm.* 2

2 δεῖ Q *et Cast.* ἀεὶ Υ 3 πότερ' ἂν *Reisig* πότερα Υ ‖ τέμνεις HKLNO τεμεῖς *Cob.* 4 ἔνθεν *Jacob* 11 περ. πόν. *del. Hartm.* 12 ὧν οὐδ. προσδ. *del. Jacob* ‖ τότε Υ *corr. Weiske* 18 ὑποζυγίῳ HN 20 γε *Steph.* τε Υ 23 εἰδεῖεν *scripsi* εἰδείην F V *pr.* E *pr.* εἰδοίην H εἰδείη $E_2 V_2$ 24 ἀλοατὸς EF ἀλοτὸς V ‖ τούτῳ EF προστάξεις *add. Hartm.* ἐπιμελητέον *add. Rich.*

λωσταῖς. στρέφοντες γὰρ καὶ ὑπὸ τοὺς πόδας ὑποβάλ-
λοντες τὰ ἄτριπτα ἀεὶ δῆλον ὅτι μάλιστα ὁμαλίζοιεν
ἂν τὸν δῖνον καὶ τάχιστα ἀνύτοιεν. Ταῦτα μὲν τοί-
6 νυν, ἔφη, οὐδὲν ἐμοῦ λείπει γιγνώσκων. Οὐκοῦν,
ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐκ τούτου δὴ καθαροῦμεν τὸν
σῖτον λικμῶντες. Καὶ λέξον γέ μοι, ὦ Σώκρατες, ἔφη
ὁ Ἰσχόμαχος, ἦ οἶσθα ὅτι ἢν ἐκ τοῦ προσηνέμου μέ-
ρους τῆς ἅλω ἄρχῃ, δι' ὅλης τῆς ἅλω οἴσεταί σοι τὰ
7 ἄχυρα; Ἀνάγκη γάρ, ἔφην ἐγώ. Οὐκοῦν εἰκὸς καὶ
ἐπιπίπτειν, ἔφη, αὐτὰ ἐπὶ τὸν σῖτον; Πολὺ γάρ ἐστιν,
ἔφην ἐγώ, τὸ ὑπερενεχθῆναι τὰ ἄχυρα ὑπὲρ τὸν σῖτον
εἰς τὸ κενὸν τῆς ἅλω. Ἢν δέ τις, ἔφη, λικμᾷ ἐκ τοῦ
ὑπηνέμου ἀρχόμενος; Δῆλον, ἔφην ἐγώ, ὅτι εὐθὺς
8 ἐν τῇ ἀχυροδόκῃ ἔσται τὰ ἄχυρα. Ἐπειδὰν δὲ καθή-
ρῃς, ἔφη, τὸν σῖτον μέχρι τοῦ ἡμίσεος τῆς ἅλω, πότε-
ρον εὐθὺς οὕτω κεχυμένου τοῦ σίτου λικμήσεις τὰ
ἄχυρα τὰ λοιπὰ ἢ συνώσας τὸν καθαρὸν πρὸς τὸν πό-
λον ὡς εἰς στενότατον; Συνώσας νὴ Δί', ἔφην ἐγώ,
τὸν καθαρὸν σῖτον, ἵν' ὑπερφέρηταί μοι τὰ ἄχυρα εἰς
τὸ κενὸν τῆς ἅλω, καὶ μὴ δὶς ταὐτὰ ἄχυρα δέῃ λικμᾶν.
9 Σὺ μὲν δὴ ἄρα, ἔφη, ὦ Σώκρατες, σῖτόν γε ὡς ἂν
τάχιστα καθαρὸς γένοιτο κἂν ἄλλον δύναιο διδάσκειν.
[Ταῦτα τοίνυν, ἔφην ἐγώ, ἐλελήθειν ἐμαυτὸν ἐπιστά-
μενος. καὶ πάλαι ἐννοῶ ἄρα εἰ λέληθα καὶ χρυσοχοεῖν
καὶ αὐλεῖν καὶ ζωγραφεῖν ἐπιστάμενος. ἐδίδαξε μὲν γὰρ
οὔτε ταῦτά με οὐδεὶς οὔτε γεωργεῖν· ὁρῶ δ' ὥσπερ
γεωργοῦντας καὶ τὰς ἄλλας τέχνας ἐργαζομένους ἀν-

3 τὸ δεινὸν Υ corr. Ruhnken || τάχιστ' ἂν Cob. 11 τὸ] malim ὥστε, cf. Comm. III 13, 3 15 τοῦ del. Ddf. 17 πόλον] λοιπὸν Rsk. 18 στενώτατον FKL 24 εἰ ἄρα Cob. 25 μὲν scripsi με HNOV om. cet.

θρώπους. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἔλεγον ἐγώ 10
σοι πάλαι ὅτι καὶ ταύτῃ εἴη γενναιοτάτη ἡ γεωργικὴ τέχνη, ὅτι καὶ ῥᾴστη ἐστὶ μαθεῖν. Ἄγε δή, ἔφην ἐγώ, οἶδα, ὦ Ἰσχόμαχε· τὰ μὲν δὴ ἀμφὶ σπόρον ἐπιστάμενος ἄρα ἐλελήθειν ἐμαυτὸν ἐπιστάμενος].

Ἔστι δ' οὖν, ἔφην ἐγώ, τῆς γεωργικῆς τέχνης καὶ XIX
ἡ τῶν δένδρων φυτεία; Ἔστι γὰρ οὖν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. Πῶς ἂν οὖν, ἔφην ἐγώ, τὰ μὲν ἀμφὶ τὸν σπόρον ἐπισταίμην, τὰ δ' ἀμφὶ τὴν φυτείαν οὐκ ἐπίσταμαι; Οὐ γὰρ σύ, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἐπίστασαι; Πῶς; 2
ἐγὼ ἔφην, ὅστις μήτ' ἐν ὁποίᾳ τῇ γῇ δεῖ φυτεύειν οἶδα μήτε ὁπόσον βάθος ὀρύττειν τῷ φυτῷ μήτε ὁπόσον πλάτος μήτε ὁπόσον μῆκος τὸ φυτὸν ἐμβάλλειν μήτε ὅπως ἂν ἐν τῇ γῇ κείμενον τὸ φυτὸν μάλιστ' ἂν βλαστάνοι. Ἴθι δή, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, μάνθανε ὅ τι μὴ 3
ἐπίστασαι. βοθύνους μὲν γὰρ οἵους ὀρύττουσι τοῖς φυτοῖς οἶδ' ὅτι ἑώρακας, ἔφη. Καὶ πολλάκις ἔγωγε, ἔφην. Ἤδη τινὰ οὖν αὐτῶν εἶδες βαθύτερον τριπόδου; Οὐδὲ μὰ Δί' ἔγωγε, ἔφην, πενθημιποδίου. Τί δέ; τὸ πλάτος ἤδη τινὰ τριπόδου πλέον εἶδες; Οὐδὲ μὰ Δί', ἔφην ἐγώ, διπόδου. Ἴθι δή, ἔφη, καὶ τόδε ἀπό- 4
κριναί μοι, ἤδη τινὰ εἶδες τὸ βάθος ἐλάττονα ποδιαίου; Οὐδὲ μὰ Δί', ἔφην, ἔγωγε τριημιποδίου. καὶ γὰρ ἐξορύττοιτο ἂν σκαπτόμενα, ἔφην ἐγώ, τὰ φυτά,

15 sq. *cf. Plin. N. H. XVII 11 (16)*

4 οἶδα] *malim* ὅρα ‖ ὦ *om.* HV 5 ἐπιστ. *priore loco del. Schn., altero Ddf.* 3 ἄγε ... 5 ἐμ. ἐπιστ. *damnat Lkl., mihi iam a § 9* ταῦτα τοίνυν *quae sequuntur interpolata videbantur, Herm. XLII 639* 6 ἔστιν οὖν KL 11 τῇ *del. Rich.* 12 τὸ φυτὸν *Υ corr. Reisig del. Schn.* 13 ἐμβαλεῖν *Υ* (ἐμβαλλεῖν V) *corr. Ddf.* 16 βόθρους *W Ddf.* 22 ποδιαίου GKL *Junt.* διποδιαίου *cet.*

5 *εἰ λίαν γε οὕτως ἐπιπολῆς πεφυτευμένα εἴη. Οὐκοῦν
τοῦτο μέν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἱκανῶς οἶσθα ὅτι οὔτε
βαθύτερον πενθημιποδίου ὀρύττουσιν οὔτε βραχύτε-
ρον τριημιποδίου; Ἀνάγκη γάρ, ἔφην ἐγώ, τοῦτο*
6 *δρᾶσθαι, οὕτω γε καταφανὲς ὄν. Τί δέ; ἔφη, ξηρο-
τέραν καὶ ὑγροτέραν γῆν γιγνώσκεις ὁρῶν; Ξηρὰ μὲν
γοῦν μοι δοκεῖ, ἔφην ἐγώ, εἶναι ἡ περὶ τὸν Λυκαβητ-
τὸν καὶ ἡ ταύτῃ ὁμοία, ὑγρὰ δὲ ἡ ἐν τῷ Φαληρικῷ ἕλει*
7 *καὶ ἡ ταύτῃ ὁμοία. Πότερα οὖν, ἔφη, ἐν τῇ ξηρᾷ ἂν
βαθὺν ὀρύττοις βόθρον τῷ φυτῷ ἢ ἐν τῇ ὑγρᾷ; Ἐν
τῇ ξηρᾷ νὴ Δί', ἔφην ἐγώ· ἐπεὶ ἔν γε τῇ ὑγρᾷ ὀρύτ-
των βαθύν, ὕδωρ ἂν εὑρίσκοις καὶ οὐκ ἂν δύναιο ἔτι
ἐν ὕδατι φυτεύειν. Καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφη, λέγειν.
οὐκοῦν ἐπειδὰν ὀρωρυγμένοι ὦσιν οἱ βόθροι, ὁπηνίκα
δεῖ τιθέναι ⟨ἐν⟩ ἑκατέρᾳ τὰ φυτὰ ἤδη εἶδες; Μάλιστα,*
8 *ἔφην ἐγώ. Σὺ οὖν βουλόμενος ὡς τάχιστα φῦναι αὐτὰ
πότερον ὑποβαλὼν ἂν τῆς γῆς τῆς εἰργασμένης οἴει
τὸν βλαστὸν τοῦ κλήματος θᾶττον χωρεῖν διὰ τῆς μα-
λακῆς ἢ διὰ τῆς ἀργοῦ εἰς τὸ σκληρόν; Δῆλον, ἔφην
ἐγώ, ὅτι διὰ τῆς εἰργασμένης θᾶττον ἂν ἢ διὰ τῆς*
9 *ἀργοῦ βλαστάνοι. Οὐκοῦν ὑποβλητέα ἂν εἴη τῷ φυτῷ
γῆ; Τί δ' οὐ μέλλει; ἔφην ἐγώ. Πότερα δὲ ὅλον τὸ
κλῆμα ὀρθὸν τιθεὶς πρὸς τὸν οὐρανὸν βλέπον ἡγεῖ
μᾶλλον ἂν ῥιζοῦσθαι αὐτὸ ἢ καὶ πλάγιόν τι ἐπὶ τῇ
ὑποβεβλημένῃ γῇ θείης ἄν, ὥστε κεῖσθαι ὥσπερ γάμμα*
10 *ὕπτιον; Οὕτω νὴ Δία· πλείονες γὰρ ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ
κατὰ τῆς γῆς εἶεν· ἐκ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἄνω ὁρῶ*

5 γε οὕτω Υ (om. GKL) *corr. Ddf.* 6 μὲν οὖν F 13 ἐν ὕδατι *del. Hartm.* 14 ὁπηνίκα *corruptum, ft.* ὁπόσον μῆκος, *cf.* § 2, 4 15 ἐν ἑκατέρᾳ *Weiske* ἑκάτερα Υ (ἑκατέρα GKL) 24 ἐπὶ *Schn.* ὑπὸ Υ 25 γῇ *om.* KLN 27 τῆς *om.* HKL.

βλαστάνοντα τὰ φυτά. καὶ τοὺς κατὰ τῆς γῆς οὖν ὀφθαλμοὺς ἡγοῦμαι τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν. πολλῶν δὲ φυομένων βλαστῶν ⟨κατὰ⟩ τῆς γῆς ταχὺ ἂν καὶ ἰσχυρὸν τὸ φυτὸν ἡγοῦμαι βλαστάνειν. Ταὐτὰ τοίνυν καὶ περὶ 11
τούτων, ἔφη, γιγνώσκων ἐμοὶ τυγχάνεις. ἐπαμήσαιο δ' ἂν μόνον, ἔφη, τὴν γῆν, ἢ καὶ σάξαις ἂν εὖ μάλα περὶ τὸ φυτόν; Σάττοιμ' ἄν, ἔφην, νὴ Δί' ἐγώ. εἰ [μὲν] γὰρ μὴ σεσαγμένον εἴη, ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος εὖ οἶδ' ὅτι πηλὸς ἂν γίγνοιτο ἡ ἄσακτος γῆ, ὑπὸ δὲ τοῦ ἡλίου ξηρὴ μέχρι βυθοῦ, ὥστε τὰ φυτὰ κίνδυνος [ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος] σήπεσθαι μὲν δι' ὑγρότητα, αὐαίνεσθαι δὲ διὰ [ξηρότητα ἤγουν] χαυνότητα τῆς γῆς θερμαινομένων τῶν ῥιζῶν. Καὶ περὶ ἀμπέλων ἄρα σύ γε, 12
ἔφη, φυτείας, ὦ Σώκρατες, τὰ αὐτὰ ἐμοὶ πάντα γιγνώσκων τυγχάνεις. Ἦ καὶ συκῆν, ἔφην ἐγώ, οὕτω δεῖ φυτεύειν; Οἶμαι δ', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ τἆλλα ἀκρόδρυα πάντα. τῶν γὰρ ἐν τῇ τῆς ἀμπέλου φυτείᾳ καλῶς ἐχόντων τί ἂν ἀποδοκιμάσαις εἰς τὰς ἄλλας φυτείας; Ἐλαίαν δὲ πῶς, ἔφην ἐγώ, φυτεύσομεν, ὦ 13
Ἰσχόμαχε; Ἀποπειρᾷ μου, καὶ τοῦτο, ἔφη, μάλιστα πάντων ἐπιστάμενος. ὁρᾷς μὲν γὰρ δὴ ὅτι βαθύτερος ὀρύττεται τῇ ἐλαίᾳ βόθρος· καὶ γὰρ παρὰ τὰς ὁδοὺς μάλιστα ὀρύττεται· ὁρᾷς δ' ὅτι πρέμνα πᾶσι τοῖς φυτευτηρίοις πρόσεστιν· ὁρᾷς δ', ἔφη, τῶν φυτῶν πηλὸν ταῖς κεφαλαῖς πάσαις ἐπικείμενον καὶ πάντων τῶν φυτῶν ἐστεγασμένον τὸ ἄνω. Ὁρῶ, ἔφην ἐγώ, ταῦτα 14

2 δὲ Q *Cam.* γε FHVE$_2$ γὰρ E *pr.* ‖ ἐκφυομένων *Rsk.* 4 κατὰ ταῦτα Υ κατὰ *in v. 3 transp. Schn.* 5 ἔφη *post* τοίνυν *habent* HKL 7 μὲν *del. Ddf.* 10 ὑπὸ μὲν τοῦ ὕδατος *del. Rsk., Schn.* 12 ξηρότητα ἤγουν *delevi* ἤγουν . . . γῆς *del. Kerst* 20 ἔφη καὶ τοῦτο F 21 δὴ *Steph.* ἂν Υ

πάντα. Καὶ ὁρῶν δή, ἔφη, τί αὐτῶν οὐ γιγνώσκεις; ἢ τὸ ὄστρακον ἀγνοεῖς, ἔφη, ὦ Σώκρατες, πῶς ἂν ἐπὶ τοῦ πηλοῦ ἄνω καταθείης; Μὰ τὸν Δί', ἔφην ἐγώ, οὐδὲν ὧν εἶπας, ὦ Ἰσχόμαχε, ἀγνοῶ, ἀλλὰ πάλιν ἐννοῶ τί ποτε, ὅτε [πάλιν] ἤρου με συλλήβδην εἰ ἐπίσταμαι φυτεύειν, οὐκ ἔφην. οὐ γὰρ ἐδόκουν ἔχειν ἂν εἰπεῖν οὐδὲν ᾗ δεῖ φυτεύειν· ἐπεὶ δέ με καθ' ἓν ἕκαστον ἐπεχείρησας ἐρωτᾶν, ἀποκρίνομαί σοι, ὡς σὺ φῄς, ἅπερ
15 σὺ γιγνώσκεις ὁ δεινὸς λεγόμενος γεωργός. Ἆρα, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἡ ἐρώτησις διδασκαλία ἐστίν; ἄρτι γὰρ δή, ἔφην ἐγώ, καταμανθάνω ᾗ με ἐπηρώτησας ἕκαστα· ἄγων γάρ με δι' ὧν ἐγὼ ἐπίσταμαι, ὅμοια τούτοις ἐπιδεικνὺς ἃ οὐκ ἐνόμιζον ἐπίστασθαι ἀναπεί-
16 θεις οἶμαι ὡς καὶ ταῦτα ἐπίσταμαι. Ἆρ' οὖν, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, καὶ περὶ ἀργυρίου ἐρωτῶν ἄν σε, πότερον καλὸν ἢ οὔ, δυναίμην ἂν σε πεῖσαι ὡς ἐπίστασαι διαδοκιμάζειν· τὰ καλὰ καὶ τὰ κίβδηλα ἀργύρια; καὶ περὶ αὐλητῶν ἂν δυναίμην ἀναπεῖσαι ὡς ἐπίστασαι αὐλεῖν, καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων; Ἴσως ἄν, ἔφην ἐγώ, ἐπειδὴ καὶ γεωργεῖν ἀνέπεισάς με ὡς ἐπιστήμων εἴην, καίπερ εἰδότα ὅτι
17 οὐδεὶς πώποτε ἐδίδαξέ με ταύτην τὴν τέχνην. Οὐκ ἔστι ταῦτ', ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ἐγὼ καὶ πάλαι σοι ἔλεγον ὅτι ἡ γεωργία οὕτω φιλάνθρωπός ἐστι καὶ πραεῖα τέχνη ὥστε καὶ ὁρῶντας καὶ ἀκούοντας ἐπι-
18 στήμονας εὐθὺς ἑαυτῆς ποιεῖν. πολλὰ δ', ἔφη, καὶ

1 δὴ *om.* F 2 ἔφη ἀγνοεῖς HN 4 πάλιν] *ft.* πάλαι *cf.* 18, 9 5 πάλιν *delevi* πάλαι *Hindenburg* 9 σὺ] δὴ HN δὴ σὺ *Nitsche* 10 *ft.* ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος 12 ὅμοιά ⟨τε⟩ *Lkl.* 13 ἀναπεισθεὶς Υ *corr. Cast.* 14 ἆρ' οὖν *hinc pergit* M 18 ἂν *Wels* μὴ Υ δὴ *Voigtländer* 19 περὶ (*ante* τῶν) *om.* FH 22 με ἐδίδαξε HKL 24 καὶ πραεῖά ἐστι F 26 καὶ ⟨ἡ φύσις⟩ *Jacob*

αὐτὴ διδάσκει ὡς ἂν κάλλιστά τις αὐτῇ χρῷτο. αὐτίκα
ἄμπελος ἀναβαίνουσα μὲν ἐπὶ τὰ δένδρα, ὅταν ἔχῃ τι
πλησίον δένδρον, διδάσκει ἱστάναι αὐτήν· περι-
πεταννύουσα δὲ τὰ οἴναρα, ὅταν ἔτι αὐτῇ ἁπαλοὶ οἱ
βότρυες ὦσι, διδάσκει σκιάζειν τὰ ἡλιούμενα ταύτην
τὴν ὥραν· ὅταν δὲ καιρὸς ᾖ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἤδη γλυ- 19
καίνεσθαι τὰς σταφυλάς, φυλλορροοῦσα διδάσκει ἑαυ-
τὴν ψιλοῦν καὶ πεπαίνειν τὴν ὀπώραν, διὰ πολυφο-
ρίαν δὲ τοὺς μὲν πέπονας δεικνύουσα βότρυς, τοὺς δὲ
ἔτι ὠμοτέρους φέρουσα διδάσκει τρυγᾶν ἑαυτήν, ὥσπερ
τὰ σῦκα συκάζουσι, τὸ ὀργῶν ἀεί.

Ἐνταῦθα δὴ ἐγὼ εἶπον, Πῶς οὖν, ὦ Ἰσχόμαχε, XX
εἰ οὕτω γε καὶ ῥᾴδιά ἐστι μαθεῖν τὰ περὶ τὴν γεωργίαν
καὶ πάντες ὁμοίως ἴσασιν ἃ δεῖ ποιεῖν, οὐχὶ καὶ πάντες
πράττουσιν ὁμοίως, ἀλλ' οἱ μὲν αὐτῶν ἀφθόνως τε
ζῶσι καὶ περιττὰ ἔχουσιν, οἱ δ' οὐδὲ τὰ ἀναγκαῖα δύ-
νανται πορίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ προσοφείλουσιν; Ἐγὼ 2
δή σοι λέξω, ὦ Σώκρατες, ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος. οὐ γὰρ
ἡ ἐπιστήμη οὐδ' ἡ ἀνεπιστημοσύνη τῶν γεωργῶν ἐστιν
ἡ ποιοῦσα τοὺς μὲν εὐπορεῖν, τοὺς δὲ ἀπόρους εἶναι·
οὐδ' ἂν ἀκούσαις, ἔφη, λόγου οὕτω διαθέοντος ὅτι διέ- 3
φθαρται ὁ οἶκος, διότι οὐχ ὁμαλῶς ὁ σπορεὺς ἔσπειρεν,
οὐδ' ὅτι οὐκ ὀρθῶς τοὺς ὄρχους ἐφύτευσεν, οὐδ' ὅτι
ἀγνοήσας τις τὴν [γῆν] φέρουσαν ἀμπέλους ἐν ἀφόρῳ
ἐφύτευσεν, οὐδ' ὅτι ἠγνόησέ τις ὅτι ἀγαθόν ἐστι τῷ

6 *Ath. XIV p.* 653^c ὑπὸ . . . 7 σταφυλάς, *Cic. ap. Gell. XV 5*

2 τι *om.* HKL 5 ὦσι *om.* F 6 ἤδη *om. Ath.* 8 διὰ πολ. δὲ *om.* HKL 10 *ft.* ὠμ. στέγουσα ‖ ἑαυτῆς *Rich.* 11 τὸ ὀργῶν *cf. Poll. I 237* 18 σοί γε EMV 22 ὁ σπορεὺς] *susp. Schn.* τις *Schenkl* 24 γῆν *del. Jacob* τὴν φέρ. ἀμπ. γῆν F γῆν ⟨οὐ⟩ *Rsk., Rich.*

σπόρῳ νεὸν προεργάζεσθαι, οὐδ' ὅτι ἠγνόησέ τις ὡς
4 ἀγαθόν ἐστι τῇ γῇ κόπρον μιγνύναι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλ-
λον ἔστιν ἀκοῦσαι, ἀνὴρ οὐ λαμβάνει σῖτον ἐκ τοῦ
ἀγροῦ· οὐ γὰρ ἐπιμελεῖται ὡς αὐτῷ σπείρηται ἢ ὡς
κόπρος γίγνηται. οὐδ' οἶνον ἔχει ἀνήρ· οὐ γὰρ ἐπι-
μελεῖται ὡς φυτεύσῃ ἀμπέλους οὐδὲ αἵ οὖσαι ὅπως φέ-
ρωσιν αὐτῷ. οὐδὲ ἔλαιον οὐδὲ σῦκα ἔχει ἀνήρ· οὐ
5 γὰρ ἐπιμελεῖται οὐδὲ ποιεῖ ὅπως ταῦτα ἔχῃ. τοιαῦτ',
ἔφη, ἐστίν, ὦ Σώκρατες, ἃ διαφέροντες ἀλλήλων οἱ
γεωργοὶ διαφερόντως καὶ πράττουσι πολὺ μᾶλλον ἢ
6 [οἱ] δοκοῦντες σοφόν τι ηὑρηκέναι εἰς τὰ ἔργα. [καὶ οἱ
στρατηγοὶ ἔστιν ἐν οἷς τῶν στρατηγικῶν ἔργων οὐ
γνώμῃ διαφέροντες ἀλλήλων οἱ μὲν βελτίονες, οἱ δὲ
χείρονές εἰσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἐπιμελείᾳ. ἃ γὰρ καὶ οἱ
στρατηγοὶ γιγνώσκουσι πάντες καὶ τῶν ἰδιωτῶν οἱ
πλεῖστοι, ταῦτα οἱ μὲν ποιοῦσι τῶν ἀρχόντων, οἱ δ'
7 οὔ. οἷον καὶ τόδε γιγνώσκουσιν ἅπαντες ὅτι διὰ πο-
λεμίας πορευομένους βέλτιόν ἐστι τεταγμένους πο-
ρεύεσθαι οὕτως ὡς ἂν ἄριστα μάχοιντο, εἰ δέοι. τοῦτο
τοίνυν γιγνώσκοντες οἱ μὲν ποιοῦσιν οὕτως, οἱ δ' οὐ
8 ποιοῦσι. φυλακὰς ἅπαντες ἴσασιν ὅτι βέλτιόν ἐστι
καθιστάναι καὶ ἡμερινὰς καὶ νυκτερινὰς πρὸ τοῦ
στρατοπέδου. ἀλλὰ καὶ τούτου οἱ μὲν ἐπιμελοῦνται ὡς
9 ἔχῃ οὕτως, οἱ δ' οὐκ ἐπιμελοῦνται. ὅταν τε αὖ διὰ
στενοπόρων ἴωσιν, οὐ πάνυ χαλεπὸν εὑρεῖν ὅστις οὐ
γιγνώσκει ὅτι προκαταλαμβάνειν τὰ ἐπίκαιρα κρεῖττον

2 *πολὺ post ἀκοῦσαι habet* V 8 *οὐδὲ πονεῖ Bock* 9 *δια-φερόντως (hic quoque)* GHKLN || *ἀλλήλων] ἄλλων Cob. ἄλλοι ἄλλων Hartm.* 11 *οἱ del. Schn* *§§ 6—9 non iniuria damnat Lincke* 14 *χείρους* E 22 *πρὸς τοῦ* EH M *pr.* 25 *οὐ prius del. Steph. ἴωσί που, χαλεπὸν Jacobs.*

ἢ μή; ἀλλὰ καὶ τούτου οἱ μὲν ἐπιμελοῦνται οὕτω
ποιεῖν, οἱ δ' οὔ.] ἀλλὰ καὶ κόπρον λέγουσι μὲν πάν- 10
τες ὅτι ἄριστον εἰς γεωργίαν ἐστὶ καὶ ὁρῶσι δὲ αὐτο-
μάτην γιγνομένην· ὅμως δὲ καὶ ἀκριβοῦντες ὡς γίγνε-
ται, καὶ ῥᾴδιον ὂν πολλὴν ποιεῖν, οἱ μὲν καὶ τούτου
ἐπιμελοῦνται ὅπως ἀθροίζηται, οἱ δὲ παραμελοῦσι.
καίτοι ὕδωρ μὲν ὁ ἄνω θεὸς παρέχει, τὰ δὲ κοῖλα 11
πάντα τέλματα γίγνεται, ἡ γῆ δὲ ὕλην παντοίαν παρέ-
χει· καθαίρειν δὲ δεῖ τὴν γῆν τὸν μέλλοντα σπείρειν·
ἃ δ' ἐκποδὼν ἀναιρεῖται, ταῦτα εἴ τις ἐμβάλλοι εἰς τὸ
ὕδωρ, ὁ χρόνος ἤδη αὐτὸς ἂν ποιοίη οἷς ἡ γῆ ἥδεται.
ποία μὲν γὰρ ὕλη, ποία δὲ γῆ ἐν ὕδατι στασίμῳ οὐ
κόπρος γίγνεται; καὶ ὁπόσα δὲ θεραπείας δεῖται ἡ γῆ, 12
ὑγροτέρα τε οὖσα πρὸς τὸν σπόρον ἢ ἁλμωδεστέρα
πρὸς φυτείαν, καὶ ταῦτα γιγνώσκουσι μὲν πάντες καὶ
ὡς τὸ ὕδωρ ἐξάγεται τάφροις καὶ ὡς ἡ ἅλμη κολάζεται
μιγνυμένη πᾶσι τοῖς ἀνάλμοις καὶ ὑγροῖς [τε] καὶ ξη-
ροῖς· ἀλλὰ καὶ τούτων ἐπιμελοῦνται οἱ μέν, οἱ δ' οὔ.
εἰ δέ τις παντάπασιν ἀγνὼς εἴη τί δύναται φέρειν ἡ 13
γῆ, καὶ μήτε ἰδεῖν ἔχοι καρπὸν μηδὲ φυτὸν αὐτῆς, μήτε
ὅτου ἀκοῦσαι τὴν ἀλήθειαν περὶ αὐτῆς ἔχοι, οὐ πολὺ
μὲν ῥᾷον γῆς πεῖραν λαμβάνειν παντὶ ἀνθρώπῳ ἢ
ἵππου, πολὺ δὲ ῥᾷον ἢ ἀνθρώπου; οὐ γάρ ἔστιν ὅ τι
ἐπὶ ἀπάτῃ δείκνυσιν, ἀλλ' ἁπλῶς ἅ τε δύναται καὶ ἃ
μὴ σαφηνίζει τε καὶ ἀληθεύει. δοκεῖ δέ μοι ἡ γῆ καὶ 14
τοὺς κακούς τε κἀγαθοὺς τῷ εὔγνωστα καὶ εὐμαθῆ

3 αὐτομάτως H 7 ἄνωθεν *Breitb.* ἄνωθεν ὁ *Schn.* 10 ἐμβάλοι V 11 ποιοίη *est in libris* 14 τε] γε *Steph.* 15 πρὸς ⟨τὴν⟩ *Schn.* 17 τε *om.* H *del. March.* καὶ *priore loco del. Jacobs* 19 ἀγνοήσειε *Nab.* 21 του ἀκοῦσαι *Schn.* 25 καὶ (*post* γῆ) *om.* H 26 κακοὺς ⟨καὶ τοὺς καλοὺς⟩ *Jacob, aut* τε κἀγαθοὺς *delenda aut* καὶ τοὺς ἀγ. *scribendum vid.*

*πάντα παρέχειν ἄριστα ἐξετάζειν. οὐ γὰρ ὥσπερ τὰς
ἄλλας τέχνας τοῖς μὴ ἐργαζομένοις ἔστι προφασίσα-
σθαι ὅτι οὐκ ἐπίστανται, γῆν δὲ πάντες οἴδασιν ὅτι
15 εὖ πάσχουσα εὖ ποιεῖ· ἀλλ' ἡ ἐν γῇ ἀργία ἐστὶ σαφὴς
ψυχῆς κατήγορος κακῆς. ὡς μὲν γὰρ ἂν δύναιτο ἄν-
θρωπος ζῆν ἄνευ τῶν ἐπιτηδείων, οὐδεὶς τοῦτο αὐτὸς
αὑτὸν πείθει· ὁ δὲ μήτε ἄλλην τέχνην χρηματοποιὸν
ἐπιστάμενος μήτε γεωργεῖν ἐθέλων φανερὸν ὅτι κλέ-
πτων ἢ ἁρπάζων ἢ προσαιτῶν διανοεῖται βιοτεύειν,
16 ἢ παντάπασιν ἀλόγιστός ἐστι. μέγα δέ, ἔφη, διαφέρει
εἰς τὸ λυσιτελεῖν γεωργίαν καὶ μὴ λυσιτελεῖν, ὅταν ὄν-
των ἐργαστήρων καὶ πλεόνων ὁ μὲν ἔχῃ τινὰ ἐπιμέ-
λειαν ὡς τὴν ὥραν αὐτῷ ἐν τῷ ἔργῳ οἱ ἐργάται ὦσιν,
ὁ δὲ μὴ ἐπιμελῆται τούτου. ῥᾳδίως γὰρ ἀνὴρ εἷς παρὰ
τοὺς δέκα διαφέρει τῷ ⟨μὴ⟩ ἐν ὥρᾳ ἐργάζεσθαι, καὶ
17 ἄλλος γε ἀνὴρ διαφέρει τῷ πρὸ τῆς ὥρας ἀπιέναι. τὸ δὲ
δὴ ἐᾶν ῥᾳδιουργεῖν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας τοὺς ἀνθρώ-
18 πους ῥᾳδίως τὸ ἥμισυ διαφέρει τοῦ ἔργου παντός. ὥσπερ
καὶ ἐν ταῖς ὁδοιπορίαις παρὰ στάδια διακόσια ἔστιν ὅτε
τοῖς ἑκατὸν σταδίοις διήνεγκαν ἀλλήλων ἄνθρωποι
τῷ τάχει, ἀμφότεροι καὶ νέοι ὄντες καὶ ὑγιαίνοντες,
ὅταν ὁ μὲν πράττῃ ἐφ' ᾧπερ ὥρμηται, βαδίζων, ὁ δὲ
ῥᾳστωνεύῃ τῇ ψυχῇ καὶ παρὰ κρήναις καὶ ὑπὸ σκιαῖς*

10 *sq. Cic. ap. Colum. XI 1, 15*

2 προφασίζεσθαι HN 3 γῆν ... 4 ποιεῖ *del. Heindf., ft.* γῆν τε ‖ ἴσασιν Q 4 γῇ ἀργία *Heindf.* γεωργία Υ (ἐν *om.* CD) γεωργίᾳ ⟨ἀργία⟩ *Jacobs* γεωργίᾳ ἀμέλεια U 8 φανερὸς *Jacob* 10 ἔφη *om.* H ‖ διαφέρειν Υ *corr. Rich.* 11 γεωργ. ... λυσιτ. *om.* H 12 ἐργαστήρων FV -ρίων *cet.* ‖ πλ. ⟨καὶ μειόνων⟩ *Hertlein, sed* καὶ *est „vel"* 15 μὴ *addidi* μήτ' *Rich.* 16 διαφέρει *ft. delendum* ‖ τῷ ⟨μὴ⟩ *Lkl.* 21 τῷ τάχει *om.* MN 22 πράσσειν EMV$_2$ πράσσων V *pr.* ‖ ὅπερ *Steph.* 23 *ft.* κρήνας

ἀναπαυόμενός τε καὶ θεώμενος καὶ αὔρας θηρεύων
μαλακάς. οὕτω δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις πολὺ διαφέρου- 19
σιν εἰς τὸ ἀνύτειν οἱ πράττοντες ἐφ' ᾧπερ τεταγμένοι
εἰσί, καὶ οἱ μὴ πράττοντες ἀλλ' εὑρίσκοντες προφά-
σεις τοῦ μὴ ἐργάζεσθαι καὶ ἐώμενοι ῥᾳδιουργεῖν. τὸ 20
δὲ δὴ καὶ τοῦ καλῶς ἐργάζεσθαι ἢ κακῶς ἐπιμελεῖσθαι,
τοῦτο δὴ τοσοῦτον διαφέρει ὅσον ἢ ὅλως ἐργάζεσθαι
ἢ ὅλως ἀργὸν εἶναι. ὅταν σκαπτόντων, ἵνα ὕλης κα-
θαραὶ αἱ ἄμπελοι γένωνται, οὕτω σκάπτωσιν ὥστε
πλείω καὶ καλλίω τὴν ὕλην γίγνεσθαι, πῶς οὕτως οὐκ
ἀργὸν ἂν φήσαις εἶναι; τὰ οὖν συντρίβοντα τοὺς οἴ- 21
κους πολὺ μᾶλλον ταῦτά ἐστιν ἢ αἱ λίαν ἀνεπιστημο-
σύναι. τὸ γὰρ τὰς μὲν δαπάνας χωρεῖν ἐντελεῖς ἐκ
τῶν οἴκων, τὰ δὲ ἔργα μὴ τελεῖσθαι λυσιτελούντως
πρὸς τὴν δαπάνην, ταῦτα οὐκέτι δεῖ θαυμάζειν ἐὰν
ἀντὶ τῆς περιουσίας ἔνδειαν παρέχηται. τοῖς γε μέντοι 22
ἐπιμελεῖσθαι δυναμένοις καὶ συντεταμένως γεωργοῦ-
σιν ἀνυτικωτάτην χρημάτισιν ἀπὸ γεωργίας καὶ αὐτὸς
ἐπετήδευσε καὶ ἐμὲ ἐδίδαξεν ὁ πατήρ. οὐδέποτε γὰρ
εἴα χῶρον ἐξειργασμένον ὠνεῖσθαι, ἀλλ' ὅστις ἢ δι'
ἀμέλειαν ἢ δι' ἀδυναμίαν τῶν κεκτημένων καὶ ἀργὸς
καὶ ἀφύτευτος εἴη, τοῦτον ὠνεῖσθαι παρῄνει. τοὺς 23
μὲν γὰρ ἐξειργασμένους ἔφη καὶ πολλοῦ ἀργυρίου
γίγνεσθαι καὶ ἐπίδοσιν οὐκ ἔχειν· τοὺς δὲ μὴ ἔχοντας
ἐπίδοσιν οὐδὲ ἡδονὰς ὁμοίας ἐνόμιζε παρέχειν, ἀλλὰ

5 τὸ] ὡς (ς *in ras.*) F 6 καὶ τοῦ *Cam.* καὶ τὸ Υ *del Rsk., Schn.* ‖ ἐπιμελεῖσθαι] ἐργάζεσθαι *Schn. del. Rich.* τὸ δὲ δὴ καλῶς καὶ τὸ κακῶς ἐργ. ἢ ἐπιμ. *Holden* 8 ⟨οἷον⟩ ὅταν *Zeune* ‖ σκαλλόντων *et* 9 σκάλλωσιν *Hartm.* 10 καὶ κακίω *Schenkl* ‖ οὕτως] τοῦτο *Schn.* πῶς οὖν οὕτως M 17 συντεταγμένοις EFGHMVL συντεταμένοις K *corr. Steph.* 18 γεωργ. ⟨νομίσας⟩ *Bock.*

πᾶν κτῆμα καὶ θρέμμα τὸ ἐπὶ τὸ βέλτιον ἰὸν τοῦτο
καὶ εὐφραίνειν μάλιστα ᾤετο. οὐδὲν οὖν ἔχει πλείονα
24 ἐπίδοσιν ἢ χῶρος ἐξ ἀργοῦ πάμφορος γιγνόμενος. εὖ
γὰρ ἴσθι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ὅτι τῆς ἀρχαίας τιμῆς
πολλοὺς πολλαπλασίου χώρους ἀξίους ἡμεῖς ἤδη ἐποιή-
σαμεν. καὶ τοῦτο, ὦ Σώκρατες, ἔφη, οὕτω μὲν πολ-
λοῦ ἄξιον τὸ ἐνθύμημα, οὕτω δὲ καὶ ῥᾴδιον μαθεῖν,
ὥστε νυνὶ ἀκούσας σὺ τοῦτο ἐμοὶ ὁμοίως ἐπιστάμενος
25 ἄπει, καὶ ἄλλον διδάξεις, ἐὰν βούλῃ. καὶ ὁ ἐμὸς δὲ
πατὴρ οὔτε ἔμαθε παρ' ἄλλου τοῦτο οὔτε μεριμνῶν
ηὗρεν, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλογεωργίαν καὶ φιλοπονίαν
ἐπιθυμῆσαι ἔφη τοιούτου χώρου ὅπως ἔχοι ὅ τι ποιοίη
26 ἅμα καὶ ὠφελούμενος ἥδοιτο. ἦν γάρ τοι, ἔφη, ὦ
Σώκρατες, φύσει, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, φιλογεωργότατος
Ἀθηναίων ὁ ἐμὸς πατήρ. καὶ ἐγὼ μέντοι ἀκούσας
τοῦτο, ἠρόμην αὐτόν, Πότερα δέ, ὦ Ἰσχόμαχε, ὁπό-
σους ἐξειργάσατο χώρους ὁ πατὴρ πάντας ἐκέκτητο, ἢ
καὶ ἀπεδίδοτο, εἰ πολὺ ἀργύριον εὑρίσκοι; Καὶ ἀπε-
δίδοτο νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος· ἀλλὰ ἄλλον τοι εὐ-
27 θὺς ἀντεωνεῖτο ἀργὸν διὰ τὴν φιλεργίαν. Λέγεις,
ἔφην ἐγώ, ὦ Ἰσχόμαχε, τῷ ὄντι φύσει τὸν πατέρα φι-
λογέωργον εἶναι οὐδὲν ἧττον ἢ οἱ ἔμποροι φιλόσιτοί
εἰσι. καὶ γὰρ οἱ ἔμποροι διὰ τὸ σφόδρα φιλεῖν τὸν
σῖτον, ὅπου ἂν ἀκούσωσι πλεῖστον εἶναι, ἐκεῖσε πλέ-
ουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ Αἰγαῖον καὶ Εὔξεινον καὶ Σικε-
28 λικὸν πόντον περῶντες· ἔπειτα δὲ λαβόντες ὁπόσον
δύνανται πλεῖστον ἄγουσιν αὐτὸν διὰ τῆς θαλάττης,

1 τὸ (*ante* βέλτ.) *om.* EFM 5 πολλοὺς *om.* HKL 6 μὲν *et* 7 δὲ *om.* HKL ‖ καὶ ῥ. μ. F καὶ μ. ῥ. HKL ῥ. καὶ μ. EMV 8 ὁμ. ἐμοὶ F 12 ὅπου *Jacob* ‖ ποιῇ *vel* ποιεῖ Υ ποιοίη *Cob.* 18 εἴ ⟨τις⟩ *Jacob* 20 ἀργὸν δὲ διὰ N 27 ἄγονται H

*καὶ ταῦτα εἰς τὸ πλοῖον ἐνθέμενοι ἐν ᾧπερ αὐτοὶ πλέ-
ουσι. καὶ ὅταν δεηθῶσιν ἀργυρίου, οὐκ εἰκῇ αὐτὸν
ὅπου ἂν τύχωσιν ἀπέβαλον, ἀλλ' ὅπου ἂν ἀκούσωσι
τιμᾶσθαί τε μάλιστα τὸν σῖτον καὶ περὶ πλείστου αὐ-
τὸν ποιῶνται οἱ ἄνθρωποι, τούτοις αὐτὸν ἄγοντες
παραδιδόασι. καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ οὕτω πως ἔοικε φι-
λογέωργος εἶναι. πρὸς ταῦτα δὲ εἶπεν ὁ Ἰσχόμαχος,* 29
*Σὺ μὲν παίζεις, ἔφη, ὦ Σώκρατες· ἐγὼ δὲ καὶ φιλοι-
κοδόμους νομίζω οὐδὲν ἧττον οἵτινες ἂν ἀποδιδῶνται
ἐξοικοδομοῦντες τὰς οἰκίας, εἶτ' ἄλλας οἰκοδομῶσι.
Νὴ Δία, ἐγὼ δέ γέ σοι, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ἐπομόσας
λέγω ἦ μὴν πιστεύειν σοι φύσει [νομίζειν] φιλεῖν
ταῦτα πάντας ἀφ' ὧν ἂν ὠφελεῖσθαι νομίζωσιν.*

[Ἀτὰρ ἐννοῶ γε, ἔφην, ὦ Ἰσχόμαχε, ὡς εὖ τῇ ὑπο- XXI
*θέσει ὅλον τὸν λόγον βοηθοῦντα παρέσχησαι. ὑπέ-
θου γὰρ τὴν γεωργικὴν τέχνην πασῶν εἶναι εὐμαθε-
στάτην, καὶ νῦν ἐγὼ ἐκ πάντων ὧν εἴρηκας τοῦτο
οὕτως ἔχειν παντάπασιν ὑπὸ σοῦ ἀναπέπεισμαι. Νὴ* 2
*Δί', ἔφη ὁ Ἰσχόμαχος, ἀλλὰ τόδε τοι, ὦ Σώκρατες, τὸ
πάσαις κοινὸν ταῖς πράξεσι καὶ γεωργικῇ καὶ πολιτικῇ
καὶ οἰκονομικῇ καὶ πολεμικῇ τὸ ἀρχικὸν εἶναι, τοῦτο
δὴ συνομολογῶ σοὶ ἐγὼ πολὺ διαφέρειν γνώμῃ τοὺς
ἑτέρους τῶν ἑτέρων· οἷον καὶ ἐν τριήρει, ἔφη, ὅταν* 3
πελαγίζωσι, καὶ δέῃ περᾶν ἡμερινοὺς πλοῦς ἐλαύνον-

8 φιλοικοδόμους *Poll. VII 118*

3 ὅποι *(priore loco) WDdf.* 10 οἰκοδομοῦσι *Υ corr. Voigtländer* 11 σοι *om.* H || νομίζειν *del. Bremi* 13 πάντας *Steph.* πάντα *Υ* || ἀφ' *Steph.* ἐφ' FHKMV ὑφ' E *XXI totum caput postea additum recte censet Lincke* 20 κοιναῖς HKL 24 περᾶναι *Steger* || ἡμερίους *Υ corr. Steph.*

τας, οἱ μὲν τῶν κελευστῶν δύνανται τοιαῦτα λέγειν καὶ ποιεῖν ὥστε ἀκονᾶν τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῷ ἐθελοντὰς πονεῖν, οἱ δὲ οὕτως ἀγνώμονές εἰσιν ὥστε πλεῖον ἢ ἐν διπλασίῳ χρόνῳ τὸν αὐτὸν ἀνύτουσι πλοῦν. καὶ οἱ μὲν ἱδροῦντες καὶ ἐπαινοῦντες ἀλλήλους, ὅ τε κελεύων καὶ οἱ πειθόμενοι, ἐκβαίνουσιν, οἱ δὲ ἀνιδρωτὶ ἥκουσι, μισοῦντες τὸν ἐπιστά-

4 *την καὶ μισούμενοι. καὶ τῶν στρατηγῶν ταύτῃ διαφέρουσιν, ἔφη, οἱ ἕτεροι τῶν ἑτέρων· οἱ μὲν γὰρ οὔτε πονεῖν ἐθέλοντας οὔτε κινδυνεύειν παρέχονται, πείθεσθαί τε οὐκ ἀξιοῦντας οὐδ' ἐθέλοντας ὅσον ἂν μὴ ἀνάγκη ᾖ, ἀλλὰ καὶ μεγαλυνομένους ἐπὶ τῷ ἐναντιοῦσθαι τῷ ἄρχοντι· οἱ δὲ αὐτοὶ οὗτοι οὐδ' αἰσχύνεσθαι ἐπισταμένους παρέχουσιν, ἤν τι τῶν αἰσχρῶν συμ-*

5 *βαίνῃ. οἱ δ' αὖ δεινοὶ καὶ ἀγαθοὶ καὶ ἐπιστήμονες ἄρχοντες τοὺς αὐτοὺς τούτους, πολλάκις δὲ καὶ ἄλλους παραλαμβάνοντες, αἰσχυνομένους τε ἔχουσιν αἰσχρόν τι ποιεῖν καὶ πείθεσθαι οἰομένους βέλτιον εἶναι, καὶ ἀγαλλομένους τῷ πείθεσθαι ἕνα ἕκαστον καὶ σύμπαν-*

6 *τας, πονεῖν ὅταν δεήσῃ, οὐκ ἀθύμως πονοῦντας. ἀλλ' ὥσπερ ἰδιώταις ἔστιν οἷς ἐγγίγνεταί φιλοπονία τις, οὕτω καὶ ὅλῳ τῷ στρατεύματι ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν ἀρχόντων ἐγγίγνεται καὶ τὸ φιλοπονεῖν καὶ τὸ φιλοτιμεῖσθαι*

7 *ὀφθῆναι καλόν τι ποιοῦντας ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος. πρὸς ὅντινα δ' ἂν ἄρχοντα διατεθῶσιν οὕτως οἱ ἑπόμενοι, οὗτοι δὴ ἐρρωμένοι γε ἄρχοντες γίγνονται, οὐ μὰ Δί'*

3 *ἐπὶ τὸ* **HNV** 5 *καὶ* (ante *ἐπ.*) *del. Jacob* 10 *παρέχουσι Cob.* 11 *οὐδ' ἐθέλοντας del. Cob.* ‖ *ἂν om.* **HKL** 15 *δεινοὶ Breitb.* *θεῖοι* ϒ, *sed cf.* § *11* 17 *παρέχουσιν Cob.* 20 ⟨*καὶ*⟩ *πονεῖν Rich.* ‖ *πονοῦντας* **HN** *-τες* **EFMV** 21 *ἐθελοπονία mg. Steph.* 24 *κάλλιόν* **HKL** 26 *οὗτοι Steph.* *οὕτω* ϒ

οὐχ οἳ ἂν αὐτῶν ἄριστα τὸ σῶμα τῶν στρατιωτῶν
ἔχωσι καὶ ἀκοντίζωσι καὶ τοξεύωσιν ἄριστα καὶ ἵππον
ἄριστον ἔχοντες ὡς ἱππικώτατα ἢ πελταστικώτατα
προκινδυνεύωσιν, ἀλλ' οἳ ἂν δύνωνται ἐμποιῆσαι τοῖς
στρατιώταις ἀκολουθητέον εἶναι καὶ διὰ πυρὸς καὶ διὰ
παντὸς κινδύνου. τούτους δὴ δικαίως ἄν τις καλοίη 8
μεγαλογνώμονας, ᾧ ἂν ταῦτα γιγνώσκοντες πολλοὶ
ἕπωνται, καὶ μεγάλῃ χειρὶ εἰκότως οὗτος λέγοιτο πο-
ρεύεσθαι οὗ ἂν τῇ γνώμῃ πολλαὶ χεῖρες ὑπηρετεῖν
ἐθέλωσι, καὶ μέγας τῷ ὄντι οὗτος ἀνὴρ ὃς ἂν μεγάλα
δύνηται γνώμῃ διαπράξασθαι μᾶλλον ἢ ῥώμῃ. οὕτω 9
δὲ καὶ ἐν τοῖς ἰδίοις ἔργοις, ἄν τε ἐπίτροπος ᾖ ὁ ἐφε-
στηκὼς ἄν τε καὶ ἐπιστάτης, ὃς ἂν δύνηται προθύμους
καὶ ἐντεταμένους παρέχεσθαι εἰς τὸ ἔργον καὶ συνεχεῖς,
οὗτοι δὴ οἱ ἀνύτοντές εἰσιν ἐπὶ τἀγαθὰ καὶ πολλὴν τὴν
περιουσίαν ποιοῦντες. τοῦ δὲ δεσπότου ἐπιφανέντος 10
αὐτῶν, ὦ Σώκρατες, ἔφη, ἐπὶ τὸ ἔργον, ὅστις δύναται καὶ
μέγιστα βλάψαι τὸν κακὸν τῶν ἐργατῶν καὶ μεγίστοις
τιμῆσαι τὸν πρόθυμον, εἰ μηδὲν ἐπίδηλον ποιήσουσιν
οἱ ἐργάται, ἐγὼ μὲν αὐτὸν οὐκ ἂν ἀγαίμην, ἀλλ' ὃν
ἂν ἰδόντες κινηθῶσι καὶ μένος ἑκάστῳ ἐμπέσῃ τῶν
ἐργατῶν καὶ φιλονικία πρὸς ἀλλήλους καὶ φιλοτιμία
κρατιστεῦσαι ἑκάστῳ, τοῦτον ἐγὼ φαίην ἂν ἔχειν τι
ἤθους βασιλικοῦ. καὶ ἔστι τοῦτο μέγιστον, ὡς ἐμοὶ 11

1 τῶν στρατ. *del. Portus* 3 ἔχοντες ἄριστον **HKL** 5 καὶ διὰ παντὸς κινδ. *del. Cob.* 7 οἷς ἂν *Lkl.* ‖ ταὐτὰ *Steph., sed cf. Symp. 1, 2* 8 ἕπονται **Υ** *corr.* **A** *s. v.* ‖ ⟨ἂν⟩ οὗτος *Cob.* ‖ οὗτος **EFVM₂** οὕτως **HM** *pr.* 10 ἀνὴρ *Mehler* ἀνὴρ **Υ** ἂν εἴη *Cob.* 14 ἐντεταγμένους **HKL** 15 οἱ *om.* **H** 16 δὲ *Cast.* γε **Υ** (τε **N**) 17 αὐτῶν *om.* **HKL** *ft.* αὐτοῦ 18 τῶν κακῶν **Υ** *corr. Brodaeus* ‖ μεγίστοις *Jacob* μεγίστως **Υ** (μέγιστα **HKN**), *cf. Cyr. VIII 4, 2* 23 κρατιστεῦσαι *Heindf., Voigtländer* κρα-τιστοῦσαι **EV** κρατίστη οὖσα **FHM**

δοκεῖ, ἐν παντὶ ἔργῳ ὅπου τι δι' ἀνθρώπων πράττεται, καὶ ἐν γεωργίᾳ δέ. οὐ μέντοι μὰ Δία τοῦτό γε ἔτι ἐγὼ λέγω ἰδόντα μαθεῖν εἶναι, οὐδ' ἅπαξ ἀκούσαντα, ἀλλὰ καὶ παιδείας δεῖν φημι τῷ ταῦτα μέλλοντι δυνήσεσθαι καὶ φύσεως ἀγαθῆς ὑπάρξαι, καὶ τὸ μέ-
12 γιστον δὴ θεῖον γενέσθαι. οὐ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ὅλον τουτὶ τὸ ἀγαθὸν ἀνθρώπινον εἶναι, ἀλλὰ θεοὶ τὸ ἐθελόντων ἄρχειν σαφῶς τίθενται τοῖς ἀληθινῶς σωφροσύνῃ τετελεσμένοις. τὸ δὲ ἀκόντων τυραννεῖν διδόασιν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, οὓς ἂν ἡγῶνται ἀξίους εἶναι βιοτεύειν ὥσπερ ὁ Τάνταλος ἐν Ἅιδου λέγεται τὸν ἀεὶ χρόνον διατρίβειν φοβούμενος μὴ δὶς ἀποθάνῃ.]

3 ἔτι *Steph.* ὅτι **Y** 7 θεοὶ *Kerst* θεῖον **Y** 8 τῶν ἐθ. **E** ‖ τίθενται *temptavi* φείδονται **Y** (δίδοται **R**) δωροῦνται *Kerst* ⟨δ⟩ σαφῶς δίδ. *March.* σαφῶς ⟨δὲ⟩ δίδ. *Steph.* 12 ξενοφῶντος ῥήτορος οἰκονομικός *add.* **F**

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ.

Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν [ἔργα] 1
οὐ μόνον τὰ μετὰ σπουδῆς πραττόμενα ἀξιομνημό-
νευτα εἶναι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν ταῖς παιδιαῖς. οἷς δὲ πα-
ραγενόμενος ταῦτα γιγνώσκω δηλῶσαι βούλομαι. ἦν 2
μὲν γὰρ Παναθηναίων τῶν μεγάλων ἱπποδρομία,
Καλλίας δὲ ὁ Ἱππονίκου ἐρῶν ἐτύγχανεν Αὐτολύκου
παιδὸς ὄντος, καὶ νενικηκότα αὐτὸν παγκράτιον ἧκεν
ἄγων ἐπὶ τὴν θέαν. ὡς δὲ ἡ ἱπποδρομία ἔληξεν, ἔχων
τόν τε Αὐτόλυκον καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἀπῄει εἰς τὴν
ἐν Πειραιεῖ οἰκίαν· συνείπετο δὲ αὐτῷ καὶ Νικήρατος.
ἰδὼν δὲ ὁμοῦ ὄντας Σωκράτην τε καὶ Κριτόβουλον καὶ 3
Ἑρμογένην καὶ Ἀντισθένην καὶ Χαρμίδην, τοῖς μὲν
ἀμφ' Αὐτόλυκον ἡγεῖσθαί τινα ἔταξεν, αὐτὸς δὲ προσ-
ῆλθε τοῖς ἀμφὶ Σωκράτην, καὶ εἶπεν, Εἰς καλόν γε
ὑμῖν συντετύχηκα· ἑστιᾶν γὰρ μέλλω Αὐτόλυκον καὶ 4
τὸν πατέρα αὐτοῦ. οἶμαι οὖν πολὺ ἂν τὴν κατασκευὴν

1 *Aristid. IX 415 et 428 W. Ἀλλ' . . . παιδιαῖς cf. Plut. Ages. 29*
4 *Arist. 424 οἷς . . . βούλομαι* 9 *id. 419 et 438 ὡς . . . ἔληξεν.* 15 *id. 434 et 459 εἰς . . . συντ.*

Tit. ξενοφῶντος ῥήτορος συμπόσιον DV *ξεν. συμπ.* E
2 *ἔμοιγε Arist.* ‖ *ἔργα om. Arist.* 4 *ἐν παιδιᾷ Mehl.* ‖ *λεγό-μενα addere malit Steph.* 16 *ἐντετύχηκα HSauppe*

*μοι λαμπροτέραν φανῆναι εἰ ἀνδράσιν ἐκκεκαθαρμέ-
νοις τὰς ψυχὰς ὥσπερ ὑμῖν ὁ ἀνδρὼν κεκοσμημένος
εἴη μᾶλλον ἢ εἰ στρατηγοῖς καὶ ἱππάρχοις καὶ σπουδαρ-*
5 *χίαις. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν, Ἀεὶ σὺ ἐπισκώπτεις ἡμᾶς
καταφρονῶν, ὅτι σὺ μὲν Πρωταγόρᾳ τε πολὺ ἀργύριον
δέδωκας ἐπὶ σοφίᾳ καὶ Γοργίᾳ καὶ Προδίκῳ καὶ ἄλλοις
πολλοῖς, ἡμᾶς δ' ὁρᾷς αὐτουργούς τινας τῆς φιλοσο-*
6 *φίας ὄντας. καὶ ὁ Καλλίας, Καὶ πρόσθεν μέν γε, ἔφη,
ἀπεκρυπτόμην ὑμᾶς ἔχων πολλὰ καὶ σοφὰ λέγειν, νῦν
δέ, ἐὰν παρ' ἐμοὶ ἦτε, ἐπιδείξω ὑμῖν ἐμαυτὸν πάνυ*
7 *πολλῆς σπουδῆς ἄξιον ὄντα. οἱ οὖν ἀμφὶ τὸν Σωκρά-
την πρῶτον μὲν ὥσπερ εἰκὸς ἦν ἐπαινοῦντες τὴν κλῆ-
σιν οὐχ ὑπισχνοῦντο συνδειπνήσειν· ὡς δὲ πάνυ ἀχθό-
μενος φανερὸς ἦν, εἰ μὴ ἕψοιντο, συνηκολούθησαν.
ἔπειτα δὲ αὐτῷ οἱ μὲν γυμνασάμενοι καὶ χρισάμενοι,*
8 *οἱ δὲ καὶ λουσάμενοι παρῆλθον. Αὐτόλυκος μὲν οὖν
παρὰ τὸν πατέρα ἐκαθέζετο, οἱ δ' ἄλλοι ὥσπερ εἰκὸς κατ-
εκλίθησαν. εὐθὺς μὲν οὖν ἐννοήσας τις τὰ γιγνόμενα
ἡγήσατ' ἂν φύσει βασιλικόν τι τὸ κάλλος εἶναι, ἄλλως
τε καὶ ἢν μετ' αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης καθάπερ Αὐτό-*

1 *Arist.* 465 τουτοισὶ τοῖς ἀνδρασιν ἐκκεκ. . . . ψυχάς 3 *id.* 434 μᾶλλον . . . σπουδάρχαις 4 *id.* 424 (*cf.* 442) ἀεὶ . . . σοφίᾳ 6 *id.* 457 Γοργίᾳ . . . πολλοῖς 13 *id.* 457 ὡς δὲ . . . συνηκ. 15 *id.* 425 οἱ μὲν . . . λουσάμενοι 16 *id.* 425 Αὐτολ. . . . ἐκαθ. 18 *id. ib.* (*cf.* 435) εὐθὺς . . . εἶναι 19 *id. ib. et* 436 ἄλλως . . . αὐτὸ

1 ἐγκεκαθαρμένοις Υ *corr.* A *s. v. et Arist.* 2 οἷοισπερ *HSauppe* 3 ἱππάρχαις DFGV *et* E *s. v. m.* 1 ‖ σπουδάρχαις Υ *et Arist. corr. Ddf. ex Hesych. et Bekk. An.* 63 σπουδαρχίδαις *Mehl.* 5 καταφρονῶν *et* τε *om. Arist.* 10 ἐὰν παρέλθητε *Nab.* 13 φαν. ἦν ἀχθ. *Arist.* 15 οἱ μέν τινες χρισάμενοι *id.* 16 προσῆλθον *Rich.* παρῆσαν *Mehl.* 17 κατεκλίνησαν *Cob.* 18 μὲν *om. Ald.* ‖ τις *om.* Υ *add. Arist.* 19 τὸ *om.* Υ *add. Arist.* 20 ἢν καὶ *Arist.*

λυκος τότε κεκτῆταί τις αὐτό. πρῶτον μὲν γὰρ ὥσπερ, **9**
ὅταν φέγγος τι· ἐν νυκτὶ φανῇ, πάντων προσάγεται τὰ ὄμματα, οὕτω καὶ τότε τοῦ Αὐτολύκου τὸ κάλλος πάντων εἷλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὐτόν· ἔπειτα τῶν ὁρώντων οὐδεὶς οὐκ ἔπασχέ τι τὴν ψυχὴν ὑπ' ἐκείνου. οἱ μέν γε σιωπηρότεροι ἐγίγνοντο, οἱ δὲ καὶ ἐσχηματίζοντό πως.
πάντες μὲν οὖν οἱ ἔκ θεῶν του κατεχόμενοι ἀξιοθέατοι **10**
δοκοῦσιν εἶναι· ἀλλ' οἱ μὲν ἐξ ἄλλων πρὸς τὸ γοργότεροί τε ὁρᾶσθαι καὶ φοβερώτερον φθέγγεσθαι καὶ σφοδρότεροι εἶναι φέρονται, οἱ δ' ὑπὸ τοῦ σώφρονος ἔρωτος ἔνθεοι τά τε ὄμματα φιλοφρονεστέρως ἔχουσι καὶ τὴν φωνὴν πρᾳοτέραν προΐενται καὶ τὰ σχήματα εἰς τὸ ἐλευθεριώτερον ἄγουσιν. ἃ δὴ καὶ Καλλίας τότε διὰ τὸν ἔρωτα πράττων ἀξιοθέατος ἦν τοῖς τετελεσμένοις τούτῳ τῷ θεῷ. ἐκεῖνοι μὲν οὖν σιωπῇ ἐδείπνουν, ὥσ- **11**
περ τοῦτο ἐπιτεταγμένον αὐτοῖς ὑπὸ κρείττονός τινος. Φίλιππος δ' ὁ γελωτοποιὸς κρούσας τὴν θύραν εἶπε τῷ ὑπακούσαντι εἰσαγγεῖλαι ὅστις τε εἴη καὶ διότι κατάγεσθαι βούλοιτο· συνεσκευασμένος δὲ παρεῖναι ἔφη πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὥστε δειπνεῖν τἀλλότρια, καὶ τὸν

1 *Ath. V 118ª ὥσπερ . . .* 6 *πως* 7 *Arist. 437 sq. ἅπαντες . . .* 10 *σφοδρ. εἶναι φαίνονται* 8 *Zonar. lex. I 447 γοργότεροι θ' . . . φθέγγεσθαι, lex. Vind. 39, 17 item (sed φοβερώτεροι).* 17 *Arist. 424 et 457 Φίλιππος . . . θύραν, Ath. XIV 614ᶜ Φίλιππος . . . p. 92, 2 εἶναι*

1 *τότε om. Arist.* 2 *φέγγος ἐν νυκτὶ παρῇ Ath.* 3 *καὶ τὸ Αὐτ. κάλλος Ath.* 4 *ἐφέλκεται τὰς ὄψ. ἐφ' ἑαυτό Ath.* ‖ *τῶν παρόντων οὐδεὶς ἦν ὃς οὐκ Ath.* 6 *σιωπηλότεροι Ath.* ‖ *ἐσχημάτιζον Ath.* (**A** *om.* **C**) 7 *ἅπαντες Arist.* 8 *γοργότερον* **Υ** *et Arist. corr. Steph., cf. Zonar.* 9 *τε om. Arist.* 10 *φαίνονται Arist. et* **F** *s. v.* 12 *προΐενται Mehl. cf. Aesch. II 23 ποιοῦνται* **Υ** 13 *ἐλευθερώτατον* **EDGV** *-ιώτατον* **H²** *-ιότερον* **A**, *corr. Schaef.* 19 *βούλεται Ath.* ‖ *δὲ Ath. τε* **Υ** ‖ *ἔφη παρεῖναι Ath. ἔφη del. HSauppe*

παῖδα δὲ ἔφη πάνυ πιέζεσθαι διά τε τὸ φέρειν μηδὲν
12 καὶ διὰ τὸ ἀνάριστον εἶναι. ὁ οὖν Καλλίας ἀκούσας
ταῦτα εἶπεν, Ἀλλὰ μέντοι, ὦ ἄνδρες, αἰσχρὸν στέγης
γε φθονῆσαι· εἰσίτω οὖν. καὶ ἅμα ἀπέβλεψεν εἰς τὸν
Αὐτόλυκον, δῆλον ὅτι ἐπισκοπῶν τί ἐκείνῳ δόξειε τὸ
13 σκῶμμα εἶναι. ὁ δὲ στὰς ἐπὶ τῷ ἀνδρῶνι ἔνθα τὸ δεῖ-
πνον ἦν εἶπεν, Ὅτι μὲν γελωτοποιός εἰμι ἴστε πάντες·
ἥκω δὲ προθύμως νομίσας γελοιότερον εἶναι τὸ ἄκλη-
τον ἢ τὸ κεκλημένον ἐλθεῖν ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Κατακλί-
νου τοίνυν, ἔφη ὁ Καλλίας. καὶ γὰρ οἱ παρόντες σπου-
δῆς μέν, ὡς ὁρᾷς, μεστοί, γέλωτος δὲ ἴσως ἐνδεέστεροι.
14 δειπνούντων δὲ αὐτῶν ὁ Φίλιππος γελοῖόν τι εὐθὺς
ἐπεχείρει λέγειν, ἵνα δὴ ἐπιτελοίη ὧνπερ ἕνεκα ἐκαλεῖτο
ἑκάστοτε ἐπὶ τὰ δεῖπνα. ὡς δ' οὐκ ἐκίνησε γέλωτα,
τότε μὲν ἀχθεσθεὶς φανερὸς ἐγένετο. αὖθις δ' ὀλίγον
ὕστερον ἄλλο τι γελοῖον ἐβούλετο λέγειν. ὡς δὲ οὐδὲ
τότε ἐγέλασαν ἐπ' αὐτῷ, ἐν τῷ μεταξὺ παυσάμενος
15 τοῦ δείπνου συγκαλυψάμενος κατέκειτο. καὶ ὁ Καλ-
λίας, Τί τοῦτ', ἔφη, ὦ Φίλιππε; ἀλλ' ἢ ὀδύνη σε εἴλη-
φε; καὶ ὃς ἀναστενάξας εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ὦ Καλ-
λία, μεγάλη γε· ἐπεὶ γὰρ γέλως ἐξ ἀνθρώπων ἀπόλω-
λεν, ἔρρει τὰ ἐμὰ πράγματα. πρόσθεν μὲν γὰρ τούτου
ἕνεκα ἐκαλούμην ἐπὶ τὰ δεῖπνα ἵνα εὐφραίνοιντο οἱ
συνόντες δι' ἐμὲ γελῶντες· νῦν δὲ τίνος ἕνεκα καὶ κα-
λεῖ μέ τις; οὔτε γὰρ ἔγωγε σπουδάσαι ἂν δυναίμην
μᾶλλον ἤπερ ἀθάνατος γενέσθαι, οὔτε μὴν ὡς ἀντι-

2 ἀνάριστος *Poll. VI 101* 18 κατακεῖσθαι *Ath. I p. 23ᵉ*

1 ἔφη *del. H Sauppe* 6 εἶναι *del. Krüger coll. Comm. IV 2,21* ‖ ἔνθα . . . ἦν *del. Mehl.* 18 ἐγκαλ. *Mehl., sed cf. Plut. Timol. 4* 22 πράγματα *del. Mehl.* 26 ἢ ἀθ. *Rich.* ‖ οὔτε μὴν V *corr., mg.* A τοῦ τε μὴ *Y, cf. Oec. 12, 14*

κληθησόμενος καλεῖ μέ τις, ἐπεὶ πάντες ἴσασιν ὅτι
ἀρχὴν οὐδὲ νομίζεται εἰς τὴν ἐμὴν οἰκίαν δεῖπνον προσφέ-
ρεσθαι. καὶ ἅμα λέγων ταῦτα ἀπεμύττετό τε καὶ τῇ
φωνῇ σαφῶς κλαίειν ἐφαίνετο. πάντες μὲν οὖν παρε- 16
μυθοῦντό τε αὐτὸν ὡς αὖθις γελασόμενοι καὶ δειπνεῖν
ἐκέλευον, Κριτόβουλος δὲ καὶ ἐξεκάγχασεν ἐπὶ τῷ οἰ-
κτισμῷ αὐτοῦ. ὁ δ' ὡς ᾔσθετο τοῦ γέλωτος, ἀνεκαλύ-
ψατό τε καὶ τῇ ψυχῇ παρακελευσάμενος θαρρεῖν, ὅτι
ἔσονται συμβολαί, πάλιν ἐδείπνει.

Ὡς δ' ἀφῃρέθησαν αἱ τράπεζαι καὶ ἔσπεισάν τε καὶ II
ἐπαιάνισαν, ἔρχεται αὐτοῖς ἐπὶ κῶμον Συρακόσιός τις 11
ἄνθρωπος, ἔχων τε αὐλητρίδα ἀγαθὴν καὶ ὀρχηστρίδα
τῶν τὰ θαύματα δυναμένων ποιεῖν, καὶ παῖδα πάνυ γε
ὡραῖον καὶ πάνυ καλῶς κιθαρίζοντα καὶ ὀρχούμενον.
ταῦτα δὲ καὶ ἐπιδεικνὺς ὡς ἐν θαύματι ἀργύριον ἐλάμ-
βανεν. ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἡ αὐλητρὶς μὲν ηὔλησεν, ὁ δὲ 2
παῖς ἐκιθάρισε, καὶ ἐδόκουν μάλα ἀμφότεροι ἱκανῶς
εὐφραίνειν, εἶπεν ὁ Σωκράτης, Νὴ Δί', ὦ Καλλία, τε-
λέως ἡμᾶς ἑστιᾷς. οὐ γὰρ μόνον δεῖπνον ἄμεμπτον
παρέθηκας, ἀλλὰ καὶ θεάματα καὶ ἀκροάματα ἥδιστα
παρέχεις. καὶ ὃς ἔφη, Τί οὖν εἰ καὶ μύρον τις ἡμῖν ἐνέ- 3
γκαι, ἵνα καὶ εὐωδίᾳ ἑστιώμεθα; Μηδαμῶς, ἔφη ὁ Σω-

9 συμβολαί *cf. Poll. VI 123* 13 *Arist. 436* καὶ παῖδα . . . ὀρχ. 16 *id. ib.* ἐπεὶ . . . ἐκιθ. 18 *Bekk. An. I 372* νὴ Δία . . . 21 παρέχεις, *Ath. XV p. 686*[d] νὴ Δία . . . *p. 94, 13* ἔσεσθαι 21 *sq. cf. Plut. Mor. p. 401*[c]

2 εἰσφέρ. *Steph.* 3 τε *om.* F 10 ἔσπεισάν τε *Krüger* ἐσπείσαντο *Υ* ἔσπεισαν *Ddf.* 11 τις *post* ἔρχεται *habent* DF 13 πάνυ τε *Rsk., Cob.* 14 κιθ. τε καὶ *Arist.* 16 ἡ μὲν αὐλ. *Arist.* 19 τὸ δεῖπνον *An.* 20 ἀκρο. καὶ θεάμ. *Ath.* 21 καὶ ὃς ἔφη *om. Ath.* ‖ ἐνέγκαι τις ἡμῖν *Ath.* τις ἐν. ἡμῖν V 22 ἑστιῴμεθα *Kaibel*

κράτης. ὥσπερ γάρ τοι ἐσθὴς ἄλλη μὲν γυναικεία, ἄλλη δὲ ἀνδρεία καλή, οὕτω καὶ ὀσμὴ ἄλλη μὲν ἀνδρί, ἄλλη δὲ γυναικὶ πρέπει. καὶ γὰρ ἀνδρὸς μὲν δήπου ἕνεκα ἀνὴρ οὐδεὶς μύρῳ χρίεται. αἱ μέντοι γυναῖκες ἄλλως τε καὶ ἢν νύμφαι τύχωσιν οὖσαι, ὥσπερ ἡ Νικηράτου τε τουτουὶ καὶ ἡ Κριτοβούλου, μύρου μὲν τί καὶ προσδέονται;
4 *αὐταὶ γὰρ τούτου ὄζουσιν· ἐλαίου δὲ τοῦ ἐν γυμνασίοις ὀσμὴ καὶ παροῦσα ἡδίων ἢ μύρου γυναιξὶ καὶ ἀποῦσα ποθεινοτέρα. καὶ γὰρ δὴ μύρῳ μὲν [ὁ] ἀλειψάμενος καὶ δοῦλος καὶ ἐλεύθερος εὐθὺς ἅπας ὅμοιον ὄζει· αἱ δ' ἀπὸ τῶν ἐλευθερίων μόχθων ὀσμαὶ ἐπιτηδευμάτων τε πρῶτον χρηστῶν καὶ χρόνου πολλοῦ δέονται, εἰ μέλλουσιν ἡδεῖαί τε καὶ ἐλευθέριοι ἔσεσθαι. καὶ ὁ Λύκων εἶπεν, Οὐκοῦν νέοις μὲν ἂν εἴη ταῦτα· ἡμᾶς δὲ τοὺς μηκέτι γυμναζομένους τίνος ὄζειν δεήσει; Καλοκἀγαθίας νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης. Καὶ πόθεν ἄν τις τοῦτο τὸ χρῖμα λάβοι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐ παρὰ τῶν μυροπωλῶν. Ἀλλὰ πόθεν δή; Ὁ μὲν Θέογνις, ἔφη,*

Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ διδάξεαι· ἢν δὲ κακοῖσι
συμμίσγῃς, ἀπολεῖς καὶ τὸν ἐόντα νόον.

5 *καὶ ὁ Λύκων εἶπεν, Ἀκούεις ταῦτα, ὦ υἱέ; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτες, καὶ χρῆταί γε. ἐπεὶ γοῦν νικηφόρος*

4 *Arist. 413 αἱ . . . 7 ὄζουσιν* 7 *sq. cf. Comm. I 2, 20*

1 *γυναικεία et* 2 *ἀνδρεία Ath. γυναικὶ et ἀνδρὶ Υ* 2 *καλὴ om. Ath. lib.* E *del. Kaibel* ‖ *ὀδμὴ* F ‖ *μὲν γυναικὶ ἄλλη δὲ ἀνδρὶ* F *Ath.* 3 *ἀνὴρ om. Ath. lib.* A *ἀνδρῶν lib.* E *Kaibel* 4 *αἵ γε μὴν γυν. Ath. Arist.* 5 *ἢν ὅταν νύμφ. Υ τε ἂν καὶ ν. Ath. τε ἢν καὶ ν. Arist.* ‖ *τε τουτουὶ Cob. τε τούτου Ath. τοῦδε Arist. om. Υ* 6 *ἡ om. Υ et Arist.* ‖ *μέντοι καὶ Υ μὲν οὐ Arist. μέν τι Ath. corr. Steph.* 7 *αὗται Υ* 8 *παρουσία ἀνδρῶν ἢ μύρου γυν. ἡδίων Ath.* 9 *ὁ om. Ath.* 12 *χρηστῶν Ath. om. Υ* 13 *ἐλευθέριαι Ath.* 17 *χρίσμα Υ* ‖ *τῶν om.* E 18 *Θ. φησιν Rettig Θ., ἔφη, λέγει HSauppe* 20 *συμμιγῇς Υ corr. Bekker* 22 *χρήσεται Rsk.*

ἐβούλετο τοῦ παγκρατίου γενέσθαι, σὺν σοὶ σκεψάμε-
νος αὖ, ὃς ἂν δοκῇ αὐτῷ ἱκανώτατος εἶναι εἰς ⟨τὸ⟩
ταῦτα ἐπιτηδεῦσαι, τούτῳ συνέσται. ἐνταῦθα δὴ πολλοὶ 6
ἐφθέγξαντο· καὶ ὁ μέν τις αὐτῶν εἶπε, Ποῦ οὖν εὑρή-
σει τούτου διδάσκαλον; ὁ δέ τις ὡς οὐδὲ διδακτὸν τοῦτό
γ' εἴη, ἕτερος δέ τις ὡς εἴπερ τι καὶ ἄλλο καὶ τοῦτο
μαθητόν. ὁ δὲ Σωκράτης ἔφη, Τοῦτο μὲν ἐπειδὴ ἀμφίλο- 7
γόν ἐστιν, εἰς αὖθις ἀποθώμεθα· νυνὶ δὲ τὰ προκεί-
μενα ἀποτελῶμεν. ὁρῶ γὰρ ἔγωγε τήνδε τὴν ὀρχη-
στρίδα ἐφεστηκυῖαν καὶ τροχούς τινα αὐτῇ προσφέ-
ροντα. ἐκ τούτου δὴ ηὔλει μὲν αὐτῇ ἡ ἑτέρα, παρεστη- 8
κώς δέ τις τῇ ὀρχηστρίδι ἀνεδίδου τοὺς τροχοὺς μέχρι
δώδεκα. ἡ δὲ λαμβάνουσα ἅμα τε ὠρχεῖτο καὶ ἀνερ-
ρίπτει δινουμένους συντεκμαιρομένη ὅσον ἔδει ῥιπτεῖν
ὕψος ὡς ἐν ῥυθμῷ δέχεσθαι αὐτούς. καὶ ὁ Σωκράτης 9
εἶπεν, Ἐν πολλοῖς μέν, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοις δῆλον καὶ
ἐν οἷς δ' ἡ παῖς ποιεῖ ὅτι ἡ γυναικεία φύσις οὐδὲν χεί-
ρων τῆς τοῦ ἀνδρὸς οὖσα τυγχάνει, ῥώμης δὲ καὶ
ἰσχύος δεῖται. ὥστε εἴ τις ὑμῶν γυναῖκα ἔχει, θαρρῶν
διδασκέτω ὅ τι βούλοιτ' ἂν αὐτῇ ἐπισταμένῃ χρῆσθαι.
καὶ ὁ Ἀντισθένης, Πῶς οὖν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὕτω 10
γιγνώσκων οὐ καὶ σὺ παιδεύεις Ξανθίππην, ἀλλὰ χρῇ
γυναικὶ τῶν οὐσῶν, οἶμαι δὲ καὶ τῶν γεγενημένων καὶ

15 *Arist.* 438 καὶ ὁ ... παῖς 21 *sq. cf. Diog. Laërt. II 5, 37, Plut. Mor. p. 90c, Gell. N. A. I 17*

1 ⟨νῦν⟩ σὺν *Rettig* 2 *ante* αὖ *cum Weiskio lacunam plerique statuunt* ‖ τὸ *add. Steph.* 3 ταῦθα δὴ D 4 αὐτῷ ΞV *et* εὑρήσεις E 5 οὐδὲν F ‖ τοῦτό γ' *Rsk.* τοῦτο A_2 τούτου *cet.* 7 μαθητέον Υ *corr. Steph.* 12 ἐνεδίδου H², *sed cf. Luc. Conviv.* 20 14 δονουμένους Υ *corr. Steph.* 16 ὦ ἄ. *om. Arist.* 17 δὴ ἡ *Schenkl, sed cf Hiero 6, 14* ‖ χείρων F χεῖρον *cet.* 18 ῥώμης *Mosche* γνώμης Υ 22 *ft.* ἐπαίδευες

τῶν ἐσομένων χαλεπωτάτη; Ὅτι, ἔφη, ὁρῶ καὶ τοὺς
ἱππικοὺς βουλομένους γενέσθαι οὐ τοὺς εὐπειθεστά-
τους ἀλλὰ τοὺς θυμοειδεῖς ἵππους κτωμένους. νομί-
ζουσι γάρ, ἢν τοὺς τοιούτους δύνωνται κατέχειν, ῥα-
δίως τοῖς γε ἄλλοις ἵπποις χρήσεσθαι. κἀγὼ δὴ βου-
λόμενος ἀνθρώποις χρῆσθαι καὶ ὁμιλεῖν ταύτην κέκτη-
μαι, εὖ εἰδὼς ὅτι εἰ ταύτην ὑποίσω, ῥᾳδίως τοῖς γε ἄλ-
λοις ἅπασιν ἀνθρώποις συνέσομαι. καὶ οὗτος μὲν δὴ
11 ὁ λόγος οὐκ ἀπὸ τοῦ σκοποῦ ἔδοξεν εἰρῆσθαι. μετὰ
δὲ τοῦτο κύκλος εἰσηνέχθη περίμεστος ξιφῶν ὀρθῶν.
εἰς οὖν ταῦτα ἡ ὀρχηστρὶς ἐκυβίστα τε καὶ ἐξεκυβίστα
ὑπὲρ αὐτῶν. ὥστε οἱ μὲν θεώμενοι ἐφοβοῦντο μή τι
πάθῃ, ἡ δὲ θαρρούντως τε καὶ ἀσφαλῶς ταῦτα διεπράτ-
12 τετο. καὶ ὁ Σωκράτης καλέσας τὸν Ἀντισθένην εἶπεν,
Οὔτοι τούς γε θεωμένους τάδε ἀντιλέξειν ἔτι οἴομαι
ὡς οὐχὶ καὶ ἡ ἀνδρεία διδακτόν, ὁπότε αὕτη καίπερ
13 γυνὴ οὖσα οὕτω τολμηρῶς εἰς τὰ ξίφη ἵεται. καὶ ὁ Ἀν-
τισθένης εἶπεν, Ἆρ' οὖν καὶ τῷδε τῷ Συρακοσίῳ κρά-
τιστον ἐπιδείξαντι τῇ πόλει τὴν ὀρχηστρίδα εἰπεῖν, ἐὰν
διδῶσιν αὐτῷ Ἀθηναῖοι χρήματα, ποιήσειν πάντας
14 Ἀθηναίους τολμᾶν ὁμόσε ταῖς λόγχαις ἰέναι; καὶ ὁ Φί-
λιππος, Νὴ Δί', ἔφη, καὶ μὴν ἔγωγε ἡδέως ἂν θεῴμην
Πείσανδρον τὸν δημηγόρον μανθάνοντα κυβιστᾶν εἰς
τὰς μαχαίρας, ὃς νῦν διὰ τὸ μὴ δύνασθαι λόγχαις ἀντι-
βλέπειν οὐδὲ συστρατεύεσθαι ἐθέλει. ἐκ τούτου ὁ παῖς
15 ὠρχήσατο. καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν, Εἴδετ', ἔφη, ὡς κα-

12 *Arist.* 432 ὥστε . . . θεωμ. ἐθορυβοῦντο 436 μή τι πάθῃ

6 καὶ ὁμιλεῖν *susp. Cob.* 11 εἰς μὲν οὖν DF 12 ἐθορυβοῦντο *Arist.* 16 ὡς οὐ καὶ DFH² 17 οὕτω *om.* F 18 ἆρ' οὐ *Rich., sed cf. c.* 7, 1; 8, 1 19 ἐπιδείξαντα F 20 ποιήσει Υ *corr. Cast.* 26 ἴδετ' A *mg.*

*λὸς ⟨ὁ⟩ παῖς ὢν ὅμως σὺν τοῖς σχήμασιν ἔτι καλλίων
φαίνεται ἢ ὅταν ἡσυχίαν ἔχῃ; καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν, Ἐπαι-
νοῦντι ἔοικας τὸν ὀρχηστοδιδάσκαλον. Ναὶ μὰ τὸν Δί', 16
ἔφη ὁ Σωκράτης· καὶ γὰρ ἄλλο τι προσενενόησα, ὅτι
οὐδὲν ἀργὸν τοῦ σώματος ἐν τῇ ὀρχήσει ἦν, ἀλλ' ἅμα
καὶ τράχηλος καὶ σκέλη καὶ χεῖρες ἐγυμνάζοντο, ὥσπερ
χρὴ ὀρχεῖσθαι τὸν μέλλοντα εὐφορώτερον τὸ σῶμα
ἕξειν. καὶ ἐγὼ μέν, ἔφη, πάνυ ἂν ἡδέως, ὦ Συρακόσιε,
μάθοιμι τὰ σχήματα παρὰ σοῦ. καὶ ὅς, Τί οὖν χρή-
σει αὐτοῖς; ἔφη. Ὀρχήσομαι νὴ Δία. ἐνταῦθα δὴ 17
ἐγέλασαν ἅπαντες. καὶ ὁ Σωκράτης μάλα ἐσπουδακότι
τῷ προσώπῳ, Γελᾶτε, ἔφη, ἐπ' ἐμοί; πότερον ἐπὶ τούτῳ
εἰ βούλομαι γυμναζόμενος μᾶλλον ὑγιαίνειν ἢ [εἰ] ἥδιον
ἐσθίειν καὶ καθεύδειν ἢ εἰ τοιούτων γυμνασίων ἐπι-
θυμῶ μὴ ὥσπερ οἱ δολιχοδρόμοι τὰ σκέλη μὲν παχύ-
νονται, τοὺς δὲ ὤμους λεπτύνονται, μηδ' ὥσπερ οἱ πύ-
κται τοὺς μὲν ὤμους παχύνονται, τὰ δὲ σκέλη λεπτύ-
νονται, ἀλλὰ παντὶ διαπονῶν τῷ σώματι πᾶν ἰσόρρο-
πον ποιεῖν; ἢ ἐπ' ἐκείνῳ γελᾶτε ὅτι οὐ δεήσει με συγ- 18
γυμναστὴν ζητεῖν, οὐδ' ἐν ὄχλῳ πρεσβύτην ὄντα ἀπο-
δύεσθαι, ἀλλ' ἀρκέσει μοι οἶκος ἑπτάκλινος, ὥσπερ καὶ
νῦν τῷδε τῷ παιδὶ ἤρκεσε τόδε τὸ οἴκημα, ἐνιδρῶσαι
καὶ χειμῶνος μὲν ἐν στέγῃ γυμνάσομαι, ὅταν δὲ ἄγαν
καῦμα ᾖ, ἐν σκιᾷ; ἢ τόδε γελᾶτε, εἰ μείζω τοῦ καιροῦ 19
τὴν γαστέρα ἔχων μετριωτέραν βούλομαι ποιῆσαι αὐ-*

3 sq. *cf. Ath. I 20ᶠ* 19 sq. *cf. Plut. Mor. p. 130ᶠ* 24 sq. *cf. Diog. Laërt. II 5, 32*

1 ὁ *add. Schaef.* ‖ ἐν τοῖς *Mehl., sed cf. § 22* 4 προσενόησα Y *corr. Schn.* 6 ὥστε χρὴ *Weiske, frustra* 7 εὐφορώτατον H² E *pr.* 13 εἰ *del. Ernesti* 14 τοιούτοις γυμνασίοις *Orelli* εἰ ⟨διὰ⟩ *Schenkl* 16 τοὺς ὤμους δὲ A *pr. Ddf., sed cf. An. V 8, 24*

τήν; ἢ οὐκ ἴστε ὅτι ἔναγχος ἕωθεν Χαρμίδης οὑτοσὶ κατέλαβέ με ὀρχούμενον; Ναὶ μὰ τὸν Δί᾽, ἔφη ὁ Χαρμίδης· καὶ τὸ μέν γε πρῶτον ἐξεπλάγην καὶ ἔδεισα μὴ μαίνοιο· ἐπεὶ δέ σου ἤκουσα ὅμοια οἷς νῦν λέγεις, καὶ αὐτὸς ἐλθὼν οἴκαδε ὠρχούμην μὲν οὔ, οὐ γὰρ πώποτε τοῦτ᾽ ἔμαθον, ἐχειρονόμουν δέ· ταῦτα γὰρ ἠπιστάμην.
20 Νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Φίλιππος, καὶ γὰρ οὖν οὕτω τὰ σκέλη τοῖς ὤμοις φαίνει ἰσοφόρα ἔχειν ὥστε δοκεῖς ἐμοί, κἂν εἰ τοῖς ἀγορανόμοις ἀφισταίης ὥσπερ ἄρτους τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, ἀζήμιος ἂν γενέσθαι. καὶ ὁ Καλλίας εἶπεν, Ὦ Σώκρατες, ἐμὲ μὲν παρακάλει, ὅταν μέλλῃς μανθάνειν ὀρχεῖσθαι, ἵνα σοι ἀντιστοιχῶ τε καὶ συμμανθάνω.

21 Ἄγε δή, ἔφη ὁ Φίλιππος, καὶ ἐμοὶ αὐλησάτω, ἵνα καὶ ἐγὼ ὀρχήσωμαι. ἐπειδὴ δ᾽ ἀνέστη, διῆλθε μιμούμενος τήν τε τοῦ παιδὸς καὶ τὴν τῆς παιδὸς ὄρχησιν.
22 καὶ πρῶτον μὲν ὅτι ἐπῄνεσαν ὡς ὁ παῖς σὺν τοῖς σχήμασιν ἔτι καλλίων ἐφαίνετο, ἀνταπέδειξεν ὅ τι κινοίη τοῦ σώματος ἅπαν τῆς φύσεως γελοιότερον· ὅτι δ᾽ ἡ παῖς εἰς τοὔπισθεν καμπτομένη τροχοὺς ἐμιμεῖτο, ἐκεῖνος ταὐτά εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἐπικύπτων μιμεῖσθαι τροχοὺς ἐπειρᾶτο. τέλος δ᾽ ὅτι τὸν παῖδ᾽ ἐπῄνουν ὡς ἐν τῇ ὀρχήσει ἅπαν τὸ σῶμα γυμνάζοι, κελεύσας τὴν αὐλητρίδα θάττονα ῥυθμὸν ἐπάγειν ἵει ἅμα πάντα καὶ
23 σκέλη καὶ χεῖρας καὶ κεφαλήν. ἐπειδὴ δὲ ἀπειρήκει, κατακλινόμενος εἶπε, Τεκμήριον, ὦ ἄνδρες, ὅτι καλῶς

6 τοῦτο γὰρ *Mehl.* 9 εἰ ⟨παρὰ⟩ *Nab.* ‖ ἀφιστῴης *Υ corr. Mehl. cf. Wilam. Ar. Ath. I 220* 17 ἐν τοῖς *Mehl. cf. § 15* 21 ταῦτα *Υ corr. Ernesti* ⟨κατὰ⟩ ταὐτὰ *March.* αὖ *Weiske* τἀναντία *Jacobs* ‖ τροχοὺς *del. Born.* μιμ. τροχ. *del. Rich.* 24 θᾶττον ἄρ(ρ)υθμον *Υ corr. Steph.*

γυμνάζει καὶ τὰ ἐμὰ ὀρχήματα. ἐγὼ γοῦν διψῶ· καὶ ὁ παῖς ἐγχεάτω μοι τὴν μεγάλην φιάλην. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Καλλίας, καὶ ἡμῖν γε, ἐπεὶ καὶ ἡμεῖς διψῶμεν ἐπὶ σοὶ γελῶντες. ὁ δ' αὖ Σωκράτης εἶπεν, Ἀλλὰ πίνειν μέν, ὦ 24 *ἄνδρες, καὶ ἐμοὶ πάνυ δοκεῖ· τῷ γὰρ ὄντι ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς τὰς μὲν λύπας ὥσπερ ὁ μανδραγόρας τοὺς ἀνθρώπους κοιμίζει, τὰς δὲ φιλοφροσύνας ὥσπερ ἔλαιον φλόγα ἐγείρει. δοκεῖ μέντοι μοι καὶ τὰ τῶν* 25 *ἀνδρῶν συμπόσια ταὐτὰ πάσχειν ἅπερ καὶ τὰ ἐν γῇ φυόμενα. καὶ γὰρ ἐκεῖνα, ὅταν μὲν ὁ θεὸς αὐτὰ ἄγαν ἀθρόως ποτίζῃ, οὐ δύναται ὀρθοῦσθαι οὐδὲ ταῖς αὔραις διαπνεῖσθαι· ὅταν δὲ ὅσῳ ἥδεται τοσοῦτον πίνῃ, καὶ μάλα ὀρθά τε αὔξεται καὶ θάλλοντα ἀφικνεῖται εἰς τὴν καρπογονίαν. οὕτω δὲ καὶ ἡμεῖς ἢν μὲν ἀθρόον* 26 *τὸ ποτὸν ἐγχεώμεθα, ταχὺ ἡμῖν καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ γνῶμαι σφαλοῦνται, καὶ οὐδὲ ἀναπνεῖν, μὴ ὅτι λέγειν τι δυνησόμεθα· ἢν δὲ ἡμῖν οἱ παῖδες μικραῖς κύλιξι πυκνὰ ἐπιψακάζωσιν, ἵνα καὶ ἐγὼ ἐν Γοργιείοις ῥήμασιν εἴπω, οὕτως οὐ βιαζόμενοι ὑπὸ τοῦ οἴνου μεθύειν*

4 *Stob. 19, 18 et Ath. XI p. 504*[c] *ὁ δ' αὖ ... p. 100, 1 ἀφιξόμεθα cf. Stob. 56, 17, Aeneas Gaz. 33, 24* 14 *sq. cf. Cic. Cat. mai. 16, 46* 18 *Poll. VI 30 πυκνὸν ὑποψεκάζειν, τὰς κύλικας ἐν κύκλῳ περιελαύνειν*

2 *φιάλην om.* H[2] *del. Cob.* 7 *τοὺς om. Ath.* ‖ *φιλ. ὥσπ. ἔλ. om. Ath. libri* 8 *δοκεῖ γε μέντοι Stob.* ‖ *τῶν ἀνθρώπων Ath. lib.* E 9 *συμπόσια* Υ *et Stob. σώματα Ath.* ‖ *ταῦτα* Υ *et Stob.* ‖ *τὰ τῶν ἐν (τῇ* ABH[1] *Stob.) γῇ φυομένων* Υ *Ath. Stob. corr. Cast.* 10 *αὐτὰ ὁ θεὸς Stob.* ‖ *ἄγαν om. Stob. Vind.* 12 *διαπλοῦσθαι Ath. libr.* ‖ *τοσούτω* Υ *et Stob. Par. τοσούτωι Ath. libr.* 14 *δὴ καὶ Ath.* 15 *ἡμῶν Ath. Stob.* 16 *σφάλλονται Stob.* 18 *πυκνὰ] μικρὰ Ath.* ‖ *ἐπιψακάζωσιν* E *Ath. Stob. ἐπιψεκ-* DBFH[2] ‖ *ἐν om. Ath.* ‖ *γοργίοις Stob. libr. γοργείοισ(ι) Ath. libr.* 19 *μεθύειν ante ὑπὸ habent Ath. et Stob. del. Orelli ⟨πρὸς τὸ⟩ μεθύειν Rich. ft. ⟨πρὸς⟩ μέθην*

ἀλλ' ἀναπειθόμενοι πρὸς τὸ παιγνιωδέστερον ἀφιξό-
27 μεθα. ἐδόκει μὲν δὴ ταῦτα πᾶσι· προσέθηκε δὲ ὁ
Φίλιππος ὡς χρὴ τοὺς οἰνοχόους μιμεῖσθαι τοὺς ἀγα-
θοὺς ἁρματηλάτας, θᾶττον περιελαύνοντας τὰς κύλικας.
οἱ μὲν δὴ οἰνοχόοι οὕτως ἐποίουν.

III Ἐκ δὲ τούτου συνηρμοσμένῃ τῇ λύρᾳ πρὸς τὸν αὐ-
λὸν ἐκιθάρισεν ὁ παῖς καὶ ᾖσεν. ἔνθα δὴ ἐπήνεσαν
μὲν ἅπαντες· ὁ δὲ Χαρμίδης καὶ εἶπεν, Ἀλλ' ἐμοὶ μὲν
δοκεῖ, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ Σωκράτης ἔφη τὸν οἶνον, οὕτω
καὶ αὕτη ἡ κρᾶσις τῶν τε παίδων τῆς ὥρας καὶ τῶν
φθόγγων τὰς μὲν λύπας κοιμίζειν, τὴν δ' ἀφροδίτην
2 ἐγείρειν. ἐκ τούτου δὲ πάλιν εἶπεν ὁ Σωκράτης, Οὗτοι
μὲν δή, ὦ ἄνδρες, ἱκανοὶ τέρπειν ἡμᾶς φαίνονται· ἡμεῖς
δὲ τούτων οἶδ' ὅτι πολὺ βελτίονες οἰόμεθα εἶναι· οὐκ
αἰσχρὸν οὖν εἰ μηδ' ἐπιχειρήσομεν συνόντες ὠφελεῖν τι
ἢ εὐφραίνειν ἀλλήλους; ἐντεῦθεν εἶπον πολλοί, Σὺ
τοίνυν ἡμῖν ἐξηγοῦ ποίων λόγων ἁπτόμενοι μάλιστ'
3 ἂν ταῦτα ποιοῖμεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἥδιστ' ἂν
ἀπολάβοιμι παρὰ Καλλίου τὴν ὑπόσχεσιν. ἔφη γὰρ
δήπου, εἰ συνδειπνοῖμεν, ἐπιδείξειν τὴν αὑτοῦ σοφίαν.
Καὶ ἐπιδείξω γε, ἔφη, ἐὰν καὶ ὑμεῖς ἅπαντες εἰς μέσον
φέρητε, ὅ τι ἕκαστος ἐπίστασθε ἀγαθόν. Ἀλλ' οὐδείς
σοι, ἔφη, ἀντιλέγει τὸ μὴ οὐ λέξειν ὅ τι ἕκαστος ἡγεῖται
4 πλείστου ἄξιον ἐπίστασθαι. Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη,
λέγω ὑμῖν ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονῶ. ἀνθρώπους γὰρ
οἶμαι ἱκανὸς εἶναι βελτίους ποιεῖν. καὶ ὁ Ἀντισθένης
εἶπε, Πότερον τέχνην τινὰ βαναυσικὴν ἢ καλοκἀγα-
θίαν διδάσκων; Ἡ καλοκἀγαθία ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη;

9 οὗτως E 10 καὶ αὑτὴ Υ corr. *Steph.* 11 τὴν δ' εὐφρο-σύνην *Mosche* 12 οὕτω μὲν DF 16 εἶπαν E 22 ἕκαστοι D 25 λέξω *Mehl.* 27 ποτέραν EH²V 28 ἡ *Weiske* ἢ Υ (F *pr.* et V *pr. ut vid.* εἰ, *quod praeferunt plerique*)

Νὴ Δί', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, ἥ γε ἀναμφιλογωτάτη·
ἐπεί τοι ἀνδρεία μὲν καὶ σοφία ἔστιν ὅτε βλαβερὰ καὶ
φίλοις καὶ πόλει δοκεῖ εἶναι, ἡ δὲ δικαιοσύνη οὐδὲ
καθ' ἓν συμμίγνυται τῇ ἀδικίᾳ. Ἐπειδὰν τοίνυν καὶ 5
ὑμῶν ἕκαστος εἴπῃ ὅ τι ὠφέλιμον ἔχει, τότε κἀγὼ οὐ
φθονήσω εἰπεῖν τὴν τέχνην δι' ἧς τοῦτο ἀπεργάζομαι.
ἀλλὰ σὺ αὖ, ἔφη, λέγε, ὦ Νικήρατε, ἐπὶ ποίᾳ ἐπι-
στήμῃ μέγα φρονεῖς. καὶ ὃς εἶπεν, Ὁ πατὴρ [ὁ] ἐπιμε-
λούμενος ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην, ἠνάγκασέ με
πάντα τὰ Ὁμήρου ἔπη μαθεῖν· καὶ νῦν δυναίμην ἂν
Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὀδύσσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν. 6
Ἐκεῖνο δ', ἔφη ὁ Ἀντισθένης, λέληθέ σε ὅτι καὶ οἱ
ῥαψῳδοὶ πάντες ἐπίστανται ταῦτα τὰ ἔπη; Καὶ πῶς
ἄν, ἔφη, λελήθοι ἀκροώμενόν γε αὐτῶν ὀλίγου ἀν'
ἑκάστην ἡμέραν; Οἶσθά τι οὖν ἔθνος, ἔφη, ἠλιθιώ-
τερον ῥαψῳδῶν; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Νικήρατος,
οὔκουν ἔμοιγε δοκεῖ. Δῆλον γάρ, ἔφη ὁ Σωκράτης,
ὅτι τὰς ὑπονοίας οὐκ ἐπίστανται. σὺ δὲ Στησιμβρότῳ
τε καὶ Ἀναξιμάνδρῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς πολὺ δέδωκας
ἀργύριον, ὥστε οὐδέν σε τῶν πολλοῦ ἀξίων λέληθε. 7
τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε; ἐπὶ τίνι μέγιστον φρο-
νεῖς; Ἐπὶ κάλλει, ἔφη. Ἦ οὖν καὶ σύ, ὁ Σωκράτης
ἔφη, ἕξεις λέγειν ὅτι τῷ σῷ κάλλει ἱκανὸς εἶ βελτίους
ἡμᾶς ποιεῖν; Εἰ δὲ μή, δῆλόν γε ὅτι φαῦλος φανοῦ- 8
μαι. Τί γὰρ σύ; εἶπεν, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς, ὦ Ἀν-
τίσθενες; Ἐπὶ πλούτῳ, ἔφη. ὁ μὲν δὴ Ἑρμογένης
ἀνήρετο εἰ πολὺ εἴη αὐτῷ ἀργύριον. ὁ δὲ ἀπώμοσε

5 ἡμῶν *Υ corr. Cast., cf.* § 3 8 ὁ *del. Bach* ὁ <ἐμὸς> *Schn., sed* ὁ *abest a* **H**² 16 γε ῥαψ. **G** 17 δοκῶ *Heindf., sed cf. Comm. IV 5, 5; 6, 6* 22 ἔφη ὦ Σώκρατες **ABEGH¹V** ὦ Σ. ἔφη **DF** (**H**² *om.* 22 ἔφη . . . 23 κάλλει) *corr. Cast.*

μηδὲ ὀβολόν. Ἀλλὰ γῆν πολλήν, ἔφη, κέκτησαι; Ἴσως
ἄν, ἔφη, Αὐτολύκῳ τουτῳὶ ἱκανὴ γένοιτο ἐγκονίσασθαι.
9 Ἀκουστέον ἂν εἴη καὶ σοῦ. τί γὰρ σύ, ἔφη, ὦ Χαρ-
μίδη; ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς; Ἐγὼ αὖ, ἔφη, ἐπὶ πενίᾳ
μέγα φρονῶ. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπ' εὐχαρί-
στῳ γε πράγματι. Τοῦτο γὰρ δὴ ἥκιστα μὲν ἐπίφθο-
νον, ἥκιστα δὲ περιμάχητον, καὶ ἀφύλακτον ὂν σῴ-
10 ζεται καὶ ἀμελούμενον ἰσχυρότερον γίγνεται. Σὺ δὲ
δή, ἔφη ὁ Καλλίας, ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς, ὦ Σώκρατες;
καὶ ὃς μάλα σεμνῶς ἀνασπάσας τὸ πρόσωπον Ἐπὶ μα-
στροπείᾳ εἶπεν. ἐπεὶ δὲ ἐγέλασαν ἐπ' αὐτῷ, Ὑμεῖς
μὲν γελᾶτε, ἔφη, ἐγὼ δὲ οἶδ' ὅτι καὶ πάνυ ἂν πολλὰ
χρήματα λαμβάνοιμι, εἰ βουλοίμην χρῆσθαι τῇ τέχνῃ.
11 Σύ γε μὴν δῆλον, ἔφη ὁ Λύκων ⟨πρὸς⟩ τὸν Φίλιππον,
⟨ὅτι⟩ ἐπὶ τῷ γελωτοποιεῖν μέγα φρονεῖς. Δικαιότερόν
γ', ἔφη, οἴομαι ἢ Καλλιππίδης ὁ ὑποκριτής, ὃς ὑπερ-
σεμνύνεται ὅτι δύναται πολλοὺς κλαίοντας καθίζειν.
12 Οὐκοῦν καὶ σύ, ἔφη ὁ Ἀντισθένης, λέξεις, ὦ Λύκων,
ἐπὶ τίνι μέγα φρονεῖς; καὶ ὃς ἔφη, Οὐ γὰρ ἅπαντες
ἴστε, ἔφη, ⟨ὅτι⟩ ἐπὶ τούτῳ τῷ υἱεῖ; Οὗτός γε μήν, ἔφη
τις, δῆλον ὅτι ἐπὶ τῷ νικηφόρος εἶναι. καὶ ὁ Αὐτό-
13 λυκος ἀνερυθριάσας εἶπε, Μὰ Δί' οὐκ ἔγωγε. ἐπεὶ
δὲ ἅπαντες ἡσθέντες ὅτι ἤκουσαν αὐτοῦ φωνήσαντος
προσέβλεψαν, ἤρετό τις αὐτόν, Ἀλλ' ἐπὶ τῷ μήν, ὦ
Αὐτόλυκε; ὁ δ' εἶπεν ὅτι ἐπὶ τῷ πατρί, καὶ ἅμα ἐνε-

3 *Stob.* 95, 22 τί γὰρ . . . 8 γίγνεται, *cf. Aeneas Gaz.* 21, 14

1 ἔφη (*post* πολλὴν) *add.* DF *om. cet.* 2 τούτῳ Υ *corr. Mehl.* 5 εὐχαρίτῳ ABGH¹V, *cf. Oec.* 5, 10; 7, 37 εὐχάριτι *Rich.* 10 τὸ μέτωπον *Ddf.* 11 αὐτὸν Υ *corr. Abresch* 14 δηλῶν *mg.* A ‖ πρὸς *add. Brown* 15 ὅτι *add. Wyttenb.* προσειπὼν ὅτι *add. Rettig* 19 ἔφη *del. Mehl.* 20 ὅτι *add. Steph.* 25 ὅτι DFGH² *om. cet.* ‖ ἀνεκλίθη D

κλίθη αὐτῷ. καὶ ὁ Καλλίας ἰδών, Ἆρ' οἶσθα, ἔφη,
ὦ Λύκων, ὅτι πλουσιώτατος εἶ ἀνθρώπων; Μὰ Δί',
ἔφη, τοῦτο μέντοι ἐγὼ οὐκ οἶδα. Ἀλλὰ λανθάνει σε
ὅτι οὐκ ἂν δέξαιο τὰ βασιλέως χρήματα ἀντὶ τοῦ
υἱοῦ; Ἐπ' αὐτοφώρῳ εἴλημμαι, ἔφη, πλουσιώτατος, ὡς
ἔοικεν, ἀνθρώπων ὤν. Σὺ δέ, ἔφη ὁ Νικήρατος, ὦ 14
Ἑρμόγενες, ἐπὶ τίνι μάλιστα ἀγάλλει; καὶ ὅς, Ἐπὶ
φίλων, ἔφη, ἀρετῇ καὶ δυνάμει, καὶ ὅτι τοιοῦτοι ὄν-
τες ἐμοῦ ἐπιμέλονται. ἐνταῦθα τοίνυν πάντες προσ-
έβλεψαν αὐτῷ, καὶ πολλοὶ ἅμα ἤροντο εἰ καὶ σφίσι
δηλώσοι αὐτούς. ὁ δὲ εἶπεν ὅτι οὐ φθονήσει.

Ἐκ τούτου ἔλεξεν ὁ Σωκράτης, Οὐκοῦν λοιπὸν ἂν IV
εἴη ἡμῖν ἃ ἕκαστος ὑπέσχετο, ἀποδεικνύναι ὡς πολ-
λοῦ ἄξιά ἐστιν. Ἀκούοιτ' ἄν, ἔφη ὁ Καλλίας, ἐμοῦ
πρῶτον. ἐγὼ γὰρ ἐν τῷ χρόνῳ ᾧ ὑμῶν ἀκούω ἀπο-
ρούντων τί τὸ δίκαιον, ἐν τούτῳ δικαιοτέρους τοὺς
ἀνθρώπους ποιῶ. καὶ ὁ Σωκράτης, Πῶς, ὦ λῷστε;
ἔφη. Διδοὺς νὴ Δί' ἀργύριον. καὶ ὁ Ἀντισθένης 2
ἐπαναστὰς μάλα ἐλεγκτικῶς αὐτὸν ἐπήρετο, Οἱ δὲ ἄν-
θρωποι, ὦ Καλλία, πότερον ἐν ταῖς ψυχαῖς ἢ ἐν τῷ
βαλαντίῳ τὸ δίκαιόν σοι δοκοῦσιν ἔχειν; Ἐν ταῖς ψυ-
χαῖς, ἔφη. Κᾄπειτα σὺ εἰς τὸ βαλάντιον διδοὺς ἀργύ-
ριον τὰς ψυχὰς δικαιοτέρας ποιεῖς; Μάλιστα. Πῶς;
Ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι ὡς ἔστιν ὅτου πριάμενοι τὰ ἐπιτή-
δεια ἕξουσιν οὐκ ἐθέλουσι κακουργοῦντες κινδυνεύειν.

21 βαλάντιον *Bekk. An. I 84*

5 ⟨ἄρα⟩ εἰλ. *Mehl.* 7 ἐπὶ ⟨τῇ τῶν⟩ φίλων *Mehl.* 11 δη-
λώσοι DFH² *et* G *s. v.* -σει *cet.* 15 τῷ χρόνῳ *del. Mehl., sed
cf. Hell. I 6, 11* 16 τῶν ἀνθρώπων E 23 δικαιοτέρους V

3 Ἦ καί σοι, ἔφη, ἀποδιδόασιν ὅ τι ἂν λάβωσι; Μὰ τὸν
Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή. Τί δέ; ἀντὶ τοῦ ἀργυρίου χάρι-
τας; Οὐ μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' ἔνιοι καὶ
ἐχθιόνως ἔχουσιν ἢ πρὶν λαβεῖν. Θαυμαστά γ', ἔφη
ὁ Ἀντισθένης ἅμα εἰσβλέπων ὡς ἐλέγχων αὐτόν, εἰ
πρὸς μὲν τοὺς ἄλλους δύνασαι δικαίους ποιεῖν αὐτούς,
4 πρὸς δὲ σαυτὸν οὔ. Καὶ τί τοῦτ', ἔφη ὁ Καλλίας,
θαυμαστόν; οὐ καὶ τέκτονάς τε καὶ οἰκοδόμους πολ-
λοὺς ὁρᾷς οἳ ἄλλοις μὲν πολλοῖς ποιοῦσιν οἰκίας, ἑαυ-
τοῖς δὲ οὐ δύνανται ποιῆσαι, ἀλλ' ἐν μισθωταῖς οἰ-
κοῦσι; καὶ ἀνάσχου μέντοι, ὦ σοφιστά, ἐλεγχόμενος.
5 Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀνεχέσθω μέντοι· ἐπεὶ καὶ
οἱ μάντεις λέγονται δήπου ἄλλοις μὲν προαγορεύειν
6 τὸ μέλλον, ἑαυτοῖς δὲ μὴ προορᾶν τὸ ἐπιόν. οὗτος μὲν
δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν. ἐκ τούτου δὲ ὁ Νικήρα-
τος, Ἀκούοιτ' ἄν, ἔφη, καὶ ἐμοῦ ἃ ἔσεσθε βελτίονες,
ἢν ἐμοὶ συνῆτε. ἴστε γὰρ δήπου ὅτι Ὅμηρος ὁ σοφώ-
τατος πεποίηκε σχεδὸν περὶ πάντων τῶν ἀνθρωπίνων.
ὅστις ἂν οὖν ὑμῶν βούληται ἢ οἰκονομικὸς ἢ δημη-
γορικὸς ἢ στρατηγικὸς γενέσθαι ἢ ὅμοιος Ἀχιλλεῖ ἢ
Αἴαντι ἢ Νέστορι ἢ Ὀδυσσεῖ, ἐμὲ θεραπευέτω. ἐγὼ
γὰρ ταῦτα πάντα ἐπίσταμαι. Ἦ καὶ βασιλεύειν, ἔφη
ὁ Ἀντισθένης, ἐπίστασαι, ὅτι οἶσθα ἐπαινέσαντα αὐ-
τὸν τὸν Ἀγαμέμνονα ὡς βασιλεύς τε εἴη ἀγαθὸς κρα-
τερός τ' αἰχμητής; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἔγωγε ὅτι
ἁρματηλατοῦντα δεῖ ἐγγὺς μὲν τῆς στήλης κάμψαι,

24 *Hom. Il. III 178* 26 *id. XXIII 335*

6 πρὸς μὲν EGV μὲν πρὸς DF ‖ ἂν *ante* ποιεῖν *add.* Υ *del. Steph.* 10 μισθῶ αὐταῖς Υ (μ. αὐτὰς F μ. αὐτοῖς AH²) *corr. Portus* 12 ἀνασχέσθω *Ernesti* 13 προσαγ. BD 17 ὁ ὁμ. F 19 οὖν ἂν F

αὐτὸν δὲ κλινθῆναι ἐυξέστου ἐπὶ δίφρου
ἦκ' ἐπ' ἀριστερὰ τοῖιν, ἀτὰρ τὸν δεξιὸν ἵππον
κένσαι ὁμοκλήσαντ' εἶξαί τέ οἱ ἡνία χερσί.

καὶ πρὸς τούτοις γε ἄλλο οἶδα, καὶ ὑμῖν αὐτίκα μάλ' 7
ἔξεστι πειρᾶσθαι. εἶπε γάρ που Ὅμηρος Ἐπὶ δὲ κρό-
μυον ποτῷ ὄψον. ἐὰν οὖν ἐνέγκῃ τις κρόμμυον, αὐ-
τίκα μάλα τοῦτό γε ὠφελημένοι ἔσεσθε· ἥδιον γὰρ
πιεῖσθε. καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν, Ὦ ἄνδρες, ὁ Νική- 8
ρατος κρομμύων ὄζων ἐπιθυμεῖ οἴκαδε ἐλθεῖν, ἵν' ἡ
γυνὴ αὐτοῦ πιστεύῃ μὴ διανοηθῆναι μηδένα ἂν φιλῆ-
σαι αὐτόν. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἀλλ' ἄλλην
που δόξαν γελοίαν κίνδυνος ἡμῖν προσλαβεῖν. ὄψον
μὲν γὰρ δὴ ὄντως ἔοικεν εἶναι, ὡς κρόμμυόν γε οὐ
μόνον σῖτον ἀλλὰ καὶ ποτὸν ἡδύνει. εἰ δὲ δὴ τοῦτο
καὶ μετὰ δεῖπνον τρωξόμεθα, ὅπως μὴ φήσῃ τις ἡμᾶς
πρὸς Καλλίαν ἐλθόντας ἡδυπαθεῖν. Μηδαμῶς, ἔφη, 9
ὦ Σώκρατες. εἰς μὲν γὰρ μάχην ὁρμωμένῳ καλῶς
ἔχει κρόμμυον ὑποτρώγειν, ὥσπερ ἔνιοι τοὺς ἀλε-
κτρυόνας σκόροδα σιτίσαντες συμβάλλουσιν· ἡμεῖς δὲ
ἴσως βουλευόμεθα ὅπως φιλήσομέν τινα μᾶλλον ἢ
μαχούμεθα. καὶ οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος οὕτω πως ἐπαύ- 10
σατο. ὁ δὲ Κριτόβουλος, Οὐκοῦν αὖ ἐγὼ λέξω, ἔφη,
ἐξ ὧν ἐπὶ τῷ κάλλει μέγα φρονῶ. Λέγε, ἔφασαν. Εἰ
μὲν τοίνυν μὴ καλός εἰμι, ὡς οἴομαι, ὑμεῖς ἂν δικαίως
ἀπάτης δίκην ὑπέχοιτε· οὐδενὸς γὰρ ὁρκίζοντος ἀεὶ

5 *Hom. Il. XI 631, cf. Plut. Mor. 710*ᶜ

4 μάλα G μά δι' *cet.* 7 τούτῳ γε EG 8 πίεσθε *Bremi.*
10 μηδὲ δι. *Mehl.* ‖ ἂν *susp. March.* 13 δὴ οὕτως Υ *corr.*
Wyttenb. ‖ κρόμμυόν γε ὡς *Rsk.* 14 σῖτον *et* ποτὸν *frustra*
transp. Mosche 15 φήσει *Mehl.* 19 σκοροδίσαντες *Cob.*

ὀμνύοντες καλόν μέ φατε εἶναι. κἀγὼ μέντοι πι-
στεύω. καλοὺς γὰρ καὶ ἀγαθοὺς ὑμᾶς ἄνδρας νομίζω.
11 εἰ δ' εἰμί τε τῷ ὄντι καλὸς καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ πρὸς ἐμὲ
πάσχετε οἷάπερ ἐγὼ πρὸς τὸν ἐμοὶ δοκοῦντα καλὸν
εἶναι, ὄμνυμι πάντας θεοὺς μὴ ἑλέσθαι ἂν τὴν βασι-
12 λέως ἀρχὴν ἀντὶ τοῦ καλὸς εἶναι. νῦν γὰρ ἐγὼ Κλει-
νίαν ἥδιον μὲν θεῶμαι ἢ τἆλλα πάντα τὰ ἐν ἀνθρώ-
ποις καλά· τυφλὸς δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων μᾶλλον
δεξαίμην ἂν [εἶναι] ἢ Κλεινίου ἑνὸς ὄντος γενέσθαι.
ἄχθομαι δὲ καὶ νυκτὶ καὶ ὕπνῳ, ὅτι ἐκεῖνον οὐχ ὁρῶ,
ἡμέρᾳ δὲ καὶ ἡλίῳ τὴν μεγίστην χάριν οἶδα, ὅτι μοι
13 Κλεινίαν ἀναφαίνουσιν. ἄξιόν γε μὴν ἡμῖν τοῖς καλοῖς
καὶ ἐπὶ τοῖσδε μέγα φρονεῖν, ὅτι τὸν μὲν ἰσχυρὸν πονοῦν-
τα δεῖ κτᾶσθαι τἀγαθὰ καὶ τὸν ἀνδρεῖον κινδυνεύοντα,
τὸν δέ γε σοφὸν λέγοντα· ὁ δὲ καλὸς καὶ ἡσυχίαν ἔχων
14 πάντ' ἂν διαπράξαιτο. ἐγὼ γοῦν καίπερ εἰδὼς ὅτι
χρήματα ἡδὺ κτῆμα ἥδιον μὲν ἂν Κλεινίᾳ τὰ ὄντα δι-
δοίην ἢ ἕτερα παρ' ἄλλου λαμβάνοιμι, ἥδιον δ' ἂν
δουλεύοιμι ἢ ἐλεύθερος εἴην, εἴ μου Κλεινίας ἄρχειν
ἐθέλοι. καὶ γὰρ πονοίην ἂν ῥᾷον ἐκείνῳ ἢ ἀνα-
παυοίμην, καὶ κινδυνεύοιμ' ἂν πρὸ ἐκείνου ἥδιον ἢ
15 ἀκίνδυνος ζῴην. ὥστε εἰ σύ, ὦ Καλλία, μέγα φρο-
νεῖς ὅτι δικαιοτέρους δύνασαι ποιεῖν, ἐγὼ πρὸς πᾶσαν
ἀρετὴν δυνατώτερος σοῦ εἰμι ἄγειν ἀνθρώπους. διὰ

6 *Diog. Laërt. II 49* νῦν γὰρ . . . 12 ἀναφαίνουσι

3 τοιαῦτα *Cob.* 7 τὰ *om. Diog.* 8 πάντων *et om.* μᾶλλον *Diog.* 9 ἂν δεξαίμην DFH² ‖ εἶναι *om. Diog.* ‖ Κλεινίου *Diog.* κείνου Υ (ἐκείνου H² ἐκείνου καὶ A) ‖ γενέσθαι *add. Diog. om.* Υ 10 δὲ *Diog.* τε Υ 17 τὰ ὄντα *Κλ.* DFGH²V 21 πρὸ GA *corr. et ut vid.* D πρὸς *cet.* 22 ἀκινδύνως *Mehl., coll. Comm. II 8, 6* 24 δικαιότερος Υ *corr. Bremi. cf. Comm. IV 3, 1* ἱκανώτερος *Mosche* ‖ ἄγων *Schn.*

γὰρ τὸ ἐμπνεῖν τι ἡμᾶς τοὺς καλοὺς τοῖς ἐρωτικοῖς
ἐλευθεριωτέρους μὲν αὐτοὺς ποιοῦμεν εἰς χρήματα,
φιλοπονωτέρους δὲ καὶ φιλοκαλωτέρους ἐν τοῖς κινδύ-
νοις, καὶ μὴν αἰδημονεστέρους τε καὶ ἐγκρατεστέρους,
οἵ γε καὶ ὧν δέονται μάλιστα ταῦτ᾽ αἰσχύνονται. μαί- 16
νονται δὲ καὶ οἱ μὴ τοὺς καλοὺς στρατηγοὺς αἱρού-
μενοι· ἐγὼ γοῦν μετὰ Κλεινίου κἂν διὰ πυρὸς ἰοίην,
οἶδα δ᾽ ὅτι καὶ ὑμεῖς μετ᾽ ἐμοῦ. ὥστε μηκέτι ἀπόρει,
ὦ Σώκρατες, εἴ τι τοὐμὸν κάλλος ἀνθρώπους ὠφε-
λήσει. ἀλλ᾽ οὐδὲ μέντοι ταύτῃ γε ἀτιμαστέον τὸ κάλ- 17
λος ὡς ταχὺ παρακμάζον, ἐπεὶ ὥσπερ γε παῖς γίγνεται
καλός, οὕτω καὶ μειράκιον καὶ ἀνὴρ καὶ πρεσβύτης.
τεκμήριον δέ· θαλλοφόρους τῇ Ἀθηνᾷ τοὺς καλοὺς
γέροντας ἐκλέγονται, ὡς συμπαρομαρτοῦντος πάσῃ
ἡλικίᾳ τοῦ κάλλους. εἰ δὲ ἡδὺ τὸ παρ᾽ ἑκόντων 18
διαπράττεσθαι ὧν τις δέοιτο, εὖ οἶδ᾽ ὅτι καὶ νυνὶ
θᾶττον ἂν ἐγὼ καὶ σιωπῶν πείσαιμι τὸν παῖδα τόνδε
καὶ τὴν παῖδα φιλῆσαί με ἢ σύ, ὦ Σώκρατες, εἰ καὶ
πάνυ πολλὰ καὶ σοφὰ λέγοις. Τί τοῦτο; ἔφη ὁ Σω- 19
κράτης· ὡς γὰρ καὶ ἐμοῦ καλλίων ὢν ταῦτα κομπά-
ζεις; Νὴ Δί᾽, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ἢ πάντων Σει-
ληνῶν τῶν ἐν τοῖς σατυρικοῖς αἴσχιστος ἂν εἴην. ὁ δὲ
Σωκράτης καὶ ἐτύγχανε προσεμφερὴς τούτοις ὤν.

10 sq. *cf. Stob. Fl. 115, 26 Schol. Ar. Vesp. 544* 19 sq. *cf. Ath. V p. 188*[d]

3 φιλοτιμοτέρους ἐν *Hirsch.* 4 καὶ μὴν ⟨καὶ⟩ *Hirsch., sed cf. Hell. IV 2, 17* 5 εἴ γε A ‖ μάλιστα, ⟨μάλιστα⟩ *Cob.* ‖ αἰσχ. ⟨λέγειν⟩ *HSauppe* 7 γοῦν *Heindf.* οὖν Υ 8 ὅτι κἂν *Mehl.* 13 *ante* τῇ *add.* δὲ Υ (*praeter* H[2]) γὰρ *Cast., sed cf. Cyn. 5, 31; An. I 9, 29* 14 συμπαρομαρτοῦντας Υ *corr.* E[2] 16 ὧν ⟨ἂν⟩ *HSauppe* 22 ὁ δὲ . . . 23 ὢν *susp. Steph. del. Orelli*

20 Ἄγε νυν, ἔφη ὁ Σωκράτης, ὅπως μεμνήσει διακριθῆ-
ναι περὶ τοῦ κάλλους, ἐπειδὰν οἱ προκείμενοι λόγοι
περιέλθωσι. κρινάτω δ' ἡμᾶς μὴ Ἀλέξανδρος ὁ Πριά-
μου, ἀλλ' αὐτοὶ οὗτοι οὕσπερ σὺ οἴει ἐπιθυμεῖν σε
21 φιλῆσαι. Κλεινίᾳ δ', ἔφη, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἂν ἐπι-
τρέψαις; καὶ ὃς εἶπεν, Οὐ γὰρ αὖ παύσει σὺ Κλεινίου
μεμνημένος; Ἢν δὲ μὴ ὀνομάζω, ἧττόν τί με οἴει
μεμνῆσθαι αὐτοῦ; οὐκ οἶσθα ὅτι οὕτω σαφῶς ἔχω
εἴδωλον αὐτοῦ ἐν τῇ ψυχῇ ὡς εἰ πλαστικὸς ἢ ζωγρα-
φικὸς ἦν, οὐδὲν ἂν ἧττον ἐκ τοῦ εἰδώλου ἢ πρὸς αὐ-
22 τὸν ὁρῶν ὅμοιον αὐτῷ ἀπηργασάμην; καὶ ὁ Σωκράτης
ὑπέλαβε, Τί δῆτα οὕτως ὅμοιον εἴδωλον ἔχων πρά-
γματά μοι παρέχεις ἄγεις τε αὐτὸν ὅπου ὄψει; Ὅτι,
ὦ Σώκρατες, ἡ μὲν αὐτοῦ ὄψις εὐφραίνειν δύναται,
ἡ δὲ τοῦ εἰδώλου τέρψιν μὲν οὐ παρέχει, πόθον δὲ
23 ἐμποιεῖ. καὶ ὁ Ἑρμογένης εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ, ὦ Σώ-
κρατες, οὐδὲ πρὸς σοῦ ποιῶ τὸ περιιδεῖν Κριτόβουλον
οὕτως ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐκπλαγέντα. Δοκεῖς γάρ, ἔφη
ὁ Σωκράτης, ἐξ οὗ ἐμοὶ σύνεστιν οὕτω διατεθῆναι
αὐτόν; Ἀλλὰ πότε μήν; Οὐχ ὁρᾷς ὅτι τούτῳ μὲν
παρὰ τὰ ὦτα ἄρτι ἴουλος καθέρπει, Κλεινίᾳ δὲ πρὸς
τὸ ὄπισθεν ἤδη ἀναβαίνει; οὕτως οὖν συμφοιτῶν εἰς
ταὐτὰ διδασκαλεῖα ἐκείνῳ τότε ἰσχυρῶς προσεκαύθη.
24 ἃ δὴ αἰσθόμενος ὁ πατὴρ παρέδωκέ μοι αὐτόν, εἴ τι
δυναίμην ὠφελῆσαι. καὶ μέντοι πολὺ βέλτιον ἤδη

1 sq. *cf. Plut. Mor. p. 632*[b] 21 *cf. Poll. II 10* 23 προσε-καύθη *Bekk. An. I 112* 24 sq. *cf. Cyr. I 4, 28*

6 αὖ *om.* F *habent* DEH²GV 8 σαφὲς *Schn.* 11 *ft.* ὁμ. αὐτὸν 13 ἄγειν σε *Mehl.* 17 ποιοῦμαι *Mehl., sed cf. Isocr. IV 59* 22 οὗτος οὖν *Cast., sed est: quo factum est, ut . . .* 23 ταὐτὸ διδασκαλεῖον A

ἔχει. πρόσθεν μὲν γὰρ ὥσπερ οἱ τὰς Γοργόνας θεώ-
μενοι λιθίνως ἔβλεπε πρὸς αὐτὸν καὶ λίθινος οὐδαμοῦ
ἀπῄει ἀπ' αὐτοῦ· νῦν δὲ δὴ εἶδον αὐτὸν καὶ σκαρδαμύ-
ξαντα. καίτοι νὴ τοὺς θεούς, ὦ ἄνδρες, δοκεῖ μοί γ', 25
ἔφη, ὡς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς εἰρῆσθαι, οὗτος καὶ πεφιληκέναι
τὸν Κλεινίαν· οὗ ἔρωτος οὐδέν ἐστι δεινότερον ὑπέκ-
καυμα. καὶ γὰρ ἄπληστον καὶ ἐλπίδας τινὰς γλυ-
κείας παρέχει. [ἴσως δὲ καὶ διὰ τὸ μόνον πάντων 26
ἔργων τὸ τοῖς στόμασι συμψαύειν ὁμώνυμον εἶναι τῷ
ταῖς ψυχαῖς φιλεῖσθαι ἐντιμότερόν ἐστιν.] οὗ ἕνεκα
ἀφεκτέον ἐγώ φημι εἶναι φιλημάτων ⟨τῶν⟩ ὡραίων τῷ
σωφρονεῖν δυνησομένῳ. καὶ ὁ Χαρμίδης εἶπεν, Ἀλλὰ 27
τί δή ποτε, ὦ Σώκρατες, ἡμᾶς μὲν οὕτω τοὺς φίλους
μορμολύττει ἀπὸ τῶν καλῶν, αὐτὸν δέ σε, ἔφη, ἐγὼ
εἶδον ναὶ μὰ τὸν Ἀπόλλω, ὅτε παρὰ τῷ γραμματιστῇ
ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀμφότεροι ἐμαστεύετέ τι, τὴν κε-
φαλὴν πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ τὸν ὦμον γυμνὸν πρὸς
γυμνῷ τῷ Κριτοβούλου ὤμῳ ἔχοντα. καὶ ὁ Σωκράτης, 28
Φεῦ, ἔφη, ταῦτ' ἄρα, ἔφη, ἐγὼ ὥσπερ ὑπὸ θηρίου
τινὸς δεδηγμένος τόν τε ὦμον πλεῖον ἢ πέντε ἡμέρας
ὤδαξον καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ὥσπερ κνῆσμά τι ἐδόκουν

4 *sq. cf. Comm. I 3, 8 sq.*

1 ὥσπερ Γοργόνα θεώμενος *Mehl. et Schenkl, sed cf. Luc. IX (LXI) 19* 2 λίθινος *(post. loco)* **G** *Ald.* λιθίνως *cet. del. Ernesti* ‖ οὐδαμοῦ *om.* **F** οὐδαμῶς *Schacht* 3 δὲ ἤδη **D** δὴ *om.* **BV** 5 ὑμῖν **Υ** *corr. Lkl.* ‖ οὕτω **Υ** *corr. Cast.* 7 ἄπλ. ⟨ὂν⟩ *Weiske* ‖ τινὰς ⟨ἀεὶ⟩ *Schn.* 8 ἴσως . . . 10 ἐστιν *del. Ddf.* 9 ἔργων **G** *pr. Ald.* ἔργον *cet.* ‖ σώμασι **Υ** *corr. Wyttenb.* 11 τῶν *add. Orelli cf. Comm. I 3, 8; II 6, 22* 16 ἐμβατεύετε **Υ** *corr. Zeune* ‖ τῇ κεφαλῇ πρὸς τὴν κεφαλὴν **Υ** *corr. Steph.* 19 ἔφη *post. loco del. Mehl.* 21 κνίσμα *Schn., sed cf. Ael. V. H. XIII 35*

ἔχειν. ἀλλὰ νῦν τοί σοι, ἔφη, ὦ Κριτόβουλε, ἐναντίον
τοσούτων μαρτύρων προαγορεύω μὴ ἅπτεσθαί μου
πρὶν ἂν τὸ γένειον τῇ κεφαλῇ ὁμοίως κομήσῃς. καὶ
οὗτοι μὲν δὴ οὕτως ἀναμὶξ ἔσκωψάν τε καὶ ἐσπούδα-
29 σαν. ὁ δὲ Καλλίας, Σὸν μέρος, ἔφη, λέγειν, ὦ Χαρ-
μίδη, δι' ὅ τι ἐπὶ πενίᾳ μέγα φρονεῖς. Οὐκοῦν τόδε
μέν, ἔφη, ὁμολογεῖται, κρεῖττον εἶναι θαρρεῖν ἢ φο-
βεῖσθαι καὶ ἐλεύθερον εἶναι μᾶλλον ἢ δουλεύειν καὶ
θεραπεύεσθαι μᾶλλον ἢ θεραπεύειν καὶ πιστεύεσθαι
30 ὑπὸ τῆς πατρίδος μᾶλλον ἢ ἀπιστεῖσθαι. ἐγὼ τοίνυν
ἐν τῇδε τῇ πόλει ὅτε μὲν πλούσιος ἦν πρῶτον μὲν ἐφο-
βούμην μή τίς μου τὴν οἰκίαν διορύξας καὶ τὰ χρήματα
λάβοι καὶ αὐτόν τί με κακὸν ἐργάσαιτο· ἔπειτα δὲ καὶ
τοὺς συκοφάντας ἐθεράπευον, εἰδὼς ὅτι παθεῖν μᾶλ-
λον κακῶς ἱκανὸς εἴην ἢ ποιῆσαι ἐκείνους. καὶ γὰρ δὴ
καὶ προσετάττετο μὲν ἀεί τί μοι δαπανᾶν ὑπὸ τῆς πό-
31 λεως, ἀποδημῆσαι δὲ οὐδαμοῦ ἐξῆν. νῦν δ' ἐπειδὴ
τῶν ὑπερορίων στέρομαι καὶ τὰ ἔγγαια οὐ καρποῦμαι
καὶ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας πέπραται, ἡδέως μὲν καθεύδω
ἐκτεταμένος, πιστὸς δὲ τῇ πόλει γεγένημαι, οὐκέτι δὲ
ἀπειλοῦμαι, ἀλλ' ἤδη ἀπειλῶ ἄλλοις, ὡς ἐλευθέρῳ τε
ἔξεστί μοι καὶ ἀποδημεῖν καὶ ἐπιδημεῖν· ὑπανίστανται
δέ μοι ἤδη καὶ θάκων καὶ ὁδῶν ἐξίστανται οἱ πλού-
32 σιοι. καὶ εἰμὶ νῦν μὲν τυράννῳ ἐοικώς, τότε δὲ σαφῶς
δοῦλος ἦν· καὶ τότε μὲν ἐγὼ φόρον ἀπέφερον τῷ
δήμῳ, νῦν δὲ ἡ πόλις τέλος φέρουσα τρέφει με. ἀλλὰ
καὶ Σωκράτει, ὅτε μὲν πλούσιος ἦν, ἐλοιδόρουν με
ὅτι συνῆν, νῦν δ' ἐπεὶ πένης γεγένημαι, οὐκέτι οὐδὲν
μέλει οὐδενί. καὶ μὴν ὅτε μέν γε πολλὰ εἶχον, ἀεί τι

1 νῦν τι *Υ corr. mg.* A 15 γὰρ *susp. Nitsche* 17 οὐδαμοῖ *Ddf.* 18 ἔγγεια *Brodaeus* 24 μὲν νῦν EV D *pr.* 28 οὐδὲ Υ *corr. Hemsterhuys*

ἀπέβαλλον ἢ ὑπὸ τῆς πόλεως ἢ ὑπὸ τῆς τύχης· νῦν δὲ
ἀποβάλλω μὲν οὐδέν, οὐδὲ γὰρ ἔχω, ἀεὶ δέ τι λήψε-
σθαι ἐλπίζω. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Καλλίας, καὶ εὔχει μη- 33
δέποτε πλουτεῖν, καὶ ἐάν τι ὄναρ ἀγαθὸν ἴδῃς, τοῖς
ἀποτροπαίοις θύεις; Μὰ Δία τοῦτο μέντοι, ἔφη, ἐγὼ
οὐ ποιῶ, ἀλλὰ μάλα φιλοκινδύνως ὑπομένω, ἤν πο-
θέν τι ἐλπίζω λήψεσθαι. Ἀλλ' ἄγε δή, ἔφη ὁ Σωκρά- 34
της, σὺ αὖ λέγε ἡμῖν, ὦ Ἀντίσθενες, πῶς οὕτω βραχέα
ἔχων μέγα φρονεῖς ἐπὶ πλούτῳ. Ὅτι νομίζω, ὦ ἄν-
δρες, τοὺς ἀνθρώπους οὐκ ἐν τῷ οἴκῳ τὸν πλοῦτον
καὶ τὴν πενίαν ἔχειν ἀλλ' ἐν ταῖς ψυχαῖς. ὁρῶ γὰρ 35
πολλοὺς μὲν ἰδιώτας, οἳ πάνυ πολλὰ ἔχοντες χρήματα
οὕτω πένεσθαι ἡγοῦνται ὥστε πάντα μὲν πόνον,
πάντα δὲ κίνδυνον ὑποδύονται, ἐφ' ᾧ πλείονα κτή-
σονται, οἶδα δὲ καὶ ἀδελφούς, οἳ τὰ ἴσα λαχόντες ὁ
μὲν αὐτῶν τἀρκοῦντα ἔχει καὶ περιττεύοντα τῆς δαπά-
νης, ὁ δὲ τοῦ παντὸς ἐνδεῖται· αἰσθάνομαι δὲ καὶ 36
τυράννους τινάς, οἳ οὕτως αὖ πεινῶσι χρημάτων ὥστε
ποιοῦσι πολὺ δεινότερα τῶν ἀπορωτάτων· δι' ἔνδειαν
μὲν γὰρ δήπου οἱ μὲν κλέπτουσιν, οἱ δὲ τοιχωρυχοῦ-
σιν, οἱ δὲ ἀνδραποδίζονται· τύραννοι δ' εἰσί τινες οἳ
ὅλους μὲν οἴκους ἀναιροῦσιν, ἀθρόους δ' ἀποκτεί-
νουσι, πολλάκις δὲ καὶ ὅλας πόλεις χρημάτων ἕνεκα
ἐξανδραποδίζονται. τούτους μὲν οὖν ἔγωγε καὶ πάνυ 37
οἰκτίρω τῆς ἄγαν χαλεπῆς νόσου. ὅμοια γάρ μοι
δοκοῦσι πάσχειν ὥσπερ εἴ τις πολλὰ ἔχων καὶ πολλὰ

15 *cf. Teles p. 12 H² (Stob. Fl. 5, 67 p. 125 M)* 20 *cf. ib. p. 43, 9 (Stob. 97, 31 p. 216 M)*

2 οὐδὲν γὰρ *Heindf.* 5 θύοις *Υ* (*praeter* **ADEV**) 16 τὰ τῆς **DF** 18 αὖ *add.* **DFGH²V** *om. cet.* 20 μὲν (*ante* γὰρ) *om.* **F** *del. G Sauppe, sed haec non de tyrannis, sed de inopibus dicta sunt* 25 ἄγαν *om.* **DF** 26 ἔχοι *Nitsche* πίνων *Mosche* πολλὰ ἔχ. καὶ *del. Lange*

*ἐσθίων μηδέποτε ἐμπίμπλαιτο. ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πολλὰ
ἔχω ὡς μόλις αὐτὰ καὶ ἐγὼ αὐτὸς εὑρίσκω· ὅμως δὲ
περίεστί μοι καὶ ἐσθίοντι ἄχρι τοῦ μὴ πεινῆν ἀφικέ-
σθαι καὶ πίνοντι μέχρι τοῦ μὴ διψῆν καὶ ἀμφιέννυσθαι
ὥστε ἔξω μὲν μηδὲν μᾶλλον Καλλίου τούτου τοῦ πλου-
38 σιωτάτου ῥιγῶν· ἐπειδάν γε μὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ γένωμαι,
πάνυ μὲν ἀλεεινοὶ χιτῶνες οἱ τοῖχοί μοι δοκοῦσιν εἶναι,
πάνυ δὲ παχεῖαι ἐφεστρίδες οἱ ὄροφοι, στρωμνήν γε
μὴν οὕτως ἀρκοῦσαν ἔχω ὥστ' ἔργον ἐμέ γ' ἐστὶ καὶ
ἀνεγεῖραι. ἢν δέ ποτε καὶ ἀφροδισιάσαι τὸ σῶμά μου
δεηθῇ, οὕτω μοι τὸ παρὸν ἀρκεῖ ὥστε αἷς ἂν προσ-
έλθω ὑπερασπάζονταί με διὰ τὸ μηδένα ἄλλον αὐταῖς
39 ἐθέλειν προσιέναι. καὶ πάντα τοίνυν ταῦτα οὕτως
ἡδέα μοι δοκεῖ εἶναι ὡς μᾶλλον μὲν ἥδεσθαι ποιῶν
ἕκαστα αὐτῶν οὐκ ἂν εὐξαίμην, ἧττον δέ· οὕτω μοι
40 δοκεῖ ἔνια αὐτῶν ἡδίω εἶναι τοῦ συμφέροντος. πλεί-
στου δ' ἄξιον κτῆμα ἐν τῷ ἐμῷ πλούτῳ λογίζομαι εἶναι
ἐκεῖνο ὅτι εἴ μού τις καὶ τὰ νῦν ὄντα παρέλοιτο, οὐδὲν
οὕτως ὁρῶ φαῦλον ἔργον ὁποῖον οὐκ ἀρκοῦσαν ἂν
41 τροφὴν ἐμοὶ παρέχοι. καὶ γὰρ ὅταν ἡδυπαθῆσαι βου-
ληθῶ, οὐκ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὰ τίμια ὠνοῦμαι, πολυτελῆ
γὰρ γίγνεται, ἀλλ' ἐκ τῆς ψυχῆς ταμιεύομαι. καὶ πολὺ
πλεῖον διαφέρει πρὸς ἡδονήν, ὅταν ἀναμείνας τὸ δεη-
θῆναι προσφέρωμαι ἢ ὅταν τινὶ τῶν τιμίων χρῶμαι,
ὥσπερ καὶ νῦν τῷδε τῷ Θασίῳ οἴνῳ ἐντυχὼν οὐ διψῶν*

6 *sq. cf. Comm. I 3, 14* 20 *sq. cf. Apol. 18*

1 *ὀλίγα ἔχω Rich., sed cf. § 40 ἔχων* GH²V 2 *ἐγὼ del. Cob. ἐγὼ ἂν Υ (praeter* B) 3 *μέχρι Mehl.* 6 *ῥιγοῦν Υ corr. Ddf* 9 *μέτεστι Υ μέ ἐστι* A *mg. corr. Lkl. μέγ' ἐστι Jacob* 10 *καὶ om.* EGV 14 *δοκοῦσιν* E 15 *οὕτω Mosche τούτων Υ* 25 *οἴνῳ del. Mehl.*

πίνω αὐτόν. ἀλλὰ μὴν καὶ πολὺ δικαιοτέρους γε εἰκὸς 42
εἶναι τοὺς εὐτέλειαν μᾶλλον ἢ πολυχρηματίαν σκο-
ποῦντας. οἷς γὰρ μάλιστα τὰ παρόντα ἀρκεῖ ἥκιστα
τῶν ἀλλοτρίων ὀρέγονται. ἄξιον δ' ἐννοῆσαι ὡς καὶ 43
ἐλευθερίους ὁ τοιοῦτος πλοῦτος παρέχεται. Σωκρά-
της τε γὰρ οὗτος παρ' οὗ ἐγὼ τοῦτον ἐκτησάμην οὔτ'
ἀριθμῷ οὔτε σταθμῷ ἐπήρκει μοι, ἀλλ' ὁπόσον ἐδυ-
νάμην φέρεσθαι, τοσοῦτόν μοι παρεδίδου· ἐγώ τε
νῦν οὐδενὶ φθονῶ, ἀλλὰ πᾶσι τοῖς φίλοις καὶ ἐπιδει-
κνύω τὴν ἀφθονίαν καὶ μεταδίδωμι τῷ βουλομένῳ
τοῦ ἐν τῇ ἐμῇ ψυχῇ πλούτου. καὶ μὴν καὶ τὸ ἁβρό- 44
τατόν γε κτῆμα τὴν σχολὴν ἀεὶ ὁρᾶτέ μοι παροῦσαν,
ὥστε καὶ θεᾶσθαι τὰ ἀξιοθέατα καὶ ἀκούειν τὰ ἀξιά-
κουστα καὶ ὃ πλείστου ἐγὼ τιμῶμαι, Σωκράτει σχο-
λάζων συνδιημερεύειν. καὶ οὗτος δὲ οὐ τοὺς πλεῖστον
ἀριθμοῦντας χρυσίον θαυμάζει, ἀλλ' οἳ ἂν αὐτῷ ἀρέ-
σκωσι τούτοις συνὼν διατελεῖ. οὗτος μὲν οὖν οὕτως
εἶπεν. ὁ δὲ Καλλίας, Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, τά τε ἄλλα 45
ζηλῶ σε τοῦ πλούτου καὶ ὅτι οὔτε ἡ πόλις σοι ἐπιτάτ-
τουσα ὡς δούλῳ χρῆται οὔτε οἱ ἄνθρωποι, ἢν μὴ δα-
νείσῃς, ὀργίζονται. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη ὁ Νικήρατος,
μὴ ζήλου· ἐγὼ γὰρ ἥξω παρ' αὐτοῦ δανεισάμενος τὸ
μηδενὸς προσδεῖσθαι· οὕτω ⟨δὲ⟩ πεπαιδευμένος ὑπὸ
Ὁμήρου ἀριθμεῖν

ἕπτ' ἀπύρους τρίποδας, δέκα δὲ χρυσοῖο τάλαντα,
αἴθωνας δὲ λέβητας ἐείκοσι, δώδεκα δ' ἵππους,

11 *sq. cf. Diog. Laert. II 5, 31* 25 *Hom. Il. IX 122 et 264*

2 ἀσκοῦντας F *pr.* 9 νυνὶ FGH²V 13 θεάσασθαι FGH²VE *pr.* 14 καὶ οὗ Υ *corr. Steph.* 17 οὕτως μὲν οὖν οὗτος EGV 22 δανεισόμενος *Lkl.* 23 δὲ *addidi* γὰρ *add. Cob.* ⟨νυνὶ γὰρ⟩ οὕτ. *Rsk.*

σταθμῷ καὶ ἀριθμῷ ὡς πλείστου πλούτου ἐπιθυμῶν οὐ παύομαι· ἐξ ὧν ἴσως καὶ φιλοχρηματώτερός τισι δοκῶ εἶναι. ἔνθα δὴ ἀνεγέλασαν ἅπαντες, νομίζοντες
46 τὰ ὄντα εἰρηκέναι αὐτόν. ἐκ τούτου εἶπέ τις, Σὸν ἔργον, ὦ Ἑρμόγενες, λέγειν τε τοὺς φίλους οἵτινές εἰσι καὶ ἐπιδεικνύναι ὡς μέγα τε δύνανται καὶ σοῦ ἐπιμέλονται, ἵνα δοκῇς δικαίως ἐπ' αὐτοῖς μέγα φρο-
47 νεῖν. Οὐκοῦν ὡς μὲν καὶ Ἕλληνες καὶ βάρβαροι τοὺς θεοὺς ἡγοῦνται πάντα εἰδέναι τά τε ὄντα καὶ τὰ μέλλοντα εὔδηλον. πᾶσαι γοῦν αἱ πόλεις καὶ πάντα τὰ ἔθνη διὰ μαντικῆς ἐπερωτῶσι τοὺς θεοὺς τί τε χρὴ καὶ τί οὐ χρὴ ποιεῖν. καὶ μὴν ὅτι νομίζομέν γε δύνασθαι αὐτοὺς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν καὶ τοῦτο σαφές. πάντες γοῦν αἰτοῦνται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν φαῦλα ἀποτρέ-
48 πειν, τἀγαθὰ δὲ διδόναι. οὗτοι τοίνυν οἱ πάντα μὲν εἰδότες πάντα δὲ δυνάμενοι θεοὶ οὕτω μοι φίλοι εἰσὶν ὥστε διὰ τὸ ἐπιμελεῖσθαί μου οὔποτε λήθω αὐτοὺς οὔτε νυκτὸς οὔθ' ἡμέρας οὔθ' ὅποι ἂν ὁρμῶμαι οὔθ' ὅ τι ἂν μέλλω πράττειν. διὰ δὲ τὸ προειδέναι καὶ ὅ τι ἐξ ἑκάστου ἀποβήσεται σημαίνουσί μοι πέμποντες ἀγγέλους φήμας καὶ ἐνύπνια καὶ οἰωνοὺς ἅ τε δεῖ καὶ ἃ οὐ χρὴ ποιεῖν, οἷς ἐγὼ ὅταν μὲν πείθωμαι, οὐδέποτέ μοι μεταμέλει· ἤδη δέ ποτε καὶ ἀπιστήσας ἐκολάσθην.
49 καὶ ὁ Σωκράτης εἶπεν, Ἀλλὰ τούτων μὲν οὐδὲν ἄπιστον. ἐκεῖνο μέντοι ἔγωγε ἡδέως ἂν πυθοίμην, πῶς αὐτοὺς θεραπεύων οὕτω φίλους ἔχεις. Ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Ἑρμογένης, καὶ μάλα εὐτελῶς. ἐπαινῶ τε γὰρ αὐτοὺς οὐδὲν δαπανῶν, ὧν τε διδόασιν ἀεὶ αὖ

11 τί τε . . . 14 θεοὺς *om.* D 19 καὶ *del. Mehl.* 21 ἅ τε . . . 22 ποιεῖν *del. Cob.* 21 ἅ τε χρὴ *Mehl.* 22 οὐ δεῖ *Hirsch.*

παρέχομαι, εὐφημῶ τε ὅσα ἂν δύνωμαι καὶ ἐφ' οἷς ἂν αὐτοὺς μάρτυρας ποιήσωμαι ἑκὼν οὐδὲν ψεύδομαι. Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, εἰ ἄρα τοιοῦτος ὢν φίλους αὐτοὺς ἔχεις, καὶ οἱ θεοί, ὡς ἔοικε, καλοκἀγαθίᾳ ἥδονται. οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος οὕτως ἐσπουδαιο- 50
λογήθη. ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν Φίλιππον ἧκον, ἠρώτων αὐτὸν τί δρῶν ἐν τῇ γελωτοποιίᾳ μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονοίη. Οὐ γὰρ ἄξιον, ἔφη, ὁπότε γε πάντες εἰδότες ὅτι γελωτοποιός εἰμι, ὅταν μέν τι ἀγαθὸν ἔχωσι, παρακαλοῦσί με ἐπὶ ταῦτα προθύμως, ὅταν δέ τι κακὸν λάβωσι, φεύγουσιν ἀμεταστρεπτί, φοβούμενοι μὴ καὶ ἄκοντες γελάσωσι; καὶ ὁ Νικήρατος εἶπε, Νὴ Δία, σὺ 51
τοίνυν δικαίως μέγα φρονεῖς. ἐμοὶ γὰρ αὖ τῶν φίλων οἱ μὲν εὖ πράττοντες ἐκποδὼν ἀπέρχονται, οἳ δ' ἂν κακόν τι λάβωσι, γενεαλογοῦσι τὴν συγγένειαν καὶ οὐδέποτέ μου ἀπολείπονται. Εἶεν· σὺ δὲ δή, ἔφη 52
ὁ Χαρμίδης, ὦ Συρακόσιε, ἐπὶ τῷ μέγα φρονεῖς; ἢ δῆλον ὅτι ἐπὶ τῷ παιδί; Μὰ τὸν Δί', ἔφη, οὐ μὲν δή· ἀλλὰ καὶ δέδοικα περὶ αὐτοῦ ἰσχυρῶς. αἰσθάνομαι γάρ τινας ἐπιβουλεύοντας διαφθεῖραι αὐτόν. καὶ ὁ 53
Σωκράτης ἀκούσας, Ἡράκλεις, ἔφη, τί τοσοῦτον νομίζοντες ἠδικῆσθαι ὑπὸ τοῦ σοῦ παιδὸς ὥστε ἀποκτεῖναι αὐτὸν βούλεσθαι; Ἀλλ' οὔτοι, ἔφη, ἀποκτεῖναι βούλονται, ἀλλὰ πεῖσαι αὐτὸν συγκαθεύδειν αὐτοῖς. Σὺ δ', ὡς ἔοικας, εἰ τοῦτο γένοιτο, νομίζεις ἂν διαφθαρῆναι αὐτόν; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, παντάπασί γε. Οὐδ' αὐτὸς ἄρ', ἔφη, συγκαθεύδεις αὐτῷ; Νὴ Δί' 54
ὅλας γε καὶ πάσας τὰς νύκτας. Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη

10 ἐπὶ τοῦτο *Rsk.* 21 νομίζοντας *Heindf.* 25 νομίζοις EGV

ὁ Σωκράτης, εὐτύχημά γέ σου μέγα τὸ τὸν χρῶτα τοι-
οῦτον φῦναι ἔχοντα ὥστε μόνον μὴ διαφθείρειν τοὺς
συγκαθεύδοντας. ὥστε σοί γε εἰ μὴ ἐπ' ἄλλῳ ἀλλ'
55 ἐπὶ τῷ χρωτὶ ἄξιον μέγα φρονεῖν. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη,
οὐκ ἐπὶ τούτῳ μέγα φρονῶ. Ἀλλ' ἐπὶ τῷ μήν; Ἐπὶ
νὴ Δία τοῖς ἄφροσιν. οὗτοι γὰρ τὰ ἐμὰ νευρόσπαστα
θεώμενοι τρέφουσί με. Ταῦτ' ἄρ', ἔφη ὁ Φίλιππος,
καὶ πρῴην ἐγώ σου ἤκουον εὐχομένου πρὸς τοὺς θεοὺς
ὅπου ἂν ᾖς διδόναι καρποῦ μὲν ἀφθονίαν, φρενῶν δὲ
56 ἀφορίαν. Εἶεν, ἔφη ὁ Καλλίας· σὺ δὲ δή, ὦ Σώκρα-
τες, τί ἔχεις εἰπεῖν ὡς ἄξιόν σοί ἐστι μέγα φρονεῖν
ἐφ' ᾗ εἶπας οὕτως ἀδόξῳ οὔσῃ τέχνῃ; καὶ ὃς εἶπεν,
Ὁμολογησώμεθα πρῶτον ποῖά ἐστιν ἔργα τοῦ μαστρο-
ποῦ· καὶ ὅσα ἂν ἐρωτῶ, μὴ ὀκνεῖτε ἀποκρίνεσθαι,
ἵνα εἰδῶμεν ὅσα ἂν συνομολογῶμεν. καὶ ὑμῖν οὕτω
δοκεῖ; ἔφη. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. ὡς δ' ἅπαξ
εἶπον Πάνυ μὲν οὖν, τοῦτο πάντες ἐκ τοῦ λοιποῦ ἀπε-
57 κρίναντο. Οὐκοῦν ἀγαθοῦ μέν, ἔφη, ὑμῖν δοκεῖ μα-
στροποῦ ἔργον εἶναι ἣν ἂν ἢ ὃν ἂν μαστροπεύῃ ἀρέ-
σκοντα τοῦτον ἀποδεικνύναι οἷς ἂν συνῇ; Πάνυ μὲν
οὖν, ἔφασαν. Οὐκοῦν ἓν μέν τί ἐστιν εἰς τὸ ἀρέσκειν
ἐκ τοῦ πρέπουσαν ἔχειν σχέσιν καὶ τριχῶν καὶ ἐσθῆ-
58 τος; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφασαν. Οὐκοῦν καὶ τόδε ἐπι-
στάμεθ' ὅτι ἔστιν ἀνθρώπῳ τοῖς αὐτοῖς ὄμμασι καὶ
φιλικῶς καὶ ἐχθρῶς πρός τινας βλέπειν; Πάνυ μὲν
οὖν. Τί δέ; τῇ αὐτῇ φωνῇ ἔστι καὶ αἰδημόνως καὶ

1 σοί FD *m. 2* σὺ EH²V οι V *s. v. om.* G 7 ταῦτα γὰρ Υ *corr. Schn. cf.* § *28* 9 καρπῶν *Mehl.* 10 οἷον ἔφη DF 13 ἐστι τἄργα *Mehl.* 14 ὀκνῆτε DFH² 16 ὡς . . . 17 ἀπεκρ. *del. Nab., sed cf.* § *59* ‖ εἶπαν EGV 20 συνιστῇ *Schn.* 22 ἐκ τοῦ] ἄγον τὸ *Schn.* τὸ *Rsk. Nitsche, ft. delenda cf. Dem. XXXVI 54* 23 ἐπιστάμεθα τί Υ *corr. Cast.*

θρασέως φθέγγεσθαι; Πάνυ μὲν οὖν. Τί δέ; λόγοι
οὐκ εἰσὶ μέν τινες ἀπεχθανόμενοι, εἰσὶ δέ τινες οἳ πρὸς
φιλίαν ἄγουσι; Πάνυ μὲν οὖν. Οὐκοῦν τούτων ὁ 59
ἀγαθὸς μαστροπὸς τὰ συμφέροντα εἰς τὸ ἀρέσκειν δι-
δάσκοι ἄν; Πάνυ μὲν οὖν. Ἀμείνων δ' ἂν εἴη, ἔφη,
ὁ ἑνὶ δυνάμενος ἀρεστοὺς ποιεῖν ἢ ὅστις καὶ πολλοῖς;
ἐνταῦθα μέντοι ἐσχίσθησαν, καὶ οἱ μὲν εἶπον Δῆλον
ὅτι ὅστις πλείστοις, οἱ δὲ Πάνυ μὲν οὖν. ὁ δ' εἰπὼν 60
ὅτι καὶ τοῦτο ὁμολογεῖται ἔφη, Εἰ δέ τις καὶ ὅλῃ τῇ
πόλει ἀρέσκοντας δύναιτο ἀποδεικνύναι, οὐχ οὗτος
παντελῶς ἂν ἤδη ἀγαθὸς μαστροπὸς εἴη; Σαφῶς γε
νὴ Δία, πάντες εἶπον. Οὐκοῦν εἴ τις τοιούτους δύ-
ναιτο ἐξεργάζεσθαι ὧν προστατοίη, δικαίως ἂν μέγα
φρονοίη ἐπὶ τῇ τέχνῃ καὶ δικαίως ἂν πολὺν μισθὸν
λαμβάνοι; ἐπεὶ δὲ καὶ ταῦτα πάντες συνωμολόγουν, 61
Τοιοῦτος μέντοι, ἔφη, 'μοὶ δοκεῖ Ἀντισθένης εἶναι
οὗτος. καὶ ὁ Ἀντισθένης, Ἐμοί, ἔφη, παραδίδως, ὦ
Σώκρατες, τὴν τέχνην; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη· ὁρῶ γάρ σε
καὶ τὴν ἀκόλουθον ταύτης πάνυ ἐξειργασμένον. Τίνα
ταύτην; Τὴν προαγωγείαν, ἔφη. καὶ ὃς μάλα ἀχθε- 62
σθεὶς ἐπήρετο, Καὶ τί μοι σύνοισθα, ὦ Σώκρατες,
τοιοῦτον εἰργασμένῳ; Οἶδα μέν, ἔφη, σε Καλλίαν
τουτονὶ προαγωγεύσαντα τῷ σοφῷ Προδίκῳ, ὅτε ἑώ-
ρας τοῦτον μὲν φιλοσοφίας ἐρῶντα, ἐκεῖνον δὲ χρη-
μάτων δεόμενον· οἶδα δέ σε Ἱππίᾳ τῷ Ἠλείῳ, παρ'
οὗ οὗτος καὶ τὸ μνημονικὸν ἔμαθεν· ἀφ' οὗ δὴ καὶ
ἐρωτικώτερος γεγένηται διὰ τὸ ὅ τι ἂν καλὸν ἴδῃ μη-

26 *cf. Aeneas Gaz. 7, 12*

2 τινες (*ante* οἳ) *del. Mehl.* 4 εἰς τὸ ἀρ. *del. Rettig* 6 ἀρίστους *Y corr. Brodaeus* 9 ὡμολόγηται, εἰ δέ τις, ἔφη *Mehl.* 17 παραδίδως ἔφη EGH²V 27 κακὸν *Y corr.* A *s. v.*

63 δέποτε ἐπιλανθάνεσθαι. ἔναγχος δὲ δήπου καὶ πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν τὸν Ἡρακλεώτην ξένον, ἐπεί με ἐποίησας ἐπιθυμεῖν αὐτοῦ, συνέστησάς μοι αὐτόν. καὶ χάριν μέντοι σοι ἔχω· πάνυ γὰρ καλὸς κἀγαθὸς δοκεῖ μοι εἶναι. Αἰσχύλον δὲ τὸν Φλειάσιον πρὸς ἐμὲ ἐπαινῶν καὶ ἐμὲ πρὸς ἐκεῖνον οὐχ οὕτω διέθηκας ὥστε διὰ τοὺς σοὺς λόγους ἐρῶντες ἐκυνοδρομοῦμεν ἀλλήλους ζη-
64 τοῦντες; ταῦτα οὖν ὁρῶν δυνάμενόν σε ποιεῖν ἀγαθὸν νομίζω προαγωγὸν εἶναι. ὁ γὰρ οἷός τε ὢν γιγνώσκειν τε τοὺς ὠφελίμους αὐτοῖς καὶ τούτους δυνάμενος ποιεῖν ἐπιθυμεῖν ἀλλήλων, οὗτος ἄν μοι δοκεῖ καὶ πόλεις δύνασθαι φίλας ποιεῖν καὶ γάμους ἐπιτηδείους συνάγειν, καὶ πολλοῦ ἂν ἄξιος εἶναι καὶ πόλεσι καὶ φίλοις καὶ συμμάχοις κεκτῆσθαι. σὺ δὲ ὡς κακῶς ἀκούσας ὅτι ἀγαθόν σε ἔφην προαγωγὸν εἶναι, ὠργίσθης. Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐ νῦν. ἐὰν γὰρ ταῦτα δύνωμαι, σεσαγμένος δὴ παντάπασι πλούτου τὴν ψυχὴν ἔσομαι. καὶ αὕτη μὲν δὴ ἡ περίοδος τῶν λόγων ἀπετελέσθη.

V Ὁ δὲ Καλλίας εἶπε, Σὺ δὲ δή, ὦ Κριτόβουλε, εἰς
1 τὸν περὶ τοῦ κάλλους ἀγῶνα πρὸς Σωκράτην οὐκ ἀνθίστασαι; Νὴ Δί', ἔφη ὁ Σωκράτης, ἴσως γὰρ εὐδο-
2 κιμοῦντα τὸν μαστροπὸν παρὰ τοῖς κριταῖς ὁρᾷ. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οὐκ ἀναδύομαι· ἀλλὰ δίδασκε, εἴ τι ἔχεις σοφόν, ὡς καλλίων εἶ ἐμοῦ. μόνον, ἔφη, τὸν λαμπτῆρα ἐγγὺς προσενεγκάτω. Εἰς ἀνάκρισιν τοίνυν σε, ἔφη, πρῶτον τῆς δίκης καλοῦμαι·

7 ἐρῶντες *del. Mehl.* ‖ ζητοῦντες *del. Rich.* 10 τε (*ante* τοὺς) *om.* B ‖ αὐτοῖς *Lkl.* αὐτῷ Υ 12 φιλίας A ‖ ἐπιτήδειος *Rsk.* 13 πόλεσι καὶ ἰδιώταις φίλος καὶ σύμμαχος *Finckh, sed non opus est* 20 εἶπε DFGH² εἶπεν V ἔφη *cet.* 26 ἐγγύς ⟨τις⟩ *Mehl.*

ἀλλ᾽ ἀποκρίνου. Σὺ δέ γε ἐρώτα. Πότερον οὖν ἐν 3
ἀνθρώπῳ μόνον νομίζεις τὸ καλὸν εἶναι ἢ καὶ ἐν ἄλλῳ
τινί; Ἐγὼ μὲν ναὶ μὰ Δί᾽, ἔφη, καὶ ἐν ἵππῳ καὶ βοΐ
καὶ ἐν ἀψύχοις πολλοῖς. οἶδα γοῦν οὖσαν καὶ ἀσπίδα
καλὴν καὶ ξίφος καὶ δόρυ. Καὶ πῶς, ἔφη, οἷόν τε 4
ταῦτα μηδὲν ὅμοια ὄντα ἀλλήλοις πάντα καλὰ εἶναι;
Ἢν νὴ Δί᾽, ἔφη, πρὸς τὰ ἔργα ὧν ἕνεκα ἕκαστα κτώ-
μεθα εὖ εἰργασμένα ᾖ ἢ εὖ πεφυκότα πρὸς ἃ ἂν δεώ-
μεθα, καὶ ταῦτ᾽, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, καλά. Οἶσθα 5
οὖν, ἔφη, ὀφθαλμῶν τίνος ἕνεκα δεόμεθα; Δῆλον,
ἔφη, ὅτι τοῦ ὁρᾶν. Οὕτω μὲν τοίνυν ἤδη οἱ ἐμοὶ
ὀφθαλμοὶ καλλίονες ἂν τῶν σῶν εἴησαν. Πῶς δή;
Ὅτι οἱ μὲν σοὶ τὸ κατ᾽ εὐθὺ μόνον ὁρῶσιν, οἱ δὲ ἐμοὶ
καὶ τὸ ἐκ πλαγίου διὰ τὸ ἐπιπόλαιοι εἶναι. Λέγεις σύ,
ἔφη, καρκίνον εὐοφθαλμότατον εἶναι τῶν ζῴων; Πάν-
τως δήπου, ἔφη· ἐπεὶ καὶ πρὸς ἰσχὺν τοὺς ὀφθαλμοὺς
ἄριστα πεφυκότας ἔχει. Εἶεν, ἔφη, τῶν δὲ ῥινῶν 6
ποτέρα καλλίων, ἡ σὴ ἢ ἡ ἐμή; Ἐγὼ μέν, ἔφη, οἶμαι
τὴν ἐμήν, εἴπερ γε τοῦ ὀσφραίνεσθαι ἕνεκ᾽ ἐνεποίησαν
ἡμῖν ῥῖνας οἱ θεοί. οἱ μὲν γάρ σοὶ μυκτῆρες εἰς γῆν
ὁρῶσιν, οἱ δὲ ἐμοὶ ἀναπέπτανται, ὥστε τὰς πάντοθεν
ὀσμὰς προσδέχεσθαι. Τὸ δὲ δὴ σιμὸν τῆς ῥινὸς πῶς
τοῦ ὀρθοῦ κάλλιον; Ὅτι, ἔφη, οὐκ ἀντιφράττει, ἀλλ᾽
ἐᾷ εὐθὺς τὰς ὄψεις ὁρᾶν ἃ ἂν βούλωνται· ἡ δὲ ὑψηλὴ
ῥὶς ὥσπερ ἐπηρεάζουσα διατετείχικε τὰ ὄμματα. Τοῦ 7
γε μὴν στόματος, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, ὑφίεμαι. εἰ
γὰρ τοῦ ἀποδάκνειν ἕνεκα πεποίηται, πολὺ ἂν σὺ
μεῖζον ἢ ἐγὼ ἀποδάκοις. Διὰ δὲ τὸ παχέα ἔχειν τὰ
χείλη οὐκ οἴει καὶ μαλακώτερόν σου ἔχειν τὸ φίλημα;

8 ⟨ἐν⟩ βοΐ *Nab.* 11 ἤδη *om.* BG 19 ἕνεκεν ἐπ. *Υ corr. Rich. cf. Comm. I 4, 11* 24 εὐθὺς ἐᾷ DF 28 Διὰ *cum Schn. et Born. Socrati tribui*

Ἔοικα, ἔφη, ἐγὼ κατὰ τὸν σὸν λόγον καὶ τῶν ὄνων
αἴσχιον τὸ στόμα ἔχειν. Ἐκεῖνο δὲ οὐδὲν τεκμήριον
λογίζει ὡς ἐγὼ σοῦ καλλίων εἰμί, ὅτι καὶ Ναΐδες θεαὶ
οὖσαι τοὺς Σειληνοὺς ἐμοὶ ὁμοιοτέρους τίκτουσιν ἢ
8 σοί; καὶ ὁ Κριτόβουλος, Οὐκέτι, ἔφη, ἔχω πρὸς σὲ
ἀντιλέγειν, ἀλλὰ διαφερόντων, ἔφη, τὰς ψήφους, ἵνα
ὡς τάχιστα εἰδῶ ὅ τι με χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι. μόνον,
ἔφη, κρυφῇ φερόντων· δέδοικα γὰρ τὸν σὸν καὶ Ἀν-
9 τισθένους πλοῦτον μή με καταδυναστεύσῃ. ἡ μὲν δὴ
παῖς καὶ ὁ παῖς κρύφα ἀνέφερον. ὁ δὲ Σωκράτης ἐν
τούτῳ διέπραττε τόν τε λύχνον ἀντιπροσενεγκεῖν τῷ
Κριτοβούλῳ, ὡς μὴ ἐξαπατηθείησαν οἱ κριταί, καὶ
τῷ νικήσαντι μὴ ταινίας ἀλλὰ φιλήματα ἀναδήματα
10 παρὰ τῶν κριτῶν γενέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐξέπεσον αἱ ψῆ-
φοι καὶ ἐγένοντο πᾶσαι σὺν Κριτοβούλῳ, Παπαῖ, ἔφη
ὁ Σωκράτης, οὐχ ὅμοιον ἔοικε τὸ σὸν ἀργύριον, ὦ
Κριτόβουλε, τῷ Καλλίου εἶναι. τὸ μὲν γὰρ τούτου
δικαιοτέρους ποιεῖ, τὸ δὲ σὸν ὥσπερ τὸ πλεῖστον δια-
φθείρειν ἱκανόν ἐστι καὶ δικαστὰς καὶ κριτάς.
VI Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν τὰ νικητήρια φιλήματα ἀπο-
λαμβάνειν τὸν Κριτόβουλον ἐκέλευον, οἱ δὲ τὸν κύριον
πείθειν, οἱ δὲ καὶ ἄλλα ἔσκωπτον. ὁ δὲ Ἑρμογένης
κἀνταῦθα ἐσιώπα. καὶ ὁ Σωκράτης ὀνομάσας αὐτόν,
Ἔχοις ἄν, ἔφη, ὦ Ἑρμόγενες, εἰπεῖν ἡμῖν τί ἐστι πα-
ροινία; καὶ ὃς ἀπεκρίνατο, Εἰ μὲν ὅ τι ἐστὶν ἐρωτᾷς,
οὐκ οἶδα· τὸ μέντοι μοι δοκοῦν εἴποιμ' ἄν. Ἀλλὰ

9 sq. *cf. Ath. V p. 188*[d]

8 κρυβῇ EG 10 διέφερον *Schaef., sed est „referre"* 11 διε-πράττετο *Schaef.* 13 ἀναδήματα *del. HSauppe* 20 φιλήματα *susp. Heindf.* 24 ἔφη *add.* F *om. cet.* 26 τὸ *Cast.* ὃ Υ ‖ ἀλλ' ὃ δοκεῖ, τοῦτ' F *et Heindf.* δοκεῖ τί σοι *Schenkl* ἀλλ' ἀρκεῖ τοῦτ' *Cob.*

δοκεῖ τοῦτ', ἔφη. Τὸ τοίνυν παρ' οἶνον λυπεῖν τοὺς 2
συνόντας, τοῦτ' ἐγὼ κρίνω παροινίαν. Οἶσθ' οὖν, ἔφη,
ὅτι καὶ σὺ νῦν ἡμᾶς λυπεῖς σιωπῶν; Ἦ καὶ ὅταν λέ-
γητ'; ἔφη. Οὔκ, ἀλλ' ὅταν διαλίπωμεν. Ἦ οὖν λέληθέ
σε ὅτι μεταξὺ τοῦ ὑμᾶς λέγειν οὐδ' ἂν τρίχα, μὴ ὅτι
λόγον ἄν τις παρείρειε; καὶ ὁ Σωκράτης, Ὦ Καλλία, 3
ἔχοις ἄν τι, ἔφη, ἀνδρὶ ἐλεγχομένῳ βοηθῆσαι; Ἔγωγ',
ἔφη. ὅταν γὰρ ὁ αὐλὸς φθέγγηται, παντάπασι σιω-
πῶμεν. καὶ ὁ Ἑρμογένης, Ἦ οὖν βούλεσθε, ἔφη,
ὥσπερ Νικόστρατος ὁ ὑποκριτὴς τετράμετρα πρὸς τὸν
αὐλὸν κατέλεγεν, οὕτω καὶ ὑπὸ τὸν αὐλὸν ὑμῖν δια-
λέγωμαι; καὶ ὁ Σωκράτης, Πρὸς τῶν θεῶν, ἔφη, Ἑρ- 4
μόγενες, οὕτω ποίει. οἶμαι γάρ, ὥσπερ ἡ ᾠδὴ ἡδίων
πρὸς τὸν αὐλόν, οὕτω καὶ τοὺς σοὺς λόγους ἡδύνε-
σθαι ἄν τι ὑπὸ τῶν φθόγγων, ἄλλως τε καὶ εἰ μορ-
φάζοις ὥσπερ ἡ αὐλητρὶς καὶ σὺ πρὸς τὰ λεγόμενα.
καὶ ὁ Καλλίας ἔφη, Ὅταν οὖν ὁ Ἀντισθένης ὅδ' ἐλέγχῃ 5
τινὰ ἐν τῷ συμποσίῳ, τί ἔσται τὸ αὔλημα; καὶ ὁ Ἀντι-
σθένης εἶπε, Τῷ μὲν ἐλεγχομένῳ οἶμαι ἄν, ἔφη, πρέ-
πειν συριγμόν.

Τοιούτων δὲ λόγων ὄντων ὡς ἑώρα ὁ Συρακόσιος 6
τῶν μὲν αὑτοῦ ἐπιδειγμάτων ἀμελοῦντας, ἀλλήλοις
δὲ ἡδομένους, φθονῶν τῷ Σωκράτει εἶπεν, Ἆρα σύ,
ὦ Σώκρατες, ὁ φροντιστὴς ἐπικαλούμενος; Οὐκοῦν
κάλλιον, ἔφη, ἢ εἰ ἀφρόντιστος ἐκαλούμην. Εἰ μή
γε ἐδόκεις τῶν μετεώρων φροντιστὴς εἶναι. Οἶσθα 7
οὖν, ἔφη ὁ Σωκράτης, μετεωρότερόν τι τῶν θεῶν;
Ἀλλ' οὐ μὰ Δί', ἔφη, οὐ τούτων σε λέγουσιν ἐπιμε-

17 sq. *Aeneas Gaz.* 47, 21

4 οὐκ *Steph.* οὔ Υ 5 ἡμᾶς DF 6 παρενείρειε *Nab.* 11 ὑπὸ τοῦ αὐλοῦ *Cob., sed cf. Plat. leg.* II 670ᵃ ‖ διαλέγομαι DEGH²V 12 ὦ ἑρμ. BFH² 17 ὁ *del. Steph.* 19 ἔφη ἂν οἶμαι F

λεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν ἀνωφελεστάτων. Οὐκοῦν καὶ οὕ-
τως ἄν, ἔφη, θεῶν ἐπιμελοίμην· ἄνωθεν μέν γε
ὕοντες ὠφελοῦσιν, ἄνωθεν δὲ φῶς παρέχουσιν. εἰ δὲ
ψυχρὰ λέγω, σὺ αἴτιος, ἔφη, πράγματά μοι παρέχων.
8 Ταῦτα μέν, ἔφη, ἔα· ἀλλ' εἰπέ μοι πόσους ψύλλης
6 πόδας ἐμοῦ ἀπέχεις. ταῦτα γάρ σέ φασι γεωμετρεῖν.
καὶ ὁ Ἀντισθένης εἶπε, Σὺ μέντοι δεινὸς εἶ, ὦ Φί-
λιππε, εἰκάζειν· οὐ δοκεῖ σοι ὁ ἀνὴρ οὗτος λοιδο-
ρεῖσθαι βουλομένῳ ἐοικέναι; Ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη,
9 καὶ ἄλλοις γε πολλοῖς. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Σωκράτης,
11 σὺ αὐτὸν μὴ εἴκαζε, ἵνα μὴ καὶ σὺ λοιδορουμένῳ ἐοί-
κῃς. Ἀλλ' εἴπερ γε τοῖς πᾶσι καλοῖς καὶ τοῖς βελ-
τίστοις εἰκάζω αὐτόν, ἐπαινοῦντι μᾶλλον ἢ λοιδο-
ρουμένῳ δικαίως ἂν εἰκάζοι μέ τις. Καὶ νῦν σύ γε
λοιδορουμένῳ ἔοικας, εἰ πάντ' αὐτὸν βελτίω φῂς εἶ-
10 ναι. Ἀλλὰ βούλει πονηροτέροις εἰκάζω αὐτόν; Μηδὲ
πονηροτέροις. Ἀλλὰ μηδενί; Μηδενὶ μηδὲν τοῦτον
εἴκαζε. Ἀλλ' οὐ μέντοι γε σιωπῶν οἶδα ὅπως ἄξια
τοῦ δείπνου ἐργάσομαι. Καὶ ῥᾳδίως γ', ἂν ἃ μὴ δεῖ
λέγειν, ἔφη, σιωπᾷς. αὕτη μὲν δὴ ἡ παροινία οὕτω
κατεσβέσθη.

VII Ἐκ τούτου δὲ τῶν ἄλλων οἱ μὲν ἐκέλευον εἰκάζειν,
οἱ δὲ ἐκώλυον. θορύβου δὲ ὄντος ὁ Σωκράτης αὖ

5 sq. *Arist. Nub. 144 sq.*

1 τῶν ἄνω ἐν νεφέλαις τ' ὄντων *Madvig* 3 ὕοντες *Valck.* ὄντες *Υ* || παρέχοντες *Hirsch.* 5 ψύλλης *Bremi* ψύλλα *Υ* ψύλλου *Jacobs* 6 ἀπέχει *Υ corr. Jacobs* 12 γέ τοι τοῖς *Ald.* 15 αὐτὸν *Lkl.* αὐτοῦ *Υ* πάντα ⟨τὰ⟩ αὐτοῦ *March. cf. Schn.* || βελτίω *Zeune* βελτίων *Υ* 17 μηδὲν *Weiske* μηδὲ *Υ* (δὲ H²) || τούτων *Υ corr. Weiske* 20 αὕτη ... 21 κατεσβ. *ft. transponenda VII 1 post ᾠδῆς (p. 123, 3)*

πάλιν εἶπεν, Ἆρα ἐπειδὴ πάντες ἐπιθυμοῦμεν λέγειν,
νῦν ἂν μάλιστα καὶ ἅμα ᾄσαιμεν; καὶ εὐθὺς τοῦτ᾽
εἰπὼν ἦρχεν ᾠδῆς. ἐπεὶ δ᾽ ᾖσαν, εἰσεφέρετο τῇ ὀρχη- 2
στρίδι τροχὸς τῶν κεραμικῶν, ἐφ᾽ οὗ ἔμελλε θαυμα-
τουργήσειν. ἔνθα δὴ εἶπεν ὁ Σωκράτης, Ὦ Συρα-
κόσιε, κινδυνεύω ἐγώ, ὥσπερ σὺ λέγεις, τῷ ὄντι φρον-
τιστὴς εἶναι· νῦν γοῦν σκοπῶ ὅπως ἂν ὁ μὲν παῖς
ὅδε ὁ σὸς καὶ ἡ παῖς ἥδε ὡς ῥᾷστα διάγοιεν, ἡμεῖς
δ᾽ ἂν μάλιστ᾽ ἂν εὐφραινοίμεθα θεώμενοι αὐτούς· ὅπερ
εὖ οἶδα ὅτι καὶ σὺ βούλει. δοκεῖ οὖν μοι τὸ μὲν εἰς 3
μαχαίρας κυβιστᾶν κινδύνου ἐπίδειγμα εἶναι, ὃ συμ-
ποσίῳ οὐδὲν προσήκει. καὶ μὴν τό γέ ἐπὶ τοῦ τροχοῦ
ἅμα περιδινούμενον γράφειν τε καὶ ἀναγιγνώσκειν
θαῦμα μὲν ἴσως τί ἐστιν, ἡδονὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα δύνα-
μαι γνῶναι τίν᾽ ἂν παράσχοι. οὐδὲ μὴν τό γε δια-
στρέφοντας τὰ σώματα καὶ τροχοὺς μιμουμένους ἥδιον
ἢ ἡσυχίαν ἔχοντας τοὺς καλοὺς καὶ ὡραίους θεωρεῖν.
καὶ γὰρ δὴ οὐδὲ πάνυ τι σπάνιον τό γε θαυμασίοις 4
ἐντυχεῖν, εἴ τις τούτου δεῖται, ἀλλ᾽ ἔξεστιν αὐτίκα
μάλα τὰ παρόντα θαυμάζειν, τί ποτε ὁ μὲν λύχνος διὰ
τὸ λαμπρὰν φλόγα ἔχειν φῶς παρέχει, τὸ δὲ χαλκεῖον
λαμπρὸν ὂν φῶς μὲν οὐ ποιεῖ, ἐν αὑτῷ δὲ ἄλλα ἐμφαι-
νόμενα παρέχεται· καὶ πῶς τὸ μὲν ἔλαιον ὑγρὸν ὂν
αὔξει τὴν φλόγα, τὸ δὲ ὕδωρ, ὅτι ὑγρόν ἐστι, κατα-
σβέννυσι τὸ πῦρ. ἀλλὰ γὰρ καὶ ταῦτα μὲν οὐκ εἰς
ταὐτὸν τῷ οἴνῳ ἐπισπεύδει· εἰ δὲ ὀρχοῖντο πρὸς τὸν 5

3 ᾖσαν Mosche ᾖσεν Υ 4 κεραμικῶν A -εικῶν cet. ‖ θαυ-μασιουργήσειν DEH²V 6 κινδυνεύσω AH¹V G mg. 7 γοῦν Ddf. οὖν Υ 9 δ᾽ αὖ Born. δὲ Mehl. ‖ ἂν postero loco om. G 12 γε Steph. τε Υ 13 περιδινουμένου Υ corr. Schenkl 15 τίν᾽ Steph. τί Υ 19 ἐξέσται Mehl. 20 τί δήποτε E 21 χαλκίον Mehl.

αὐλὸν σχήματα ἐν οἷς Χάριτές τε καὶ Ὧραι καὶ Νύμφαι γράφονται, πολὺ ἂν οἶμαι αὐτούς τε ῥᾷον διάγειν καὶ τὸ συμπόσιον πολὺ ἐπιχαριτώτερον εἶναι. ὁ οὖν Συρακόσιος, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη, ὦ Σώκρατες, καλῶς τε λέγεις καὶ ἐγὼ εἰσάξω θεάματα ἐφ' οἷς ὑμεῖς εὐφρανεῖσθε.

VIII *Ὁ μὲν δὴ Συρακόσιος ἐξελθὼν συνεκροτεῖτο· ὁ δὲ Σωκράτης πάλιν αὖ καινοῦ λόγου κατῆρχεν. Ἆρ', ἔφη, ὦ ἄνδρες, εἰκὸς ἡμᾶς παρόντος δαίμονος μεγάλου καὶ τῷ μὲν χρόνῳ ἰσήλικος τοῖς ἀειγενέσι θεοῖς, τῇ δὲ μορφῇ νεωτάτου, καὶ μεγέθει ⟨μὲν⟩ πάντα ἐπέχοντος, ψυχῇ δὲ ἀνθρώπου ἱδρυμένου, Ἔρωτος, μὴ [ἂν] ἀμνημονῆσαι, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ πάντες ἐσμὲν τοῦ*
2 *θεοῦ τούτου θιασῶται; Ἐγώ τε γὰρ οὐκ ἔχω χρόνον εἰπεῖν ἐν ᾧ οὐκ ἐρῶν τινος διατελῶ, Χαρμίδην δὲ τόνδε οἶδα πολλοὺς μὲν ἐραστὰς κτησάμενον, ἔστι δὲ ὧν καὶ αὐτὸν ἐπιθυμήσαντα· Κριτόβουλός γε μὴν ἔτι*
3 *[μὴν] καὶ ἐρώμενος ὢν ἤδη ἄλλων ἐπιθυμεῖ. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ Νικήρατος, ὡς ἐγὼ ἀκούω, ἐρῶν τῆς γυναικὸς ἀντερᾶται. Ἑρμογένη γε μὴν τίς ἡμῶν οὐκ οἶδεν ὡς, ὅ τι πότ' ἐστιν ἡ καλοκἀγαθία, τῷ ταύτης ἔρωτι κατατήκεται; οὐχ ὁρᾶτε ὡς σπουδαῖαι μὲν αὐτοῦ αἱ ὀφρύες, ἀτρεμὲς δὲ τὸ ὄμμα, μέτριοι δὲ οἱ λόγοι, πραεῖα δὲ ἡ φωνή, ἱλαρὸν δὲ τὸ ἦθος; τοῖς δὲ σεμνοτάτοις θεοῖς φίλοις χρώμενος οὐδὲν ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ὑπερορᾷ;*

2 τε *Schn.* γε Υ (*om.* B) 3 πολὺ *del. Cob.* 5 καλῶς γε *Melanthon* 11 μὲν *add. Schn. om.* Υ 12 ⟨ἐν⟩ ψυχῇ *Schenkl* || ἰσουμένου Υ *corr. Blomfield, cf. Plat. Symp.* 195c || ἂν *del Steph.* μὴ ἂν *del. Mehl., ft.* νῦν 18 μὴν *delevi* (ἔτι μὴν *om.* B) ἔτι καὶ νῦν *Melanthon* || ἤδη καὶ ἄλλ. F 22 ⟨ἢ⟩ οὐχ *Heindf.* 25 οὐδὲ ἡμᾶς *Cast.*

σὺ δὲ μόνος, ὦ Ἀντίσθενες, οὐδενὸς ἐρᾷς; Ναὶ μὰ 4
τοὺς θεούς, εἶπεν ἐκεῖνος, καὶ σφόδρα γε σοῦ. καὶ ὁ
Σωκράτης ἐπισκώψας ὡς δὴ θρυπτόμενος εἶπε, Μὴ
νῦν μοι ἐν τῷ παρόντι ὄχλον πάρεχε· ὡς γὰρ ὁρᾷς, 5
ἄλλα πράττω. καὶ ὁ Ἀντισθένης ἔλεξεν, Ὡς σαφῶς
μέντοι σὺ μαστροπὲ σαυτοῦ ἀεὶ τοιαῦτα ποιεῖς· τοτὲ
μὲν τὸ δαιμόνιον προφασιζόμενος οὐ διαλέγει μοι,
τοτὲ δ' ἄλλου του ἐφιέμενος. καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη, 6
Πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Ἀντίσθενες, μόνον μή συγκόψῃς
με· τὴν δ' ἄλλην χαλεπότητα ἐγώ σου καὶ φέρω καὶ
οἴσω φιλικῶς. ἀλλὰ γάρ, ἔφη, τὸν μὲν σὸν ἔρωτα
κρύπτωμεν, ἐπειδὴ καὶ ἔστιν οὐ ψυχῆς ἀλλ' εὐμορφίας
τῆς ἐμῆς. ὅτι γε μὴν σύ, ὦ Καλλία, ἐρᾷς Αὐτολύκου 7
πᾶσα μὲν ἡ πόλις οἶδε, πολλοὺς δ' οἶμαι καὶ τῶν ξέ-
νων. τούτου δ' αἴτιον τὸ πατέρων τε ὀνομαστῶν ἀμ-
φοτέρους ὑμᾶς εἶναι καὶ αὐτοὺς ἐπιφανεῖς. ἀεὶ μὲν 8
οὖν ἔγωγε ἠγάμην τὴν σὴν φύσιν, νῦν δὲ καὶ πολὺ
μᾶλλον, ἐπεὶ ὁρῶ σε ἐρῶντα οὐχ ἁβρότητι χλιδαινο-
μένου οὐδὲ μαλακίᾳ θρυπτομένου, ἀλλὰ πᾶσιν ἐπι-
δεικνυμένου ῥώμην τε καὶ καρτερίαν καὶ ἀνδρείαν καὶ
σωφροσύνην. τὸ δὲ τοιούτων ἐπιθυμεῖν τεκμήριόν
ἐστι τῆς τοῦ ἐραστοῦ φύσεως. εἰ μὲν οὖν μία ἐστὶν 9
Ἀφροδίτη ἢ διτταί, Οὐρανία τε καὶ Πάνδημος, οὐκ
οἶδα· καὶ γὰρ Ζεὺς ὁ αὐτὸς δοκῶν εἶναι πολλὰς ἐπω-
νυμίας ἔχει· ὅτι γε μέντοι χωρὶς ἑκατέρᾳ βωμοί τέ

22 *sq. cf. Plat. Symp.* 180[d]

4 *καὶ γὰρ* H[2] 6 *ταὐτὰ ποιεῖς Rich.* 7 *οὐ διαλέγει μοι del. Cob.* 12 *κρύπτωμεν est in* FGH[2]V *corr. κρύπτω μὲν* DE 14 *πολλοὶ Mehl.* 20 *ἀνδρίαν* EF 22 *καὶ ante τῆς add.* EGH[2]V *om.* DF ‖ *ἐρωμένου* Υ *corr. Mosche*

εἰσι καὶ νεῴ καὶ θυσίαι τῇ μὲν Πανδήμῳ ῥᾳδιουργό-
10 τεραι, τῇ δὲ Οὐρανίᾳ ἁγνότεραι, οἶδα. εἰκάσαις δ'
ἂν καὶ τοὺς ἔρωτας τὴν μὲν Πάνδημον τῶν σωμάτων
ἐπιπέμπειν, τὴν δ' Οὐρανίαν τῆς ψυχῆς τε καὶ τῆς
φιλίας καὶ τῶν καλῶν ἔργων. ὑφ' οὗ δὴ καὶ σύ, ὦ
11 Καλλία, κατέχεσθαι μοι δοκεῖς ἔρωτος. τεκμαίρομαι
δὲ τῇ τοῦ ἐρωμένου καλοκἀγαθίᾳ καὶ ὅτι σε ὁρῶ τὸν
πατέρα αὐτοῦ παραλαμβάνοντα εἰς τὰς πρὸς τοῦτον
συνουσίας. οὐδὲν γὰρ τούτων ἐστὶν ἀπόκρυφον πα-
12 τρὸς τῷ καλῷ τε κἀγαθῷ ἐραστῇ. καὶ ὁ Ἑρμογένης
εἶπε, Νὴ τὴν Ἥραν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἄλλα τέ σου
πολλὰ ἄγαμαι καὶ ὅτι νῦν ἅμα χαριζόμενος Καλλίᾳ καὶ
παιδεύεις αὐτὸν οἷόνπερ χρὴ εἶναι. Νὴ Δί', ἔφη,
ὅπως δὲ καὶ ἔτι μᾶλλον εὐφραίνηται, βούλομαι αὐτῷ
μαρτυρῆσαι ὡς καὶ πολὺ κρείττων ἐστὶν ὁ τῆς ψυχῆς
13 ἢ ὁ τοῦ σώματος ἔρως. ὅτι μὲν γὰρ δὴ ἄνευ φιλίας
συνουσία οὐδεμία ἀξιόλογος πάντες ἐπιστάμεθα. φι-
λεῖν γε μὴν τῶν μὲν τὸ ἦθος ἀγαμένων ἀνάγκη ἡδεῖα
καὶ ἐθελουσία καλεῖται· τῶν δὲ τοῦ σώματος ἐπιθυ-
μούντων πολλοὶ μὲν τοὺς τρόπους μέμφονται καὶ μι-
14 σοῦσι τῶν ἐρωμένων· ἢν δὲ καὶ ἀμφότερα στέρξωσι,
τὸ μὲν τῆς ὥρας ἄνθος ταχὺ δήπου παρακμάζει, ἀπο-
λείποντος δὲ τούτου ἀνάγκη καὶ τὴν φιλίαν συναπο-
μαραίνεσθαι, ἡ δὲ ψυχὴ ὅσονπερ ἂν χρόνον ἴῃ ἐπὶ τὸ
15 φρονιμώτερον καὶ ἀξιεραστοτέρα γίγνεται. καὶ μὴν ἐν

10 sq. *cf. Theon I 165 W*

1 εἰσι καὶ ναοὶ DF καὶ ναοί εἰσι *cet.* 7 *ft.* τῇ ⟨τε⟩ 17 φιλία γε μὴν ὑπὸ (*vel* πρὸς) τῶν *Rich., sed cf. Comm. III 6, 17* 18 ἡδεῖα *Valck.* ἰδία *Υ* ⟨ἢ⟩ ἡδεῖα *March.* 21 τὸν ἐρώμενον *Υ corr.* A *s. v.* ‖ ἀμφότεροι *Υ corr. Rsk. Lange* 24 χρόνον ᾖ *Υ corr. Steph.* προβαίνῃ *Rsk.*

μὲν τῇ τῆς μορφῆς χρήσει ἔνεστί τις καὶ κόρος, ὥστε ἅπερ καὶ πρὸς τὰ σιτία διὰ πλησμονήν, ταῦτα ἀνάγκη καὶ πρὸς τὰ παιδικὰ πάσχειν· ἡ δὲ τῆς ψυχῆς φιλία διὰ τὸ ἁγνὴ εἶναι καὶ ἀκορεστοτέρα ἐστίν, οὐ μέντοι, ὥς γ' ἄν τις οἰηθείη, διὰ τοῦτο καὶ ἀνεπαφροδιτοτέρα, ἀλλὰ σαφῶς καὶ ἀποτελεῖται ἡ εὐχὴ ἐν ᾗ αἰτούμεθα τὴν θεὸν ἐπαφρόδιτα καὶ ἔπη καὶ ἔργα διδόναι. **16** *ὡς μὲν γὰρ ἄγαταί τε καὶ φιλεῖ τὸν ἐρώμενον θάλλουσα μορφῇ τε ἐλευθερίᾳ καὶ ἤθει αἰδήμονί τε καὶ γενναίῳ ψυχὴ εὐθὺς ἐν τοῖς ἥλιξιν ἡγεμονική τε ἅμα καὶ φιλόφρων οὖσα οὐδὲν ἐπιδεῖται λόγου· ὅτι δὲ εἰκὸς καὶ ὑπὸ τῶν παιδικῶν τὸν τοιοῦτον ἐραστὴν ἀντιφιλεῖσθαι, καὶ τοῦτο διδάξω.* **17** *πρῶτον μὲν γὰρ τίς μισεῖν δύναιτ' ἂν ὑφ' οὗ εἰδείη καλός τε καὶ ἀγαθὸς νομιζόμενος; ἔπειτα δὲ ὁρῴη αὐτὸν τὰ τοῦ παιδὸς καλὰ μᾶλλον ἢ τὰ ἑαυτοῦ ἡδέα σπουδάζοντα; πρὸς δὲ τούτοις πιστεύοι μήτ' ἂν παρακμάσῃ μήτ' ἂν καμὼν ἀμορφότερος γένηται, μειωθῆναι ἂν τὴν φιλίαν;* **18** *οἷς γε μὴν κοινὸν τὸ φιλεῖσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη τούτους ἡδέως μὲν προσορᾶν ἀλλήλους, εὐνοϊκῶς δὲ διαλέγεσθαι, πιστεύειν δὲ καὶ πιστεύεσθαι, καὶ προνοεῖν μὲν ἀλλήλων, συνήδεσθαι δ' ἐπὶ ταῖς καλαῖς πράξεσι, συνάχθεσθαι δὲ ἤν τι σφάλμα προσπίπτῃ, τότε δ' εὐφραινομένους διατελεῖν ὅταν ὑγιαίνοντες συνῶσιν, ἢν δὲ κάμῃ ὁπότερος οὖν, πολὺ συνεχεστέραν τὴν συνουσίαν ἔχειν, καὶ ἀπόντων ἔτι μᾶλλον ἢ παρόντων*

4 *ἀκορεστότερον Bekk. An. I 369*

2 *ταὐτὰ Heindf.* 5 *τοῦτο* **DF** *pr. τούτου cet.* ‖ *ἐπαφροδιτωτέρα* **EBF** *-οτέρα* **DH²V** *corr. Ernesti* 8 *θάλλοντα Rsk. Mehl., sed Calliam S. spectat* 9 *μορφὴ* **DE** ‖ *τε post. loco om.* ***Π*** ‖ *γενναία ψυχῇ* ***Υ*** *corr. Lkl. et ft.* ***Π*** 17 *πιστεύῃ* **DE*Π*** *-εύει* **G** ‖ *παρακμασῃ Rsk. Jacobs cf. § 14 παρά τι ποιήσῃ* ***Υ*** *παρηβήσῃ Valck. ἄρα τι πταίσῃ HSauppe παρανοήσηι falso* ***Π****, cf. praef.*

ἐπιμελεῖσθαι; οὐ ταῦτα πάντα ἐπαφρόδιτα; διά γε
τοι τὰ τοιαῦτα ἔργα ἅμα ἐρῶντες τῆς φιλίας καὶ χρώ-
19 μενοι αὐτῇ εἰς γῆρας διατελοῦσι. τὸν δὲ ἐκ τοῦ σώ-
ματος κρεμάμενον διὰ τί ἀντιφιλήσειεν ἂν ὁ παῖς; πό-
τερον ὅτι ἑαυτῷ μὲν νέμει ὧν ἐπιθυμεῖ, τῷ δὲ παιδὶ
τὰ ἐπονειδιστότατα; ἢ διότι ἃ σπεύδει πράττειν παρὰ
τῶν παιδικῶν, εἴργει μάλιστα τοὺς οἰκείους ἀπὸ τού-
20 των. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ βιάζεται, ἀλλὰ πείθει, διὰ
τοῦτο μᾶλλον μισητέος. ὁ μὲν γὰρ βιαζόμενος ἑαυτὸν
πονηρὸν ἀποδεικνύει, ὁ δὲ πείθων τὴν τοῦ ἀναπειθο-
21 μένου ψυχὴν διαφθείρει. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ χρημάτων
γε ἀπεμπολῶν τὴν ὥραν τί μᾶλλον στέρξει τὸν πριά-
μενον ἢ ὁ ἐν ἀγορᾷ πωλῶν καὶ ἀποδιδόμενος; οὐ μὴν
ὅτι γε ὡραῖος ἀώρῳ, οὐδὲ ὅτι γε καλὸς οὐκέτι καλῷ
καὶ ἐρῶντι οὐκ ἐρῶν ὁμιλεῖ, φιλήσει αὐτόν. οὐδὲ
γὰρ ὁ παῖς τῷ ἀνδρὶ ὥσπερ γυνὴ κοινωνεῖ τῶν ἐν τοῖς
ἀφροδισίοις εὐφροσυνῶν, ἀλλὰ νήφων μεθύοντα ὑπὸ
22 τῆς ἀφροδίτης θεᾶται. ἐξ ὧν οὐδὲν θαυμαστὸν εἰ καὶ
τὸ ὑπερορᾶν ἐγγίγνεται αὐτῷ τοῦ ἐραστοῦ. καὶ σκο-
πῶν δ' ἄν τις εὕροι ἐκ μὲν τῶν διὰ τοὺς τρόπους φι-
λουμένων οὐδὲν χαλεπὸν γεγενημένον, ἐκ δὲ τῆς ἀναι-
23 δοῦς ὁμιλίας πολλὰ ἤδη καὶ ἀνόσια πεπραγμένα. ὡς
δὲ καὶ ἀνελεύθερος ἡ συνουσία τῷ τὸ σῶμα μᾶλλον ἢ
[τῷ] τὴν ψυχὴν ἀγαπῶντι, νῦν τοῦτο δηλώσω. ὁ μὲν
γὰρ παιδεύων λέγειν τε ἃ δεῖ καὶ πράττειν δικαίως ἂν
ὥσπερ Χείρων καὶ Φοῖνιξ ὑπ' Ἀχιλλέως τιμῷτο, ὁ δὲ
τοῦ σώματος ὀρεγόμενος εἰκότως ἂν ὥσπερ πτωχὸς

22 *sq. cf. Comm. I 2, 29*

6 ἢ ὅτι δι' ἃ *Mehl., sed cf. Oec. 8, 8* ‖ παρὰ DH² πέρα *cet.* 7 εἴργειν *Y corr.* A *corr.* 8 μὴ ὅτι *Y corr.* A 12 γε *om.* BF 24 τῷ *del. HSauppe*

περιέποιτο. ἀεὶ γάρ τοι προσαιτῶν καὶ προσδεόμενος
ἢ φιλήματος ἢ ἄλλου τινὸς ψηλαφήματος παρακολου-
θεῖ. εἰ δὲ λαμυρώτερον λέγω, μὴ θαυμάζετε· ὅ τε 24
γὰρ οἶνος συνεπαίρει καὶ ὁ ἀεὶ σύνοικος ἐμοὶ ἔρως κεν-
τρίζει εἰς τὸν ἀντίπαλον ἔρωτα αὐτῷ παρρησιάζεσθαι.
καὶ γὰρ δὴ δοκεῖ μοι ὁ μὲν τῷ εἴδει τὸν νοῦν προσέχων 25
μεμισθωμένῳ χῶρον ἐοικέναι. οὐ γὰρ ὅπως πλείονος
ἄξιος γένηται ἐπιμελεῖται, ἀλλ' ὅπως αὐτὸς ὅτι πλεῖστα
ὡραῖα καρπώσεται. ὁ δὲ τῆς φιλίας ἐφιέμενος μᾶλλον
ἔοικε τῷ τὸν οἰκεῖον ἀγρὸν κεκτημένῳ· πάντοθεν
γοῦν φέρων ὅ τι ἂν δύνηται πλείονος ἄξιον ποιεῖ τὸν
ἐρώμενον. καὶ μὴν καὶ τῶν παιδικῶν ὃς μὲν ἂν εἰδῇ 26
ὅτι ὁ τοῦ εἴδους ἐπαρκῶν ἄρξει τοῦ ἐραστοῦ, εἰκὸς αὐ-
τὸν τἆλλα ῥᾳδιουργεῖν· ὃς δ' ἂν γιγνώσκῃ ὅτι ἂν μὴ
καλὸς κἀγαθὸς ᾖ, οὐ καθέξει τὴν φιλίαν, τοῦτον
προσήκει μᾶλλον ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι. μέγιστον δ' 27
ἀγαθὸν τῷ ὀρεγομένῳ ἐκ παιδικῶν φίλον ἀγαθὸν
ποιήσασθαι, ὅτι ἀνάγκη καὶ αὐτὸν ἀσκεῖν ἀρετήν. οὐ
γὰρ οἷόν τε πονηρὰ αὐτὸν ποιοῦντα ἀγαθὸν τὸν συν-
όντα ἀποδεῖξαι, οὐδέ γε ἀναισχυντίαν καὶ ἀκρασίαν
παρεχόμενον ἐγκρατῆ καὶ αἰδούμενον τὸν ἐρώμενον
ποιῆσαι. ἐπιθυμῶ δέ σοι, ἔφη, ὦ Καλλία, καὶ μυθο- 28
λογῆσαι ὡς οὐ μόνον ἄνθρωποι ἀλλὰ καὶ θεοὶ καὶ
ἥρωες τὴν τῆς ψυχῆς φιλίαν περὶ πλείονος ἢ τὴν τοῦ
σώματος χρῆσιν ποιοῦνται. Ζεύς τε γὰρ ὅσων μὲν 29
θνητῶν οὐσῶν μορφῆς ἠράσθη, συγγενόμενος εἴα αὐτὰς

1 γάρ τι **A**, *sed cf. Comm.* 3 θαυμάζητε **FH**² 5 αὐτῷ ἔρωτα **H**² 7 ⟨τῷ⟩ μεμ. *HSauppe* 8 γενήσεται *Mehl.* 9 καρπώσηται **F** 10 τὸν *del. Mehl.* 12 ὅσα ἂν μὲν **Υ** (ὅσα μὲν ἂν **H**¹) *corr. Heindf.* 13 ὁ *del. Cast. et Herbst* 18 ἀρετὴν ἀσκεῖν **H**² 24 πλείονος *incipit liber* **C**

θνητὰς εἶναι· ὅσων δὲ ψυχαῖς ἀγαθαῖς ἀγασθείη, ἀθανάτους τούτους ἐποίει· ὧν Ἡρακλῆς μὲν καὶ Διόσκου-
30 ροί εἰσι, λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι· καὶ ἐγὼ δέ φημι καὶ Γανυμήδην οὐ σώματος ἀλλὰ ψυχῆς ἕνεκα ὑπὸ Διὸς εἰς Ὄλυμπον ἀνενεχθῆναι. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τοὔνομα αὐτοῦ· ἔστι μὲν γὰρ δήπου καὶ Ὁμήρῳ

γάνυται δέ τ' ἀκούων.

τοῦτο δὲ φράζει ὅτι ἥδεται δέ τ' ἀκούων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλοθί που,

πυκινὰ φρεσὶ μήδεα εἰδώς.

τοῦτο δ' αὖ λέγει σοφὰ φρεσὶ βουλεύματα εἰδώς. ἐξ οὖν συναμφοτέρων τούτων οὐχ ἡδυσώματος ὀνομασθεὶς ὁ Γανυμήδης ἀλλ' ἡδυγνώμων ἐν θεοῖς τετίμη-
31 ται. ἀλλὰ μήν, ὦ Νικήρατε, καὶ Ἀχιλλεὺς Ὁμήρῳ πεποίηται οὐχ ὡς παιδικοῖς Πατρόκλῳ ἀλλ' ὡς ἑταίρῳ ἀποθανόντι ἐκπρεπέστατα τιμωρῆσαι. καὶ Ὀρέστης δὲ καὶ Πυλάδης καὶ Θησεὺς καὶ Πειρίθους καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ τῶν ἡμιθέων οἱ ἄριστοι ὑμνοῦνται οὐ διὰ τὸ συγκαθεύδειν ἀλλὰ διὰ τὸ ἄγασθαι ἀλλήλους τὰ
32 μέγιστα καὶ κάλλιστα κοινῇ διαπεπρᾶχθαι. τί δέ, τὰ νῦν καλὰ ἔργα οὐ πάντ' ἂν εὕροι τις ἕνεκα ἐπαίνου ὑπὸ τῶν καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθελόντων πραττόμενα μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῶν ἐθιζομένων ἡδονὴν ἀντ' εὐκλείας αἱρεῖσθαι; καίτοι Παυσανίας γε ὁ Ἀγάθω-

7 *cf. Il. XX 405* 10 *XVII 325; XXIV 282* 24 *Athen. V p. 216*[e] καίτοι . . . *§ 33* ποιεῖν, *cf. Plat. Symp. 178*[e]

1 ἀγαθαῖς *om.* V *Ald., in* F *s. v. additum* 2 αὐτοὺς F ‖ διόσκοροι C 6 καὶ] ἐν B καὶ παρ' *Mehl.* 7 δέ τ' *Steph.* δ' Υ 8 ἥδετ' ἀκούων F 15 παιδικῶς Υ *corr. Steph.* 16 τιμωρήσας *Mehl.* 22 καὶ *priore loco om.* F 24 γε *Ath.* τε Υ

νος τοῦ ποιητοῦ ἐραστὴς ἀπολογούμενος ὑπὲρ τῶν
ἀκρασίᾳ συγκυλινδουμένων εἴρηκεν ὡς καὶ στράτευμα
ἀλκιμώτατον ἂν γένοιτο ἐκ παιδικῶν τε καὶ ἐραστῶν.
τούτους γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι μάλιστα αἰδεῖσθαι ἀλλή- 33
λους ἀπολείπειν, θαυμαστὰ λέγων, εἴ γε οἱ ψόγου τε
ἀφροντιστεῖν καὶ ἀναισχυντεῖν πρὸς ἀλλήλους ἐθιζό-
μενοι οὗτοι μάλιστα αἰσχυνοῦνται αἰσχρόν τι ποιεῖν.
καὶ μαρτύρια δὲ ἐπήγετο ὡς ταῦτα ἐγνωκότες εἶεν καὶ 34
Θηβαῖοι καὶ Ἠλεῖοι· συγκαθεύδοντας γοῦν αὐτοῖς
ὅμως παρατάττεσθαι ἔφη τὰ παιδικὰ εἰς τὸν ἀγῶνα,
οὐδὲν τοῦτο σημεῖον λέγων ὅμοιον. ἐκείνοις μὲν γὰρ
ταῦτα νόμιμα, ἡμῖν δ' ἐπονείδιστα. δοκοῦσι δ' ἔμοιγε
οἱ μὲν παραταττόμενοι ἀπιστοῦσιν ἐοικέναι μὴ χωρὶς
γενόμενοι οἱ ἐρώμενοι οὐκ ἀποτελῶσι τὰ τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν ἔργα. Λακεδαιμόνιοι δὲ οἱ νομίζοντες, ἐὰν 35
καὶ ὀρεχθῇ τις σώματος, μηδενὸς ἂν ἔτι καλοῦ κἀγα-
θοῦ τοῦτον τυχεῖν, οὕτω τελέως τοὺς ἐρωμένους ἀγα-
θοὺς ἀπεργάζονται ὡς καὶ μετὰ ξένων, κἂν μὴ ἐν τῇ
αὐτῇ πόλει ταχθῶσι τῷ ἐραστῇ, ὁμοίως αἰδοῦνται
τοὺς παρόντας ἀπολείπειν. θεὰν γὰρ οὐ τὴν Ἀναί-
δειαν ἀλλὰ τὴν Αἰδῶ νομίζουσι. δοκοῦμεν δ' ἄν μοι 36
πάντες ὁμόλογοι γενέσθαι περὶ ὧν λέγω, εἰ ὧδε ἐπι-
σκοποῖμεν, τῷ ποτέρως παιδὶ φιληθέντι μᾶλλον ἄν τις
πιστεύσειεν ἢ χρήματα ἢ τέκνα ἢ χάριτας παρακατατί-

8 *sq. cf. Plat. Symp.* 182[b]

2 συγκαλ- *Ath.* ἐγκαλ- *Mehl.* 3 τε *om. Ath.* 4 μάλιστα ἂν *Ath.* 5 ἀπολιπεῖν *Ath.* ‖ ψέγειν τί F ‖ (*post* τε) καὶ *add.* Υ *om. Ath., cuius lib.* C *om.* τε, γε *dat* A 7 αἰσχύνονται Υ *corr. Valck.* 9 συγκαθεύδοντες Υ *corr.* A *s. v.* 17 οὕτως CEG 18 ὡς κἂν *ed. Didot* 19 πόλει *del. Lange* τάξει *Rsk. Dobr.* μόρᾳ *Rettig* ‖ ὅμως *Bach* 20 ἀπολιπεῖν B 22 ἐπισκοπῶμεν Υ *corr. Schn.*

θεσθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι καὶ αὐτὸν τὸν τῷ εἴδει τοῦ
ἐρωμένου χρώμενον μᾶλλον ἂν ταῦτα πάντα τῷ τὴν
37 ψυχὴν ἐρασμίῳ πιστεῦσαι. σοί γε μήν, ὦ Καλλία, δοκεῖ
μοι ἄξιον εἶναι καὶ θεοῖς χάριν εἰδέναι ὅτι σοι Αὐτο-
λύκου ἔρωτα ἐνέβαλον. ὡς μὲν γὰρ φιλότιμός ἐστιν
εὔδηλον, ὃς τοῦ κηρυχθῆναι ἕνεκα νικῶν παγκράτιον
38 πολλοὺς μὲν πόνους, πολλὰ δ' ἄλγη ἀνέχεται. εἰ δὲ
οἴοιτο μὴ μόνον ἑαυτὸν καὶ τὸν πατέρα κοσμήσειν,
ἀλλ' ἱκανὸς γενήσεσθαι δι' ἀνδραγαθίαν καὶ φίλους
εὖ ποιεῖν καὶ τὴν πατρίδα αὔξειν τρόπαια τῶν πολε-
μίων ἱστάμενος, καὶ διὰ ταῦτα περίβλεπτός τε καὶ
ὀνομαστὸς ἔσεσθαι καὶ ἐν Ἕλλησι καὶ ἐν βαρβάροις,
πῶς οὐκ οἴει αὐτόν, ὅντιν' ἡγοῖτο εἰς ταῦτα συνεργὸν
εἶναι κράτιστον, τοῦτον ταῖς μεγίσταις ἂν τιμαῖς πε-
39 ριέπειν; εἰ οὖν βούλει τούτῳ ἀρέσκειν, σκεπτέον μέν
σοι ποῖα ἐπιστάμενος Θεμιστοκλῆς ἱκανὸς ἐγένετο τὴν
Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν, σκεπτέον δὲ ποῖά ποτε εἰδὼς Πε-
ρικλῆς κράτιστος ἐδόκει τῇ πατρίδι σύμβουλος εἶναι,
ἀθρητέον δὲ καὶ πῶς ποτε Σόλων φιλοσοφήσας νό-
μους κρατίστους τῇ πόλει κατέθηκεν, ἐρευνητέον δὲ
καὶ ποῖα Λακεδαιμόνιοι ἀσκοῦντες κράτιστοι δοκοῦσιν
ἡγεμόνες εἶναι· πρόξενοι δὲ καὶ κατάγονται ἀεὶ παρὰ
40 σοὶ οἱ κράτιστοι αὐτῶν. ὡς μὲν οὖν σοι ἡ πόλις ταχὺ
ἂν ἐπιτρέψειεν αὐτήν, εἰ βούλει, εὖ ἴσθι. τὰ μέγιστα
γάρ σοι ὑπάρχει· εὐπατρίδης εἶ, ἱερεὺς θεῶν τῶν
ἀπ' Ἐρεχθέως, οἳ καὶ ἐπὶ τὸν βάρβαρον σὺν Ἰάκχῳ

1 μὲν om. F 6 ἄδηλον D F pr. 7 ἀνέσχεται C ἠνέσχετο Mehl. 10 πολεμίων H² πολέμων G πόλεων cet. 20 ἔθηκεν Mehl. 22 προξένῳ δὲ Meier πρόξενος δ' ⟨εἶ⟩ Mehl. προξενεῖς δ' ⟨αὐτῶν⟩ Rsk., ft. προξενοῦντι δὲ 24 βούλοιο ἴσθι Mehl 26 αἳ καὶ Rich.

ἐστράτευσαν, καὶ νῦν ἐν τῇ ἑορτῇ ἱεροπρεπέστατος
δοκεῖς εἶναι τῶν προγεγενημένων, καὶ σῶμα ἀξιοπρε-
πέστατον μὲν ἰδεῖν τῆς πόλεως ἔχεις, ἱκανὸν δὲ μό-
χθους ὑποφέρειν. εἰ δ' ὑμῖν δοκῶ σπουδαιολογῆσαι 41
μᾶλλον ἢ παρὰ πότον πρέπει, μηδὲ τοῦτο θαυμάζετε.
ἀγαθῶν γὰρ φύσει καὶ τῆς ἀρετῆς φιλοτίμως ἐφιεμέ-
νων ἀεί ποτε τῇ πόλει συνεραστὴς ὢν διατελῶ. οἱ μὲν 42
δὴ ἄλλοι περὶ τῶν ῥηθέντων διελέγοντο, ὁ δ' Αὐτό-
λυκος κατεθεᾶτο τὸν Καλλίαν. καὶ ὁ Καλλίας δὲ παρ-
ορῶν εἰς ἐκεῖνον εἶπεν, Οὐκοῦν σύ με, ὦ Σώκρατες,
μαστροπεύσεις πρὸς τὴν πόλιν, ὅπως πράττω τὰ πο-
λιτικὰ καὶ ἀεὶ ἀρεστὸς ὦ αὐτῇ; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἢν 43
ὁρῶσί γέ σε μὴ τῷ δοκεῖν ἀλλὰ τῷ ὄντι ἀρετῆς ἐπιμε-
λούμενον. ἡ μὲν γὰρ ψευδὴς δόξα ταχὺ ἐλέγχεται
ὑπὸ τῆς πείρας· ἡ δ' ἀληθὴς ἀνδραγαθία, ἢν μὴ θεὸς
βλάπτῃ, ἀεὶ ἐν ταῖς πράξεσι λαμπροτέραν τὴν εὔκλειαν
συμπαρέχεται.

Οὗτος μὲν δὴ ὁ λόγος ἐνταῦθα ἔληξεν. Αὐτόλυκος IX
δέ, ἤδη γὰρ ὥρα ἦν αὐτῷ, ἐξανίστατο εἰς περίπατον·
καὶ ὁ Λύκων ὁ πατὴρ αὐτῷ συνεξιὼν ἐπιστραφεὶς εἶπε,
Νὴ τὴν Ἥραν, ὦ Σώκρατες, καλός γε κἀγαθὸς δοκεῖς
μοι ἄνθρωπος εἶναι.

Ἐκ δὲ τούτου πρῶτον μὲν θρόνος τις ἔνδον κατε- 2
τέθη, ἔπειτα δὲ ὁ Συρακόσιος εἰσελθὼν εἶπεν, Ὦ ἄν-
δρες, Ἀριάδνη εἴσεισιν εἰς τὸν ἑαυτῆς τε καὶ Διονύσου
θάλαμον· μετὰ δὲ τοῦθ' ἥξει Διόνυσος ὑποπεπωκὼς

4 σπουδαιολογῆσαι *Suid.* s. σπουδάζειν

12 ἄριστος F 20 ὁ Λύκων *del. Mehl.* 22 ἄνθρωπος *om.* C
25 τε *om.* F

παρὰ θεοῖς καὶ εἴσεισι πρὸς αὐτήν, ἔπειτα παιξοῦνται
3 πρὸς ἀλλήλους. ἐκ τούτου πρῶτον μὲν ἡ Ἀριάδνη
ὡς νύμφη κεκοσμημένη παρῆλθε καὶ ἐκαθέζετο ἐπὶ
τοῦ θρόνου. οὔπω δὲ φαινομένου τοῦ Διονύσου ηὐ-
λεῖτο ὁ βακχεῖος ῥυθμός. ἔνθα δὴ ἠγάσθησαν τὸν
ὀρχηστοδιδάσκαλον. εὐθὺς μὲν γὰρ ἡ Ἀριάδνη ἀκού-
σασα τοιοῦτόν τι ἐποίησεν ὡς πᾶς ἂν ἔγνω ὅτι ἀσμένη
ἤκουσε· καὶ ὑπήντησε μὲν οὒ οὐδὲ ἀνέστη, δήλη δ'
4 ἦν μόλις ἠρεμοῦσα. ἐπεί γε μὴν κατεῖδεν αὐτὴν ὁ
Διόνυσος, ἐπιχορεύσας ὥσπερ ἂν εἴ τις φιλικώτατα
ἐκαθέζετο ἐπὶ τῶν γονάτων, καὶ περιλαβὼν ἐφίλησεν
αὐτήν. ἡ δ' αἰδουμένῃ μὲν ἐῴκει, ὅμως δὲ φιλικῶς
ἀντιπεριελάμβανεν. οἱ δὲ συμπόται ὁρῶντες ἅμα μὲν
5 ἐκρότουν, ἅμα δὲ ἐβόων αὖθις. ὡς δὲ ὁ Διόνυσος
ἀνιστάμενος συνανέστησε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀριάδνην,
ἐκ τούτου δὴ φιλούντων τε καὶ ἀσπαζομένων ἀλλήλους
σχήματα παρῆν θεάσασθαι. οἱ δ' ὁρῶντες ὄντως κα-
λὸν μὲν τὸν Διόνυσον, ὡραίαν δὲ τὴν Ἀριάδνην, οὐ
σκώπτοντας δὲ ἀλλ' ἀληθινῶς τοῖς στόμασι φιλοῦντας,
6 πάντες ἀνεπτερωμένοι ἐθεῶντο. καὶ γὰρ ἤκουον τοῦ
Διονύσου μὲν ἐπερωτῶντος αὐτὴν εἰ φιλεῖ αὐτόν, τῆς
δ' οὕτως ἐπομνυούσης ⟨ὥστε⟩ μὴ μόνον τὸν Διόνυσον**
ἀλλὰ καὶ τοὺς παρόντας ἅπαντας συνομόσαι ἂν ἦ μὴν
τὸν παῖδα καὶ τὴν παῖδα ὑπ' ἀλλήλων φιλεῖσθαι. ἐῴ-
κεσαν γὰρ οὐ δεδιδαγμένοις τὰ σχήματα ἀλλ' ἐφειμέ-
7 νοις πράττειν ἃ πάλαι ἐπεθύμουν. τέλος δὲ οἱ συμπό-
ται ἰδόντες περιβεβληκότας τε ἀλλήλους καὶ ὡς εἰς

4 οὔτω δὲ DF αὐτοῦ δὲ *Nab.* 14 ἐβόων. ὡς δὲ αὖθις *Rsk.* 16 δὴ τούτου F 22 ὥστε *add. Steph.* ‖ *post* Διόν. *excidisse aliquid putat Schenkl, ft.* ὑπερησθῆναι *addendum ante* μὴ *cf. Hell. V 1, 13* 23 ἐπομόσαι DF

εὐνὴν ἀπιόντας, οἱ μὲν ἄγαμοι γαμεῖν ἐπώμνυσαν, οἱ δὲ γεγαμηκότες ἀναβάντες ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀπήλαυνον πρὸς τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας, ὅπως τούτων τύχοιεν. Σωκράτης δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ ὑπομείναντες πρὸς Λύκωνα καὶ τὸν υἱὸν σὺν Καλλίᾳ περιπατήσοντες ἀπῆλθον. αὕτη τοῦ τότε συμποσίου κατάλυσις ἐγένετο.

6 ⟨ἡ⟩ καταλ. *Mehl., sed cf. Ages. 1, 38* ‖ *subscriptum in* **DF** ξενοφῶντος ῥήτορος συμπόσιον, *in* **E** *m. 2* τέλος τοῦ συμποσίου, *in* **CH²** τέλος, *in* **B** τέλος τοῦ συμποσίου τῷ θεῷ πλείστη χάρις.

ΙΕΡΩΝ Η ΤΥΡΑΝΝΙΚΟΣ.

I Σιμωνίδης ὁ ποιητὴς ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν
τύραννον. σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σι-
μωνίδης, Ἆρ' ἄν μοι ἐθελήσαις, ὦ Ἱέρων, διηγήσα-
σθαι ἃ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ; Καὶ ποῖα ταῦτ'
2 ἐστίν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὁποῖα δὴ ἐγὼ βέλτιον ἂν εἰδείην
σοῦ οὕτως ὄντος σοφοῦ ἀνδρός; Οἶδά σε, ἔφη, ἐγὼ
καὶ ἰδιώτην γεγενημένον καὶ νῦν τύραννον ὄντα· εἰ-
κὸς οὖν ἀμφοτέρων πεπειραμένον καὶ εἰδέναι σε μᾶλ-
λον ἐμοῦ πῇ διαφέρει ὁ τυραννικός τε καὶ ὁ ἰδιωτικὸς
3 βίος εἰς εὐφροσύνας τε καὶ λύπας ἀνθρώποις. Τί οὖν,
ἔφη ὁ Ἱέρων, οὐχὶ καὶ σύ, ἐπεὶ νῦν γε ἔτι ἰδιώτης εἶ,
ὑπέμνησάς με τὰ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ; οὕτως γὰρ ἂν
σοι οἶμαι μάλιστα ἐγὼ δύνασθαι δηλοῦν τὰ διαφέ-
4 ροντα ἐν ἑκατέρῳ. οὕτω δὴ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν, Τοὺς
μὲν δὴ ἰδιώτας ἔγωγε, ὦ Ἱέρων, δοκῶ μοι καταμε-
μαθηκέναι διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν ὁράμασιν ἡδομέ-

I 1 . . . 10 λέγω Stob. Flor. 49, 30, sed hae sectiones a Gesnero factae in Stobaei libris non distinguuntur

1 ξενοφῶντος ῥήτορος ἱέρων ἢ τυραννικός **A** 6 δὴ *om.* **BEKT** ὁπ. ἂν ἐγὼ β. εἰδ. *Stob.* 10 τε *habet* **A** *et Stob. om.* **D** *del. Cob.* ‖ ὁ *(postero loco) habet* **A** *om.* **D** *et alii multi et Stob.* 12 καὶ *om. Stob. libr.* ‖ νυνὶ ἔτι *Stob. libr.* 13 ὑπομνήσειας *Stob. libr., sed cf. Cyr. II 1, 4* 16 ὦ *om. Stob.*

*νους τε καὶ ἀχθομένους, διὰ δὲ τῶν ὤτων ἀκούσμασι,
διὰ δὲ τῶν ῥινῶν ὀσμαῖς, διὰ δὲ τοῦ στόματος σίτοις
τε καὶ ποτοῖς, τὰ δ' ἀφροδίσια δι' ὧν δὴ πάντες ἐπι-
στάμεθα· τὰ δὲ ψύχη καὶ θάλπη καὶ σκληρὰ καὶ μα-* 5
*λακὰ καὶ κοῦφα καὶ βαρέα ὅλῳ τῷ σώματί μοι δοκοῦ-
μεν, ἔφη, κρίνοντες ἥδεσθαί τε καὶ λυπεῖσθαι ἐπ'
αὐτοῖς· ἀγαθοῖς δὲ καὶ κακοῖς ἔστι μὲν ὅτε δι' αὐτῆς
τῆς ψυχῆς μοι δοκοῦμεν ἥδεσθαι, ὅτε δ' αὖ λυπεῖσθαι,
ἔστι δ' ὅτε καὶ κοινῇ διά τε τῆς ψυχῆς καὶ διὰ τοῦ
σώματος. τῷ δ' ὕπνῳ ὅτι μὲν ἡδόμεθα δοκῶ μοι αἰ-* 6
*σθάνεσθαι, ὅπως δὲ καὶ ᾧτινι καὶ ὁπότε, ταῦτα μᾶλ-
λόν πως, ἔφη, δοκῶ μοι ἀγνοεῖν. καὶ οὐδὲν ἴσως τοῦτο
θαυμαστόν, εἰ τὰ ἐν τῷ ἐγρηγορέναι σαφεστέρας ἡμῖν
τὰς αἰσθήσεις παρέχεται ἢ τὰ ἐν τῷ ὕπνῳ. πρὸς ταῦτα* 7
*δὴ ὁ Ἱέρων ἀπεκρίνατο, Ἐγὼ μὲν τοίνυν, ἔφη, ὦ Σι-
μωνίδη, ἔξω τούτων ὧν εἴρηκας σύ γε οὐδ' ὅπως ⟨ἂν⟩
αἴσθοιτό τινος ἄλλου ὁ τύραννος ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν,
ὥστε μέχρι γε τούτου οὐκ οἶδ' εἴ τινι διαφέρει ὁ τυ-
ραννικὸς βίος τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου. καὶ ὁ Σιμωνίδης* 8
*εἶπεν, Ἀλλ' ἐν τοῖσδε, ἔφη, διαφέρει· πολλαπλάσια μὲν
δι' ἑκάστου τούτων εὐφραίνεται, πολὺ δὲ μείω τὰ λυ-
πηρὰ ἔχει. καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Οὐχ οὕτως ἔχει, ὦ Σι-
μωνίδη, ταῦτα, ἀλλ' εὖ ἴσθ' ὅτι μείω πολὺ εὐφραί-*

3 *τε om. Stob.* 4 *σκληρὰ καὶ στριφνὰ καὶ μαλθακὰ καὶ βαρέα καὶ κοῦφα Stob.* 6 *καὶ ἥδ. καὶ Stob.* 7 *ἀγαθοῖς τε καὶ Stob.* 8 *ὅτε δ' αὖ* **Υ** *τε καὶ Stob.* 9 *κοινῇ καὶ* **A** *et plerique καὶ κοινῇ* **J** *et Breitb. καὶ om. Stob.* ‖ *τε om. Stob. libr.* 10 *μοι om. Stob. libr.* 12 *οὐδὲν δὴ ἴσως Stob.* 15 *ἀπεκρίνετο* **Z** 16 *σὺ οὐδ' Stob.* ‖ *ἂν om.* **Υ** *add. Stob.* 17 *ἄλλου om. Stob. ἄλλου αἴσθ. τιν. pp. Hense* 18 *τούτων Stob.* ‖ *εἴ τι mg.* **N** *ὅ τι Stob. ἐν τίνι Franke* 19 *βίος om. Stob. βίου del. Cob.* 20 *ἐν μὲν τοῖσδε Stob. τοῖσδέ ⟨γ'⟩ Rsk.* ‖ *διαφέροι ἂν εἰ πολλ. Stob.* 21 *δι' om. libr. Stob.* 23 *πολὺ μείω* **BEKT L** *pr. Stob.*

νονται οἱ τύραννοι τῶν μετρίως διαγόντων ἰδιωτῶν,
9 πολὺ δὲ πλείω καὶ μείζω λυποῦνται. Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτως ταῦτ' εἶχε, πῶς ἂν πολλοὶ μὲν ἐπεθύμουν τυραννεῖν, καὶ ταῦτα τῶν δοκούντων ἱκανωτάτων ἀνδρῶν εἶναι; πῶς δὲ πάντες
10 ἐζήλουν ἂν τοὺς τυράννους; Ὅτι ναὶ μὰ τὸν Δί', ἔφη ὁ Ἱέρων, ἄπειροι ὄντες ἀμφοτέρων τῶν ἔργων σκοποῦνται περὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ πειράσομαί σε διδάσκειν ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ὄψεως· ἐντεῦθεν
11 γὰρ καὶ σὲ δοκῶ μεμνῆσθαι ἀρξάμενον λέγειν. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν τοῖς διὰ τῆς ὄψεως θεάμασι λογιζόμενος εὑρίσκω μειονεκτοῦντας τοὺς τυράννους. ἄλλα μέν γε ἐν ἄλλῃ χώρᾳ ἐστὶν ἀξιοθέατα· ἐπὶ δὲ τούτων ἕκαστα οἱ μὲν ἰδιῶται ἔρχονται καὶ εἰς πόλεις ἃς ἂν βούλωνται θεαμάτων ἕνεκα, καὶ εἰς τὰς κοινὰς πανηγύρεις, ἔνθα ἃ ἀξιοθεατότατα δοκεῖ εἶναι ἀνθρώποις
12 συναγείρεται. οἱ δὲ τύραννοι οὐ μάλα ἀμφὶ θεωρίας ἔχουσιν. οὔτε γὰρ ἰέναι αὐτοῖς ἀσφαλὲς ὅπου μὴ κρείττονες τῶν παρόντων μέλλουσιν ἔσεσθαι, οὔτε τὰ οἴκοι κέκτηνται ἐχυρά, ὥστε ἄλλοις παρακαταθεμένους ἀποδημεῖν. φοβερὸν γὰρ μὴ ἅμα στερηθῶσι

§ 11 in. . . . 12 ἀσφαλές Stob. 49, 31

1 ἰδιωτῶν] ὑπηρετῶν *Stob.* 2 ἔφη λέγεις *Stob.* 3 ἔχει *Y corr. ex Stob.* 5 πάντας A (ε *superscr. m. 2*) D 6 τὸν *om. Stob.* 9 ὅτι] ὡς *Stob.* ‖ ἀρξάμενος . . . 10 λέγειν *non est ap. Stob.* 10 δοκῶ καὶ σὲ *Z* 11 διὰ τῆς ὄψεως *del. Schenkl* ‖ εὑρ. λογ. *Stob.* 14 ὡς ἂν AD ἃς ἂν *X Stob.* ἃς βούλονται A *m. 2 in mg. Z* 15 θεαμ. ἕνεκα *suspecta Schn.* 16 τὰ ἀξ. *et* 17 συναγείρεσθαι *Y corr. Lkl.* τὰ ἀξ. τὰ ἐν ἀνθρ. δοκεῖ συναγείρεσθαι *Weiske* ‖ ἀξιοθεώτατα A *pr.* D, *corr.* A *m. 2* ἔνθα . . . συναγ. *om. Stob.* 20 ἄλλοις, ι *in ras. m. 2* A 21 τε *post* ἅμα *add.* A *m. 2* GNL

τῆς ἀρχῆς καὶ ἀδύνατοι γένωνται τιμωρήσασθαι τοὺς
ἀδικήσαντας. εἴποις οὖν ἂν ἴσως σύ, ἀλλ' ἄρα ἔρχε- 13
ται αὐτοῖς τὰ τοιαῦτα καὶ οἴκοι μένουσι. ναὶ μὰ Δί',
ὦ Σιμωνίδη, ὀλίγα γε τῶν πολλῶν καὶ ταῦτα τοιαῦτα
ὄντα οὕτω τίμια πωλεῖται τοῖς τυράννοις ὥστε οἱ ἐπι-
δεικνύμενοι καὶ ὁτιοῦν ἀξιοῦσι πολλαπλάσια λαβόντες
ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀπιέναι παρὰ τοῦ τυράννου ἢ ὅσα ἐν
παντὶ τῷ βίῳ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων
κτῶνται. καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν, Ἀλλ' εἰ ⟨ἐν⟩ τοῖς 14
θεάμασι μειονεκτεῖτε, διά γέ τοι τῆς ἀκοῆς πλεονεκτεῖτε.
ἐπεὶ τοῦ μὲν ἡδίστου ἀκροάματος ἐπαίνου οὔποτε
σπανίζετε· πάντες γὰρ οἱ παρόντες ὑμῖν πάντα καὶ
ὅσα ἂν λέγητε καὶ ὅσα ἂν ποιῆτε ἐπαινοῦσι. τοῦ δ'
αὖ χαλεπωτάτου ἀκροάματος λοιδορίας ἀνήκοοί ἐστε·
οὐδεὶς γὰρ ἐθέλει τύραννον κατ' ὀφθαλμοὺς κακη-
γορεῖν. καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Καὶ τί οἴει, ἔφη, τους μὴ 15
λέγοντας κακῶς εὐφραίνειν, ὅταν εἰδῇ τις σαφῶς ὅτι
οἱ σιωπῶντες οὗτοι πάντες κακὰ νοοῦσι τῷ τυράννῳ;
ἢ τοὺς ἐπαινοῦντας τί δοκεῖς εὐφραίνειν, ὅταν ὕπο-
πτοι ὦσιν ἕνεκα τοῦ κολακεύειν τοὺς ἐπαίνους ποιεῖ-
σθαι; καὶ ὁ Σιμωνίδης εἶπεν, Τοῦτο μὲν δὴ ναὶ μὰ 16
τὸν Δία ἔγωγέ σοι, Ἱέρων, πάνυ συγχωρῶ, τοὺς ἐπαί-

2 *ἀλλ' ἄρα . . . p. 140, 6 ἰδιωτῶν Stob. 49, 32* 11 *ἀκρόαμα Poll. II 82 cf. Comm. II 1, 31*

3 ναὶ . . . 4 Σιμ. om. Stob. 4 ὀλίγα τε Y corr. ex Stob. Cob. ‖ τοιαῦτα ὄντα οὕτω om. Stob. 5 ὥστε καὶ οἱ Z ὥστε . . . 9 κτῶνται om. Stob. ‖ ἐν add. ex Stob. cf. § 11. 27. 29; 2, 2 10 μειον. ἐν ταῖς ἀκοαῖς Stob. 11 ἐπειδὴ Stob. ‖ τὸ μὲν A pr. corr. m. 2 12 ὑμῖν om. Stob. 13 bis ὅσα ἐὰν Y corr. Stob. 15 τυράννου et κατηγορεῖν Y Stob. corr. Cob. 17 εὐφρανεῖν Stob. libr. 18 πάντα Stob. πάντες ⟨πάντα⟩ Steph. ‖ τῷ τυρ. del. Rich. 20 ποιούμενοι Stob. 21 τοῦτο . . . 22 πάνυ om. Stob. 22 συγχ. τὸ τοὺς Stob. Esc. Par., non Vind.

νους παρὰ τῶν ἐλευθερωτάτων ἡδίστους εἶναι, ἀλλ',
ὁρᾷς, ἐκεῖνό γε οὐκ ἂν ἔτι πείσαις ἀνθρώπων οὐδένα
ὡς οὐχὶ δι' ὧν τρεφόμεθα οἱ ἄνθρωποι, πολὺ πλείω
17 ὑμεῖς ἐν αὐτοῖς εὐφραίνεσθε. Καὶ οἶδά γ', ἔφη, ὦ
Σιμωνίδη, ὅτι τούτῳ κρίνουσιν οἱ πλεῖστοι ἥδιον
ἡμᾶς καὶ πίνειν καὶ ἐσθίειν τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι δοκοῦσι
καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν δειπνῆσαι τὸ ἡμῖν παρατιθέμενον
δεῖπνον ἢ τὸ ἑαυτοῖς· τὸ γὰρ τὰ εἰωθότα ὑπερβάλ-
18 λον, τοῦτο παρέχει τὰς ἡδονάς. διὸ καὶ πάντες ἄν-
θρωποι ἡδέως προσδέχονται τὰς ἑορτὰς πλὴν οἱ τύ-
ραννοι· ἔκπλεῳ γὰρ αὐτοῖς ἀεὶ παρεσκευασμέναι οὐ-
δεμίαν ἐν ταῖς ἑορταῖς ἔχουσιν αἱ τράπεζαι αὐτῶν
ἐπίδοσιν· ὥστε ταύτῃ πρῶτον τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπί-
19 δος μειονεκτοῦσι τῶν ἰδιωτῶν. ἔπειτα δ', ἔφη, ἐκεῖνο
εὖ οἶδ' ὅτι καὶ σὺ ἔμπειρος εἶ ὅτι ὅσῳ ἂν πλείω
τις παραθῆται τὰ περιττὰ τῶν ἱκανῶν, τοσούτῳ θᾶτ-
τον κόρος ἐμπίπτει τῆς ἐδωδῆς· ὥστε καὶ τῷ χρόνῳ
τῆς ἡδονῆς μειονεκτεῖ ὁ παρατιθέμενος πολλὰ τῶν
20 μετρίως διαιτωμένων. Ἀλλὰ καὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Σι-

§ 17 in. . . . 20 fin. Ath. IV 133[c] 8 τὸ γὰρ . . . *p. 141, 9 οὐ μὲν οὖν Stob. 49, 33*

1 ἐλευθεριωτάτων *Stob.* ‖ ἀλλ' ἄρα σὺ ἐκεῖνο *Zeune* 2 γε *om. Stob.* ‖ οὐδένα ἀνθρ. *Stob.* 3 ὡς οὐ *Y corr. Stob.* 4 εὐφραίνοισθε *Stob. libr.* 5 τοῦτο *Stob. libr.* ‖ πλεῖστο . . διον **A** *pr. corr.* **A** *m. 2* **D** 6 ἐσθίειν καὶ πίνειν **EFHJ** *Stob.* 8 τὰ *om. Stob. libr.* ‖ ὑπερβάλλειν *Ath.* 10 τὰς ἑορτ. ἡδ. προσδ. *Stob.* ‖ πλὴν οὐχ οἱ *Ath. lib.* **A** (ἀλλ' οὐχ οἱ *lib.* **C**) *cf. Lac. resp. 15, 6* 11 παρεσκευασμένα *Y corr.* **H** *mg. Ath. Stob.* 12 ἐπίδ. ἔχ. αὐτῶν αἱ τράπ. *Ath.* 14 τῶν ἰδιωτῶν *om. Stob.* ‖ δ' *om. Ath.* ‖ ἐκείνου *Stob.* 15 ἄν τις πλέων τις *Ath. lib.* **A** τις *om. et* παραθῆτε *Stob. libr. cf. c. 4, 10* 16 τοσ. καὶ θᾶσσον *Stob.* θᾶσσ. μᾶλλον κόρ. *Ath.* 17 χρόνῳ τῆς ἐδωδῆς *Y Stob. corr. Ath.* 18 μειονεκτεῖς παρατ. *Y corr.* **A** *m. 2* ὁ πολλὰ παρατ. *Stob.*

μωνίδης, ὅσον ἂν χρόνον ἡ ψυχὴ προσίηται, τοῦτον
πολὺ μᾶλλον ἥδονται οἱ ταῖς πολυτελεστέραις παρα-
σκευαῖς τρεφόμενοι τῶν τὰ εὐτελέστερα παρατιθεμέ-
νων. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ἱέρων, ὦ Σιμωνίδη, τὸν ἑκάστῳ 21
ἡδόμενον μάλιστα, τοῦτον οἴει καὶ ἐρωτικώτατα ἔχειν
τοῦ ἔργου τούτου; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. Ἦ οὖν ὁρᾷς
τι τοὺς τυράννους ἥδιον ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν παρασκευὴν
ἰόντας ἢ τοὺς ἰδιώτας ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν; Οὐ μὰ τὸν
Δί', ἔφη, οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ καὶ ἀγλευκέστερον, ὡς
πολλοῖς ἂν δόξειεν. Τί γάρ; ἔφη ὁ Ἱέρων, τὰ πολλὰ 22
ταῦτα μηχανήματα κατανενόηκας ἃ παρατίθεται τοῖς
τυράννοις, ὀξέα καὶ δριμέα καὶ στρυφνὰ καὶ τὰ τού-
των ἀδελφά; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, καὶ
πάνυ γέ μοι δοκοῦντα παρὰ φύσιν εἶναι ταῦτα ἀν-
θρώποις. Ἄλλο τι οὖν οἴει, ἔφη ὁ Ἱέρων, ταῦτα τὰ 23
ἐδέσματα εἶναι ἢ μαλακῆς καὶ ἀσθενούσης τρυφῇ
ψυχῆς ἐπιθυμήματα; ἐπεὶ εὖ οἶδ' ἔγωγε ὅτι οἱ ἡδέως
ἐσθίοντες καὶ σύ που οἶσθα ὅτι οὐδὲν προσδέονται
τούτων τῶν σοφισμάτων. Ἀλλὰ μέντοι, ἔφη ὁ Σι- 24
μωνίδης, τῶν γε πολυτελῶν ὀσμῶν τούτων αἷς χρίε-

9 *ἀγλευκέστερον Suid. s. ἀγλευκές § 22 in. . . . 23 fin. Ath. III 121*[d] *§ 23 in. . . . p. 142, 12 μειονεκτοῦμεν Stob. 49, 34*

3 *τῶν τὰ . . . παρατ. om. Stob.* 4 *ὦ Σιμ. . . .* 6 *ἢ οὖν om. Stob.* 8 *ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν om. Stob.* 9 *οὐ μὲν δή Stob. cf. Symp. 4, 3* ‖ *ἀγλυκέστερον* **Υ** 11 *κατανενοήκατε Ath.* 12 *στρυφνά, υ in ras. m. 2* **A** 14 *γέ σοι Ath. lib.* **A** ‖ *ἀνθρώπῳ Ath.* 15 *οὖν om. Ath. ἀλλὰ τί οὖν ἔφ. ὁ Ἰ. οἴει Stob. libr.* ‖ *τὰ om. Ath. Stob.* 16 *ἐδέσμ.] ζητήματα Stob. libr.* ‖ *ἢ om.* **Υ** *(praeter* **G** *et* **K** *s. v.)* ‖ *μαλακῆς] μὴ διὰ κακῆς Ath. ἅμα κακῆς Stob.* ‖ *ἀσθενοῦς τῆς Stob. libr.* ‖ *τρυφῆς ψυχῆς* **Υ** *(de* **T** *cf. praef.) corr. Reuchl. ψυχῆς τροφῆς Stob. Esc. Vind. ψυχῆς Par. et Ath.* 17 *ἐνθυμήματα Hartm. ἐπικουρήματα Coppello* 18 *ἔσθοντες Ath. lib.* **A** ‖ *post οἶσθα ras. 1 vel. 2 lit. in* **A** 20 *τῶν τε* **Υ** *corr. Stob.* ‖ *τούτων ὀσμῶν* **F** *Stob.*

σθε τοὺς πλησιάζοντας οἶμαι μᾶλλον ἀπολαύειν ἢ
αὐτοὺς ὑμᾶς, ὥσπερ γε καὶ τῶν ἀχαρίστων ὀσμῶν
οὐκ αὐτὸς ὁ βεβρωκὼς αἰσθάνεται, ἀλλὰ μᾶλλον οἱ
25 πλησιάζοντες. Οὕτω μέντοι, ἔφη ὁ Ἱέρων, καὶ τῶν
σίτων ὁ μὲν ἔχων παντοδαπὰ ἀεὶ οὐδὲν μετὰ πόθου
αὐτῶν λαμβάνει· ὁ δὲ σπανίσας τινός, οὗτός ἐστιν
ὁ μετὰ χαρᾶς πιμπλάμενος, ὅταν αὐτῷ προφανῇ [τι].
26 Κινδυνεύουσιν, ἔφη ὁ Σιμωνίδης, αἱ τῶν ἀφροδισίων
μόνον ὑμῖν ἀπολαύσεις τοῦ τυραννεῖν τὰς ἐπιθυμίας
παρέχειν· ἐν γὰρ τούτῳ ἔξεστιν ὑμῖν ὅ τι ἂν κάλλι-
27 στον ἴδητε τούτῳ συνεῖναι. Νῦν δή, ἔφη ὁ Ἱέρων,
εἴρηκας ἐν ᾧ γε, σάφ' ἴσθι, μειονεκτοῦμεν τῶν ἰδιω-
τῶν. πρῶτον μὲν γὰρ γάμος ὁ μὲν ἐκ μειζόνων δή-
που καὶ πλούτῳ καὶ δυνάμει κάλλιστος δοκεῖ εἶναι
καὶ παρέχειν τινὰ τῷ γήμαντι φιλοτιμίαν μεθ' ἡδο-
νῆς· δεύτερος δ' ὁ ἐκ τῶν ὁμοίων· ὁ δ' ἐκ τῶν φαυ-
28 λοτέρων πάνυ ἄτιμός τε καὶ ἄχρηστος νομίζεται. τῷ
τοίνυν τυράννῳ, ἂν μὴ ξένην γήμῃ, ἀνάγκη ἐκ μειό-
νων γαμεῖν, ὥστε τὸ ἀγαπητὸν οὐ πάνυ αὐτῷ παρα-
γίγνεται. πολὺ δὲ καὶ αἱ θεραπεῖαι αἱ ἀπὸ τῶν μέ-
γιστον φρονουσῶν γυναικῶν εὐφραίνουσι μάλιστα,
αἱ δ' ὑπὸ δουλῶν παροῦσαι μὲν οὐδέν τι ἀγαπῶνται,

1 μᾶλλον *ante* οἴομαι *Stob. Vind., post* ἀπολ. *Esc. Par. habent* 2 ἀχαρίτων **A** *cum libris plerisque, Stob. Vind* .ἀχαρίστων **DEL** *pr. Stob. Esc. Par. cf. Symp. 3, 9* 4 οὕτω] *ft.* τούτων ‖ τῶν σίτων] τοιούτων *Schenkl* 7 ὁ καὶ χαρμονῆς *Stob.* ‖ ἐμπιπλάμενος **N** *Stob.* ‖ προσεπιφανῇ *Stob.* ‖ τι *del. Hartm.* 8 κινδ. ⟨οὖν⟩ **T** *et Heindf., sed cf. Oec. 16, 2* 10 ἐν γὰρ τούτων *Stob. libr.* 11 νῦν γε *Stob.* 12 *post* ᾧ *in* **A** *ras. 2 lit.* δὲ **DO** δὴ **C** *Stob.* γε *Reuchl.* ‖ δὴ πλεῖστον μειον. *Stob.* 15 παρέχει **Z** (χει *in mg.* **A** *m. 2*) 16 δεύτερον **Y** *corr. Hanow* 18 μὴ **BFC** *mg. m. 2* **T** *in ras.* μὴ μὲν **K** μὲν *ceteri* ‖ γαμῇ **D** 20 πολὺ . . . *p. 143, 1* ἐμπ. *de interpolatione suspecta* 22 δούλων **Y** *corr. Nitsche* ἀπὸ τῶν δούλ. *Ddf.* (τῶν *habent* **DT**)

ἐὰν δέ τι ἐλλείπωσι, δεινὰς ὀργὰς καὶ λύπας ἐμποιοῦ-
σιν. ἐν δὲ τοῖς παιδικοῖς ἀφροδισίοις ἔτι αὖ πολὺ 29
μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς τεκνοποιοῖς μειονεκτεῖ τῶν εὐφρο-
συνῶν ὁ τύραννος. ὅτι ⟨μὲν⟩ γὰρ τὰ μετ' ἔρωτος
ἀφροδίσια πολὺ διαφερόντως εὐφραίνει πάντες δήπου
ἐπιστάμεθα· ὁ δὲ ἔρως πολὺ αὖ ἐθέλει ἥκιστα τῷ 30
τυράννῳ ἐγγίγνεσθαι. οὐ γὰρ τῶν ἑτοίμων ἥδεται ⟨ὁ⟩
ἔρως ἐφιέμενος, ἀλλὰ τῶν ἐλπιζομένων. ὥσπερ οὖν
⟨οὐκ⟩ ἄν τις ἄπειρος ὢν δίψους τοῦ πιεῖν ἀπολαύοι,
οὕτω καὶ ὁ ἄπειρος ὢν ἔρωτος ἄπειρός ἐστι τῶν ἡδίστων
ἀφροδισίων. ὁ μὲν οὖν Ἱέρων οὕτως εἶπεν. ὁ δὲ Σι- 31
μωνίδης ἐπιγελάσας, Πῶς λέγεις, ἔφη, ὦ Ἱέρων; τυ-
ράννῳ οὐ φῂς παιδικῶν ἔρωτας ἐμφύεσθαι; πῶς μὴν
σύ, ἔφη, ἐρᾷς Δαϊλόχου τοῦ καλλίστου ἐπικαλουμέ-
νου; Ὅτι μὰ τὸν Δί, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, οὐ τοῦ ἑτοί- 32
μου παρ' αὐτοῦ δοκοῦντος εἶναι τυχεῖν τούτου μά-
λιστα ἐπιθυμῶ, ἀλλὰ τοῦ ἥκιστα τυράννῳ προσήκον-
τος κατεργάσασθαι. ἐγὼ γὰρ δὴ ἐρῶ μὲν Δαϊλόχου 33
ὧνπερ ἴσως ἀναγκάζει ἡ φύσις ἀνθρώπου δεῖσθαι
παρὰ τῶν καλῶν, τούτων δὲ ὧν ἐρῶ τυχεῖν, μετὰ μὲν
φιλίας καὶ παρὰ βουλομένου πάνυ ἰσχυρῶς ἐπιθυμῶ
τυγχάνειν, βίᾳ δὲ λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ ἧττον ἄν μοι
δοκῶ ἐπιθυμεῖν ἢ ἐμαυτὸν κακόν τι ποιεῖν. παρὰ μὲν 34
γὰρ πολεμίων ἀκόντων λαμβάνειν πάντων ἥδιστον
ἔγωγε νομίζω εἶναι, παρὰ δὲ παιδικῶν βουλομένων

4 ὅτι . . . 11 ἀφρ. *Stob. 49, 35*

1 ἐλλίπωσι Z 4 μὲν *add. ex Stob.* 6 πάλιν αὖ *Rsk.* || πολὺ ἥκ. ἐθέλει *et* 7 ἐμφύεσθαι *Stob.* || ὁ *add. ex Stob.* 9 οὐκ ἄν *scripsi* εἴ Y *Stob.* ἄν *Lkl., sic et* ἀπολαύοι ⟨οὐδὲν⟩ *Schenkl* πιεῖν οὐκ ἂν ἀπ. T || δίψης *Stob.* 10 ἄπειρος ὢν ἔρ. *om. Stob.* 19 ἄν(θρωπ)ον T ἀνθρώπους *Rsk.* 21 *post* ἐπιθυμῶ *1 lit.* (ι) *erasa in* A

35 ἥδισται οἶμαι αἱ χάριτές εἰσιν. εὐθὺς γὰρ παρὰ τοῦ
ἀντιφιλοῦντος ἡδεῖαι μὲν αἱ ἀντιβλέψεις, ἡδεῖαι δὲ
αἱ ἐρωτήσεις, ἡδεῖαι δὲ αἱ ἀποκρίσεις, ἥδισται δὲ καὶ
36 ἐπαφροδιτόταται αἱ μάχαι τε καὶ ἔριδες· τὸ δὲ ἀκόν-
των παιδικῶν ἀπολαύειν λεηλασίᾳ, ἔφη, ἔμοιγε δοκεῖ
ἐοικέναι μᾶλλον ἢ ἀφροδισίοις. καίτοι τῷ μὲν λῃστῇ
παρέχει τινὰς ὅμως ἡδονὰς τό τε κέρδος καὶ τὸ ἀνιᾶν
τὸν ἐχθρόν· τὸ δὲ οὗ ἂν ἐρᾷ τις τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιω-
μένῳ καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι καὶ ἅπτεσθαι ἀχθομένου
πῶς οὐχὶ τοῦτο ἤδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν;
37 καὶ γὰρ δὴ τῷ μὲν ἰδιώτῃ εὐθὺς τεκμήριόν ἐστιν,
ὅταν ὁ ἐρώμενός τι ὑπουργῇ, ὅτι ὡς φιλῶν χαρίζεται,
διὰ τὸ εἰδέναι ὅτι οὐδεμιᾶς ἀνάγκης οὔσης ὑπηρετεῖ,
τῷ δὲ τυράννῳ οὔποτ' ἔστι πιστεῦσαι ὡς φιλεῖται.
38 ἐπιστάμεθα γὰρ τοὺς διὰ φόβον ὑπηρετοῦντας ὡς ἢ
μάλιστ' ἂν δύνωνται ἐξεικάζουσιν αὑτοὺς ταῖς τῶν
φιλούντων ὑπουργίαις. καὶ τοίνυν αἱ ἐπιβουλαὶ ἐξ
οὐδένων πλέονες τοῖς τυράννοις εἰσὶν ἢ ἀπὸ τῶν μά-
λιστα φιλεῖν αὐτοὺς προσποιησαμένων.

II Πρὸς ταῦτα ⟨δὲ⟩ εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, Ἀλλὰ ταῦτα
μὲν πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι ἃ σὺ λέγεις. πολ-
λοὺς γάρ, ἔφη, ἔγωγε ὁρῶ τῶν δοκούντων ἀνδρῶν
εἶναι ἑκόντας μειονεκτοῦντας καὶ σίτων καὶ ποτῶν
2 καὶ ὄψων καὶ ἀφροδισίων γε ἀπεχομένους. ἀλλ' ἐν

2 *ἀντιβλέψεις Poll. II 56* 5 *λεηλασίᾳ cf. Plut. Mor. 751*[c] *II § 2 in. . . . p. 145, 9 εἶπεν Stob. 49, 36*

3 *ὑποκρίσεις* A *pr.* D, *corr.* A *m. 2* 4 *ἐπαφροδιτώταται* A *m. 2* DT *alii* ‖ *τε καὶ αἱ ἔρ.* A *corr. 1* *αἱ om.* DT 15 *τοὺς Ddf. αὐτοὺς Y αὖ τοὺς Steph.* 20 *δὲ add. Z* 22 *ἀνδρῶν cf. c. 7, 3* 24 *ὄψων] ὀσμῶν Heindf.* ‖ *ἀλλ' ἐκείνῃ (i. e. -νῃ) γε* T

ἐκείνοις γε πολὺ διαφέρετε τῶν ἰδιωτῶν, ὅτι μεγάλα
μὲν ἐπινοεῖτε, ταχὺ δὲ κατεργάζεσθε, πλεῖστα δὲ τὰ
περιττὰ ἔχετε, κέκτησθε δὲ διαφέροντας μὲν ἀρετῇ
ἵππους, διαφέροντα δὲ κάλλει ὅπλα, ὑπερέχοντα δὲ
κόσμον γυναιξί, μεγαλοπρεπεστάτας δ' οἰκίας, καὶ
ταύτας κατεσκευασμένας τοῖς πλείστου ἀξίοις, ἔτι δὲ
πλήθει καὶ ἐπιστήμαις θεράποντας ἀρίστους κέκτη-
σθε, ἱκανώτατοι δ' ἐστὲ κακῶσαι μὲν ἐχθρούς, ὀνῆσαι
δὲ φίλους. πρὸς ταῦτα δὲ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ 3
μὲν πλῆθος τῶν ἀνθρώπων, ὦ Σιμωνίδη, ἐξαπατᾶ-
σθαι ὑπὸ τῆς τυραννίδος οὐδέν τι θαυμάζω· μάλα γὰρ
ὁ ὄχλος μοι δοκεῖ δοξάζειν ὁρῶν καὶ εὐδαίμονάς τινας
εἶναι καὶ ἀθλίους· ἡ δὲ τυραννὶς τὰ μὲν δοκοῦντα 4
πολλοῦ ἄξια κτήματα εἶναι ἀνεπτυγμένα θεᾶσθαι
φανερὰ πᾶσι παρέχεται, τὰ δὲ χαλεπὰ ἐν ταῖς ψυχαῖς
τῶν τυράννων κέκτηται ἀποκεκρυμμένα, ἔνθαπερ καὶ
τὸ εὐδαιμονεῖν καὶ τὸ κακοδαιμονεῖν τοῖς ἀνθρώποις
ἀπόκειται. τὸ μὲν οὖν τὸ πλῆθος περὶ τούτου λελη- 5
θέναι, ὥσπερ εἶπον, οὐ θαυμάζω· τὸ δὲ καὶ ὑμᾶς
ταῦτ' ἀγνοεῖν, οἳ διὰ τῆς γνώμης δοκεῖτε θεᾶσθαι
κάλλιον ἢ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὰ πλεῖστα τῶν πρα-

§ 4 ἡ τυραννίς . . . fin. Stob. 49, 37

2 δὲ ταῦτα κατ. *Stob.* || τὰ *om. Stob.* 3 μὲν *et* 4 δὲ *bis om. Stob.* || ὅπλα κάλλει *Stob.* 5 μεγαλοπρεπεστέρας (*om.* δ') *Stob.* || καὶ . . . 6 ἀξίοις *om. Stob.* 7 πλήθει τε καὶ *Stob.* φύσει *vel* εἴδει *Ernesti* || ἐπιστήμῃ *Stob.* || ⟨πλείστους καὶ⟩ ἀρ. *Cob.* || κέκτησθε *om. Stob.* 8 ὀν. φίλους, κακ. δὲ ἐχθρ. *Stob.* 10 μὲν ⟨τὸ⟩ *Rich. coll.* § 5 *et* 8, 1 14 ἀνεπτ. θε. φανερὰ *habent* Υ *et Stob.* φαν. *del. Ernesti* ⟨καὶ⟩ φαν. *Steph.* θεάσασθαι *Stob.* 16 κέκτηται *om. Stob.* || ἀποκ. ἐν αἷς καὶ *Stob.* 17 εὔδαιμον *Stob.* || κακοδαιμονεῖν ᾰ *super* εῖ *add. m.* 2 **A** καὶ τὸ κακ. *om.* **D** *Stob. del. Frotscher* 18 τούτου οὐδὲν (*debebat* μηδὲν) εἰδέναι *Jacobs* 21 κάλλιον] μᾶλλον *Rich.*

6 γμάτων, τοῦτό μοι δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι. ἐγὼ δὲ
πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὦ Σιμωνίδη, καὶ λέγω σοι
ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέ-
χουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλεῖστα κέκτηνται.
7 αὐτίκα γὰρ εἰ μὲν εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀν-
θρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτ-
εστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλεῖστον
8 μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσιν. εὐθὺς γὰρ τοῖς μὲν
ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πο-
λεμῇ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι μηδὲν
φοβουμένους μή τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ, οἱ δὲ τύραν-
νοι πάντες πανταχῇ ὡς διὰ πολεμίας πορεύονται.
αὐτοί τε γοῦν ὡπλισμένοι οἴονται ἀνάγκην εἶναι
διάγειν καὶ ἄλλους ὁπλοφόρους ἀεὶ συμπεριάγεσθαι.
9 ἔπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἐὰν καὶ στρατεύωνταί που
εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδάν γε ἔλθωσιν οἴκαδε,
ἀσφάλειαν σφίσιν ἡγοῦνται εἶναι, οἱ δὲ τύραννοι
ἐπειδὰν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν
10 πλείστοις πολεμίοις ἴσασιν ὄντες. ἐὰν δὲ δὴ καὶ ἄλ-
λοι στρατεύωσιν εἰς τὴν πόλιν κρείττονες, ἐὰν ἔξω
τοῦ τείχους ὄντες οἱ ἥττονες ἐν κινδύνῳ δοκῶσιν εἶ-
ναι, ἀλλ' ἐπειδάν γε εἴσω τοῦ ἐρύματος ἔλθωσιν, ἐν
ἀσφαλείᾳ πάντες νομίζουσι καθεστάναι, ὁ δὲ τύραν-

§ 7 in. . . . fin. Stob. 49, 37

3 ἐλάχιστον *Cob.* 5 εἰ μὲν *et* τοῖς *om. Stob.* 6 ἐλ. μέρος μέτ. τοῖς τυρ. *Stob. cf. 4, 2* 7 ὁ δὲ πολ. *Stob. libr.* ‖ πλεῖστον μετέχομεν οἱ τυρ. *Stob.* 9 κοινὸν] ὸν *in 4 litt. ras. m. 2* A κοινωνὸν D 15 ποι *Heindf.* 17 ἡγοῦντο *et* 18 ἀφίκονται A *pr. corr. m. 2* 20 ἐπὶ τὴν *Cob.* 21 δοκοῦσιν *Y corr. Ddf.* ‖ ῶσιν *in mg. m. 2* A *(pro* ὄντες *ut. vid.)* 23 ἀσφαλεῖ *Cob.*

νος οὐδ' ἐπειδὰν εἴσω τῆς οἰκίας παρέλθῃ ἐν ἀκιν-
δύνῳ ἐστίν, ἀλλ' ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα φυλακτέον
οἴεται εἶναι. ἔπειτα τοῖς μὲν ἰδιώταις καὶ διὰ σπον- 11
δῶν καὶ δι' εἰρήνης γίγνεται πολέμου ἀνάπαυσις, τοῖς
δὲ τυράννοις οὔτε εἰρήνη ποτὲ πρὸς τοὺς τυραννευ-
ομένους γίγνεται οὔτε σπονδαῖς ἄν ποτε πιστεύσας ὁ
τύραννος θαρρήσειε. καὶ πόλεμοι μὲν δή ⟨οὐχ ὅμοιοί⟩ 12
εἰσιν οὕς τε αἱ πόλεις πολεμοῦσι καὶ οὓς οἱ τύραννοι
πρὸς τοὺς βεβιασμένους· τούτων δὴ τῶν πολέμων
ὅσα μὲν ἔχει χαλεπὰ ὁ ἐν ταῖς πόλεσι, ταῦτα καὶ ὁ
τύραννος ἔχει· καὶ γὰρ ἐν ὅπλοις δεῖ εἶναι ἀμφοτέ- 13
ρους καὶ φυλάττεσθαι καὶ κινδυνεύειν, καὶ ἄν τι
πάθωσι κακὸν ἡττηθέντες, λυποῦνται ἐπὶ τούτοις
ἑκάτεροι. μέχρι μὲν δὴ τούτου ἴσοι οἱ πόλεμοι· ἃ δὲ 14
ἔχουσιν ἡδέα οἱ κοινοὶ ταῖς πόλεσι πρὸς τὰς πόλεις,
ταῦτα οὐκέτι ἔχουσιν οἱ τύραννοι. αἱ μὲν γὰρ πόλεις 15
δήπου ὅταν κρατήσωσι μάχῃ τῶν ἐναντίων, οὐ ῥᾴδιον
εἰπεῖν ὅσην μὲν ἡδονὴν ἔχουσιν ἐν τῷ τρέψασθαι τοὺς
πολεμίους, ὅσην δ' ἐν τῷ διώκειν, ὅσην δ' ἐν τῷ ἀπο-
κτείνειν τοὺς πολεμίους, ὡς δὲ γαυροῦνται ἐπὶ τῷ
ἔργῳ, ὡς δὲ δόξαν λαμπρὰν ἀναλαμβάνουσιν, ὡς δ' 16
εὐφραίνονται τὴν πόλιν νομίζοντες ηὐξηκέναι. ἕκα-
στος δέ τις προσποιεῖται καὶ τῆς βουλῆς μετεσχηκέναι

§ 11 in. . . . fin. Stob. 49, 39

3 ⟨οἱ⟩ οἴεται *Cob.* ‖ ἐπ. δὲ τοῖς *Stob.* 5 οὐδὲ εἰρ. *Stob. libr.* 7 οὐχ ὅμοιοι *addidi Herm. 43, 433* 10 ὁ ἐν *Reuchl.* σὺν *Υ* 14 πολέμιοι *Υ corr. m. 2* A (*in mg.* μοι) 15 κοινοὶ ταῖς *scripsi Herm. ibid.* συνόντες *cf.* § 8 ἐν ταῖς *Reuchl.* 18 τοὺς πολ. *priore loco del. Holden, post.* (20) *del. Rich* 21 δόξαν λαμβάνουσι *Cob, sed est: sibi vindicant* 23 τῆς μάχης *Rsk., ft.* τῆς τροπῆς *cf. An. I 8, 25 Herm. ibid.*

καὶ πλείστους ἀπεκτονέναι, χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν ὅπου οὐχὶ καὶ ἐπιψεύδονται, πλέονας φάσκοντες ἀπεκτονέναι ἢ ὅσοι ἂν τῷ ὄντι ἀποθάνωσιν· οὕτω καλόν
17 τι αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι τὸ πολὺ νικᾶν. ὁ δὲ τύραννος ὅταν ὑποπτεύσῃ καὶ αἰσθανόμενος τῷ ὄντι ἀντιπραττομένους τινὰς ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ἐπίσταταί τε ὅτι μειόνων ἄρξει, φαιδρός τε οὐ δύναται εἶναι, οὐδὲ μεγαλύνεται ἐπὶ τῷ ἔργῳ, ἀλλὰ καὶ μειοῖ καθ' ὅσον ἂν δύνηται τὸ γεγενημένον, καὶ ἀπολογεῖται ἅμα πράττων ὡς οὐκ ἀδικῶν πεποίηκεν. οὕτως οὐδ' αὐτῷ δοκεῖ καλὰ τὰ ποιούμενα
18 εἶναι. καὶ ὅταν ἀποθάνωσιν οὓς ἐφοβήθη, οὐδέν τι μᾶλλον τούτου θαρρεῖ, ἀλλὰ φυλάττεται ἔτι μᾶλλον ἢ τὸ πρόσθεν. καὶ πόλεμον μὲν δὴ τοιοῦτον ἔχων διατελεῖ ὁ τύραννος ὃν ἐγὼ δηλῶ.

III Φιλίας δ' αὖ καταθέασαι οἵας κοινωνοῦσιν οἱ τύραννοι. πρῶτον μὲν εἰ μέγα ἀγαθὸν ἀνθρώποις ἡ
2 φιλία, τοῦτο ἐπισκεψώμεθα. ὃς γὰρ ἂν φιλῆται δήπου ὑπό τινων, ἡδέως μὲν τοῦτον οἱ φιλοῦντες παρόντα ὁρῶσιν, ἡδέως δ' εὖ ποιοῦσι, ποθοῦσι δέ, ἤν που ἀπῇ, ἥδιστα δὲ πάλιν προσιόντα δέχονται, συνήδονται δὲ ἐπὶ τοῖς αὐτοῦ ἀγαθοῖς, συνεπικουροῦσι
3 δέ, ἐάν τι σφαλλόμενον ὁρῶσιν. οὐ μὲν δὴ λέληθεν οὐδὲ τὰς πόλεις ὅτι ἡ φιλία μέγιστον ἀγαθὸν ⟨καὶ⟩ ἥδιστον ἀνθρώποις ἐστί· μόνους γοῦν τοὺς μοιχοὺς

2 ἐπιψεύδ. ⟨τι⟩ *Cob.* 5 ὑποπτεύσας ἢ καὶ *Rsk.* ‖ ἀντιπράττοντας *Cob.* 6 ἄξει A *corr.* O 9 δύναται A *pr. corr. m. 2* 13 τούτου *om.* D τούτῳ *aut* τούτου ⟨ἕνεκα⟩ *Weiske* τοῦτο *Frotscher* 14 τοιούτων A *pr. corr. m. 2* 15 οἷον ἐγὼ *Cob., sed cf. Cyr. II 1, 30 al.* 16 οἵας *Steph.* ἂν Υ ὡς *Ernesti, erat ut. vid.* καταθέασ' οἵας 21 ἀπίῃ Υ *corr. Cob.* 22 τοῖς ἑαυτοῦ Υ 24 καὶ *add.* CK

νομίζουσι πολλαὶ τῶν πόλεων νηποινεὶ ἀποκτείνειν,
δῆλον ὅτι διὰ ταῦτα ὅτι λυμαντῆρας αὐτοὺς νομί-
ζουσι τῆς τῶν γυναικῶν φιλίας πρὸς τοὺς ἄνδρας
εἶναι. ἐπεὶ ὅταν γε ἀφροδισιασθῇ κατὰ συμφοράν 4
τινα γυνή, οὐδὲν ἧττον τούτου ἕνεκα τιμῶσιν αὐτὰς
οἱ ἄνδρες, ἐάνπερ ἡ φιλία δοκῇ αὐταῖς ἀκήρατος
διαμένειν. τοσοῦτον δέ τι ἀγαθὸν κρίνω ἔγωγε τὸ 5
φιλεῖσθαι εἶναι ὥστε νομίζω τῷ ὄντι αὐτόματα τἀ-
γαθὰ τῷ φιλουμένῳ γίγνεσθαι καὶ παρὰ θεῶν καὶ
παρὰ ἀνθρώπων. καὶ τούτου τοίνυν τοῦ κτήματος 6
τοιούτου ὄντος μειονεκτοῦσιν οἱ τύραννοι πάντων
μάλιστα. εἰ δὲ βούλει, ὦ Σιμωνίδη, εἰδέναι ὅτι ἀλη-
θῆ λέγω, ὧδε ἐπίσκεψαι. βεβαιόταται μὲν γὰρ ⟨δή- 7
που⟩ δοκοῦσι φιλίαι εἶναι γονεῦσι πρὸς παῖδας καὶ
παισὶ πρὸς γονέας καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελφοὺς καὶ
γυναιξὶ πρὸς ἄνδρας καὶ ἑταίροις πρὸς ἑταίρους. εἰ 8
τοίνυν ἐθέλεις κατανοεῖν, εὑρήσεις μὲν τοὺς ἰδιώ-
τας ὑπὸ τούτων μάλιστα φιλουμένους, τοὺς δὲ τυ-
ράννους πολλοὺς μὲν παῖδας ἑαυτῶν ἀπεκτονότας,
πολλοὺς δ' ὑπὸ παίδων αὐτοὺς ἀπολωλότας, πολλοὺς
δὲ ἀδελφοὺς ἐν τυραννίσιν ἀλληλοφόνους γεγενημένους,
πολλοὺς δὲ καὶ ὑπὸ γυναικῶν τῶν ἑαυτῶν τυράννους

§ 5 *in. . . . fin.* Stob. *Flor.* 49, 40 § 7 *in. . . . p.* 150, 7 μείονεκτεῖ Stob. *ib.* 41

6 δοκεῖ A *pr corr. m. 2* ‖ αὐταῖς A αὐτοῖς *in mg. m. 2* 8 ὡς νομίζω τῷ ὄντι ὡς αὐτ. Stob. ‖ τἀγαθὰ Stob. ἀγαθὰ Υ 13 δήπου *om.* AD *cf. praef., habent ceteri et Stob., hic om.* γὰρ 14 φιλία A ‖ εἶναι *om.* Stob. 15 γονέας Stob. γονεῖς Υ 16 ἑταίροις, αιρ. *in ras. m. 2* A *in mg. m. 2* ἑται 17 ἐθέλοις Stob. *Vind.* ‖ τοὺς μὲν T *et* Stob. 18 τούτων πάντων μάλ. Stob. 19 ἀπεκτονότας Stob. ἀπεκτονηκότας Υ 20 πολλοὺς (*ante* δ' ὑπὸ)] οὓς *in ras. m. 2* A πολλῶν DOC 21 γιγνομένους Stob. 22 τυράννους *del.* Cob.

9 *διεφθαρμένους, καὶ ὑπὸ ἑταίρων γε τῶν μάλιστα*
δοκούντων φίλων εἶναι. οἵτινες οὖν ὑπὸ τῶν φύσει
πεφυκότων μάλιστα φιλεῖν καὶ νόμῳ συνηναγκασμένων
οὕτω μισοῦνται, πῶς ὑπ' ἄλλου γέ τινος οἴεσθαι χρὴ
αὐτοὺς φιλεῖσθαι;

IV *Ἀλλὰ μὴν καὶ πίστεως ὅστις ἐλάχιστον μετέχει,*
πῶς οὐχὶ μεγάλου ἀγαθοῦ μειονεκτεῖ; ποία μὲν γὰρ
ξυνουσία ἡδεῖα ἄνευ πίστεως τῆς πρὸς ἀλλήλους, ποία
δ' ἀνδρὶ καὶ γυναικὶ τερπνὴ ἄνευ πίστεως ὁμιλία,
2 *ποῖος δὲ θεράπων ἡδὺς ἀπιστούμενος; καὶ τούτου*
τοίνυν τοῦ πιστῶς πρός τινας ἔχειν ἐλάχιστον μέτ-
εστι τυράννῳ· ὁπότε γε οὐδὲ σιτίοις καὶ ποτοῖς πι-
στεύων διάγει, ἀλλὰ καὶ τούτων πρὶν ἀπάρχεσθαι
τοῖς θεοῖς τοὺς διακόνους πρῶτον κελεύουσιν ἀπο-
γεύεσθαι διὰ τὸ ἀπιστεῖν μὴ καὶ ἐν τούτοις κακόν
3 *τι φάγωσιν ἢ πίωσιν. ἀλλὰ μὴν καὶ αἱ πατρίδες τοῖς*
μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις πλείστου ἄξιαι. πολῖται γὰρ
δορυφοροῦσι μὲν ἀλλήλους ἄνευ μισθοῦ ἐπὶ τοὺς δού-
λους, δορυφοροῦσι δ' ἐπὶ τοὺς κακούργους, ὑπὲρ τοῦ
μηδένα τῶν πολιτῶν βιαίῳ θανάτῳ ἀποθνήσκειν.

§ 2 in. . . 14 ἀπογεύεσθαι Stob. Flor. 49, 42 12 *οὐδὲ . . .* 16 *πίωσιν Ath. IV 171*[e] 19 *τοῦ μηδένα . . . p. 151, 9 πόλεις Stob. ib. 43*

2 *τῶν om. Stob. libr.* ‖ *φύσει τε Stob. Vind. Esc.* 3 *φιλεῖσθαι καὶ* **Υ** *φιλεῖσθαι (om καὶ νόμ. συν.) Stob. Vind. Esc. Par. φιλεῖν Stob. Par. 1985 teste Gaisfordio* 4 *ὑπό γε ἄλλου Stob.* ‖ *χρῆν (vel. χρὴν)* **Υ** *χρὴ Stob.* 9 *ante ἀνδρὶ 2 lit. erasae in* **A** *ἂν habent* **DBEKT** 11 *τοῦ . . . ἔχειν suspecta Cob.* ‖ *ἐλ. μέρος τυρ. μέτ. Stob. cf. 2, 7* 12 *οὔτε* **Υ** *et Ath.* **A** *οὐδὲ Stob.* ‖ *σίτοις Stob.* ‖ *καὶ ποτοῖς Ath. κρατίστοις* **Υ** *οὐδὲ ποτοῖς Stob.* 13 *πρὶν] ἀντὶ τοῦ Ath. πρὶν ἀπ. τοῖς θεοῖς om. Stob.* 14 *τοῖς om. Ath.* ‖ *τοῖς διακονοῦσιν Ath.* ‖ *πρῶτον om. Stob.* ‖ *ἀπογεύσασθαι* **Z** 16 **A** *(ft. m. 1) in mg. ἀλλὰ μὲν δὴ καὶ πατρίδες* 17 *⟨οἱ⟩ πολῖται Frotscher* 19 *ὑπὲρ τοῦ] τοῦ δὲ Stob.*

οὕτω δὲ πόρρω προεληλύθασι φυλακῆς ὥστε πεποί- 4
ηνται πολλοὶ νόμον τῷ μιαιφόνῳ μηδὲ τὸν συνόντα
καθαρεύειν· ὥστε διὰ τὰς πατρίδας ἀσφαλῶς ἕκα-
στος βιοτεύει τῶν πολιτῶν. τοῖς δὲ τυράννοις καὶ 5
τοῦτο ἔμπαλιν ἀνέστραπται. ἀντὶ γὰρ τοῦ τιμωρεῖν
αἱ πόλεις αὐτοῖς μεγάλως τιμῶσι τὸν ἀποκτείναντα
τὸν τύραννον, καὶ ἀντί γε τοῦ εἴργειν ἐκ τῶν ἱερῶν,
ὥσπερ τοὺς τῶν ἰδιωτῶν φονέας, ἀντὶ τούτου καὶ
εἰκόνας ἐν τοῖς ἱεροῖς ἱστᾶσιν αἱ πόλεις τῶν ⟨τι⟩
τοιοῦτον ποιησάντων.

Εἰ δὲ σὺ οἴει ὡς πλείω ἔχων τῶν ἰδιωτῶν κτή- 6
ματα ὁ τύραννος διὰ τοῦτο καὶ πλείω ἀπ' αὐτῶν εὐ-
φραίνεται, οὐδὲ τοῦτο οὕτως ἔχει, ὦ Σιμωνίδη, ἀλλ'
ὥσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείτ-
τονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀντα-
γωνιστῶν ἥττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιᾷ, οὕτω καὶ ὁ
τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνηται ἔχων,
τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἑτέρων τυράννων ἐλάττω
ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται· τούτους γὰρ ἀνταγωνιστὰς ἡγεῖ-
ται αὐτῷ τοῦ πλούτου εἶναι. οὐδέ γε θᾶττόν ⟨τι⟩ 7
γίγνεται τῷ τυράννῳ ἢ τῷ ἰδιώτῃ ὧν ἐπιθυμεῖ. ὁ
μὲν γὰρ ἰδιώτης οἰκίας ἢ ἀγροῦ ἢ οἰκέτου ἐπιθυμεῖ,

§ 7 in. . . . p. 153, 1 χρημάτων Stob. 49, 44

1 δὲ *om. Stob.* 2 νόμοι *Stob. libr.* 3 ὥστε] ὅθεν *Stob.* 6 αἱ πόλ. αὐτοῖς **Υ** *et Stob.* αὐτ. αἱ πολ. *Weiske, sed cf. 1, 32* αὐτοῖς *del. Richter* αἱ πόλ. *del. Frotscher* ‖ κατακτείναντα *Stob.* 8 ὥσπερ . . . φονέας *om. Stob.* 9 τι *hic addidi cf. 10, 4; Cyr. II 1, 30; Comm. I 3, 13, post* τοιοῦτ. *add.* **T** *et Cob.* ⟨τὸ⟩ τοι. *Reuchl.* 10 τοιούτω **A** *pr.* τοιοῦτο **A** *corr.* **DX** τοῦτο **Z** 16 ἧττον **AD** 19 ἥγηται **A** (*vel* ἡγῆται) *cet. corr.* **F** 20 τι *add. ex Stob.* 22 οἰκίας *om. Stob.* ἢ οἰκίας *pp. Hense* ‖ ἀγροῦ ἢ οἰκέτου] υ *et* ου *in ras. m. 2* **A** ἀγροὺς ἢ οἰκέτας **D**

ὁ δὲ τύραννος ἢ πόλεων ἢ χώρας πολλῆς ἢ λιμένων
ἢ ἀκροπόλεων ἰσχυρῶν, ἅ ἐστι πολὺ χαλεπώτερα καὶ
ἐπικινδυνότερα κατεργάσασθαι τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιθυ-
8 μημάτων. ἀλλὰ μέντοι καὶ πένητας ὄψει [οὐχ] οὕτως
ὀλίγους τῶν ἰδιωτῶν ὡς πολλοὺς τῶν τυράννων. οὐ
γὰρ τῷ ἀριθμῷ οὔτε τὰ πολλὰ κρίνεται οὔτε τὰ ὀλίγα,
ἀλλὰ πρὸς τὰς χρήσεις· ὥστε τὰ μὲν ὑπερβάλλοντα
τὰ ἱκανὰ πολλά ἐστι, τὰ δὲ τῶν ἱκανῶν ἐλλείποντα
9 ὀλίγα. τῷ οὖν τυράννῳ τὰ πολλαπλάσια ἧττον ἱκανά
ἐστιν εἰς τὰ ἀναγκαῖα δαπανήματα ἢ τῷ ἰδιώτῃ. τοῖς
μὲν γὰρ ἰδιώταις ἔξεστι τὰς δαπάνας συντέμνειν
εἰς τὰ καθ' ἡμέραν ὅπῃ βούλονται, τοῖς δὲ τυράννοις
οὐκ ἐνδέχεται. αἱ γὰρ μέγισται αὐτοῖς δαπάναι καὶ
ἀναγκαιόταται εἰς τὰς τῆς ψυχῆς φυλακάς εἰσι· τὸ δὲ
10 τούτων συντέμνειν ὄλεθρος δοκεῖ εἶναι. ἔπειτα δὲ
ὅσοι μὲν δύνανται ἔχειν ἀπὸ τοῦ δικαίου ὅσων δέον-
ται, τί ⟨ἂν⟩ τούτους οἰκτίροι τις ὡς πένητας; ὅσοι δ'
ἀναγκάζονται δι' ἔνδειαν κακόν τι καὶ αἰσχρὸν μηχα-
νώμενοι ζῆν, πῶς οὐ τούτους ἀθλίους ἄν τις καὶ
11 πένητας δικαίως νομίζοι; οἱ τύραννοι τοίνυν ἀναγκά-
ζονται πλεῖστα συλᾶν ἀδίκως καὶ ἱερὰ καὶ ἀνθρώπους
διὰ τὸ εἰς τὰς ἀναγκαίας δαπάνας ἀεὶ προσδεῖσθαι

1 πόλεως *Stob.* 2 πολύ ἐστι *Stob.* 3 κατεργάζεσθαι *Stob.* 4 ἀλλὰ μὴν καὶ *Stob.* || οὐχ *del. Bremi* οὐχ οὕτως *om. Stob.* 5 ὡς *om. et* πολλοὺς δὲ τῶν *Stob.* 6 ὀλίγα *Coppello* ἱκανά *Y et Stob.* 10 ἢ τἀναγκ. δαπ. τῷ *Stob.* || καὶ γὰρ τοῖς μὲν *Stob.* 12 εἰς τὰ] *ft.* τὰς *vel* ⟨τὰς⟩ εἰς || ὅπ. βούλ. *om. Stob.* 13 οὐκ ἐνδ. αἱ γὰρ *om. Stob. qui pergit* μέγ. μέν εἰσι δαπ. εἰς τὰς τῆς ψ. φυλ. 15 τούτων τι συντ. T *et Stob.* 16 ἀπ. τοῦ δικ. ἔχειν *Stob.* || ὅσον **AL** ὅσον **D** ὅσων *ceteri* ὧν *Stob.* 17 ἂν *hic add.* **EN** *Stob. post* τούτους **G L** *m. 2* || οἰκτείροι *est in* **A** -ρεις (*om.* τις) **D** -ροις (*om.* τις) *Stob. cf. 1, 19* 20 δικ. καὶ πέν. *Stob.* || νομίζοι **ADX** *Stob.* καλοῖ **Z** 21 ⟨τὰ⟩ πλεῖστα *Rich.* πάντα ἀναγκ. συλᾶν ἀδ. *Stob.* || καὶ ἱερὰ καὶ ἀνθρ. *om. Stob.*

χρημάτων. ὥσπερ γὰρ πολέμου ὄντος ἀεὶ ἀναγκάζονται στράτευμα τρέφειν ἢ ἀπολωλέναι.

Χαλεπὸν δ' ἐρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὦ Σιμω- V
νίδη, τῶν τυράννων. γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ἧττον τῶν ἰδιωτῶν τοὺς κοσμίους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἕνεκα, τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μὴ ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προ-
στατεῖσθαι. ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον 2
ὑπεξαιρῶνται, τίνες ἄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοί τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις; οἱ μὲν ἄδικοι πιστευόμενοι, διότι φοβοῦνται ὥσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενόμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἐξουσίας ἕνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδ' αὐτοὶ ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ἄλλους μὲν ἡγεῖσθαι ἀγαθοὺς ἄνδρας, ἄλλοις δὲ χρῆ-
σθαι ἀναγκάζεσθαι. ἔτι δὲ φιλόπολιν μὲν ἀνάγκη 3
καὶ τὸν τύραννον εἶναι· ἄνευ γὰρ τῆς πόλεως οὔτ' ἂν σῴζεσθαι δύναιτο οὔτ' εὐδαιμονεῖν· ἡ δὲ τυραννὶς ἀναγκάζει καὶ ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιν ἐγκαλεῖν. οὔτε γὰρ ἀλκίμους οὔτ' εὐόπλους χαίρουσι τοὺς πολίτας

4 γιγνώσκουσι . . . 9 προστατ. *Stob. flor.* 49, 45

4 γιγν. δὲ οὐδὲν *Stob.* 5 κοσμίους γε **A** *et al.* καὶ τοὺς ἀλκίμους καὶ τοὺς σοφ. καὶ τοὺς δικ. *Stob.*, *ft.* κοσμίους, ἀνδρείους τε *Herm.* 43, 434 7 τι *om. Stob.* 9 προσστατ- **A** *pr corr. m.* 2 11 ὑπεξαίρωνται *Υ corr. Schn.* 18 τοὺς ἄλλους **AD**, *in* **A** *rasura corr.* 22 οὔτ' ⟨ἂν⟩ εὐδ. *Junt. Reuchl.* 23 ἐγκαλεῖν] *ft.* ἀγανακτεῖν *Herm.* 43, 435 ἐναντία φρονεῖν *Nitsche*

παρασκευάζοντες, ἀλλὰ τοὺς ξένους δεινοτέρους τῶν
πολιτῶν ποιοῦντες ἥδονται μᾶλλον καὶ τούτοις χρῶν-
4 ται δορυφόροις. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἂν εὐετηριῶν γενο-
μένων ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν γίγνηται, οὐδὲ τότε συγ-
χαίρει ὁ τύραννος. ἐνδεεστέροις γὰρ οὖσι ταπεινοτέ-
ροις αὐτοῖς οἴονται χρῆσθαι.

VI Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, κἀκείνας τὰς
εὐφροσύνας δηλῶσαι ὅσαις ἐγὼ χρώμενος ὅτ' ἦν
ἰδιώτης, νῦν ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι
2 στερόμενος αὐτῶν. ἐγὼ γὰρ ξυνῆν μὲν ἡλικιώταις
ἡδόμενος ἡδομένοις ἐμοί, συνῆν δὲ ἐμαυτῷ, ὁπότε
ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολ-
λάκις μὲν μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι πάντων εἴ τι χαλε-
πὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ μέχρι τοῦ
ᾠδαῖς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν ψυχὴν συγκατα-
μιγνύναι, πολλάκις δὲ μέχρι κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς
3 τε καὶ τῶν παρόντων. νῦν δὲ ἀπεστέρημαι μὲν τῶν
ἡδομένων ἐμοὶ διὰ τὸ δούλους ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς
ἑταίρους, ἀπεστέρημαι δ' αὐτὸς τοῦ ἡδέως ἐκείνοις
ὁμιλεῖν διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ'
αὐτῶν· μέθην δὲ καὶ ὕπνον ὁμοίως ἐνέδρᾳ φυλάττο-
4 μαι. τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δ' ἐρη-
μίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐ-
τοὺς τοὺς φυλάττοντας, καὶ μήτ' ἀόπλους ἔχειν

VI § 4 in. . . . § 6 fin. Stob. 49, 46

4 συγχωρεῖ Y *corr.* F *et* K *mg.* 15 συγκατα μ] συγ. *s. v. m. 1* A, *in mg. m. 2* συγκατα 16 κοίτης *Hermann, cf. Cyr. II* 3, 1 κοινῆς Y κ. εὐθυμίας *Weiske* κ. μεθύσεως *Schenkl* 17 ἀπε-στέρημαι] μ *in ras. m. 2* A 19 αὐτός] *post* ο *in* A υ *erasum* αὐτοὺς D αὐτοῦ K αὖ T *et Steph.* ‖ ἐκείνους A *pr corr. m. 2* 24 φύλακας *Stob.* ‖ ἀνόπλους (ν *erasum*) A *cum cet.* ἀόπλους G *et Stob.*

ἐθέλειν περὶ αὐτὸν μήθ᾽ ὡπλισμένους ἡδέως θεᾶ-
σθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον ἐστὶ πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις 5
μὲν μᾶλλον ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις δὲ μᾶλ-
λον ἢ Ἕλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους
δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν
ἐλευθέρους, οὐ πάντα σοι ταῦτα δοκεῖ ψυχῆς ὑπὸ φό-
βων καταπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὅ γέ τοι φόβος 6
οὐ μόνον αὐτὸς ἐνὼν ταῖς ψυχαῖς λυπηρός ἐστιν,
ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἡδέων συμπαρακολουθῶν λυ-
μεὼν γίγνεται. εἰ δὲ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἶ, 7
ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἤδη ποτὲ πολεμίᾳ φάλαγγι πλησίον
ἀντετάξω, ἀναμνήσθητι ποῖον μέν τινα σῖτον ᾑροῦ
ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ, ποῖον δέ τινα ὕπνον ἐκοιμῶ.
οἷα μέντοι σοὶ τότ᾽ ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτά ἐστι τὰ 8
τῶν τυράννων καὶ ἔτι δεινότερα· οὐ γὰρ ἐξ ἐναντίας
μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντοθεν πολεμίους ὁρᾶν νομίζουσιν
οἱ τύραννοι. ταῦτα δ᾽ ἀκούσας ὁ Σιμωνίδης ὑπο- 9
λαβὼν εἶπεν, Ὑπέρευ μοι δοκεῖς ἔνια λέγειν. ὁ γὰρ
πόλεμος φοβερὸν μέν, ἀλλ᾽ ὅμως, ὦ Ἱέρων, ἡμεῖς γε
ὅταν ὦμεν ἐν στρατιᾷ, φύλακας προκαθιστάμενοι
θαρραλέως δείπνου τε καὶ ὕπνου λαγχάνομεν. καὶ 10
ὁ Ἱέρων ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, ὦ Σιμωνίδη· αὐτῶν μὲν
γὰρ προφυλάττουσιν οἱ νόμοι, ὥστε περὶ ἑαυτῶν φο-
βοῦνται καὶ ὑπὲρ ὑμῶν· οἱ δὲ τύραννοι μισθοῦ φύ-
λακας ἔχουσιν ὥσπερ θεριστάς. καὶ δεῖ μὲν δήπου 11

1 περὶ αὐτὸν *om. Stob.* 2 ἀργαλέον] χαλεπόν *Stob.* 3 μᾶλλον μὲν **DX** (*praeter* **T**) μὲν *om. Stob.* ‖ βαρβάροις τε **Υ** *corr. Bach* δὲ *om. Stob.* 5 ἐλ. ἀναγκ. ποιεῖν *Stob.* 6 ταῦτά σοι *Stob.* 7 *post* φόβων *in* **A** τε *erasum, unde* γε *pp. Frotscher* ‖ παραπεπληγμ- *Stob.* ‖ ὁ δέ τοι *Stob.* 9 συμπαρομαρτῶν λυμαντήρ ἐστιν *Stob.* 18 **A** *in mg.* ὑπέρ *m. 2 ut vid.* 19 ἡμεῖς τε **Υ** *corr. Junt.* 20 στρατείᾳ *Frotscher* 21 τυγχάνομεν *in mg. m. 1 (sic)* **A Z**

τοὺς φύλακας μηδὲν οὕτω ποιεῖν δύνασθαι ὡς πιστοὺς εἶναι. πιστὸν δὲ ἕνα πολὺ χαλεπώτερον εὑρεῖν ἢ πάνυ πολλοὺς ἐργάτας ὁποίου βούλει ἔργου, ἄλλως τε καὶ ὁπόταν χρημάτων μὲν ἕνεκα παρῶσιν οἱ φυλάττοντες, ἐξῇ δ' αὐτοῖς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πολὺ πλείω λαβεῖν ἀποκτείνασι τὸν τύραννον ἢ ὅσα πολὺν χρόνον φυλάττοντες παρὰ τοῦ τυράννου λαμβάνουσιν.
12 ὃ δ' ἐζήλωσας ἡμᾶς ὡς τοὺς μὲν φίλους μάλιστα εὖ ποιεῖν δυνάμεθα, τοὺς δὲ ἐχθροὺς πάντων μάλιστα
13 χειρούμεθα, οὐδὲ ταῦθ' οὕτως ἔχει. φίλους μὲν γὰρ πῶς ἂν νομίσαις ποτὲ εὖ ποιεῖν, ὅταν εὖ εἰδῇς ὅτι ὁ τὰ πλεῖστα λαμβάνων παρὰ σοῦ ἥδιστ' ἂν ὡς τάχιστα ἐξ ὀφθαλμῶν σου γένοιτο; ὅ τι γὰρ ἄν τις λάβῃ παρὰ τυράννου, οὐδεὶς οὐδὲν ἑαυτοῦ νομίζει πρὶν ἂν
14 ἔξω τῆς τούτου ἐπικρατείας γένηται. ἐχθροὺς δ' αὖ πῶς ἂν φαίης μάλιστα τοῖς τυράννοις ἐξεῖναι χειροῦσθαι, ὅταν εὖ εἰδῶσιν ὅτι ἐχθροὶ αὐτῶν εἰσι πάντες οἱ τυραννούμενοι, τούτους δὲ μήτε κατακτείνειν ἅπαντας μήτε δεσμεύειν οἷόν τε ᾖ· τίνων γὰρ ἔτι ἄρξει; ἀλλ' εἰδότα ὅτι ἐχθροί εἰσι, τούτους ἅμα μὲν φυλάττεσθαι δέῃ, καὶ χρῆσθαι δ' αὐτοῖς ἀναγκάζηται;
15 εὖ δ' ἴσθι καὶ τοῦτο, ὦ Σιμωνίδη, ὅτι καὶ οὓς τῶν πολιτῶν δεδίασι χαλεπῶς μὲν αὐτοὺς ζῶντας ὁρῶσι, χαλεπῶς δ' ἀποκτείνουσιν· ὥσπερ γε καὶ ἵππος εἰ ἀγαθὸς μὲν εἴη, φοβερὸς δὲ μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, χαλεπῶς μὲν ἄν τις αὐτὸν ἀποκτείναι διὰ τὴν ἀρετήν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι χρῷτο, εὐλαβούμενος

8 δὲ ζηλώσας **ADX** 14 παρὰ ⟨τοῦ⟩ *libr. det. multi* 18 κατακαίνειν *Cob.* 21 φυλ. τε δέῃ **AD** *al.* || ἀναγκάζεσθαι *Υ corr. Bahrdt* 24 ὥσπ. γὰρ καὶ *Υ corr. Reuchl.* 25 μὴ . . . ποιήσῃ *del. Naber*

μή τι ἀνήκεστον ἐν τοῖς κινδύνοις ἐργάσηται. καὶ 16
τἆλλα γε κτήματα ὅσα χαλεπὰ μὲν χρήσιμα δ' ἐστίν, ὁμοίως ἅπαντα λυπεῖ μὲν τοὺς κεκτημένους, λυπεῖ δὲ ἀπαλλαττομένους.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα αὐτοῦ ἤκουσεν ὁ Σιμωνίδης, εἶπεν, VII
Ἔοικεν, ἔφη, ὦ Ἱέρων, μέγα τι εἶναι ἡ τιμή, ἧς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲν πόνον ὑποδύονται, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομένουσι. καὶ ὑμεῖς, ὡς 2
ἔοικε, τοσαῦτα πράγματα ἐχούσης ὁπόσα λέγεις τῆς τυραννίδος, ὅμως προπετῶς φέρεσθε εἰς αὐτήν, ὅπως τιμᾶσθε καὶ ὑπηρετῶσι μὲν ὑμῖν πάντες πάντα τὰ προσταττόμενα ἀπροφασίστως, περιβλέπωσι δὲ πάντες, ὑπανιστῶνται δ' ἀπὸ τῶν θάκων, ὁδῶν τε παραχωρῶσι, γεραίρωσι δὲ καὶ λόγοις καὶ ἔργοις πάντες οἱ παρόντες ἀεὶ ὑμᾶς· τοιαῦτα γὰρ δὴ ποιοῦσι τοῖς τυράννοις οἱ ἀρχόμενοι καὶ ἄλλον ὅντινα ἀεὶ τιμῶντες τυγχάνουσι. καὶ γάρ μοι δοκεῖ, ὦ Ἱέρων, 3
τούτῳ διαφέρειν ἀνὴρ τῶν ἄλλων ζῴων, τῷ τιμῆς ὀρέγεσθαι. ἐπεὶ σιτίοις γε καὶ ποτοῖς καὶ ὕπνοις καὶ ἀφροδισίοις πάντα ὁμοίως ἥδεσθαι ἔοικε τὰ ζῷα· ἡ δὲ φιλοτιμία οὔτ' ἐν τοῖς ἀλόγοις ζῴοις ἐμφύεται οὔτ' ἐν ἅπασιν ἀνθρώποις· οἷς δ' ἂν ἐμφύῃ τιμῆς τε καὶ ἐπαίνου ἔρως, οὗτοί εἰσιν ἤδη οἱ πλεῖστον μὲν τῶν βοσκημάτων διαφέροντες, ἄνδρες δὲ καὶ οὐκέτι

5 ἐπεὶ . . . 6 εἶν(αι) *Prisc. XVIII 201 p. 198 K*

4 ἀπαλλαττόμενα *Cob.* *§ 16 de interpolatione susp.* 13 ἀπὸ τῶν *del. Nitsche, sed cf. Lac. resp. 15, 6* 16 τοὺς τυράννους *Heindf.* ‖ ὅντιν' ⟨ἂν⟩ *Frotscher* 17 τυγχάνωσι **A** *pr. (corr. m. 2)* **DBO** 18 ἀνὴρ] ἄνθρωπος *Schn.* 19 σιτίοις τε *Υ* (τε *om.* **B**) *corr. Schn.* 22 ἐμφυῇ *Υ corr. Cob.* 24 *in mg.* **A** ἄνδρες ἄνθρωποι *m. 2*

4 ἄνθρωποι μόνον νομιζόμενοι. ὥστε ἐμοὶ μὲν εἰκότως
δοκεῖτε ταῦτα πάντα ὑπομένειν ἃ φέρετε ἐν τῇ
τυραννίδι, ἐπείπερ τιμᾶσθε διαφερόντως τῶν ἄλλων
ἀνθρώπων. καὶ γὰρ οὐδεμία ἀνθρωπίνη ἡδονὴ τοῦ
θείου ἐγγυτέρω δοκεῖ εἶναι ἢ ἡ περὶ τὰς τιμὰς εὐ-
5 φροσύνη. πρὸς ταῦτα δὴ εἶπεν ὁ Ἱέρων, Ἀλλ', ὦ
Σιμωνίδη, καὶ αἱ τιμαὶ τῶν τυράννων ὅμοιαι ἐμοὶ
δοκοῦσιν εἶναι οἷάπερ ἐγώ σοι τὰ ἀφροδίσια ὄντα
6 αὐτῶν ἀπέδειξα. οὔτε γὰρ αἱ μὴ ἐξ ἀντιφιλούντων
ὑπουργίαι χάριτες ἡμῖν ἐδόκουν εἶναι οὔτε τὰ ἀφρο-
δίσια τὰ βίαια ἡδέα ἐφαίνετο. ὡσαύτως τοίνυν οὐδὲ
αἱ ὑπουργίαι ⟨αἱ⟩ ὑπὸ τῶν φοβουμένων τιμαί εἰσι.
7 πῶς γὰρ ἂν φαίημεν ἢ τοὺς βίᾳ ἐξανισταμένους θά-
κων διὰ τὸ τιμᾶν τοὺς ἀδικοῦντας ἐξανίστασθαι, ἢ
τοὺς ὁδῶν παραχωροῦντας τοῖς κρείττοσι διὰ τὸ
8 τιμᾶν τοὺς ἀδικοῦντας παραχωρεῖν; καὶ δῶρά γε δι-
δόασιν οἱ πολλοὶ τούτοις οὓς μισοῦσι, καὶ ταῦτα ὅταν
μάλιστα φοβῶνται μή τι κακὸν ὑπ' αὐτῶν πάθωσιν.
ἀλλὰ ταῦτα μὲν οἶμαι δουλείας ἔργα εἰκότως ἂν νο-
μίζοιτο· αἱ δὲ τιμαὶ ἔμοιγε δοκοῦσιν ἐκ τῶν ἐναν-
9 τίων τούτοις γίγνεσθαι. ὅταν γὰρ ἄνθρωποι ἄνδρα
ἡγησάμενοι εὐεργετεῖν ἱκανὸν εἶναι, καὶ ἀπολαύειν
αὐτοῦ ἀγαθὰ νομίσαντες, ἔπειτα τοῦτον ἀνὰ στόμα
τε ἔχωσιν ἐπαινοῦντες, θεῶνταί τ' αὐτὸν ὡς οἰκεῖον
ἕκαστος ἀγαθόν, ἑκόντες τε παραχωρῶσι τούτῳ ὁδῶν
καὶ θάκων ὑπανιστῶνται φιλοῦντές τε καὶ μὴ φοβού-
μενοι, καὶ στεφανῶσι κοινῆς ἀρετῆς καὶ εὐεργεσίας

2 post φέρετε habent πάντα **AD** (in **A** expuncta a m. 1?) ταῦτα **Z** 3 τιμᾶσθαι **A** pr. corr. m. 2 5 ἢ s. v. add. m. 2 **A**, est in **D** 12 αἱ (post ὑπουργ.) add. **C** ‖ ὑπὸ **ADX**, in mg. m. 1 (sic) **A** παρὰ, quod praebent **Z** 16 γε] ft. δὲ 24 ἔχουσιν **AD** 25 παραχωρῶσι est in **A** non corr. 27 κοινῇ Rsk. Mehler

ἕνεκα, καὶ δωρεῖσθαι ἐθέλωσιν, οἱ αὐτοὶ οὗτοι ἔμοιγε
δοκοῦσι τιμᾶν τε τοῦτον ἀληθῶς οἳ ἂν τοιαῦτα
ὑπουργήσωσι, καὶ ὁ τούτων ἀξιούμενος τιμᾶσθαι τῷ
ὄντι. καὶ ἔγωγε τὸν μὲν οὕτω τιμώμενον μακαρίζω·
αἰσθάνομαι γὰρ αὐτὸν οὐκ ἐπιβουλευόμενον ἀλλὰ **10**
φροντιζόμενον μή τι πάθῃ καὶ ἀφόβως καὶ ἀνεπι-
φθόνως καὶ ἀκινδύνως καὶ εὐδαιμόνως τὸν βίον δι-
άγοντα· ὁ δὲ τύραννος ὡς ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων
κατακεκριμένος δι' ἀδικίαν ἀποθνῄσκειν, οὕτως, ὦ
Σιμωνίδη, εὖ ἴσθι καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν διάγει. ἐπεὶ **11**
δὲ ταῦτα πάντα διήκουσεν ὁ Σιμωνίδης, Καὶ πῶς,
ἔφη, ὦ Ἱέρων, εἰ οὕτως πονηρόν ἐστι τὸ τυραννεῖν
καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, οὐκ ἀπαλλάττει οὕτω μεγάλου
κακοῦ οὔτε σὺ οὔτε ἄλλος μὲν δὴ οὐδεὶς πώποτε
ἑκὼν εἶναι τυραννίδος ἀφεῖτο, ὅσπερ ἅπαξ κτήσαιτο;
Ὅτι, ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ταύτῃ ἀθλιώτατόν ἐστιν **12**
ἡ τυραννίς· οὐδὲ γὰρ ἀπαλλαγῆναι δυνατὸν αὐτῆς
ἐστι. πῶς γὰρ ἄν τίς ποτε ἐξαρκέσειε τύραννος ἢ χρή-
ματα ἐκτίνων ὅσους ἀφείλετο, ἢ δεσμοὺς ἀντιπάσχων
ὅσους δὴ ἐδέσμευσεν, ἢ ὅσους κατέκανε πῶς ἂν ἱκανὰς
ψυχὰς ἀντιπαράσχοιτο ἀποθανουμένας; ἀλλ' εἴπερ τῳ **13**
ἄλλῳ, ὦ Σιμωνίδη, λυσιτελεῖ ἀπάγξασθαι, ἴσθι, ἔφη,
ὅτι τυράννῳ ἔγωγε εὑρίσκω μάλιστα τοῦτο λυσιτελοῦν
ποιῆσαι. μόνῳ γὰρ αὐτῷ οὔτε ἔχειν οὔτε καταθέσθαι
τὰ κακὰ λυσιτελεῖ.

1 ἐθέλωσιν οἱ αὐτοί, οὗτοι *Reuchl.* 2 ᾧ ἂν *Schaef.* 14 κακ. ἀλλ' οὔτε T ἄλλος; οὐ γὰρ δὴ *Rsk.* *possis* ἄλλος ⟨οὐ⟩ μὲν, *sed cf. Oec. 11, 3* 15 ὅσπερ (οἵπερ D) ἂν *Υ corr. Frotscher* ‖ κτήσαιτο A *pr.* ηται *m. 2* ἐκτήσατο *Madvig* 16 καὶ *Reuchl.* ἐν *Υ* 19 ἀντιπάσχων *Schn.* ἀντιπαράσχοι *Υ* ἀντιπάσχοι *Dorville* 20 κατέκτανε *Υ corr. Ddf.* 21 ἀποθανούμενος *Schn. del. Ddf.* 25 λυσιτελεῖ] ἔξεστι *vel* ἐγχωρεῖ *Hartm.*

VIII *Καὶ ὁ Σιμωνίδης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν, ὦ Ἱέρων, ἀθύμως ἔχειν σε πρὸς τὴν τυραννίδα οὐ θαυμάζω, ἐπείπερ ἐπιθυμῶν φιλεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων ἐμποδὼν σοι τούτου νομίζεις αὐτὴν εἶναι. ἐγὼ μέντοι ἔχειν μοι δοκῶ διδάξαι σε ὡς τὸ ἄρχειν οὐδὲν ἀποκωλύει τοῦ φιλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πλεονεκτεῖ γε τῆς*
2 *ἰδιωτείας. ἐπισκοποῦντες δὲ αὐτὸ εἰ οὕτως ἔχει μήπω ἐκεῖνο σκοπῶμεν εἰ διὰ τὸ μεῖζον δύνασθαι ὁ ἄρχων καὶ χαρίζεσθαι πλείω δύναιτ' ἄν, ἀλλ' ἂν τὰ ὅμοια ποιῶσιν ὅ τε ἰδιώτης καὶ ὁ τύραννος, ἐννόει πότερος μείζω ἀπὸ τῶν ἴσων κτᾶται χάριν. ἄρξομαι δέ σοι*
3 *ἀπὸ τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων. ἰδὼν γὰρ πρῶτον προσειπάτω τινὰ φιλικῶς ὅ τε ἄρχων καὶ ὁ ἰδιώτης· ἐν τούτῳ τὴν ποτέρου πρόσρησιν μᾶλλον εὐφραίνειν τὸν ἀκούσαντα νομίζεις; ἴθι δὴ ἐπαινεσάντων ἀμφότεροι τὸν αὐτόν· τὸν ποτέρου δοκεῖς ἔπαινον ἐξικνεῖσθαι μᾶλλον εἰς εὐφροσύνην; θύσας δὲ τιμησάτω ἑκάτερος· τὴν παρὰ ποτέρου τιμὴν μείζονος ἂν*
4 *χάριτος δοκεῖς τυγχάνειν; κάμνοντα θεραπευσάτωσαν ὁμοίως· οὐκοῦν τοῦτο σαφὲς ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων θεραπεῖαι καὶ χαρὰν ἐμποιοῦσι μεγίστην; δότωσαν δὴ τὰ ἴσα· οὐ καὶ ἐν τούτῳ σαφὲς ὅτι αἱ ἀπὸ τῶν δυνατωτάτων ἡμίσειαι χάριτες πλέον ἢ ὅλον τὸ*
5 *παρὰ τοῦ ἰδιώτου δώρημα δύνανται; ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἐκ θεῶν τιμή τις καὶ χάρις συμπαρέπεσθαι ἀνδρὶ ἄρχοντι. μὴ γὰρ ὅτι καλλίονα ποιεῖ ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ*

6 πλεονεκτεῖν **AD** *cum plerisque, in* **A** *ν alterum a m. 2 deletum* πλεονεκτεῖν γε ⟨ποιεῖ ἐν τούτῳ⟩ *Rsk.* ποιεῖ *certe probandum* 14 ἐν τούτῳ *del. Rsk.* 16 ἀμφοτέρων **Υ** *corr. v. d. apud Frotscherum* 17 δ' ἑστιασάτω *Nitsche, coll. Cyr. VIII 3, 33; 5, 21* 18 παρ' ὁποτέρου **Υ** *corr. Ddf.* 19 δοκεῖς] ς *in ras. a m. 2* **A** δοκεῖν **D**

τὸν αὐτὸν τοῦτον ⟨ἥδιον⟩ θεώμεθά τε ὅταν ἄρχῃ ἢ
ὅταν ἰδιωτεύῃ, διαλεγόμενοί τε ἀγαλλόμεθα τοῖς προ-
τετιμημένοις μᾶλλον ἢ τοῖς ἐκ τοῦ ἴσου ἡμῖν οὖσι.
καὶ μὴν παιδικά γε, ἐν οἷς δὴ καὶ σὺ μάλιστα κατε- 6
μέμψω τὴν τυραννίδα, ἥκιστα μὲν γῆρας ἄρχοντος
δυσχεραίνει, ἥκιστα δ' αἶσχος, πρὸς ὃν ἂν τυγχάνῃ
ὁμιλῶν, τούτου ὑπολογίζεται. αὐτὸ γὰρ τὸ τετιμῆσθαι
μάλιστα συνεπικοσμεῖ, ὥστε τὰ μὲν δυσχερῆ ἀφανίζειν,
τὰ δὲ καλὰ λαμπρότερα ἀναφαίνειν. ὁπότε γε μὴν ἐκ 7
τῶν ἴσων ὑπουργημάτων μειζόνων χαρίτων ὑμεῖς τυγ-
χάνετε, πῶς οὐκ ἐπειδάν γε ὑμεῖς πολλαπλάσια μὲν
διαπράττοντες ὠφελεῖν δύνησθε, πολλαπλάσια δὲ δω-
ρεῖσθαι ἔχητε, ὑμᾶς καὶ πολὺ μᾶλλον φιλεῖσθαι τῶν
ἰδιωτῶν προσήκει; καὶ ὁ Ἱέρων εὐθὺς ὑπολαβών, Ὅτι 8
νὴ Δί', ἔφη, ὦ Σιμωνίδη, καὶ ἐξ ὧν ἀπεχθάνονται
ἄνθρωποι, ἡμᾶς πολὺ πλείω τῶν ἰδιωτῶν ἀνάγκη ἐστὶ
πραγματεύεσθαι. πρακτέον μέν γε χρήματα, εἰ μέλλο- 9
μεν ἕξειν δαπανᾶν εἰς τὰ δέοντα, ἀναγκαστέον δὲ
φυλάττειν ὅσα δεῖται φυλακῆς, κολαστέον δὲ τοὺς ἀδί-
κους, κωλυτέον δὲ τοὺς ὑβρίζειν βουλομένους· καὶ ὅταν
γε τάχους καιρὸς παραστῇ ἢ πεζῇ ἢ κατὰ θάλατταν ἐξορ-
μᾶσθαι, οὐκ ἐπιτρεπτέον τοῖς ῥᾳδιουργοῦσιν. ἔτι δὲ μι- 10
σθοφόρων μὲν ἀνδρὶ τυράννῳ δεῖ· τούτου δὲ βαρύτερον
φόρημα οὐδέν ἐστι τοῖς πολίταις. οὐ γὰρ τυράννοις ἰσότη-
τος, ἀλλὰ πλεονεξίας ἕνεκα νομίζουσι τούτους τρέφεσθαι.

1 ἥδιον *s. v. add. m. 2* A *om.* D *cum plerisque, ft.* τοῦτον *ex* ἥδιον *corruptum* καλλίω *Reuchl.* 4 σὺ καὶ *Hartm.* 6 *post* δ' *in* A *ras. 2 litt.* δ' ἂν αἶσχος DX 7 τοῦτο *(sic)* A *cum omnibus fere* τούτου *Weiske* 15 *post* δί' *in* A *ras. 1 vel 2 litt.* δία D 16 *ante* ἄνθρ. *s. v.* οἱ *m. 2* A 17 μέλλοιμεν Υ *corr. Weiske* 24 τυράννοις *est in* A *quoque* τυράννους D ‖ ἰσότητος *scripsi Herm.* 43, 435 ἰσότιμος A *pr* CO -μους *m. 2* AD *cum plerisque* ἰσοτιμίας K σωτηρίας *ex Aretini versione Zeune* 25 τρέφειν *in mg. m. 1 (sic)* A

IX Πρὸς ταῦτα δὴ πάλιν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, Ἀλλ'
ὅπως μὲν οὐ πάντων τούτων ἐπιμελητέον, ὦ Ἱέρων,
οὐ λέγω. ἐπιμέλειαι μέντοι μοι δοκοῦσιν αἱ μὲν πάνυ
2 πρὸς ἔχθραν ἄγειν, αἱ δὲ πάνυ διὰ χαρίτων εἶναι. τὸ
μὲν γὰρ διδάσκειν ἃ ἔστι βέλτιστα, καὶ τὸν κάλλιστα
ταῦτα ἐξεργαζόμενον ἐπαινεῖν καὶ τιμᾶν, αὕτη μὲν ἡ
ἐπιμέλεια διὰ χαρίτων γίγνεται, τὸ δὲ τὸν ἐνδεῶς τι
ποιοῦντα λοιδορεῖν τε καὶ ἀναγκάζειν καὶ ζημιοῦν καὶ
κολάζειν, ταῦτα δὲ ἀνάγκη δι' ἀπεχθείας μᾶλλον γί-
3 γνεσθαι. ἐγὼ οὖν φημι ἀνδρὶ ἄρχοντι τὸν μὲν ἀνάγκης
δεόμενον ἄλλοις προστακτέον εἶναι κολάζειν, τὸ δὲ
τὰ ἆθλα ἀποδιδόναι δι' αὑτοῦ ποιητέον. ὡς δὲ ταῦτα
4 καλῶς ἔχει μαρτυρεῖ τὰ γιγνόμενα, καὶ γὰρ ὅταν χο-
ροὺς ἡμῖν βουλώμεθα ἀγωνίζεσθαι, ἆθλα μὲν ὁ ἄρχων
προτίθησιν, ἀθροίζειν δὲ αὐτοὺς προστέτακται χορηγοῖς
καὶ ἄλλοις διδάσκειν καὶ ἀνάγκην προστιθέναι τοῖς
ἐνδεῶς τι ποιοῦσιν. οὐκοῦν εὐθὺς ἐν τούτοις τὸ μὲν
ἐπίχαρι διὰ τοῦ ἄρχοντος ἐγένετο, τὰ δ' ἀντίτυπα δι'
5 ἄλλων. τί οὖν κωλύει καὶ τἆλλα τὰ πολιτικὰ οὕτως
περαίνεσθαι; διῄρηνται μὲν γὰρ ἅπασαι αἱ πόλεις αἱ μὲν
κατὰ φυλάς, αἱ δὲ κατὰ μόρας, αἱ δὲ κατὰ λόχους, καὶ ἄρ-
6 χοντες ἐφ' ἑκάστῳ μέρει ἐφεστήκασιν. οὐκοῦν εἴ τις καὶ
τούτοις ὥσπερ τοῖς χοροῖς ἆθλα προτιθείη καὶ εὐοπλίας

3 ἐπιμέλειαι ... 20 περαίνεσθαι et 23 καὶ ἆθλα προτεθείη (sic) ... § 8 *fin.* et § 10 *in. ad fin.* Stob. *Flor.* 46, 109

3 ἐπιμ. γε μέντοι Stob. 5 διδ. τε ἃ Stob. 6 καὶ *om.* Stob. *libr.* 10 τὸν *scripsi* τὸ *Y* μὲν ⟨τὸν⟩ *Steph.* 11 κολάζειν *del.* *Cob.* ⟨οἷον τὸ⟩ κολ. *Rsk.* 14 βουλ. ἡμῖν Stob. 15 προστίθησι (σ *prius eras.*) A 17 τὰ μὲν ἐπιχάριτα Stob. 18 ἄρχοντος] ντος *in ras. 1 vel. 2 litt. m. 2* A 19 τὰ κωλυτικὰ *Y corr. ex* Stob. 20 μὲν *s. v. m. 1* A 21 μόρας ADG μοίρας *cet.* 23 προ.-τιθείη (*1 litt. eras.*) A προτεθείη εὐτ. εὐοπλ. ἱππ. καὶ Stob.

*καὶ εὐταξίας καὶ ἱππικῆς καὶ ἀλκῆς τῆς ἐν πολέμῳ καὶ
δικαιοσύνης τῆς ἐν συμβολαίοις, εἰκὸς καὶ ταῦτα πάντα* 7
*διὰ φιλονικίαν ἐντόνως ἀσκεῖσθαι. καὶ ναὶ μὰ Δία
ὁρμῷντό γ' ⟨ἂν⟩ θᾶττον ὅποι δέοι, τιμῆς ὀρεγόμενοι,
καὶ χρήματα θᾶττον ⟨ἂν⟩ εἰσφέροιεν, ὁπότε τούτου
καιρὸς εἴη, καὶ τὸ πάντων γε χρησιμώτατον, ἥκιστα
δὲ εἰθισμένον διὰ φιλονικίας πράττεσθαι, ἡ γεωργία
αὐτὴ ἂν πολὺ ἐπιδοίη, εἴ τις ἆθλα προτιθείη κατ'
ἀγροὺς ἢ κατὰ κώμας τοῖς κάλλιστα τὴν γῆν ἐξεργαζο-
μένοις, καὶ τοῖς εἰς τοῦτο τῶν πολιτῶν ἐρρωμένως
τρεπομένοις πολλὰ ἂν ἀγαθὰ περαίνοιτο· καὶ γὰρ αἱ* 8
*πρόσοδοι αὔξοιντ' ἂν καὶ ἡ σωφροσύνη πολὺ μᾶλλον
σὺν τῇ ἀσχολίᾳ συμπαρομαρτεῖ. καὶ μὴν κακουργίαι
γε ἧττον τοῖς ἐνεργοῖς ἐμφύονται. εἰ δὲ καὶ ἐμπορία* 9
*ὠφελεῖ τι πόλιν, τιμώμενος ἂν ὁ πλεῖστα τοῦτο ποιῶν
καὶ ἐμπόρους ἂν πλείους ἀγείροι. εἰ δὲ φανερὸν γέ-
νοιτο ὅτι καὶ ὁ πρόσοδόν τινα ἄλυπον ἐξευρίσκων τῇ
πόλει τιμήσεται, οὐδ' αὕτη ἂν ἡ σκέψις ἀργοῖτο. ὡς* 10
*δὲ συνελόντι εἰπεῖν, εἰ καὶ κατὰ πάντων ἐμφανὲς εἴη
ὅτι ὁ ἀγαθόν τι εἰσηγούμενος οὐκ ἀτίμητος ἔσται,
πολλοὺς ἂν καὶ τοῦτο ἐξορμήσειεν ἔργον ποιεῖσθαι τὸ*

§ 9 cf. Vect. 3, 3

1 *τῆς om. et ἐν τῷ πολ. Stob.* 2 *τῆς om. Stob.* ‖ *ἐν τοῖς συμβ.* **Z** *Stob.* 3 *φιλονεικίας Stob.* ‖ *ἐντόνως* **A** *pr.* **D** *Stob. εὐτόνως cet. (in* **A** *rasura corr.)* ‖ *νὴ Δία Stob.* 4 *γε* **AD**, *in mg. ante γε m. 2* **A** *add. ἂν. γ' ἂν* **L** *m. 2 in ras. Stob.* ‖ *ὅπου* **A** *pr.* **DG** *Stob. corr. m. 2* **A** 5 *ἂν add. Stob.* ‖ *εἰσφέροιντο Stob.* 7 *γε. καὶ αὐτὴ Stob.* 8 *ἐπιδιδοίη Rich.* ‖ *κατ' ἀγροὺς . . . κωμ. om. Stob.* 9 *τοῖς μάλιστα Stob.* 10 *ft. καίτοι εἰς et* 11 *τρεπομένων* • 11 *αἱ om. Stob.* 12 *αὔξαιντ' Stob. lib. αὐξάνοιντ' pp. Hense* ‖ *μᾶλλον ἂν τῇ Cob. σὺν del. Sauppe* 13 *συμπαρομαρτοῖ* **AD** *Stob. corr.* **EGKLNT** 19 *πάντων cf. Cyr. I 2, 16 πάντα Vict.* 21 *τὸ* **G** *Stob. τοῦ cet.*

σκοπεῖν τι ἀγαθόν. καὶ ὅταν γε πολλοῖς περὶ τῶν ὠφελίμων μέλῃ, ἀνάγκη εὑρίσκεσθαί τε μᾶλλον καὶ
11 ἐπιτελεῖσθαι. εἰ δὲ φοβεῖ, ὦ Ἱέρων, μὴ ἐν πολλοῖς ἄθλων προτιθεμένων πολλαὶ δαπάναι γίγνωνται, ἐννόησον ὅτι οὐκ ἔστιν ἐμπορεύματα λυσιτελέστερα ἢ ὅσα ἄνθρωποι ἄθλων ὠνοῦνται. ὁρᾷς ἐν ἱππικοῖς καὶ γυμνικοῖς καὶ χορηγικοῖς ἀγῶσιν ὡς μικρὰ ἆθλα μεγάλας δαπάνας καὶ πολλοὺς πόνους καὶ πολλὰς ἐπιμελείας ἐξάγεται ἀνθρώπων;

X Καὶ ὁ Ἱέρων εἶπεν, Ἀλλὰ ταῦτα μέν, ὦ Σιμωνίδη, καλῶς μοι δοκεῖς λέγειν· περὶ δὲ τῶν μισθοφόρων ἔχεις τι εἰπεῖν ὡς μὴ μισεῖσθαι δι' αὐτούς; ἢ λέγεις ὡς φιλίαν κτησάμενος ἄρχων οὐδὲν ἔτι δεήσεται δο-
2 ρυφόρων; Ναὶ μὰ Δία, εἶπεν ὁ Σιμωνίδης, δεήσεται μὲν οὖν. οἶδα γὰρ ὅτι ὥσπερ ἐν ἵπποις οὕτως καὶ ἐν ἀνθρώποις τισὶν ἐγγίγνεται, ὅσῳ ἂν ἔκπλεα τὰ
3 δέοντα ἔχωσι, τοσούτῳ ὑβριστοτέροις εἶναι. τοὺς μὲν οὖν τοιούτους μᾶλλον ἂν σωφρονίζοι ὁ ἀπὸ τῶν δορυφόρων φόβος. τοῖς δὲ καλοῖς κἀγαθοῖς ἀπ' οὐδενὸς ἄν μοι δοκεῖς τοσαῦτα ὠφελήματα παρασχεῖν ὅσα ἀπὸ
4 τῶν μισθοφόρων. τρέφεις μὲν γὰρ δήπου καὶ σὺ αὐτοὺς σαυτῷ φύλακας· ἤδη δὲ πολλοὶ καὶ δεσπόται βίᾳ ὑπὸ τῶν δούλων ἀπέθανον. εἰ οὖν ἓν πρῶτον τοῦτ' εἴη τῶν προστεταγμένων τοῖς μισθοφόροις ὡς πάντων ὄντας δορυφόρους τῶν πολιτῶν βοηθεῖν πᾶσιν,

§ 11 *cf. Hipparch 1, 26*

1 σκοπεῖσθαι *Stob.* ‖ γε *om. Stob.* 3 ἐπιμελεῖσθαι *Y corr. ex Stob.* ‖ ἐπὶ πολλοῖς *Cob.* 4 προτεθειμένων *Y corr. Cob.* ‖ πολλαὶ ⟨αἱ⟩ *Cob.* 16 ἂν ⟨μᾶλλον⟩ *Hartm.* 23 *ft.* τί οὖν εἰ ἓν *cf. Oec. 6, 12; Symp. 2, 3; Herm. 43, 436*

ἄν τι τοιοῦτον αἰσθάνωνται· γίγνονται δέ που, ὡς
πάντες ἐπιστάμεθα, κακοῦργοι ἐν πόλεσιν· εἰ οὖν καὶ
τούτους φυλάττειν εἶεν τεταγμένοι, καὶ τοῦτ' ἂν εἰ-
δεῖεν ὑπ' αὐτῶν ὠφελούμενοι. πρὸς δὲ τούτοις καὶ 5
τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ ἐργάταις καὶ κτήνεσιν οὗτοι ἂν εἰ-
κότως καὶ θάρρος καὶ ἀσφάλειαν δύναιντο μάλιστα
παρέχειν, ὁμοίως μὲν τοῖς σοῖς ἰδίοις, ὁμοίως δὲ τοῖς
ἀνὰ τὴν χώραν. ἱκανοί γε μήν εἰσι καὶ σχολὴν
παρέχειν τοῖς πολίταις τῶν ἰδίων ἐπιμελεῖσθαι, τὰ
ἐπίκαιρα φυλάττοντες. πρὸς δὲ τούτοις καὶ πολεμίων 6
ἐφόδους κρυφαίας καὶ ἐξαπιναίας τίνες ἑτοιμότεροι
ἢ προαισθέσθαι ἢ κωλῦσαι τῶν ἀεὶ ἐν ὅπλοις τε ὄντων
καὶ συντεταγμένων; ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ στρατιᾷ τί
ἐστιν ὠφελιμώτερον πολίταις μισθοφόρων; τούτους γὰρ
προπονεῖν καὶ προκινδυνεύειν καὶ προφυλάττειν εἰκὸς
ἑτοιμοτάτους εἶναι· τὰς ⟨δ'⟩ ἀγχιτέρμονας πόλεις οὐκ 7
ἀνάγκη διὰ τοὺς ἀεὶ ἐν ὅπλοις ὄντας καὶ εἰρήνης μά-
λιστα ἐπιθυμεῖν; οἱ γὰρ συντεταγμένοι καὶ σῴζειν τὰ
τῶν φίλων μάλιστα καὶ σφάλλειν τὰ τῶν πολεμίων
δύναιντ' ἄν. ὅταν γε μὴν γνῶσιν οἱ πολῖται ὅτι οὗτοι 8
κακὸν μὲν οὐδὲν ποιοῦσι τὸν μηδὲν ἀδικοῦντα, τοὺς
δὲ κακουργεῖν βουλομένους κωλύουσι, βοηθοῦσι δὲ
τοῖς ἀδικουμένοις, προνοοῦσι δὲ καὶ προκινδυνεύουσι
τῶν πολιτῶν, πῶς οὐκ ἀνάγκη καὶ δαπανᾶν εἰς τού-
τους ἥδιστα; τρέφουσι γοῦν καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ μείοσι τούτων
φύλακας.

Χρὴ δέ, ὦ Ἱέρων, οὐδ' ἀπὸ τῶν ἰδίων κτημάτων XI

2 ⟨καὶ⟩ κακ. *Heindf.* 4 ⟨πάντες⟩ ὑπ' (*deleta voce* πάν-τες *v.* 2) *Haeberlin* 6 θάρσος *Υ* 9 ἰδιωτῶν *Υ corr. Reuchl.* 13 τῇ A (*in versu, non s. v.*) DX *om. Z* ‖ στρατείᾳ *Lkl. cf.* 6, 9 16 δ' *add.* K

*ὀκνεῖν δαπανᾶν εἰς τὸ κοινὸν ἀγαθόν. καὶ γάρ ἔμοι-
γε δοκεῖ τὰ εἰς τὴν πόλιν ἀναλούμενα μᾶλλον εἰς τὸ
δέον τελεῖσθαι ἢ τὰ εἰς τὸ ἴδιον ἀνδρὶ τυράννῳ.
2 καθ' ἓν δ' ἕκαστον σκοπῶμεν. οἰκίαν πρῶτον ὑπερ-
βαλλούσῃ δαπάνῃ κεκαλλωπισμένην μᾶλλον ἡγεῖ κό-
σμον ἄν σοι παρέχειν ἢ πᾶσαν τὴν πόλιν τείχεσί τε
καὶ νεῴς καὶ παστάσι καὶ ἀγοραῖς καὶ λιμέσι κατε-
3 σκευασμένην; ὅπλοις δὲ πότερον τοῖς ἐκπαγλοτάτοις
αὐτὸς κατακεκοσμημένος δεινότερος ἂν φαίνοιο τοῖς
πολεμίοις ἢ τῆς πόλεως ὅλης εὐόπλου σοι οὔσης;
4 προσόδους δὲ ποτέρως ἂν δοκεῖς πλείονας γίγνεσθαι,
εἰ τὰ σὰ ἴδια μόνον ἐνεργὰ ἔχοις ἢ εἰ τὰ πάντων
5 τῶν πολιτῶν μεμηχανημένος εἴης ἐνεργὰ εἶναι; τὸ δὲ
πάντων κάλλιστον καὶ μεγαλοπρεπέστατον νομιζό-
μενον εἶναι ἐπιτήδευμα ἁρματοτροφίαν, ποτέρως ἂν
δοκεῖς μᾶλλον κοσμεῖν, εἰ αὐτὸς πλεῖστα τῶν Ἑλλή-
νων ἅρματα τρέφοις τε καὶ πέμποις εἰς τὰς πανηγύ-
ρεις, ἢ <εἰ> ἐκ τῆς σῆς πόλεως πλεῖστοι μὲν ἱπποτρό-
φοι εἶεν, πλεῖστοι δ' ἀγωνίζοιντο; νικᾶν δὲ πότερα
δοκεῖς κάλλιον εἶναι ἅρματος ἀρετῇ ἢ πόλεως ἧς προ-
6 στατεύεις εὐδαιμονίᾳ; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ προσήκειν
φημὶ ἀνδρὶ τυράννῳ πρὸς ἰδιώτας ἀγωνίζεσθαι. νι-
κῶν μὲν γὰρ οὐκ ἂν θαυμάζοιο ἀλλὰ φθονοῖο, ὡς
ἀπὸ πολλῶν οἴκων τὰς δαπάνας ποιούμενος, νικώ-
7 μενος δ' ἂν πάντων μάλιστα καταγελῷο. ἀλλ' ἐγώ
σοί φημι, ὦ Ἱέρων, πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων
τὸν ἀγῶνα εἶναι, ὧν ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν*

4 *πότερον (sic! ὅτερ in ras.)* A *m. 2* NL *m. 2* *πρῶτον* D *cum plerisque* 7 *ναοῖς* Υ ‖ *παραστάσι* Υ *corr. Ernesti cf. Poll. VII 122* 8 *π . . τερον* A *pr.* *ὁ m. 2 in ras.* 11 *δοκῇς* A *pr.* 12 *ἴδια est in* A *cf. 10, 5* 18 *εἰ s. v. add. m. 2* A *om.* D 26 *προ.στάτας* A 27 *ὧν*] *ὡς Heindf.* *ᾧ Sauppe*

πόλιν ἧς προστατεύεις παρέχῃς, εὖ ἴσθι νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. καὶ πρῶτον μὲν εὐθὺς κατειργασμένος ἂν 8
εἴης τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὗ δὴ σὺ ἐπιθυμῶν τυγχάνεις· ἔπειτα δὲ τὴν σὴν νίκην οὐκ ἂν εἷς εἴη ὁ ἀνακηρύττων, ἀλλὰ πάντες ἄνθρωποι ὑμνοῖεν ἂν τὴν σὴν ἀρετήν. περίβλεπτος δὲ ὢν οὐχ ὑπὸ 9
ἰδιωτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῷο ἄν, καὶ θαυμαστὸς οὐκ ἰδίᾳ μόνον ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ παρὰ πᾶσιν ἂν εἴης. καὶ ἐξείη μὲν ἄν σοι ἕνε- 10
κα ἀσφαλείας, εἴ ποι βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι, ἐξείη δ' ἂν αὐτοῦ μένοντι τοῦτο πράττειν· ἀεὶ γὰρ ἂν παρὰ σοὶ πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδεικνύναι εἴ τίς τι σοφὸν ἢ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τῶν δὲ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν. πᾶς δὲ ὁ μὲν παρὼν 11
σύμμαχος ἂν εἴη σοι, ὁ δὲ ἀπὼν ἐπιθυμοίη ἂν ἰδεῖν σε. ὥστε οὐ μόνον φιλοῖο ἄν, ἀλλὰ καὶ ἐρῷο ὑπ' ἀνθρώπων, καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπ' αὐτῶν ἀνέχεσθαι ἄν σε δέοι, φόβον δ' οὐκ ἂν ἔχοις ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις μή τι πάθῃς, ἑκόν- 12
τας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ἂν καὶ ἐθελουσίως σου προνοοῦντας θεῷο ἄν, εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὁρῴης ἄν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶν δὲ ὅτῳ τούτων εὐμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγχαίροντας ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάν-

1 προ.στατεύεις A || παρέχῃς, η *in ras. m. 2* A || ἴσθι *Canter* ἔσηι Υ ⟨ἴσθι⟩ ἔσει ⟨ὁ⟩ νικῶν *Rich.* σὺ (*pro* εὖ) ἔσει *Nitsche* 2 ⟨τῶν⟩ ἐν *Schn.* 8 πολλῶν *del. Cob.* 11 που Υ *corr.* T (οι *in ras.*) *et Weiske* 14 εἴ *in 2 litt. ras. corr.* A *ut vid.* 23 καὶ (*ante* προθ.) *del. Heindf.* καὶ ⟨τούτους⟩ *Rich.*

τας δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥσπερ τῶν ἰδίων μαχομένους.
13 *θησαυρούς γε μὴν ἔχοις ⟨ἂν⟩ πάντας τοὺς παρὰ τοῖς*
φίλοις πλούτους. ἀλλὰ θαρρῶν, ὦ Ἱέρων, πλούτιζε
μὲν τοὺς φίλους· σαυτὸν γὰρ πλουτιεῖς· αὖξε δὲ τὴν
πόλιν· σαυτῷ γὰρ δύναμιν περιάψεις· κτῶ δὲ αὐτῇ
14 *συμμάχους· ** νόμιζε δὲ τὴν μὲν πατρίδα οἶκον, τοὺς*
δὲ πολίτας ἑταίρους, τοὺς δὲ φίλους τέκνα σεαυτοῦ,
τοὺς δὲ παῖδας ὅ τιπερ τὴν σὴν ψυχήν, καὶ τούτους
15 *πάντας πειρῶ νικᾶν εὖ ποιῶν. ἐὰν γὰρ τοὺς φίλους*
κρατῇς εὖ ποιῶν, οὐ μή σοι δύνωνται ἀντέχειν οἱ πο-
λέμιοι. κἂν ταῦτα πάντα ποιῇς, εὖ ἴσθι, πάντων τῶν
ἐν ἀνθρώποις κάλλιστον καὶ μακαριώτατον κτῆμα κε-
κτήσει· εὐδαιμονῶν γὰρ οὐ φθονηθήσει.

1 *post* σῶν *add.* ἰδίων **Υ** *corr. Weiske* 2 ἂν *s. v. add. m. 2* **A** *om.* **DFECO** *et* (ἔχεις) **T** 4 αὔξει **Υ** *corr. Reuchl.* 6 *lacunam indicat Weiske, quam Schn. supplet* σαυτῷ γὰρ ἕξεις συμμαχοῦντας 12 κέκτησο **D** κεκτῆσθαι *cet.* σθαι *in ras. m. 2* **A** κεκτημένος *in mg.* **G L** *m. 2 corr. Reuchl.* ‖ *in* **A** *subscr.* ξενοφῶντος ῥήτορος ἱέρων ἢ τυραννικός

ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ.

Οἶδα μὲν ὅτι τῆς Ἀγησιλάου ἀρετῆς τε καὶ δόξης οὐ 1
ῥᾴδιον ἄξιον ἔπαινον γράψαι, ὅμως δ' ἐγχειρητέον. οὐ γὰρ ἂν καλῶς ἔχοι εἰ ὅτι τελέως ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἂν τυγχάνοι ἐπαίνων.
περὶ μὲν οὖν εὐγενείας αὐτοῦ τί ἄν τις μεῖζον καὶ κάλ- 2
λιον εἰπεῖν ἔχοι ἢ ὅτι ἔτι καὶ νῦν τοῖς προγόνοις ὀνομαζομένοις ἀπομνημονεύεται ὁπόστος ἀφ' Ἡρακλέους ἐγένετο, καὶ τούτοις οὐκ ἰδιώταις ἀλλ' ἐκ βασιλέων βασιλεῦσιν; ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ταύτῃ γ' ἄν τις ἔχοι κατα- 3
μέμψασθαι αὐτοὺς ὡς βασιλεύουσι μέν, πόλεως δὲ τῆς ἐπιτυχούσης· ἀλλ' ὥσπερ τὸ γένος αὐτῶν τῆς πατρίδος ἐντιμότατον, οὕτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνδοξοτάτη· ὥστε οὐ δευτέρων πρωτεύουσιν, ἀλλ' ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσιν. τῇδέ γε μὴν καὶ κοινῇ ἄξιον 4
ἐπαινέσαι τήν τε πατρίδα καὶ τὸ γένος αὐτοῦ· ἥ τε γὰρ

3 *Aristid. IX 450 W εἰ . . .* 5 *ἐπαίνων § 2 cf. Plat. Alc. I p. 121*[a] 10 *Arist. 454 ἀλλὰ . . .* 11 *αὐτούς*

1 *ἀγησίλαος ξενοφῶντος* **A** 4 *διότι καλὸς κἀγαθὸς ὑπερβαλλόντως ἐγ., διὰ τοῦτο μηδὲ μετρίων ἐπ. τύχῃ Arist.* 5 *ἂν del. Schaef., sed cf. Cyr. III 3, 55, Thuc. I 121 fin.* 7 *νῦν ἐν τοῖς Nab.* 10 *μὴν οἷον οὐδὲ ταῦτα ἂν et μέμψασθαι Arist.* 12 *ἀλλ. (1 vel. 2 litt. erasae, corr. m. rec.)* **A** *ἀλλὰ* **D** 16 *αὐτὸ Rsk.*

πόλις οὐδεπώποτε φθονήσασα τοῦ προτετιμῆσθαι αὐτοὺς ἐπεχείρησε καταλῦσαι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν, οἵ τε βασιλεῖς οὐδεπώποτε μειζόνων ὠρέχθησαν ἢ ἐφ' οἷσπερ ἐξ ἀρχῆς τὴν βασιλείαν παρέλαβον. τοιγαροῦν ἅμα μὲν ἄλλη οὐδεμία ἀρχὴ φανερά ἐστι διαγεγενημένη ἀδιάσπαστος οὔτε δημοκρατία οὔτε ὀλιγαρχία οὔτε τυραννὶς οὔτε βασιλεία· αὕτη δὲ μόνη διαμένει συν-
5 εχὴς βασιλεία. ὥς γε μὴν καὶ πρὶν ἄρξαι ἄξιος τῆς βασιλείας ἐδόκει εἶναι Ἀγησίλαος τάδε τὰ σημεῖα. ἐπεὶ γὰρ Ἆγις βασιλεὺς ὢν ἐτελεύτησεν, ἐρισάντων περὶ τῆς ἀρχῆς Λεωτυχίδα μὲν ὡς Ἄγιδος ὄντος υἱοῦ, Ἀγησιλάου δὲ ὡς Ἀρχιδάμου, κρίνασα ἡ πόλις ἀνεπικλητότερον εἶναι Ἀγησίλαον καὶ τῷ γένει καὶ τῇ ἀρετῇ τοῦτον ἐστήσατο βασιλέα. καίτοι τὸ ἐν τῇ κρατίστῃ πόλει ὑπὸ τῶν ἀρίστων κριθέντα τοῦ καλλίστου γέρως ἀξιωθῆναι ποίων ἔτι τεκμηρίων προσδεῖται τῆς γε πρὶν ἄρξαι αὐτὸν ἀρετῆς;

6 Ὅσα γε μὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ διεπράξατο νῦν ἤδη διηγήσομαι· ἀπὸ γὰρ τῶν ἔργων καὶ τοὺς τρόπους αὐτοῦ κάλλιστα νομίζω καταδήλους ἔσεσθαι. Ἀγησίλαος τοίνυν ἔτι μὲν νέος ὢν ἔτυχε τῆς βασιλείας· ἄρτι δὲ ὄντος αὐτοῦ ἐν τῇ ἀρχῇ, ἐξηγγέλθη βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἀθροίζων καὶ ναυτικὸν καὶ πεζὸν πολὺ στρά-

4 *Arist.* 454 τοῦτο γὰρ . . ἀρχῆς § 5 *cf. Hell.* III 3, 1*sq.* 12 ἀνεπικλητότερον *Bekk. An.* I 400 14 *Arist.* 419 (*cf.* 420) καίτοι . . . 17 ἀρετῆς 18 ? *Arist.* 420 ὅσα δ' ἐπεὶ ἐπ' ἀνδράσιν ἐγένετο

1 τοῦ **G** τὸ **AD** *an recte?* 4 ἅμα μὲν ἄλλη *scripsi, in* **A** *ante* ἄλλη *ras.* 6 *vel.* 7 *litt.* ἄλλη μὲν *m.* 2 (η *et* μὲν *in ras.*) ἃ μὲν ἄλλη **D** *cf. Hiero* 6, 14, *Herm.* 43, 436 τοῦτο γὰρ οὖν ἄλλης μὲν οὐδεμιᾶς ἀρχῆς *Arist.* 6 ἀδιασπάστως **A** *corr. Schn.* 8 ὅς γε **A** (*corr. m.* 2) 9 τὰ *del. Nitsche* 14 τότε ἐν *et* 16 τῆς τε *Arist.* 21 οὐκέτι μὲν *Rich.*

τευμα ὡς ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· βουλευομένων δὲ περὶ 7
τούτων Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων, Ἀγησί-
λαος ὑπέστη, ἐὰν δῶσιν αὐτῷ τριάκοντα μὲν Σπαρτια-
τῶν, δισχιλίους δὲ νεοδαμώδεις, εἰς ἑξακισχιλίους δὲ
τὸ σύνταγμα τῶν συμμάχων, διαβήσεσθαι εἰς τὴν
Ἀσίαν καὶ πειράσεσθαι εἰρήνην ποιῆσαι, ἢ ἐὰν πολε-
μεῖν βούληται ὁ βάρβαρος, ἀσχολίαν αὐτῷ παρέξειν
στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. εὐθὺς μὲν οὖν πολλοὶ 8
πάνυ ἠγάσθησαν αὐτὸ τοῦτο ⟨τὸ⟩ ἐπιθυμῆσαι, ἐπειδὴ
ὁ Πέρσης πρόσθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διέβη, ἀντιδια-
βῆναι ἐπ' αὐτόν, τό τε αἱρεῖσθαι ἐπιόντα μᾶλλον ἢ
ὑπομένοντα μάχεσθαι αὐτῷ, καὶ τὸ τἀκείνου δαπανῶν-
τα βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων πολεμεῖν,
κάλλιστον δὲ πάντων ἐκρίνετο ⟨τὸ⟩ μὴ περὶ τῆς Ἑλλάδος
ἀλλὰ περὶ τῆς Ἀσίας τὸν ἀγῶνα καθιστάναι. ἐπεί γε 9
μὴν λαβὼν τὸ στράτευμα ἐξέπλευσε, πῶς ἄν τις σαφέ-
στερον ἐπιδείξειεν ὡς ἐστρατήγησεν ἢ εἰ αὐτὰ διηγή-
σαιτο ἃ ἔπραξεν; ἐν τοίνυν τῇ Ἀσίᾳ ἥδε πρώτη πρᾶξις 10
ἐγένετο. Τισσαφέρνης μὲν ὤμοσεν Ἀγησιλάῳ, εἰ
σπείσαιτο ἕως ἔλθοιεν οὓς πέμψειε πρὸς βασιλέα ἀγγέ-
λους, διαπράξεσθαι αὐτῷ ἀφεθῆναι αὐτονόμους τὰς ἐν
τῇ Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας, Ἀγησίλαος δὲ ἀντώμοσε
σπονδὰς ἄξειν ἀδόλως, ὁρισάμενος τῆς πράξεως τρεῖς

1 *Arist.* 437 βουλ. ... 5 διαβήσεσθαι, *cf. Hell.* III 4, 1, *Plut. Ages.* 6 8 *Arist.* 454 εὐθὺς μὲν οἱ πολλοὶ ἠγάσθησαν, 441 12 καὶ ... 13 πολεμεῖν § 10 *Hell.* III 4, 5 *Polyaen.* II 1, 8

2 καὶ τῶν συμμ. *et* 3 ἐὰν ... 5 συμμάχων *om. Arist.* 3 τριάκοντα (λ) *est in* A 4 τρισχιλίους A *corr. Hutsch. ex Hell. et Plut.* 8 ⟨τοῦ⟩ στρατ. *Lkl., sed cf. Oec.* 6, 9 9 αὐτοῦ τοῦτο *Weiske* ‖ τὸ *add. Reuchl.* 12 καίτοι τὰ ἐκ. βουλεύεσθαι δαπ. μᾶλλ. *Arist.* 13 μᾶλλον (ν *a. m.* 2) A 14 τὸ *add. Rsk. Hertl.* 17 διηγήσοιτο A *(corr. m. 2)* D 20 διαπράξασθαι A *(corr. m. 2)* D

11 μῆνας. ὁ μὲν δὴ Τισσαφέρνης ἃ ὤμοσεν εὐθὺς ἐψεύσατο· ἀντὶ γὰρ τοῦ εἰρήνην πράττειν στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως πρὸς ᾧ πρόσθεν εἶχε μετεπέμπετο. Ἀγησίλαος δὲ καίπερ αἰσθόμενος ταῦτα ὅμως ἐνέμεινε **12** ταῖς σπονδαῖς. ἐμοὶ οὖν τοῦτο πρῶτον καλὸν δοκεῖ διαπράξασθαι ὅτι Τισσαφέρνην μὲν ἐμφανίσας ἐπίορκον ἄπιστον πᾶσιν ἐποίησεν, ἑαυτὸν δ' ἀντεπιδείξας πρῶτον μὲν ὅρκους ἐμπεδοῦντα, ἔπειτα συνθήκας μὴ ψευδόμενον, πάντας ἐποίησε καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρους θαρροῦντας συντίθεσθαι ἑαυτῷ, εἴ τι βούλοιτο. **13** ἐπεὶ δὲ μέγα φρονήσας ὁ Τισσαφέρνης ἐπὶ τῷ καταβάντι στρατεύματι προεῖπεν Ἀγησιλάῳ πόλεμον, εἰ μὴ ἀπίοι ἐκ τῆς Ἀσίας, οἱ μὲν ἄλλοι σύμμαχοι καὶ Λακεδαιμονίων οἱ παρόντες μάλα ἀχθεσθέντες φανεροὶ ἐγένοντο, νομίζοντες μείονα τὴν παροῦσαν δύναμιν Ἀγησιλάῳ τῆς βασιλέως παρασκευῆς εἶναι· Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς **14** ἐκτήσατο, τοῖς δὲ Ἕλλησι συμμάχους ἐποίησεν. ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς τοῖς μὲν στρατιώταις παρήγγειλε συσκευάζεσθαι ὡς εἰς στρατείαν· ταῖς δὲ πόλεσιν εἰς ἃς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι στρατευομένῳ ἐπὶ Καρίαν προεῖπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. ἐπέστειλε δὲ καὶ

§ 11 Hell. III 4, 6, Plut. Ag. 9, Mor. p. 209ᵃ *§ 13 sq. Hell. III 4, 11* 24 *Arist. 455* καὶ Ἴωσι . . . Ἑλλησπ.

2 εἰρ. ἔχειν *Hell.* 3 ᾧ N *m. 2 et Hell.* ὃ A ‖ εἶχε πρόσθεν *Hell.* 4 αἰσθανόμενος *et* ἐνέμενε *Hell.* 5 ἐμοὶ μὲν οὖν *Schn.* 6 τισσαφέρνηι A *(corr. m. 2)* 10 θαρροῦντας A 12 στρατ. παρὰ βασιλέως προεῖπεν *Hell.* 15 ἐλάττω τὴν *Hell.* 16 εἶναι *post* 15 παροῦσαν *Hell.*

Ἴωσι καὶ Αἰολεῦσι καὶ Ἑλλησποντίοις πέμπειν πρὸς
αὐτὸν εἰς Ἔφεσον τοὺς συστρατευσομένους. ὁ μὲν **15**
οὖν Τισσαφέρνης, καὶ ὅτι ἱππικὸν οὐκ εἶχεν ὁ Ἀγη-
σίλαος, ἡ δὲ Καρία ἄφιππος ἦν, καὶ ὅτι ἡγεῖτο αὐτὸν
ὀργίζεσθαι αὐτῷ διὰ τὴν ἀπάτην, τῷ ὄντι νομίσας ἐπὶ
τὸν αὐτοῦ οἶκον εἰς Καρίαν ὁρμήσειν αὐτόν, τὸ μὲν
πεζὸν ἅπαν διεβίβασεν ἐκεῖσε, τὸ δὲ ἱππικὸν εἰς τὸ
Μαιάνδρου πεδίον περιήγαγε, νομίζων ἱκανὸς εἶναι
καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἕλληνας πρὶν εἰς τὰ δύσ-
ιππα ἀφικέσθαι. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀντὶ τοῦ ἐπὶ Καρίαν **16**
ἰέναι εὐθὺς ἀντιστρέψας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο· καὶ
τάς τε ἐν τῇ πορείᾳ ἀπαντώσας δυνάμεις ἀναλαμβά-
νων ἦγε καὶ τὰς πόλεις κατεστρέφετο καὶ ἐμβαλὼν
ἀπροσδοκήτως παμπληθῆ χρήματα ἔλαβε. στρατηγι- **17**
κὸν οὖν καὶ τοῦτο ἐδόκει διαπράξασθαι ὅτι ἐπεὶ πόλε-
μος προερρήθη καὶ τὸ ἐξαπατᾶν ὅσιόν τε καὶ δίκαιον
ἐξ ἐκείνου ἐγένετο, παῖδα ἀπέδειξε τὸν Τισσαφέρνην
τῇ ἀπάτῃ. φρονίμως δὲ καὶ τοὺς φίλους ἐνταῦθα ἔδοξε
πλουτίσαι· ἐπεὶ γὰρ διὰ τὸ πολλὰ χρήματα εἰλῆφθαι **18**
ἀντίπροικα τὰ πάντα ἐπωλεῖτο, τοῖς μὲν φίλοις προ-
εῖπεν ὠνεῖσθαι, εἰπὼν ὅτι καταβήσοιτο ἐπὶ θάλατταν
ἐν τάχει τὸ στράτευμα κατάγων· τοὺς δὲ λαφυροπώ-
λας ἐκέλευσε γραφομένους ὁπόσου τι πρίαιντο προΐε-
σθαι τὰ χρήματα· ὥστε οὐδὲν προτελέσαντες οἱ φίλοι
αὐτοῦ οὐδὲ τὸ δημόσιον βλάψαντες πάντες παμπληθῆ

§ 15 sq. Hell. III 4, 12 § 17 Plut. Mor. p. 809 in.

2 ἑαυτὸν *Hell.* ‖ ὁ δὲ Τισσ. *Hell.* 5 ἑαυτῶι (ε *eras.*) A 6 αὐτὸν ὁρμ. *Hell.* 8 περιῆγε *Hell.* 11 εὐθ. τἀναντία ἀποστρέψας *Hell.* 12 ἀπαντ. . . . 13 καὶ τὰς *om. Hell. libr.* 14 ἀπροσδοκήτοις *Hell.* ‖ παμπληθεὶ A *corr.* D *m. 2* ‖ ἐλάμβανε *Hell.* 17 ἐκείνων A *(in mg. νου m. 2)* D -νου *cet.* 25 παμπληθεὶ A

19 χρήματα ἔλαβον. ἔτι δὲ ὁπότε αὐτόμολοι ὡς εἰκὸς
πρὸς βασιλέα ἰόντα χρήματα ἐθέλοιεν ὑφηγεῖσθαι,
καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων ἁλίσκοιτο,
ὅπως ἅμα μὲν χρηματίζοιντο, ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι γί-
γνοιντο. διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐθὺς πολλοὺς ἐραστὰς
20 τῆς αὑτοῦ φιλίας ἐποιήσατο. γιγνώσκων δ' ὅτι ἡ μὲν
πορθουμένη καὶ ἐρημουμένη χώρα οὐκ ἂν δύναιτο πο-
λὺν χρόνον στράτευμα φέρειν, ἡ δ' οἰκουμένη μὲν
σπειρομένη δὲ ἀέναον ἂν τὴν τροφὴν παρέχοι, ἐπεμέ-
λετο οὐ μόνον τοῦ βίᾳ χειροῦσθαι τοὺς ἐναντίους,
21 ἀλλὰ καὶ τοῦ πρᾳότητι προσάγεσθαι. καὶ πολλάκις
μὲν προηγόρευε τοῖς στρατιώταις τοὺς ἁλισκομένους
μὴ ὡς ἀδίκους τιμωρεῖσθαι, ἀλλ' ὡς ἀνθρώπους ὄντας
φυλάττειν, πολλάκις δὲ ὁπότε μεταστρατοπεδεύοιτο,
εἰ αἴσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐμπόρων,
ἃ πόλλ' οὐκ ἐπώλουν διὰ τὸ νομίζειν μὴ δύνασθαι ἂν
φέρειν αὐτὰ καὶ τρέφειν, ἐπεμέλετο καὶ τούτων ὅπως
22 συγκομίζοιντό ποι. τοῖς δ' αὖ διὰ γῆρας καταλειπο-
μένοις αἰχμαλώτοις προσέταττεν ἐπιμελεῖσθαι αὐτῶν,
ὡς μήτε ὑπὸ κυνῶν μήθ' ὑπὸ λύκων διαφθείροιντο.
ὥστε οὐ μόνον οἱ πυνθανόμενοι ταῦτα, ἀλλὰ καὶ αὐ-
τοὶ οἱ ἁλισκόμενοι εὐμενεῖς αὐτῷ ἐγίγνοντο. ὁπόσας
δὲ πόλεις προσαγάγοιτο, ἀφαιρῶν αὐτῶν ὅσα δοῦλοι

5 *Arist.* 420 *et* 451 πολλοὺς . . . 6 ἐποιήσ. 8 *Arist.* 465 ἡ δὲ . . . 9 παρέχεται (*om.* ἂν)

2 ἰόντες A *corr. Rsk. cf. An. I* 8, 16 7 πολὺν (λ *m.* 2 *in ras. ex* λλ, *ut vid.*) A 8 στρατ. τρέφειν *Gent.* 9 ἀέναον (ν *in ras.* 2 *vel.* 3 *litt. m.* 2) A ἀένναον D *Arist. Par.* 14 μεταστρατοπεδεύοιτο *est in* A 15 μικρὰ *cf. Dem. LIII* 19 παρὰ *Reuchl.* 16 πόλλ' οὐκ *scripsi Herm.* 43, 437 πολλοὶ A πολλοὶ ἔλιπον *Hagen* 18 συγκομίζοιντο *est in* A 20 μήθ' (θ *in ras.* 2 *litt. m.* 2) *priore loco* A μήτε D

δεσπόταις ὑπηρετοῦσι προσέταττεν ὅσα ἐλεύθεροι ἄρ-
χουσι πείθονται· καὶ τῶν κατὰ κράτος ἀναλώτων τει-
χέων τῇ φιλανθρωπίᾳ ὑπὸ χεῖρα ἐποιεῖτο. ἐπεὶ μέντοι 23
ἀνὰ τὰ πεδία οὐδὲ ἐν τῇ Φρυγίᾳ ἐδύνατο στρατεύε-
σθαι διὰ τὴν Φαρναβάζου ἱππείαν, ἔδοξεν αὐτῷ ἱππι-
κὸν κατασκευαστέον εἶναι, ὡς μὴ δραπετεύοντα πο-
λεμεῖν δέοι αὐτόν. τοὺς μὲν οὖν πλουσιωτάτους ἐκ
πασῶν τῶν ἐκεῖ πόλεων ἱπποτροφεῖν κατέλεξε. προεῖπε 24
δέ, ὅστις παρέχοιτο ἵππον καὶ ὅπλα καὶ ἄνδρα δόκιμον,
ὡς ἐξέσοιτο αὐτῷ μὴ στρατεύεσθαι· καὶ ἐποίησεν οὕ-
τως ἕκαστον προθύμως ταῦτα πράττειν ὥσπερ ἄν τις
τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθανούμενον προθύμως μαστεύοι.
ἔταξε δὲ καὶ πόλεις ἐξ ὧν δέοι τοὺς ἱππέας παρασκευά-
ζειν, νομίζων ἐκ τῶν ἱπποτρόφων πόλεων εὐθὺς καὶ
φρονηματίας μάλιστα ἂν ἐπὶ τῇ ἱππικῇ γενέσθαι. καὶ
τοῦτ' οὖν ἀγαστῶς ἔδοξε πρᾶξαι ὅτι κατεσκεύαστο τὸ
ἱππικὸν αὐτῷ καὶ εὐθὺς ἐρρωμένον ἦν καὶ ἐνεργόν.
ἐπειδὴ δὲ ἔαρ ὑπέφαινε, συνήγαγε πᾶν τὸ στράτευμα 25
εἰς Ἔφεσον· ἀσκῆσαι δὲ αὐτὸ βουλόμενος ἆθλα προὔ-
θηκε καὶ ταῖς ἱππικαῖς τάξεσιν, ἥτις κράτιστα ἱππεύοι,
καὶ ταῖς ὁπλιτικαῖς, ἥτις ἄριστα σωμάτων ἔχοι· καὶ

§ 23 sq. Hell. III 4, 15, Plut. Ag. 9, Mor. p. 209ᵇ § 25 Hell. III 4, 16 19 *Arist. 440 sq.* ἆθλα . . . 21 ἔχοι

2 τειχέων ⟨πολλὰ⟩ *Rsk.* 7 αὐτὸν *om. Hell.* || καὶ τοὺς μὲν πλ. *Hell.* 8 προειπὼν δὲ *Hell.* || ἵππον *Plut.* ἱππικὸν A *et Hell.* 10 ὅτι ἐξέσται *Hell.* || καὶ *om. Hell.* 11 οὕτω ταῦτα συντόμως πράττεσθαι *Hell.* 12 προθ. ζητοίη *Hell.* 14 εὐθὺ (ς *add. m. 2*) A 18 ἐκ δὲ τούτου ἐπειδὴ *Hell.* || συν. μὲν ἅπαν *Hell.* 19 ἀσκῆσαι καὶ αὐτ. A (δὲ *in mg. add. m. 2, s. v. m. rec.*) δ' αὐτὸ *Hell.* 20. 21 *mutato verborum ordine Hell.* 20 καὶ *om. Arist.* || εἴ τις A *et Hell.* B || κράτιστα ἂν A 21 εἴ τις A *et Hell.* B || ἂν ἄρ. A *Arist.*

πελτασταῖς δὲ καὶ τοξόταις ἆθλα προὔθηκεν, οἵτινες
κράτιστοι τὰ προσήκοντα ἔργα φαίνοιντο. ἐκ τούτου
δὲ παρῆν ὁρᾶν τὰ μὲν γυμνάσια μεστὰ τῶν ἀνδρῶν
γυμναζομένων, τὸν δὲ ἱππόδρομον ἱππέων ἱππαζομέ-
νων, τοὺς δὲ ἀκοντιστὰς καὶ τοὺς τοξότας ἐπὶ στόχον
26 ἱέντας. ἀξίαν δὲ καὶ ὅλην τὴν πόλιν ἐν ᾗ ἦν θέας
ἐποίησεν. ἥ τε γὰρ ἀγορὰ μεστὴ ἦν παντοδαπῶν καὶ
ὅπλων καὶ ἵππων ὠνίων, οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ
τέκτονες καὶ οἱ σιδηρεῖς καὶ σκυτεῖς καὶ γραφεῖς πάντες
πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον· ὥστε τὴν πόλιν ὄντως
27 ἂν ἡγήσω πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. ἐπερρώσθη δ'
ἄν τις κἀκεῖνο ἰδών, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα
δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους τε
ὅπου ἀπὸ τῶν γυμνασίων ἴοιεν, καὶ ἀνατιθέντας τοὺς
στεφάνους τῇ Ἀρτέμιδι. ὅπου γὰρ ἄνδρες θεοὺς μὲν
σέβοιεν, πολεμικὰ δὲ ἀσκοῖεν, πειθαρχίαν δὲ μελε-
τῷεν, πῶς οὐκ εἰκὸς ἐνταῦθα πάντα μεστὰ ἐλπίδων
28 ἀγαθῶν εἶναι; ἡγούμενος δὲ καὶ τὸ καταφρονεῖν τῶν
πολεμίων ῥώμην τινὰ ἐμβαλεῖν πρὸς τὸ μάχεσθαι,

3 *Arist.* 451 γυμνάσια . . . 4 ἱππαζ. § 26 *Hell. III* 4, 17, *Polyb. X* 20 πολέμου ἐργαστήριον 9 *Arist.* 455 σιδηρεῖς, σκυτεῖς § 27 *Hell. III* 4, 18 § 28 *Hell. III* 4, 19, *Plut. Ag.* 9, *Polyaen. II* 1, 5, *Ath. XII p.* 550[c]

1 ὅσοι κρ. πρὸς τὰ προσ. ἔργ. φανεῖεν *Hell.* 3 γυμν. πάντα μεστὰ ἀνδρῶν τῶν *Hell.* μεστὰ *et* τῶν *om. Arist.* 4 ἱπποδρ. τῶν ἱππαζ. *Hell.* ἱππόδρομοι (*om.* τὸν δὲ) *Arist.* 5 στοίχων **A** *corr. Wyttenb.* σκοπὸν *Schaef.* τοξότ. μελετῶντας *Hell.* 6 τὴν Ἔφεσον *quod ante* θέας *Hell. addunt del. Valck.* 7 ἦν μεσσὴ *Hell.* 8 ἵππων καὶ ὅπλων *Hell.* 9 τεκτ. καὶ οἱ χαλκεῖς καὶ οἱ σκυτοτόμοι καὶ οἱ ζωγράφοι *Hell.* ‖ γναφεῖς **A** *corr. Lkl.* 10 ὄντ. οἴεσθαι πολ. *Hell.* 13 ἐστ. ἀπὸ τῶν γυμν. ἀπιόντας *Hell.* 14 ὁπότε *Nitsche* 16 σέβοιντο, τὰ δὲ πολ. *Hell.* ‖ πειθαρχεῖν *Hell.* 18 εἶναι *in versus exitu in ras.* 2 *litt. add. m. rec.* **A** *(compendio scriptum fuerat) est in* **D** 19 ἐμβάλλειν *Hell.*

προεῖπε τοῖς κήρυξι τοὺς ὑπὸ τῶν λῃστῶν ἁλισκομένους βαρβάρους γυμνοὺς πωλεῖν. ὁρῶντες οὖν οἱ στρατιῶται λευκοὺς μὲν διὰ τὸ μηδέποτε ἐκδύεσθαι, πίονας δὲ καὶ ἀπόνους διὰ τὸ ἀεὶ ἐπ' ὀχημάτων εἶναι, ἐνόμισαν μηδὲν διοίσειν τὸν πόλεμον ἢ εἰ γυναιξὶ δέοι μάχεσθαι. προεῖπε δὲ καὶ τοῦτο τοῖς στρατιώταις ὡς εὐθὺς ἡγήσοιτο τὴν συντομωτάτην ἐπὶ τὰ κράτιστα τῆς χώρας, ὅπως αὐτόθεν αὐτῷ τὰ σώματα καὶ τὴν γνώμην παρασκευάζοιντο ὡς ἀγωνιούμενοι. ὁ μέντοι 29
Τισσαφέρνης ταῦτα μὲν ἐνόμισε λέγειν αὐτὸν πάλιν βουλόμενον ἐξαπατῆσαι, εἰς Καρίαν δὲ νῦν τῷ ὄντι ἐμβαλεῖν· τό τε οὖν πεζὸν καθάπερ τὸ πρόσθεν εἰς Καρίαν διεβίβασε καὶ τὸ ἱππικὸν εἰς τὸ Μαιάνδρου πεδίον κατέστησεν. ὁ δὲ Ἀγησίλαος οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὥσπερ προεῖπεν εὐθὺς ⟨εἰς⟩ τὸν Σαρδιανὸν τόπον ἐχώρησε, καὶ τρεῖς μὲν ἡμέρας δι' ἐρημίας πολεμίων πορευόμενος πολλὰ τὰ ἐπιτήδεια τῇ στρατιᾷ παρεῖχε· τῇ δὲ τετάρτῃ ἡμέρᾳ ἧκον οἱ τῶν πολεμίων ἱππεῖς. καὶ τῷ μὲν ἄρχοντι τῶν σκευοφόρων εἶπεν ὁ ἡγεμὼν 30
διαβάντι τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν στρατοπεδεύεσθαι· αὐτοὶ δὲ κατιδόντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀκολούθους ἐσπαρμένους καθ' ἁρπαγὴν πολλοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Ἀγησίλαος βοηθεῖν ἐκέλευσε

6 *Hell.* III 4, 20 § 29 *sq. Plut. Ag.* 10—29, *Hell.* III 4, 21 § 30 *Hell.* III 4, 22 21 *Arist.* 420 (*cf.* 451) αὐτοὶ . . . ἀκολούθους

3 ἐκδ. μαλακοὺς δὲ καὶ *Hell.* 4 ὀχ. ἰέναι *Rich.* 5 οὐδὲν διοίσειν *Hell.* 6 καὶ προεῖπεν αὐτοῖς *Hell.* 8 αὐτόθ. οὕτω τὰ *Hell.* 12 καὶ τό τε πεζὸν *Hell.* 15 προεῖπεν ὡς εὐθὺς *Hell. libr.* ‖ εἰς *ex Hell. suppl. Steph.* ἐπὶ *s. v.* G 17 στρατιᾷ εἶχε *Hell.* 18 ἡμέρᾳ *om. Hell.* 19 ὁ ἡγεμὼν *om. Hell. libr.* 22 ἐπ.ρμένους A (η *in ras. m. rec.*) ἐπηρμένους D *ex Hell. corr. Hutch.* ‖ εἰς ἁρπ. *Hell.* 23 ὁ *om. Hell.*

τοὺς ἱππέας. οἱ δ' αὖ Πέρσαι ὡς εἶδον τὴν βοήθειαν, ἠθροίσθησαν καὶ ἀντιπαρετάξαντο παμπληθέσι τῶν

31 *ἱππέων τάξεσιν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀγησίλαος γιγνώσκων ὅτι τοῖς μὲν πολεμίοις οὔπω παρείη τὸ πεζόν, αὐτῷ δὲ οὐδὲν ἀπείη τῶν παρεσκευασμένων, καιρὸν ἡγήσατο μάχην συνάψαι, εἰ δύναιτο. σφαγιασάμενος οὖν τὴν μὲν φάλαγγα εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ τοὺς ἀντιτεταγμένους ἱππέας, ἐκ δὲ τῶν ὁπλιτῶν ἐκέλευσε τὰ δέκα ἀφ' ἥβης θεῖν ὁμόσε αὐτοῖς, τοῖς δὲ πελτασταῖς εἶπε δρόμῳ ὑφηγεῖσθαι· παρήγγειλε δὲ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐμβάλλειν, ὡς αὐτοῦ τε καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἑπομένου.*

32 *τοὺς μὲν δὴ ἱππέας ἐδέξαντο οἱ ἀγαθοὶ τῶν Περσῶν· ἐπειδὴ δὲ ἅμα πάντα τὰ δεινὰ παρῆν ἐπ' αὐτούς, ἐνέκλιναν, καὶ οἱ μὲν αὐτῶν εὐθὺς ἐν τῷ ποταμῷ ἔπεσον, οἱ δὲ ἄλλοι ἔφευγον. οἱ δὲ Ἕλληνες ἑπόμενοι αἱροῦσι καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν πελτασταὶ ὥσπερ εἰκὸς ἐφ' ἁρπαγὴν ἐτρέποντο· ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἔχων κύκλῳ πάντα καὶ φίλια καὶ πολέμια περιεστρα-*

33 *τοπεδεύσατο. ὡς δ' ἤκουσε τοὺς πολεμίους ταράττεσθαι διὰ τὸ αἰτιᾶσθαι ἀλλήλους τοῦ γεγενημένου, εὐθὺς ἦγεν ἐπὶ Σάρδεις. κἀκεῖ ἅμα μὲν ἔκαιε καὶ ἐπόρθει τὰ περὶ τὸ ἄστυ, ἅμα δὲ καὶ κηρύγματι ἐδήλου τοὺς μὲν ἐλευθερίας δεομένους ὡς πρὸς σύμμαχον αὐτὸν*

§ 31 Hell. III 4, 23 § 32 Hell. III 4, 24

4 *οὕτω* **A** *(corr. m. rec.)* *οὔπω* **D** ‖ *παρ. .* **A** *(corr. m. rec.)* *παρήει* **D** **5** *ἀπ. .* **A** *(corr. m. rec.)* *ἀπήει* **D** **7** *παρατεταγμένους Hell.* **8** *ἐκέλ. τινὰς ἀφ'* **A** *corr. Schn. ex Hell.* **B** **9** *αὐτῶι* **A** *corr. ex Hell. Zeune* **10** *ἐμβαλεῖν* **A** *corr. Zeune ex Hell.* **11** *ἑψομένου Breitb.* **12** *ἐδ. οἱ Πέρσαι Hell.* **13** *ἐπ' αὐτοὺς om. Hell.* **15** *ἐπακολουθοῦντες αἱρ. Hell.* **17** *εἰς ἁρπαγὴν ἐτράποντο Hell.* **18** *ἔχων om. Hell.*

παρεῖναι· εἰ δέ τινες τὴν Ἀσίαν ἑαυτῶν ποιοῦνται, πρὸς τοὺς ἐλευθεροῦντας διακρινουμένους ἐν ὅπλοις παρεῖναι. ἐπεὶ μέντοι οὐδεὶς ἀντεξῄει, ἀδεῶς δὴ τὸ 34 ἀπὸ τούτου ἐστρατεύετο, τοὺς μὲν πρόσθεν προσκυνεῖν Ἕλληνας ἀναγκαζομένους ὁρῶν τιμωμένους ὑφ' ὧν ὑβρίζοντο, τοὺς δὲ ἀξιοῦντας καὶ τὰς τῶν θεῶν τιμὰς καρποῦσθαι, τούτους ποιήσας μηδ' ἀντιβλέπειν τοῖς Ἕλλησι δύνασθαι, καὶ τὴν μὲν τῶν φίλων χώραν ἀδῄωτον παρέχων, τὴν δὲ τῶν πολεμίων οὕτω καρπούμενος ὥστε ἐν δυοῖν ἐτοῖν πλέον τῶν ἑκατὸν ταλάντων τῷ θεῷ ἐν Δελφοῖς δεκάτην ἀποθῦσαι. ὁ μέν- 35 τοι Περσῶν βασιλεύς, νομίσας Τισσαφέρνην αἴτιον εἶναι τοῦ κακῶς φέρεσθαι τὰ ἑαυτοῦ, Τιθραύστην καταπέμψας ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλήν. μετὰ δὲ τοῦτο τὰ μὲν τῶν βαρβάρων ἔτι ἀθυμότερα ἐγένετο, τὰ δὲ Ἀγησιλάου πολὺ ἐρρωμενέστερα. ἀπὸ πάντων γὰρ τῶν ἐθνῶν ἐπρεσβεύοντο περὶ φιλίας, πολλοὶ δὲ καὶ ἀφίσταντο πρὸς αὐτόν, ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας, ὥστε οὐκέτι Ἑλλήνων μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμὼν ἦν ὁ Ἀγησίλαος. ἄξιόν γε μὴν καὶ ἐν- 36 τεῦθεν ὑπερβαλλόντως ἄγασθαι αὐτοῦ, ὅστις ἄρχων μὲν παμπόλλων ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεων, ἄρχων δὲ καὶ νήσων, ἐπεὶ καὶ τὸ ναυτικὸν προσῆψεν αὐτῷ ἡ πόλις,

11 *Arist.* 463 ὁ δὲ τῶν Π. . . . 14 κεφαλήν 14 464 μετὰ . . . 15 ἐγένετο 17 455 ἤδη μέντοι τινές εἰσιν οἳ καὶ ἀφίσταντο 18 ὀρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας 21 *Arist.* 464 ὅστις . . . 23 νήσων

2 τῷ ἐλευθεροῦν, τους διακρινομένους A (*sic*) *corr.* *Rsk.* *Schn.* 5 Ἕλληνας *del.* *Nab.* 10 ἐκ δυοῖν *HSauppe* ‖ ἑκατῶν A 11 θεῷ τῷ ἐν *Ddf.* ‖ γνοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Π. β. Τισσ. *Hell.* ὁ δὲ τῶν Π. β. νομ. ἁπάντων τούτων Τισσ. *Arist.* 14 ἀποτέμνει *Hell.* ἀποκόπτει *Arist.* 21 ὑπερβαλλόντως (ω *a m.* 2) A

αὐξανόμενος δὲ καὶ εὐκλείᾳ καὶ δυνάμει, παρὸν δ' αὐτῷ πολλοῖς καὶ ἀγαθοῖς χρῆσθαι ὅ τι ἐβούλετο, πρὸς δὲ τούτοις τὸ μέγιστον, ἐπινοῶν καὶ ἐλπίζων καταλύσειν τὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύσασαν πρότερον ἀρχήν, ὅμως ὑπ' οὐδενὸς τούτων ἐκρατήθη, ἀλλ' ἐπειδὴ ἦλθεν αὐτῷ ἀπὸ τῶν οἴκοι τελῶν βοηθεῖν τῇ πατρίδι, ἐπείθετο τῇ πόλει οὐδὲν διαφερόντως ἢ εἰ ἐν τῷ ἐφορείῳ ἔτυχεν ἑστηκὼς μόνος παρὰ τοὺς πέντε, μάλα ἔνδηλον ποιῶν ὡς οὔτε ἂν πᾶσαν τὴν γῆν δέξαιτο ἀντὶ τῆς πατρίδος οὔτε τοὺς ἐπικτήτους ἀντὶ τῶν ἀρχαίων φίλων οὔτε αἰσχρὰ καὶ ἀκίνδυνα κέρδη μᾶλ-
37 λον ἢ μετὰ κινδύνων τὰ καλὰ καὶ δίκαια. ὅσον γε μὴν χρόνον ἐπὶ τῇ ἀρχῇ ἔμεινε πῶς οὐκ ἀξιεπαίνου βασιλέως καὶ τοῦτ' ἔργον ἐπεδείξατο, ὅστις παραλαβὼν πάσας πόλεις ἐφ' ἃς ἄρξων ἐξέπλευσε στασιαζούσας διὰ τὸ τὰς πολιτείας κινηθῆναι, ἐπεὶ Ἀθηναῖοι τῆς ἀρχῆς ἔληξαν, ἐποίησεν ὥστ' ἄνευ φυγῆς καὶ θανάτων ἕως αὐτὸς παρῆν ὁμονόως πολιτευομένας καὶ εὐ-
38 δαίμονας τὰς πόλεις διατελέσαι; τοιγαροῦν οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνες οὐχ ὡς ἄρχοντος μόνον ἀλλὰ καὶ ὡς πατρὸς καὶ ἑταίρου ἀπιόντος αὐτοῦ ἐλυποῦντο. καὶ τέλος ἐδήλωσαν ὅτι οὐ πλαστὴν τὴν φιλίαν παρείχοντο. ἐθελοὺσιοι γοῦν αὐτῷ συνεβοήθησαν τῇ Λακεδαίμονι, καὶ ταῦτα εἰδότες ὅτι οὐ χείροσιν ἑαυτῶν δεήσοι μάχεσθαι. τῶν μὲν δὴ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πράξεων τοῦτο τέλος ἐγένετο.

4 στρατεύουσαν A, *corr.* N *m. 2* 7 διαφέροντος A (*corr. m. 2*) 8 φορείωι A (*sic*) *corr. Philelph.* 9 οὔτε ἅπασαν ἂν *Rsk.* 14 ὅτι παραλαβὼν *Rsk.* 18 *post* ἕως *in* A *ras. 2 litt.* ἕως ἂν D 19 τὰς πόλεις *del. Rich., sed cf. Schn.* 24 δεήσει EGN *al.*

Διαβὰς δὲ τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐ- II
τῶν ἐθνῶν ὥνπερ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεῖ στόλῳ· καὶ ἣν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μεῖον ἢ ἐν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Ἀγησίλαος. οὐ γὰρ ὡς ὑστερήσειε τῆς πατρίδος προεθυμεῖτο. ἐπεὶ δὲ ἐξα- 2
μείψας Μακεδονίαν εἰς Θετταλίαν ἀφίκετο, Λαρισαῖοι μὲν καὶ Κραννώνιοι καὶ Σκοτουσσαῖοι καὶ Φαρσάλιοι σύμμαχοι ὄντες Βοιωτοῖς, καὶ πάντες δὲ Θετταλοὶ πλὴν ὅσοι αὐτῶν φυγάδες τότε ὄντες ἐτύγχανον, ἐκακούργουν οὗτοι ἐφεπόμενοι. ὁ δὲ τέως μὲν ἦγεν ἐν πλαισίῳ τὸ στράτευμα, τοὺς ἡμίσεις μὲν ἔμπροσθεν, τοὺς ἡμίσεις δὲ ἐπ' οὐρᾷ ἔχων τῶν ἱππέων· ἐπεὶ δ' ἐκώλυον τῆς πορείας αὐτὸν οἱ Θετταλοὶ ἐπιτιθέμενοι τοῖς ὄπισθεν, παραπέμπει ἐπ' οὐρὰν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦ προηγουμένου στρατεύματος ἱππικὸν πλὴν τῶν περὶ ἑαυτόν.
ὡς δὲ παρετάξαντο ἀλλήλοις, οἱ μὲν Θετταλοί, νομί- 3
σαντες οὐκ ἐν καλῷ εἶναι πρὸς τοὺς ὁπλίτας ἱππομαχεῖν, στρέψαντες βάδην ἀπεχώρουν· οἱ δὲ μάλα σωφρόνως ἐφείποντο. γνοὺς δὲ ὁ Ἀγησίλαος ἃ ἑκάτεροι ἡμάρτανον παραπέμπει τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μάλ' εὐρώστους ἱππέας, καὶ κελεύει τοῖς τε ἄλλοις παραγγέλλειν καὶ αὐτοὺς διώκειν κατὰ κράτος καὶ μηκέτι δοῦναι

§ II 1 sq. Plut. Ag. 16 § 2 Hell. IV 3, 3 sq. § 3 Hell. IV 3, 5 sq.

3 ταύτηι A *(corr. m. 2)* ταύτῃ D 5 *malim* τῇ πατρίδι 6 ὑφίκετο A *corr.* D *m. 2* 7 κρανώνιοι A ‖ σκοτουσαῖοι A 9 ὄντες *om. Hell.* 10 οὗτοι A αὐτὸν *ex Hell. Rich.*, αὐτῷ *HSauppe* 12 οὐρὰν A *ex Hell. corr. Rich.* 13 αὐτὸν *om. Hell.* ‖ ἐπελαύνοντες τοῖς *Hell.* 14 τὸ ἀπὸ τοῦ στόματος *Hell.* 15 ἱππικὸν πλὴν *ex Hell. Ddf.* καὶ A 17 ἐν κακῷ A 18 τρέψαντες A *ex Hell. corr. Lkl.* ‖ μάλ' ἀφρόνως A *ex Hell. corr. Weiske* 20 πέμπει τοὺς περὶ *Hell.* 22 διώκ. ὡς τάχιστα *Hell.*, *sed cf. Liban. XI 175*

αὐτοῖς ἀναστροφήν. οἱ δὲ Θετταλοὶ ὡς εἶδον παρὰ δόξαν ἐλαύνοντας, οἱ μὲν αὐτῶν οὐδ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ καὶ ἀναστρέφειν πειρώμενοι πλαγίους ἔχοντες
4 *τοὺς ἵππους ἡλίσκοντο. Πολύχαρμος μέντοι ὁ Φαρσάλιος ἱππαρχῶν ἀνέστρεψέ τε καὶ μαχόμενος σὺν τοῖς ἀμφ' αὐτὸν ἀποθνήσκει. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, φυγὴ γίγνεται ἐξαισία· ὥσθ' οἱ μὲν ἀπέθνησκον αὐτῶν, οἱ δὲ καὶ ζῶντες ἡλίσκοντο. ἔστησαν δ' οὖν οὐ πρόσθεν*
5 *πρὶν ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ Ναρθακίῳ ἐγένοντο. καὶ τότε μὲν δὴ ὁ Ἀγησίλαος τρόπαιόν τε ἐστήσατο μεταξὺ Πραντὸς καὶ Ναρθακίου· καὶ αὐτοῦ κατέμεινε, μάλα ἡδόμενος τῷ ἔργῳ, ὅτι τοὺς μέγιστον φρονοῦντας ἐφ' ἱππικῇ ἐνενικήκει σὺν ᾧ αὐτὸς ἐμηχανήσατο ἱππικῷ. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὑπερβάλλων τὰ Ἀχαϊκὰ τῆς Φθίας ὄρη τὴν λοιπὴν ἤδη πᾶσαν διὰ φιλίας ἐπορεύθη εἰς τὰ Βοιω-*
6 *τῶν ὅρια. ἐνταῦθα δὴ ἀντιτεταγμένους εὑρὼν Θηβαίους, Ἀθηναίους, Ἀργείους, Κορινθίους, Αἰνιᾶνας, Εὐβοέας καὶ Λοκροὺς ἀμφοτέρους οὐδὲν ἐμέλλησεν, ἀλλ' ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀντιπαρέταττε, Λακεδαιμονίων μὲν ἔχων μόραν καὶ ἥμισυ, τῶν δ' αὐτόθεν συμμάχων*

§ 5 Hell. IV 3, 9, Plut. Ag. 16, Mor. p. 211ᶠ 11 *Arist. 463 καὶ αὐτοῦ . . .* 12 *ἔργῳ* 13 *464 τῇ δὲ ὑστ. . . .* 16 *ὅρεια* *§ 6 Hell. IV 3, 15, Plut. Mor. p. 212ᵃ* 17 *Arist. 456 Ἀθ. Θηβ. Ἀργ. Κορ.*

2 *αὐτῶν ἔφυγον, οἱ δ' ἀνέστρεψαν, οἱ δὲ πειρώμενοι τοῦτο ποιεῖν πλαγίους Hell. libr.* 5 *τοῖς περὶ Hell.* 6 *φυγὴ τῶν Θεττ. ἐξ. γίγν. Hell.* 8 *ζῶντες om. Hell. cf. Comm. III 12, 2* 9 *πρὶν ἢ ἐπὶ et τῶν ἀνθρακίων* A *πρὶν ἐν τῷ ὄρει ἐν ναρθακίῳ Hell. libr.* 10 *παπραντὸς Hell. libr.* 11 *ναρθηκίου* A ‖ *ἔμεινε Hell.* ‖ *μάλα] πάλιν Arist.* 13 *αὐτὸς συνέλεξεν Hell.* 14 *ὑπερβαλὼν in Hell. Hirsch.* ‖ *ὄρη καὶ τὴν Arist.* 15 *ἤδη om. Hell. Arist.* ‖ *μέχρι πρὸς τὰ Hell.* 16 *ὅρεια Arist.* 17 *Ἀργείους om.* AD *ex Hell. add. Zeune, habet Arist.* ‖ *αἰνειᾶνας* A *(ras. ut vid. corr.)* 19 *ἀντιπαρέττατε* A 20 *μόρον* A, *corr.* Q

Φωκέας καὶ Ἐρχομενίους μόνους, τό τ' ἄλλο στρά-
τευμα ὅπερ ἠγάγετο αὐτός. καὶ οὐ τοῦτο λέξων ἔρχο- 7
μαι ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους πολὺ δὲ χείρονας ἔχων ὅμως
συνέβαλεν· εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν τ' ἄν
μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν καὶ ἐμαυτὸν μωρόν, εἰ
ἐπαινοίην τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῇ κινδυνεύοντα·
ἀλλὰ μᾶλλον τάδ' αὐτοῦ ἄγαμαι ὅτι πλῆθός τε οὐδὲν
μεῖον ἢ τὸ τῶν πολεμίων παρεσκευάσατο, ὥπλισέ τε
οὕτως ὡς ἅπαντα μὲν χαλκόν, ἅπαντα δὲ φοινικᾶ
φαίνεσθαι· ἐπεμελήθη δ' ὅπως οἱ στρατιῶται τοὺς 8
πόνους δυνήσοιντο ὑποφέρειν· ἐνέπλησε δὲ καὶ φρο- 11
νήματος τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ὡς ἱκανοὶ εἶεν πρὸς οὕσ-
τινας δέοι μάχεσθαι· ἔτι δὲ φιλονικίαν ἐνέβαλε πρὸς
ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτοῦ ὅπως ἕκαστοι αὐτῶν ἄριστοι
φαίνοιντο. ἐλπίδων γε μὴν πάντας ἐνέπλησεν ὡς
πᾶσι πολλὰ κἀγαθὰ ἔσοιτο, εἰ ἄνδρες ἀγαθοὶ γί-
γνοιντο, νομίζων ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπους προθυ-
μότατα τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. καὶ μέντοι οὐκ ἐψεύ- 9
σθη. διηγήσομαι δὲ καὶ τὴν μάχην· καὶ γὰρ ἐγένετο
οἵαπερ οὐκ ἄλλη τῶν ἐφ' ἡμῶν. συνῆσαν μὲν γὰρ
εἰς τὸ κατὰ Κορώνειαν πεδίον οἱ μὲν σὺν Ἀγησιλάῳ
ἀπὸ τοῦ Κηφισοῦ, οἱ δὲ σὺν τοῖς Θηβαίοις ἀπὸ τοῦ
Ἑλικῶνος. ἑώρων δὲ τάς τε φάλαγγας ἀλλήλων μάλα

9 *Arist.* 457 *πάντα μὲν . . . φοίνικα* § 9 *Hell.* IV 3, 16, *Plut. Ag.* 18, *Mor. p.* 212ᵃ

1 *τὸ δ'* A *corr. Lkl.* 8 *ὥπλισεν* A 9 *πάντα μὲν . . . πάντα δὲ Arist. Par.* ‖ *φοίνικα Arist. φοινικίδα malit Schn. cf. Cyr.* VI 4, 1 *φοινικίδας Rich.* 13 *φιλονεικίαν* A ‖ *ἐνέβαλλε* A *(corr. m. 2)* 16 *γένοιντο Rich.* 17 *ἀνθρώπων* A *corr. Rsk. Weiske ἂν Jacobs* 19 *καὶ πῶς ἐγ. Hell.* 20 *τῶν γ' Hell.* 23 *ἑώρων . . . p.* 184, 2 *ἰσοπλ. ab Hell. absunt* 23 *εἶχον δὲ τάς HSauppe*

ἰσοπάλους, σχεδὸν δὲ καὶ οἱ ἱππεῖς ἦσαν ἑκατέρων ἰσοπληθεῖς. εἶχε δὲ [ὁ] Ἀγησίλαος μὲν τὸ δεξιὸν τοῦ μεθ' ἑαυτοῦ, Ἐρχομένιοι δὲ ἔσχατοι ἦσαν αὐτῷ τοῦ εὐωνύμου. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι αὐτοὶ μὲν δεξιοὶ ἦσαν,

10 Ἀργεῖοι δ' αὐτοῖς τὸ εὐώνυμον εἶχον. συνιόντων δὲ τέως μὲν σιγὴ πολλὴ ἦν ἀπ' ἀμφοτέρων· ἡνίκα δὲ ἀπεῖχον ἀλλήλων ὅσον στάδιον, ἀλαλάξαντες οἱ Θηβαῖοι δρόμῳ ὁμόσε ἐφέροντο. ὡς δὲ τριῶν ἔτι πλέθρων ἐν μέσῳ ὄντων ἀντεξέδραμον ἀπὸ τῆς Ἀγησιλάου φά-

11 λαγγος ὧν Ἡριππίδας ἐξενάγει (ἦσαν δ' οὗτοι τῶν τε ἐξ οἴκου αὐτῷ συστρατευσαμένων καὶ τῶν Κυρείων τινές), καὶ Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολεῖς καὶ Ἑλλησπόντιοι ἐχόμενοι. καὶ πάντες οὗτοι τῶν συνεκδραμόντων τε ἐγένοντο καὶ εἰς δόρυ ἀφικόμενοι ἐτρέψαντο τὸ καθ' ἑαυτούς. Ἀργεῖοι μέντοι οὐκ ἐδέξαντο τοὺς ἀμφ' Ἀγησίλαον, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸν Ἑλικῶνα. κἀνταῦθα οἱ μέν τινες τῶν ξένων ἐστεφάνουν ἤδη τὸν Ἀγησίλαον, ἀγγέλλει δέ τις αὐτῷ ὅτι Θηβαῖοι τοὺς Ἐρχομενίους διακόψαντες ἐν τοῖς σκευοφόροις εἰσί. καὶ ὁ μὲν εὐθὺς ἐξελίξας τὴν φάλαγγα ἦγεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ὡς εἶδον τοὺς συμμάχους πρὸς τῷ Ἑλικῶνι πεφευγότας, διαπεσεῖν βουλόμενοι πρὸς τοὺς ἑαυτῶν

§ 10 sq. Hell. IV 3, 17 sq.

1 ἰσομάλους A *corr. Hutch.* ἰσομάχους *Lkl.* ἰσωμάλους *Sturz* 2 ὁ *art. om. Hell. del. Rsk.* ‖ τὸ *om. Hell.* ‖ τὸ μετ' αὐτοῦ *Hell. libr.* 3 αὐτῷ ἐσχ. ἦσαν *Hell.* 6 ἐπ' ἀμφ. ἦν *Hell. libr.* 10 ἡριπίδας A ‖ ἦσαν . . . 12 τινες *ab Hell. absunt, sic distinxit Lippelt* ‖ αὐτοὶ A *corr. Ddf.* 11 κυριείων A 12 καὶ σὺν αὐτοῖς Ἴωνες καὶ *Hell.* 13 ἐχόμενοι *om. Hell.* 14 ἐγίνοντο A *ex Hell. corr. Zeune* ‖ ἔτρεψαν *Hell.* 15 μὲν A *ex Hell. corr. Weiske* ‖ τοὺς περὶ Ἀγ. *Hell.* 18 οἱ Θ. *Hell.* 19 εἴησαν *Hell.* 21 τῷ *om. Hell.*

ἐχώρουν ἐρρωμένως. ἐνταῦθα δὴ Ἀγησίλαον ἀνδρεῖον 12 μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἀναμφιλόγως, οὐ μέντοι εἵλετό γε τὰ ἀσφαλέστατα· ἐξὸν γὰρ αὐτῷ παρέντι τοὺς διαπίπτοντας ἑπομένῳ χειροῦσθαι τοὺς ὄπισθεν οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἀντιμέτωπος συνέρραξε τοῖς Θηβαίοις. καὶ συμβαλόντες τὰς ἀσπίδας ἐωθοῦντο, ἐμάχοντο, ἀπέκτεινον, ἀπέθνησκον. καὶ κραυγὴ μὲν οὐδεμία παρῆν, οὐ μὴν οὐδὲ σιγή, φωνὴ δέ τις ἦν τοιαύτη οἵαν ὀργή τε καὶ μάχη παράσχοιτ' ἄν. τέλος δὲ τῶν Θηβαίων οἱ μὲν διαπίπτουσι πρὸς τὸν Ἑλικῶνα, πολλοὶ δ' ἀποχωροῦντες ἀπέθανον. ἐπειδὴ δὲ ἡ μὲν νίκη 13 σὺν Ἀγησιλάῳ ἐγένετο, τετρωμένος δ' αὐτὸς προσηνέχθη πρὸς τὴν φάλαγγα, προσελάσαντές τινες τῶν ἱππέων λέγουσιν αὐτῷ ὅτι τῶν πολεμίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς ὅπλοις ὑπὸ τῷ νεῷ εἰσι, καὶ ἠρώτων τί χρὴ ποιεῖν. ὁ δὲ καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων πάντοσε καὶ παντοίοις ὅπλοις ὅμως οὐκ ἐπελάθετο τοῦ θείου, ἀλλ' ἐᾶν τε ἀπιέναι ὅποι βούλοιντο ἐκέλευε καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴα, καὶ προπέμψαι ἐπέταξε τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἱππέας ἔστε ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένοντο. ἐπεί γε μὴν ἔληξεν ἡ 14 μάχη, παρῆν δὴ θεάσασθαι ἔνθα συνέπεσον ἀλλήλοις

§ 12 *Hell. IV 3, 19* 6 *Longin π. ὕψ. 19* καὶ συμβ. . . . *v. 7* ἀπέθνησκον § *13 sq. Plut. Ag. 19, Hell. IV 3, 20, Polyaen. II 1, 5* 20 *Eustath. Il. p. 805* ἐπεὶ . . . *p. 186, 4* τὰ δὲ σώμασιν ἐμπεπηγότα, *omissis quibusdam verbis*

1 *ante* ἐχώρουν *ex Hell.* συσπειραθέντες *inserit Weiske, recte opinor,* ἐρρωμένως *est in* A 2 ἀναμφισβητήτως *Hell.* 4 ἀκολουθοῦντι χειρ. *Hell.* 6 ἀσπίδας *om.* A *in lac. 11 litt. add. Hell., Long.* 7 καὶ κρ. . . . 9 ἂν *om. Hell.* 11 νίκη Ἀγησιλάου *Hell.* 12 προσενήνεκτο *Hell.* 14 ὡς ὀγδ. *Hell.* 15 σὺν ὅπλοις *Hell.* ‖ ναῷ A 16 πάντοσε . . . 17 ὅπλοις *om. Hell.* 18 ἀπ. ᾗ βούλ. *Hell.* 20 γένοιντο *Weiske*

τὴν μὲν γῆν αἵματι πεφυρμένην, νεκροὺς δὲ κειμένους φιλίους καὶ πολεμίους μετ' ἀλλήλων, ἀσπίδας δὲ διατεθρυμμένας, δόρατα συντεθραυσμένα, ἐγχειρίδια γυμνὰ κολεῶν, τὰ μὲν χαμαί, τὰ δ' ἐν σώματι, τὰ
15 *δ' ἔτι μετὰ χεῖρας. τότε μὲν οὖν, καὶ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ, συνελκύσαντες τοὺς τῶν πολεμίων νεκροὺς εἴσω φάλαγγος ἐδειπνοποιήσαντο καὶ ἐκοιμήθησαν· πρωὶ δὲ Γῦλιν τὸν πολέμαρχον παρατάξαι τε ἐκέλευσε τὸ στράτευμα καὶ τρόπαιον ἵστασθαι καὶ στεφανοῦσθαι πάντας τῷ θεῷ καὶ τοὺς αὐλητὰς πάντας αὐλεῖν.*
16 *καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἐποίουν· οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔπεμψαν κήρυκα, ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς αἰτοῦντες θάψαι. καὶ οὕτως δὴ αἵ τε σπονδαὶ γίγνονται καὶ ὁ Ἀγησίλαος οἴκαδε ἀπεχώρει, ἑλόμενος ἀντὶ τοῦ μέγιστος εἶναι ἐν τῇ Ἀσίᾳ οἴκοι τὰ νόμιμα μὲν ἄρχειν, τὰ νόμιμα δὲ ἄρχεσθαι.*

17 *Ἐκ δὲ τούτου κατανοήσας τοὺς Ἀργείους τὰ μὲν οἴκοι καρπουμένους, Κόρινθον δὲ προσειληφότας, ἡδομένους δὲ τῷ πολέμῳ, στρατεύει ἐπ' αὐτούς· καὶ δῃώσας πᾶσαν αὐτῶν τὴν χώραν εὐθὺς ἐκεῖθεν ὑπερβαλὼν κατὰ τὰ στενὰ εἰς Κόρινθον αἱρεῖ τὰ ἐπὶ τὸ Λέχαιον τείνοντα τείχη· καὶ ἀναπετάσας τῆς Πελοποννήσου τὰς πύλας οὕτως οἴκαδε ἀπελθὼν εἰς τὰ*

§ 15 sq. Hell. IV 3, 21 § 17 cf. Hell. IV 4, 19

4 *κολεῶν est in* **A** ‖ *σώμασι* **Q** *et Eust.* 6 *συνελκ. . . .* 7 *φάλαγγος om. Hell.* ‖ *τῶν πολ. del. Schn., sed cf. Thuc. V 74 ἐκ τῶν πολ. Weiske τῶν ἀπολομένων Jacobs* 7 *δειπνοποιησάμενοι ἐκοιμ. Hell.* 8 *γῦλον* **A** *γύλον* **A**$_2$ *γύλιν Hell. libr.* ‖ *ἐκέλευε Hell.* 11 *κήρυκας Hell.* 18 *καὶ Ἀγ. μὲν εἰς Δελφοὺς κτλ. Hell.* 21 *τὰ στενὰ] τεγέαν Hell. libr. Τενέαν Köppen* 22 *λέχεον* **A** *cf. Hell. IV 4, 7*

Ὑακίνθια ὅπου ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ χοροποιοῦ τὸν παιᾶνα
τῷ θεῷ συνεπετέλει. ἐκ τούτου δὲ αἰσθανόμενος τοὺς 18
Κορινθίους πάντα μὲν τὰ κτήνη ἐν τῷ Πειραίῳ σῳζομένους, πᾶν δὲ τὸ Πείραιον σπείροντας καὶ καρπουμένους, μέγιστον δὲ ἡγησάμενος, ὅτι Βοιωτοὶ ταύτῃ ἐκ Κρεύσιος ὁρμώμενοι εὐπετῶς τοῖς Κορινθίοις παρεγίγνοντο, στρατεύει ἐπὶ τὸ Πείραιον. ἰδὼν δὲ ὑπὸ πολλῶν φυλαττόμενον, ὡς ἐνδιδομένης τῆς πόλεως ἐξ
ἀρίστου μετεστρατοπεδεύσατο πρὸς τὸ ἄστυ· αἰσθό- 19
μενος δὲ ὑπὸ νύκτα βεβοηθηκότας ἐκ τοῦ Πειραίου εἰς τὴν πόλιν πασσυδίᾳ, ὑποστρέψας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ αἱρεῖ τὸ Πείραιον, ἔρημον εὑρὼν φυλακῆς, καὶ τά τε ἄλλα τὰ ἐνόντα λαμβάνει καὶ τὰ τείχη ἃ ἐνετετείχιστο. ταῦτα
δὲ ποιήσας οἴκαδε ἀπεχώρησε. μετὰ δὲ ταῦτα προ- 20
θύμων ὄντων τῶν Ἀχαιῶν εἰς τὴν συμμαχίαν καὶ δεομένων συστρατεύειν αὐτοῖς εἰς Ἀκαρνανίαν καὶ ἐπιθεμένων ἐν στενοῖς τῶν Ἀκαρνάνων καταλαβὼν τοῖς ψιλοῖς τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν μάχην συνάπτει καὶ πολλοὺς ἀποκτείνας αὐτῶν τρόπαιον ἐστήσατο. καὶ οὐ πρότερον ἔληξε πρὶν Ἀχαιοῖς μὲν φίλους ἐποίησεν Ἀκαρνᾶνας καὶ Αἰτωλοὺς καὶ Ἀργείους, ἑαυτῷ δὲ καὶ
συμμάχους. ἐπειδὴ δὲ εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες οἱ πο- 21
λέμιοι ἐπρεσβεύοντο, Ἀγησίλαος ἀντεῖπε τῇ εἰρήνῃ, ἕως τοὺς ⟨διὰ⟩ Λακεδαιμονίους φυγόντας Κορινθίων

§ 18 cf. Hell. IV 5, 1 sq. § 20 cf. Hell. IV 6 § 21 cf. Hell. V 3, 16

1 ὑακίνθινα A 3 περαίῳ A (*sic semper, item Hell.* B) 8 φυλαττόμενον (*litt. ult. in ras. m. 2*) A ‖ προδιδομένης *Hell.*, *sed cf. c. 7, 6* 10 τοὺς ἐκ τοῦ *Rsk.* 13 τείχη ἀνετετείχιστο A (*i. e.* ἀνετ-) 16 αὐτοὺς εἰς A *corr. Steph.* 20 μὲν ἀχαιοὺς (ῖ *in ras. m. 2*) A, *corr. Reuchl* 24 διὰ *in vers. exitu add. m. 2* A, *item in mg. m. 2* D

καὶ Θηβαίων ἠνάγκασε τὰς πόλεις οἴκαδε καταδέξασθαι. ὕστερον δ' αὖ καὶ Φλειασίων τοὺς διὰ Λακεδαιμονίους φυγόντας κατήγαγεν, αὐτὸς στρατευσάμενος ἐπὶ Φλειοῦντα. εἰ δέ τις ἄλλῃ πῃ ταῦτα μέμφεται,
22 ἀλλ' οὖν φιλεταιρίᾳ γε πραχθέντα φανερά ἐστι. καὶ γὰρ ἐπεὶ τοὺς ἐν Θήβαις τῶν Λακεδαιμονίων κατέκανον οἱ ἐναντίοι, βοηθῶν αὖ τούτοις στρατεύει ἐπὶ τὰς Θήβας. εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένα καὶ ἀπεσταυρωμένα ἅπαντα, ὑπερβὰς τὰς Κυνὸς κεφαλὰς ἐδῄου τὴν χώραν μέχρι τοῦ ἄστεως, παρέχων καὶ ἐν πεδίῳ καὶ ἀνὰ τὰ ὄρη μάχεσθαι Θηβαίοις, εἰ βούλοιντο. ἐστράτευσε δὲ καὶ τῷ ἐπιόντι ἔτει πάλιν ἐπὶ Θήβας· καὶ ὑπερβὰς τὰ κατὰ Σκῶλον σταυρώματα καὶ τάφρους
23 ἐδῄωσε τὰ λοιπὰ τῆς Βοιωτίας. τὰ μὲν δὴ μέχρι τούτου κοινῇ αὐτός τε καὶ ἡ πόλις εὐτύχει· ὅσα γε μὴν μετὰ τοῦτο σφάλματα ἐγένοντο, οὐδεὶς ἂν εἴποι ὡς Ἀγησιλάου ἡγουμένου ἐπράχθη. ἐπεὶ δ' αὖ τῆς ἐν Λεύκτροις συμφορᾶς γεγενημένης κατακαίνουσι τοὺς ἐν Τεγέᾳ φίλους καὶ ξένους αὐτοῦ οἱ ἀντίπαλοι σὺν Μαντινεῦσι, συνεστηκότων ἤδη Βοιωτῶν τε πάντων καὶ Ἀρκάδων καὶ Ἠλείων, στρατεύει σὺν μόνῃ <τῇ Λακεδαιμονίων δυνάμει>, πολλῶν νομιζόντων οὐδ' ἂν ἐξελθεῖν Λακεδαιμονίους πολλοῦ χρόνου ἐκ τῆς αὑτῶν. δῃώσας δὲ τὴν χώραν τῶν κατακανόντων τοὺς

4 *cf. Isocr. ep. 9, 13* § *22 cf. Hell. V 4, 38 sq. et 49 sq.* § *23 cf Hell. VI 5, 10, Plut. Ag. 30*

2 *in mg. m. 2* φλι **A** ‖ Λακεδαιμονίων **A**, *corr.* **$D_2 N_2$** 5 φιλεταιρείᾳ **A**, *corr.* Gu. 6 τῆι Λακεδαιμονίαι **A**, *corr.* **GN_2** ‖ κατέκτανον **A** *corr. Reuchl.* 9 τὰς *in ras. m. 2 (fuit* ταῦτα*)* **A** 13 σταυρώματα *est in* **A** 21 σὺν μόνηι, πολλῶν *(nulla lacuna)* **A** μόρῃ *Reuchl.* μόρᾳ *vulg.* τῇ Λακ. δυνάμει *add. Victorius ex* **S** *ut vid.* τῇ πόλει *add.* **QB**

φίλους οὕτως αὖ οἴκαδε ἀπεχώρησεν. ἀπό γε μὴν 24
τούτου ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα στρατευσαμένων Ἀρκάδων τε πάντων καὶ Ἀργείων καὶ Ἠλείων καὶ Βοιωτῶν, καὶ σὺν αὐτοῖς Φωκέων καὶ Λοκρῶν ἀμφοτέρων καὶ Θετταλῶν καὶ Αἰνιάνων καὶ Ἀκαρνάνων καὶ Εὐβοέων, πρὸς δὲ τούτοις ἀφεστηκότων μὲν τῶν δούλων, πολλῶν δὲ περιοικίδων πόλεων, καὶ αὐτῶν Σπαρτιατῶν οὐ μειόνων ἀπολωλότων ἐν τῇ ἐν Λεύκτροις μάχῃ ἢ λειπομένων, ὅμως διεφύλαξε τὴν πόλιν, καὶ ταῦτα ἀτείχιστον οὖσαν, ὅπου μὲν ⟨τῷ⟩ παντὶ πλέον ἂν εἶχον οἱ πολέμιοι, οὐκ ἐξάγων ἐνταῦθα, ὅπου δὲ οἱ πολῖται πλέον ἕξειν ἔμελλον, εὐρώστως παρατεταγμένος, νομίζων εἰς μὲν τὸ πλατὺ ἐξιὼν πάντοθεν ἂν περιέχεσθαι, ἐν δὲ τοῖς στενοῖς καὶ ὑπερδεξίοις τόποις ὑπομένων τῷ παντὶ κρατεῖν ἄν. ἐπεί γε μὴν ἀπεχώρησε 25
τὸ στράτευμα, πῶς οὐκ ἂν φαίη τις αὐτὸν εὐγνωμόνως χρῆσθαι ἑαυτῷ; ὡς γὰρ τοῦ στρατεύεσθαι αὐτὸν καὶ πεζῇ καὶ ἐφ' ἵππων ἀπεῖργεν ἤδη τὸ γῆρας, χρημάτων δὲ ἑώρα τὴν πόλιν δεομένην, εἰ μέλλοι σύμμαχόν τινα ἕξειν, ἐπὶ τὸ πορίζειν ταῦτα ἑαυτὸν ἔταξε. καὶ ὅσα μὲν ἐδύνατο οἴκοι μένων ἐμηχανᾶτο, ἃ δὲ καιρὸς ἦν οὐκ ὤκνει μετιέναι, οὐδ' ᾐσχύνετο, εἰ μέλλοι τὴν πόλιν ὠφελήσειν, πρεσβευτὴς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. ὅμως δὲ καὶ ἐν τῇ πρεσβείᾳ μεγάλου 26
στρατηγοῦ ἔργα διεπράξατο. Αὐτοφραδάτης τε γὰρ πολιορκῶν ἐν Ἄσσῳ Ἀριοβαρζάνην σύμμαχον ὄντα δείσας Ἀγησίλαον φεύγων ᾤχετο· Κότυς δ' αὖ Ση-

§ 24 *cf. Hell. VI 5, 23, Diod. XV 63* § 26 *cf. Nep. Ag. 7, 2*

5 αἰκειάνων A 10 τῷ *add. Schn.* ἐν *add. Born.* ‖ πλεῖον A
26 ἄσσω A (νάσσω *m. 2*)

στὸν πολιορκῶν Ἀριοβαρζάνου ἔτι οὖσαν λύσας καὶ
οὗτος τὴν πολιορκίαν ἀπηλλάγη· ὥστ' οὐκ ἀλόγως
καὶ ἀπὸ τῆς πρεσβείας τρόπαιον τῶν πολεμίων ἑστήκει
αὐτῷ. Μαύσωλός γε μὴν κατὰ θάλατταν ἑκατὸν ναυσὶν
πολιορκῶν ἀμφότερα τὰ χωρία ταῦτα οὐκέτι δείσας
27 ἀλλὰ πεισθεὶς ἀπέπλευσεν οἴκαδε. ⟨καὶ ταῦτα δὲ⟩ ἄξια
θαύματος διεπράξατο· οἵ τε γὰρ εὖ πεπονθέναι νο-
μίζοντες ὑπ' αὐτοῦ καὶ οἱ φεύγοντες αὐτὸν χρήματα
ἀμφότεροι ἔδοσαν. Ταχὼς γε μὴν καὶ Μαύσωλος,
διὰ τὴν πρόσθεν Ἀγησιλάου ξενίαν συμβαλόμενοι καὶ
οὗτοι χρήματα τῇ Λακεδαίμονι, ἀπέπεμψαν αὐτὸν οἴ-
28 καδε προπομπὴν δόντες μεγαλοπρεπῆ. ἐκ δὲ τούτου
ἤδη μὲν ἔτη ἐγεγόνει ἀμφὶ τὰ ὀγδοήκοντα· κατανε-
νοηκὼς δὲ τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα ἐπιθυμοῦντα τῷ
Πέρσῃ πολεμεῖν, καὶ πολλοὺς μὲν πεζούς, πολλοὺς δὲ
ἱππέας, πολλὰ δὲ χρήματα ἔχοντα, ἄσμενος ἤκουσεν
ὅτι μετεπέμπετο αὐτόν, καὶ ταῦτα ἡγεμονίαν ὑπι-
29 σχνούμενος. ἐνόμιζε γὰρ τῇ αὐτῇ ὁρμῇ τῷ μὲν Αἰ-
γυπτίῳ χάριν ἀποδώσειν ἀνθ' ὧν εὐεργετήκει τὴν
Λακεδαίμονα, τοὺς δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἕλληνας πάλιν
ἐλευθερώσειν, τῷ δὲ Πέρσῃ δίκην ἐπιθήσειν καὶ τῶν
πρόσθεν καὶ ὅτι νῦν σύμμαχος εἶναι φάσκων ἐπέταττε
30 Μεσσήνην ἀφιέναι. ἐπεὶ μέντοι ὁ μεταπεμψάμενος
οὐκ ἀπεδίδου τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ, ὁ μὲν Ἀγησίλαος

§ 29 cf. Plut. Ag. 36

2 πολυορκίαν A *(ras. corr.)* ‖ οὐκ ἂν ἀλ. *Hertl.* 6 ἄξια δὲ *Steph.* κἀνταῦθα οὖν *Victorius ex* S *ut vid.* ἃ δὲ *Rsk.* ἅ γε *Breitb.* καὶ ταῦτα δὲ *HSauppe* 9 ταχέως A *corr. Schn. cf. 29, Plut. Ag. 36* 10 συμβαλλόμενος *de meo mutavi cf. 29* συμβαλόμενος *Reuchl.* 11 οὗτοι *scripsi* οὗτος A 14 τὸν A (*fuit ft.* τῶν) 17 ὑπισχνούμενον A, *corr.* D *m. 2 Reuchl.*

ὡς τὸ μέγιστον ἐξηπατημένος ἐφρόντιζε τί δεῖ ποιεῖν. ἐκ τούτου δὲ πρῶτον μὲν οἱ δίχα στρατευόμενοι τῶν Αἰγυπτίων ἀφίστανται τοῦ βασιλέως, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀπέλιπον αὐτόν. καὶ αὐτὸς μὲν δείσας ἀπεχώρησε φυγῇ εἰς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης, οἱ δ' Αἰγύπτιοι στασιάζοντες διττοὺς βασιλέας αἱροῦνται. ἐν- 31
ταῦθα δὴ Ἀγησίλαος γνοὺς ὅτι εἰ μὲν μηδετέρῳ συλλήψοιτο, μισθὸν οὐδέτερος λύσει τοῖς Ἕλλησιν, ἀγορὰν δὲ οὐδέτερος παρέξει, ὁπότερός τ' ἂν κρατήσῃ, οὗτος ἐχθρὸς ἔσται· εἰ δὲ τῷ ἑτέρῳ συλλήψοιτο, οὗτός γε εὖ παθὼν ὡς τὸ εἰκὸς φίλος ἔσοιτο, οὕτω δὴ κρίνας, ὁπότερος φιλέλλην μᾶλλον ἐδόκει εἶναι, στρατευσάμενος μετὰ τούτου τὸν μὲν μισέλληνα μάχῃ νικήσας χειροῦται, τὸν δ' ἕτερον συγκαθίστησι· καὶ φίλον ποιήσας τῇ Λακεδαίμονι καὶ χρήματα πολλὰ προσλαβὼν οὕτως ἀποπλεῖ οἴκαδε καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος, σπεύδων ὡς μὴ ἀργὸς ἡ πόλις εἰς τὸ ἐπιὸν θέρος πρὸς τοὺς πολεμίους γένοιτο.

Καὶ ταῦτα μὲν δὴ εἴρηται ὅσα τῶν ἐκείνου ἔργων III
μετὰ πλείστων μαρτύρων ἐπράχθη. τὰ γὰρ τοιαῦτα 21
οὐ τεκμηρίων προσδεῖται, ἀλλ' ἀναμνῆσαι μόνον ἀρκεῖ καὶ εὐθὺς πιστεύεται. νῦν δὲ τὴν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἀρετὴν πειράσομαι δηλοῦν, δι' ἣν ταῦτα ἔπραττε καὶ πάντων τῶν καλῶν ἤρα καὶ πάντα ⟨τὰ⟩ αἰσχρὰ
ἐξεδίωκεν. Ἀγησίλαος γὰρ τὰ μὲν θεῖα οὕτως ἐσέβετο 2
ὡς καὶ οἱ πολέμιοι τοὺς ἐκείνου ὅρκους καὶ τὰς ἐκείνου σπονδὰς πιστοτέρας ἐνόμιζον ἢ τὴν ἑαυτῶν φιλίαν·

14 ἐγκαθίστησι *Nab.* 25 τὰ *add. Victorius*

⟨οἳ .... ἀλλήλοις⟩ μὲν ὤκνουν εἰς ταὐτὸν ἰέναι, Ἀγησι-
λάῳ δὲ αὐτοὺς ἐνεχείριζον. ὅπως δὲ μή τις ἀπιστῇ, καὶ
3 ὀνομάσαι βούλομαι τοὺς ἐπιφανεστάτους αὐτῶν. Σπι-
θριδάτης μέν γε ὁ Πέρσης εἰδὼς ὅτι Φαρνάβαζος
γῆμαι μὲν τὴν βασιλέως ἔπραττε θυγατέρα, τὴν δ'
αὐτοῦ ἄνευ γάμου λαβεῖν ἐβούλετο, ὕβριν νομίσας
τοῦτο Ἀγησιλάῳ ἑαυτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα
4 καὶ τὴν δύναμιν ἐνεχείρισεν. Ὄτυς δὲ ὁ τῶν Παφλα-
γόνων ἄρχων βασιλεῖ μὲν οὐχ ὑπήκουσε δεξιὰν πέμ-
ποντι, φοβούμενος μὴ ληφθεὶς ἢ χρήματα πολλὰ ἀπο-
τείσειεν ἢ καὶ ἀποθάνοι, Ἀγησιλάου δὲ καὶ οὗτος ταῖς
σπονδαῖς πιστεύσας εἰς τὸ στρατόπεδόν τε ἦλθε καὶ
συμμαχίαν ποιησάμενος εἵλετο σὺν Ἀγησιλάῳ στρα-
τεύεσθαι, χιλίους μὲν ἱππέας, δισχιλίους δὲ πελτοφό-
5 ρους ἔχων. ἀφίκετο δὲ καὶ Φαρνάβαζος Ἀγησιλάῳ
εἰς λόγους καὶ διωμολόγησεν, εἰ μὴ αὐτὸς πάσης τῆς
στρατιᾶς στρατηγὸς κατασταθείη, ἀποστήσεσθαι βασι-
λέως. ἢν μέντοι ἐγὼ γένωμαι στρατηγός, ἔφη, πολε-
μήσω σοι, ὦ Ἀγησίλαε, ὡς ἂν ἐγὼ δύνωμαι κρά-
τιστα. καὶ ταῦτα λέγων ἐπίστευε μηδὲν ἂν παρά-
σπονδον παθεῖν. οὕτω μέγα καὶ καλὸν κτῆμα τοῖς
τε ἄλλοις ἅπασι καὶ ἀνδρὶ δὴ στρατηγῷ τὸ ὅσιόν τε

§ 3 cf. Hell. III 4, 10, Plut. Ag. 11 § 4 cf. Hell. IV 1, 3, Plut. ibidem 10 *Poll. II 160 § 5 cf. Hell. IV 1, 37*

1 *in* A *lacuna circiter 24 litt.* οἳ *Victorius ex* S οἳ καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔστιν ὅτε R οἵτινες συντιθέμενοι ἀλλήλοις τὰ πολλὰ *Schn. ex Philelphi verbis: nam in contrahendis inter se rebus plerumque* ‖ ὤ.κουν A *(corr. m. rec.)* 2 δ' ἑαυτοὺς A *a correctore, ut vid.* 8 -σεν Ὄτυς *ex Hell. scripsi* -σε Κότυς A *Plut. diversus est ab Odrysarum rege 2, 26* Θῦς *apud Ath. IV p. 144*[f] *X 415*[d] Γύης *Hell. Oxyr. col. XXI* 14 δισχιλ- *et* τετρακισχιλ- A *ex Hell. et Plut. corr. Lkl.* 19 ἕως ἂν A *ex Hell. corr. Weiske*

καὶ πιστὸν εἶναί τε καὶ ὄντα ἐγνῶσθαι. καὶ περὶ μὲν εὐσεβείας ταῦτα.

Περί γε μὴν τῆς εἰς χρήματα δικαιοσύνης ποῖα IV ἄν τις μείζω τεκμήρια ἔχοι τῶνδε; ὑπὸ γὰρ Ἀγησιλάου στέρεσθαι μὲν οὐδεὶς οὐδὲν πώποτε ἐνεκάλεσεν, εὖ δὲ πεπονθέναι πολλοὶ πολλὰ ὡμολόγουν. ὅτῳ δὲ ἡδὺ τὰ αὑτοῦ διδόναι ἐπ' ὠφελείᾳ ἀνθρώπων, πῶς ⟨ἂν⟩ οὗτος ἐθέλοι τὰ ἀλλότρια ἀποστερεῖν ἐφ' ᾧ κακόδοξος εἶναι; εἰ γὰρ χρημάτων ἐπιθυμοίη, πολὺ ἀπραγμονέστερον τὰ αὑτοῦ φυλάττειν ἢ τὰ μὴ προσήκοντα λαμβάνειν. ὃς δὲ δὴ καὶ χάριτας ἀποστερεῖν 2 μὴ ἐθέλοι, ὧν οὐκ εἰσὶ δίκαι πρὸς τὸν μὴ ἀποδιδόντα, πῶς ἅ γε καὶ νόμος κωλύει ἐθέλοι ἂν ἀποστερεῖν; Ἀγησίλαος δὲ οὐ μόνον τὸ μὴ ἀποδιδόναι χάριτας ἄδικον ἔκρινεν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ πολὺ μείζους τὸν μείζω δυνάμενον. τά γε μὴν τῆς πόλεως κλέπτειν πῇ 3 ἄν τις αὐτὸν εἰκότως αἰτιάσαιτο, ὃς καὶ τὰς αὑτῷ χάριτας ὀφειλομένας τῇ πατρίδι καρποῦσθαι παρεδίδου; τὸ δ', ὁπότε βούλοιτο εὖ ποιεῖν ἢ πόλιν ἢ φίλους χρήμασι, δύνασθαι παρ' ἑτέρων λαμβάνοντα ὠφελεῖν, οὐ καὶ τοῦτο μέγα τεκμήριον ἐγκρατείας χρημάτων; εἰ γὰρ ἐπώλει τὰς χάριτας ἢ μισθοῦ 4 εὐεργέτει, οὐδεὶς ἂν οὐδὲν ὀφείλειν αὐτῷ ἐνόμισεν· ἀλλ' οἱ προῖκα εὖ πεπονθότες, οὗτοι ἀεὶ ἡδέως ὑπηρετοῦσι τῷ εὐεργέτῃ, καὶ διότι εὖ ἔπαθον καὶ διότι προεπιστεύθησαν ἄξιοι εἶναι παρακαταθήκην χάριτος

4 ἔχει A   5 ἐστερῆσθαι *Rsk.*   7 ὠφέλειαν A (α *s. v. m. 2*) D   8 ἂν *om.* A *add.* GNM_2 15 ἔκρινεν ἄδικον A *pr. numeris additis corr.*   23 εὐεργέτει (η *supra* ερ *m. poster.*) A || ὀφείλειν (ὀφεί *m. rec. in ras.*) A   ὠφελεῖν D *cum ceteris*   25 εὐεργέτηι (ηι *in ras.*) A

5 φυλάττειν. ὅστις δ' ᾑρεῖτο καὶ σὺν τῷ γενναίῳ μειο-
νεκτεῖν ἢ σὺν αὐτῷ τῷ δικαίῳ πλέον ἔχειν, πῶς οὗτος
οὐκ ἂν πολὺ τὴν αἰσχροκέρδειαν ἀποφεύγοι; ἐκεῖνος
τοίνυν κριθεὶς ὑπὸ τῆς πόλεως ἅπαντα ἔχειν τὰ Ἄγιδος
τὰ ἡμίσεα τοῖς ἀπὸ μητρὸς αὐτῷ ὁμογόνοις μετέδωκεν,
ὅτι πενομένους αὐτοὺς ἑώρα. ὡς δὲ ταῦτα ἀληθῆ πᾶσα
6 μάρτυς ἡ τῶν Λακεδαιμονίων πόλις. διδόντος δ' αὐ-
τῷ πάμπολλα δῶρα Τιθραύστου, εἰ ἀπέλθοι ἐκ τῆς
χώρας, ἀπεκρίνατο ὁ Ἀγησίλαος, Ὦ Τιθραύστα, νο-
μίζεται παρ' ἡμῖν τῷ ἄρχοντι κάλλιον εἶναι τὴν στρα-
τιὰν ἢ ἑαυτὸν πλουτίζειν, καὶ παρὰ τῶν πολεμίων
λάφυρα μᾶλλον πειρᾶσθαι ἢ δῶρα λαμβάνειν.

V Ἀλλὰ μὴν καὶ ὅσαι γε ἡδοναὶ πολλῶν κρατοῦσιν
ἀνθρώπων, ποίας οἶδέ τις Ἀγησίλαον ἡττηθέντα; ὃς
μέθης μὲν ἀποσχέσθαι ὁμοίως ᾤετο χρῆναι καὶ λαιμαρ-
γίας, σίτων δ' ὑπὲρ καιρὸν ὁμοίως καὶ ἁμαρτίας. δι-
μοιρίαν γε μὴν λαμβάνων ἐν ταῖς θοίναις οὐχ ὅπως
ἀμφοτέραις ἐχρῆτο, ἀλλὰ διαπέμπων οὐδετέραν αὐτῷ
κατέλειπε, νομίζων βασιλεῖ τοῦτο διπλασιασθῆναι οὐχὶ
πλησμονῆς ἕνεκα, ἀλλ' ὅπως ἔχοι καὶ τούτῳ τιμᾶν εἴ
2 τινα βούλοιτο. οὐ μὴν ὕπνῳ γε δεσπότῃ ἀλλ' ἀρχο-

§ 5 cf. Plut. Ag. 4 § 6 cf. Hell. III 4, 25, Plut. Ag. 10, Mor. p. 209ᵈ **14** *Ath. XIV p. 613ᶜ* ὅς ... **16** ἀργίας *cf. Lac. Resp. 15, 4* **21** *Plut. Mor. p. 209ᶠ* ὕπνῳ δὲ οὐ ... *p. 195, 1* πράξεων, *cf. Plut. Ag. 14, Mor. p. 210ᵃ*

1 ὅστις δ' *est in* **A** ‖ σὺν αὐτῷ **A** *corr. Reuchl.* σὺν αὐτῷ τῷ *Rsk.* **2** αὐτῷ ἀδίκῳ **A** *corr. Rsk. cf. 11, 8* ‖ οὕτως **A** **3** αἰσχρο-κερδίαν **A** **14** ποίαις **A** **15** ἀπέχεσθαι *Ath.* ‖ καὶ λαιμ. *cf. Oec. 7, 6* καὶ μανίας *Ath.* **16** σῖτον **A** *corr. ut vid.* σίτων **D** ‖ ὑπερ-καίρων *Ath.* ‖ καὶ ἀργίας *Ath.* ὡς καὶ ἀμ. **A** **17** θοίναις (οι *in ras. m. 2*) **A** θύναις (οι *s. v. m. 2*) **D** ‖ οὐχ οὕτως **A** *corr. Rsk. Ddf.* **18** οὐδετέροις **A**, *corr.* N_2 **19** κατέλιπε **A** *corr. Reuchl.* ‖ βασ. τούτω **A** *corr.* **E** **20** τοῦτο **A** *corr.* (τούτω *ft. m. pr.*) τούτω **D**

μένῳ ὑπὸ τῶν πράξεων ἐχρῆτο, καὶ εὐνήν γε εἰ μὴ τῶν συνόντων φαυλοτάτην ἔχοι, αἰδούμενος οὐκ ἄδηλος ἦν· ἡγεῖτο γὰρ ἄρχοντι προσήκειν οὐ μαλακίᾳ ἀλλὰ καρτερίᾳ τῶν ἰδιωτῶν περιεῖναι. τάδε μέντοι πλεον- 3
εκτῶν οὐκ ᾐσχύνετο, ἐν μὲν τῷ θέρει τοῦ ἡλίου, ἐν δὲ τῷ χειμῶνι τοῦ ψύχους· καὶ μὴν εἴ ποτε μοχθῆσαι στρατιᾷ συμβαίη, ἑκὼν ἐπόνει παρὰ τοὺς ἄλλους, νομίζων πάντα τὰ τοιαῦτα παραμυθίαν εἶναι τοῖς στρατιώταις. ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, Ἀγησίλαος πονῶν μὲν ἠγάλλετο, ῥᾳστώνην δὲ πάμπαν οὐ προσίετο. περί 4
γε μὴν ἀφροδισίων ἐγκρατείας αὐτοῦ ἆρ' οὐχὶ εἰ μή του ἄλλου ἀλλὰ θαύματος ἕνεκα ἄξιον μνησθῆναι; τὸ μὲν γὰρ ὧν μὴ ἐπεθύμησεν ἀπέχεσθαι ἀνθρώπινον ἄν τις φαίη εἶναι· τὸ δὲ Μεγαβάτου τοῦ Σπιθριδάτου παιδὸς ἐρασθέντα ὥσπερ ἂν τοῦ καλλίστου ἡ σφοδροτάτη φύσις ἐρασθείη, ἔπειτα ἡνίκα ἐπιχωρίου ὄντος τοῖς Πέρσαις φιλεῖν οὓς ἂν τιμῶσιν ἐπεχείρησε καὶ ὁ Μεγαβάτης φιλῆσαι τὸν Ἀγησίλαον, διαμάχεσθαι ἀνὰ κράτος τὸ μὴ φιληθῆναι, ἆρ' οὐ τοῦτό γε ἤδη τὸ σωφρόνημα καὶ δαιμόνιον; ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ἀτιμασθῆναι 5
νομίσας ὁ Μεγαβάτης τοῦ λοιποῦ οὐκέτι φιλεῖν ἐπειρᾶτο, προσφέρει τινὶ λόγον τῶν ἑταίρων ὁ Ἀγησίλαος πείθειν τὸν Μεγαβάτην πάλιν τιμᾶν αὐτόν. ἐρομένου δὲ τοῦ ἑταίρου, ἢν πεισθῇ ὁ Μεγα-

§ 4 cf. Plut. Ag. 11, Mor. p. 31[c]*, 209*[d] *Hiero 1, 36 § 5 cf. Plut. Mor. p. 81*[a]

10 *προσίαιτο* **AD** *(in* **A** *ab alia manu correctum)* **12** *θαύματός γε Rsk.* **18** *ὧν* **A** *corr. ex* *ὧν* ‖ *ἀντέχεσθαι* **AD** *(in* **A** *corr. m. 2)* **19** *τῶ μὴ* **A** *corr. Sauppe* ‖ *ἄρα οὐ* **A** **20** *καὶ λίαν μανικόν* **A** *corr. Schn. cf. Comm. I 1, 9, Plat. Symp. 219*[c] *καὶ λίαν γεννικόν Schaef. καὶ λίαν μανόν Born.* **23** *τιμ. ἑαυτόν* **A**, *corr.* GM_2L_2

βάτης, εἰ φιλήσει, ἐνταῦθα διασιωπήσας ὁ Ἀγησίλαος
εἶπεν, Οὐ τὼ σιώ, οὐδ' εἰ μέλλοιμί γε αὐτίκα μάλα
κάλλιστός τε καὶ ἰσχυρότατος καὶ τάχιστος ἀνθρώπων
ἔσεσθαι· μάχεσθαί γε μέντοι πάλιν τὴν αὐτὴν μάχην
ὄμνυμι πάντας θεοὺς ἦ μὴν μᾶλλον βούλεσθαι ἢ
6 πάντα μοι ὅσα ὁρῶ χρυσᾶ γενέσθαι. καὶ ὅ τι μὲν δὴ
ὑπολαμβάνουσί τινες ταῦτα οὐκ ἀγνοῶ· ἐγὼ μέντοι
δοκῶ εἰδέναι ὅτι πολὺ πλέονες τῶν πολεμίων ἢ τῶν
τοιούτων δύνανται κρατεῖν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀλίγων
εἰδότων πολλοῖς ἔξεστιν ἀπιστεῖν· τὰ δὲ πάντες ἐπι-
στάμεθα ὅτι ἥκιστα μὲν οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἀνθρώ-
πων λανθάνουσιν ὅ τι ἂν ποιῶσιν· Ἀγησίλαον δέ τι
πράξαντα [μὲν] τοιοῦτον οὔτε ἰδὼν πώποτε οὐδεὶς
7 ἀνήγγειλεν οὔτε εἰκάζων πιστὰ ἂν ἔδοξε λέγειν. καὶ
γὰρ εἰς οἰκίαν μὲν οὐδεμίαν ἰδίᾳ ἐν ἀποδημίᾳ κατή-
γετο, ἀεὶ δὲ ⟨ἦν⟩ ἢ ἐν ἱερῷ, ἔνθα δὴ ἀδύνατον τὰ τοι-
αῦτα πράττειν, ἢ ἐν φανερῷ, μάρτυρας τοὺς πάντων
ὀφθαλμοὺς τῆς σωφροσύνης ποιούμενος· εἰ δ' ἐγὼ
ταῦτα ψεύδομαι ἀντία τῆς Ἑλλάδος ἐπισταμένης, ἐκεῖ-
νον μὲν οὐδὲν ἐπαινῶ, ἐμαυτὸν δὲ ψέγω.
VI Ἀνδρείας γε μὴν οὐκ ἀφανῆ τεκμήριά μοι δοκεῖ
παρασχέσθαι ὑφιστάμενος μὲν ἀεὶ πολεμεῖν πρὸς τοὺς
ἰσχυροτάτους τῶν ἐχθρῶν τῇ τε πόλει καὶ τῇ Ἑλλάδι,
ἐν δὲ τοῖς πρὸς τούτους ἀγῶσι πρῶτον [μὲν] ἑαυτὸν
2 τάττων. ἔνθα γε μὴν ἠθέλησαν αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχην

2 *Arist. 456* οὐδ' εἰ μέλλοιμί γε § 7 *cf. Plut. Ag. 14*
VI 2 cf. Plut. Ag. 36

2 οὑτωσί A *(sic) corr. Ddf.* 6 χρύσεα A 7 τινες φαῦλα ταῦτα *Nab.* 8 ὅτι πολλοὶ A 10 ἃ δὲ EN *al.* τάδε δὲ D *m. 2* 13 μὲν *del. Rsk., Ddf.* 16 ἦν *add. Steph.* διῆγεν *Rsk.* ἀνεστρέφετο *Schn.* 24 πρὸς τούτοις A *(corr. ut vid.)* D -ους *ft.* A *pr.* || μὲν *del. Ddf.* ἀεὶ *Lkl.*

συνάψαι, οὐ φόβῳ τρεψάμενος νίκης ἔτυχεν, ἀλλὰ μάχῃ ἀντιτύπῳ κρατήσας τρόπαιον ἐστήσατο, ἀθάνατα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς μνημεῖα καταλιπών, σαφῆ δὲ καὶ αὐτὸς σημεῖα ἀπενεγκάμενος τοῦ θυμῷ μάχεσθαι· ὥστ' οὐκ ἀκούοντας ἀλλ' ὁρῶντας ἐξῆν αὐτοῦ τὴν ψυχὴν δοκιμάζειν. τρόπαια μὴν Ἀγησιλάου οὐχ 3
ὅσα ἐστήσατο ἀλλ' ὅσα ἐστρατεύσατο δίκαιον νομίζειν. μεῖον μὲν γὰρ οὐδὲν ἐκράτει ὅτε οὐκ ἤθελον αὐτῷ οἱ πολέμιοι μάχεσθαι, ἀκινδυνότερον δὲ καὶ συμφορώτερον τῇ τε πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις· καὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι δὲ οὐδὲν ἧττον τοὺς ἀκονιτὶ ἢ τοὺς διὰ μάχης νικῶντας στεφανοῦσι. τήν γε μὴν σοφίαν αὐ- 4
τοῦ ποῖαι τῶν ἐκείνου πράξεων οὐκ ἐπιδεικνύουσιν; ὃς τῇ μὲν πατρίδι οὕτως ἐχρῆτο ὥστε μάλιστα πειθόμενος ..... ἑταίροις ⟨δὲ⟩ πρόθυμος ὢν ἀπροφασίστους τοὺς φίλους ἐκέκτητο· τούς δέ γε στρατιώτας ἅμα πειθομένους καὶ φιλοῦντας αὐτὸν παρεῖχε. καίτοι πῶς ἂν ἰσχυροτέρα γένοιτο φάλαγξ ἢ διὰ τὸ μὲν πείθεσθαι εὔτακτος οὖσα, διὰ δὲ τὸ φιλεῖν τὸν ἄρχοντα πιστῶς παροῦσα; τούς γε μὴν πολεμίους εἶχε ψέγειν μὲν οὐ 5
δυναμένους, μισεῖν δὲ ἀναγκαζομένους. τοὺς γὰρ 21
συμμάχους ἀεὶ πλέον ἔχειν αὐτῶν ἐμηχανᾶτο, ἐξαπατῶν μὲν ὅπου καιρὸς εἴη, φθάνων δὲ ὅπου τάχους δέοι, λήθων δὲ ὅπου τοῦτο συμφέροι, πάντα δὲ τά-

§ 4 *Plut. Ag.* 4

1 *an* οὐ δόλῳ? 3 σαφῆι (ι *eras.*) A 8 ὅτι A *corr. Reuchl.* 11 ἧττ. τοῖς (τοὺς *a corr.*) A 12 αὐτοῦ *del. HSauppe* 15 *Plut.* φησὶν ὁ Ξ., ὅτι πάντα τῇ πατρίδι πειθόμενος ἴσχυε πλεῖστον, ὥστε ποιεῖν ὃ βούλοιτο *cf.* 7, 2 ‖ δὲ *add. Reuchl* 16 *post* στρατιώτας *addere* συμπονῶν *malit Schn.* 18 ἰσχυροτέρα (α *a corr. ut vid.*) A 20 παραμένουσα *Rsk.* ‖ παρεῖχε *Stahl*

ναντία πρὸς τοὺς πολεμίους ἢ πρὸς τοὺς φίλους ἐπι-
6 τηδεύων. καὶ γὰρ νυκτὶ μὲν ὅσαπερ ἡμέρᾳ ἐχρῆτο,
ἡμέρᾳ δὲ ὅσαπερ νυκτί, πολλάκις ἄδηλος γιγνόμενος
ὅπου τε εἴη καὶ ὅποι ἴοι καὶ ὅ τι ποιήσοι. ὥστε καὶ
τὰ ἐχυρὰ ἀνώχυρα τοῖς ἐχθροῖς καθίστη, τὰ μὲν παρ-
7 ιών, τὰ δὲ ὑπερβαίνων, τὰ δὲ κλέπτων. ὁπότε γε
μὴν πορεύοιτο εἰδὼς ὅτι ἐξείη τοῖς πολεμίοις μάχε-
σθαι, εἰ βούλοιντο, συντεταγμένον μὲν οὕτως ἦγε τὸ
στράτευμα ὡς ἂν ἐπικουρεῖν μάλιστα ἑαυτῷ δύναιτο,
ἡσύχως δὲ ὥσπερ ἂν παρθένος ἡ σωφρονεστάτη προ-
βαίνοι, νομίζων ἐν τῷ τοιούτῳ τό [τε] ἀτρεμὲς καὶ ἀνεκ-
πληκτότατον καὶ ἀθορυβητότατον καὶ ἀναμαρτητότα-
8 τον καὶ δυσεπιβουλευτότατον εἶναι. τοιγαροῦν τοι-
αῦτα ποιῶν τοῖς μὲν πολεμίοις δεινὸς ἦν, τοῖς δὲ φί-
λοις θάρρος καὶ ῥώμην ἐνεποίει. ὥστε ἀκαταφρόνητος
μὲν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν διετέλεσεν, ἀζήμιος δ' ὑπὸ τῶν
πολιτῶν, ἄμεμπτος δ' ὑπὸ τῶν φίλων, πολυεραστό-
τατος δὲ καὶ πολυεπαινετώτατος ὑπὸ πάντων ἀν-
θρώπων.

VII Ὡς γε μὴν φιλόπολις ἦν καθ' ἓν μὲν ἕκαστον μα-
κρὸν ἂν εἴη γράφειν· οἶομαι γὰρ οὐδὲν εἶναι τῶν
πεπραγμένων αὐτῷ ὅ τι οὐκ εἰς τοῦτο συντείνει. ὡς
δ' ἐν βραχεῖ εἰπεῖν, ἅπαντες ἐπιστάμεθα ὅτι Ἀγησί-
λαος, ὅπου ᾤετο τὴν πατρίδα τι ὠφελήσειν, οὐ πόνων
ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο,

6 *Arist.* 439 *sq.* ὁπότε . . . 10 προβαίνοι

4 ὅπου ἴοι A *corr.* *Ddf.* 5 περιιὼν *Nitsche* 6 ὁππότε A (π *prius eras.*) 7 εἰδώς . . . βούλοιντο *om.* *Arist.* 9 ἑαυτοῖς δύναιντο *Arist.* 11 τε *del.* *HSauppe* 14 φιλίοις θάρσος A φίλοις θ. G Gu.

οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προὐφασίζετο, ἀλλὰ καὶ βασιλέως
ἀγαθοῦ τοῦτο ἔργον ἐνόμιζε τὸ τοὺς ἀρχομένους ὡς
πλεῖστα ἀγαθὰ ποιεῖν. ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὠφελή- 2
μασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ ὅτι δυ-
νατώτατος ὢν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς
νόμοις λατρεύων. τίς γὰρ ἂν ἠθέλησεν ἀπειθεῖν ὁρῶν
τὸν βασιλέα πειθόμενον; τίς δ' ἂν ἡγούμενος μειονε-
κτεῖν νεώτερόν τι ἐπεχείρησε ποιεῖν εἰδὼς τὸν βασιλέα
νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα; ὃς καὶ πρὸς τοὺς 3
διαφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας
προσεφέρετο. ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτή-
μασιν, ἐτίμα δ' εἴ τι καλὸν πράττοιεν, παρίστατο δ'
εἴ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγού-
μενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἐθέλων, σῴζεσθαι
δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεὶς εἰ καὶ ὁ
μικροῦ ἄξιος ἀπόλοιτο· εἰ δ' ἐν τοῖς νόμοις ἠρεμοῦν-
τες διαμένοιεν, δῆλος ἦν εὐδαίμονα μὲν ἀεὶ ἔσεσθαι
τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἰσχυρὰν δὲ τότε ὅταν οἱ
Ἕλληνες σωφρονῶσιν. εἴ γε μὴν αὖ καλὸν Ἕλληνα 4
ὄντα φιλέλληνα εἶναι, τίνα τις οἶδεν ἄλλον στρατηγὸν
ἢ πόλιν οὐκ ἐθέλοντα αἱρεῖν, ὅταν οἴηται πορθήσειν,
ἢ συμφορὰν νομίζοντα τὸ νικᾶν ἐν τῷ πρὸς Ἕλληνας
πολέμῳ; ἐκεῖνος τοίνυν, ἀγγελίας μὲν ἐλθούσης αὐτῷ 5
ὡς ἐν τῇ ἐν Κορίνθῳ μάχῃ ὀκτὼ μὲν Λακεδαιμονίων,
ἐγγὺς δὲ μύριοι τεθναῖεν τῶν πολεμίων, οὐκ ἐφησθεὶς

§ 5 *cf. Hell. IV 3, 1, Plut. Ag. 16* 23 *Priscian. XVIII 180 p. 188 K* ἐκεῖνος . . . 25 πολεμίων

15 κέρδους (*υ eras.*) A, (ος *adscr. m. 2*) D 17 αἰεὶ A 19 συμφρονῶσιν *Rsk., sed cf.* § 6 20 εἶδεν N 24 ἐν *om.* A *add. Prisc.* 25 τῶν πολ. *om.* A τεθνᾶσι τῶν πολ. *Prisc.*

φανερὸς ἐγένετο, ἀλλ' εἶπεν ἄρα, Φεῦ σου, ὦ Ἑλλάς, ὁπότε οἱ νῦν τεθνηκότες ἱκανοὶ ἦσαν ζῶντες νικᾶν μαχόμε-
6 *νοι πάντας τοὺς βαρβάρους. Κορινθίων γε μὴν τῶν φευγόντων λεγόντων ὅτι ἐνδιδοῖτο αὐτοῖς ἡ πόλις, καὶ μηχανὰς ἐπιδεικνύντων αἷς πάντως ἤλπιζον ἑλεῖν τὰ τείχη, οὐκ ἤθελε προσβάλλειν, λέγων ὅτι οὐκ ἀνδραποδίζεσθαι δέοι Ἑλληνίδας πόλεις ἀλλὰ σωφρονίζειν. εἰ δὲ τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἔφη, ἡμῶν αὐτῶν ἀφανιοῦμεν, ὁρᾶν χρὴ μὴ οὐδ' ἕξομεν μεθ' ὅτου τῶν*
7 *βαρβάρων κρατήσομεν. εἰ δ' αὖ καλὸν καὶ μισοπέρσην εἶναι, ὅτι καὶ ὁ πάλαι ἐξεστράτευσεν ὡς δουλωσόμενος τὴν Ἑλλάδα καὶ ὁ νῦν συμμαχεῖ μὲν τούτοις μεθ' ὁποτέρων ἂν οἴηται μείζω βλάψειν, δωρεῖται δ' ἐκείνοις οὓς ἂν νομίζῃ λαβόντας πλεῖστα κακὰ τοὺς Ἕλληνας ποιήσειν, εἰρήνην δὲ συμπράττει ἐξ ἧς ἂν ἡγῆται μάλιστα ἡμᾶς ἀλλήλοις πολεμήσειν· ὁρῶσι μὲν οὖν ἅπαντες ταῦτα· ἐπεμελήθη δὲ τίς ἄλλος πώποτε πλὴν Ἀγησίλαος ἢ ὅπως φῦλόν τι ἀποστήσεται τοῦ Πέρσου ἢ ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ ἀπόληται ἢ τὸ παράπαν ὡς καὶ βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ δυνήσεται τοῖς Ἕλλησι πράγματα παρέχειν; ὃς καὶ πολεμούσης τῆς πατρίδος πρὸς Ἕλληνας ὅμως τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῇ Ἑλλάδι οὐκ ἠμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὅ τι δύναιτο κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον.*

1 *Priscian XVIII 303 p. 269 K* φεῦ . . . Ἑλλάς, *cf. Plut. Ag. 16, Mor. p.* 191[b], 211[f]   10 μισοπέρσην *Poll. VI 172*

1 σου *om.* A *add. Prisc. qui ob id ipsum verbum locum laudavit*   5 πάντες A *corr. Rsk. Schaef.* ‖ ἂν ἑλεῖν *Rich.*   8 ἡμῶν αὐτοὶ *Rsk.*   10 ὅτι δ' αὖ *et* 11 εἰ καὶ *HSauppe, sed cf.* § 4   12 συμμαχεῖν· ἐν A *corr. Reuchl.*   15 συμπράττειν A *corr. Vict.*   16 μάλιστ' ἂν A *corr. Ddf.*   17 τὶς *est in* A   19 ἀπολεῖται *malit Ddf. recte opinor*

Ἀλλὰ μὴν ἄξιόν γε αὐτοῦ καὶ τὸ εὔχαρι μὴ σιω- VIII
πᾶσθαι· ᾧ γε ὑπαρχούσης μὲν τιμῆς, παρούσης δὲ
δυνάμεως, πρὸς δὲ τούτοις βασιλείας, καὶ ταύτης οὐκ
ἐπιβουλευομένης ἀλλ' ἀγαπωμένης, τὸ μὲν μεγάλαυχον
οὐκ ἂν εἶδέ τις, τὸ δὲ φιλόστοργον καὶ θεραπευτικὸν
τῶν φίλων καὶ μὴ ζητῶν κατενόησεν ἄν. καὶ μὴν 2
μετεῖχε μὲν ἥδιστα παιδικῶν λόγων, συνεσπούδαζε δὲ
πᾶν ὅ τι δέοι φίλοις. διὰ δὲ τὸ εὔελπις καὶ εὔθυμος
καὶ ἀεὶ ἱλαρὸς εἶναι πολλοὺς ἐποίει μὴ τοῦ διαπρά-
ξασθαί τι μόνον ἕνεκα πλησιάζειν, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἥδιον
διημερεύειν. ἥκιστα δ' ὢν οἷος μεγαληγορεῖν ὅμως
τῶν ἐπαινούντων αὐτοὺς οὐ βαρέως ἤκουεν, ἡγού-
μενος βλάπτειν οὐδὲν αὐτούς, ὑπισχνεῖσθαι δὲ ἄνδρας
ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ μεγαλογνωμοσύνῃ 3
γε ὡς εὐκαίρως ἐχρῆτο οὐ παραλειπτέον. ἐκεῖνος γὰρ
ὅτ' ἦλθεν αὐτῷ ἐπιστολὴ παρὰ βασιλέως, ἣν ὁ μετὰ
Καλλέα τοῦ Λακεδαιμονίου Πέρσης ἤνεγκε, περὶ ξε-
νίας τε καὶ φιλίας αὐτοῦ, ταύτην μὲν οὐκ ἐδέξατο,
τῷ δὲ φέροντι εἶπεν ἀπαγγεῖλαι βασιλεῖ ὡς ἰδίᾳ μὲν
πρὸς αὐτὸν οὐδὲν δέοι ἐπιστολὰς πέμπειν, ἢν δὲ φί-
λος τῇ Λακεδαίμονι καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὢν φαίνηται,
ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος ἀνὰ κράτος αὐτῷ ἔσοιτο. ἢν μέν-
τοι, ἔφη, ἐπιβουλεύων ἁλίσκηται, μηδ' ἂν πάνυ πολ-
λὰς ἐπιστολὰς δέχωμαι, φίλον ἕξειν με οἰέσθω. ἐγὼ 4

§ 3 cf. *Plut. Ag.* 23   16 *Mor. p.* 213[d] ἣν . . . 18 φιλίας *et* 19 ἀπαγγεῖλαι . . . 24 δέχωμαι, *cf. Aelian V. H.* X 20   § 4 *cf. Plut. Ag.* 23, *Mor. p.* 78[d], 190[f], 213[·], 545[a]

1 εὔχαρ.ν (ν *eras.* ι *a m. rec.*) A   2 ᾧ *in ras. m. rec.* A ὃς D   5 ἂν ἐνεῖδε *Rich.*   17 καλλέα (ι *supra* ε) A Καλλίας *est in Hell.* IV 1, 15 *apud Plut. Mor. et Polyaen.*   18 τε *om. Plut.* || αὐτῶι A *om. Plut.*   22 αὐτῷ κατὰ κρ. *Plut.*   23 ἔφη *om. Plut.*   24 δέχ. ἐπιστ. *Plut.*

*οὖν καὶ τοῦτο ἐπαινῶ Ἀγησιλάου τὸ πρὸς τὸ ἀρέσκειν
τοῖς Ἕλλησιν ὑπεριδεῖν τὴν βασιλέως ξενίαν. ἄγαμαι
δὲ κἀκεῖνο ὅτι οὐχ ὁπότερος πλείω τε χρήματα ἔχοι
καὶ πλειόνων ἄρχοι, τούτῳ ἡγήσατο μεῖζον φρονητέον
εἶναι, ἀλλ' ὁπότερος αὐτός τε ἀμείνων εἴη καὶ ἀμει-*
5 *νόνων ἡγοῖτο. ἐπαινῶ δὲ κἀκεῖνο τῆς προνοίας αὐτοῦ
ὅτι νομίζων ἀγαθὸν τῇ Ἑλλάδι ἀφίστασθαι τοῦ βασι-
λέως ὡς πλείστους σατράπας, οὐκ ἐκρατήθη οὔθ' ὑπὸ
δώρων οὔθ' ὑπὸ τῆς βασιλέως ῥώμης ἐθελῆσαι ξενω-
θῆναι αὐτῷ, ἀλλ' ἐφυλάξατο μὴ ἄπιστος γενέσθαι τοῖς*
6 *ἀφίστασθαι βουλομένοις. ἐκεῖνό γε μὴν αὐτοῦ τίς οὐκ
ἂν ἀγασθείη; ὁ μὲν γὰρ Πέρσης, νομίζων, ἢν χρήματα
πλεῖστα ἔχῃ, πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσεσθαι, διὰ τοῦτο
πᾶν μὲν τὸ ἐν ἀνθρώποις χρυσίον, πᾶν δὲ τὸ ἀργύ-
ριον, πάντα δὲ τὰ πολυτελέστατα ἐπειρᾶτο πρὸς ἑαυ-
τὸν ἀθροίζειν, ὁ δὲ οὕτως ἀντεσκευάσατο τὸν οἶκον*
7 *ὥστε τούτων μηδενὸς προσδεῖσθαι. εἰ δέ τις ταῦτα
ἀπιστεῖ, ἰδέτω μὲν οἵα οἰκία ἤρκει αὐτῷ, θεασάσθω
δὲ τὰς θύρας αὐτοῦ· εἰκάσειε γὰρ ἄν τις ἔτι ταύτας
ἐκείνας εἶναι ἅσπερ Ἀριστόδημος ὁ Ἡρακλέους ὅτε
κατῆλθε λαβὼν ἐπεστήσατο· πειράσθω δὲ θεάσασθαι
τὴν ἔνδον κατασκευήν, ἐννοησάτω δὲ ὡς ἐθοίναζεν ἐν
ταῖς θυσίαις, ἀκουσάτω δὲ ὡς ἐπὶ πολιτικοῦ καννά-*

§ 7 *Plut. Ag. 19 Ath. IV p. 138e, Plut. ib., Eustath. Il. p. 1344*

4 *ἄρχει* **A** *corr. Weiske* ‖ *τοῦτο* **A**, *corr.* G_2 7 *ἀγαθὸν τοὺς τῇ* **A**, *corr.* D_2N_2 *Reuchl.* 8 *πλείστους* (*στ a corr. profecta vid.*) **A** ‖ *ἐκρ. οὔθ'* (*θ in ras. m. 2*) **A** *ἐκρ. οὐχ* **D** 9 *γνώμης HSauppe* ‖ *ἐθελήσας* **A** *corr. Ddf. ἐθελήσαντος Hutch.* 16 *οὕτω κατεσκευάσατο Ddf. monente Schn.* 17 *τοῦτον* **A**, *corr.* D_2N_2 18 *θεάσθω* **A** *corr. Reuchl.* 19 *θύρας αὐτῆς malit Ddf.* ‖ *ὡς δοκεῖν εἶναι ταύτας ἐκείνας, ἃς ἐπέθηκεν Ἀρ. Plut.* 23 *κανάθρον* **A**

θρου κατῄει εἰς Ἀμύκλας ⟨ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ.⟩ τοιγαρ- 8
οῦν οὕτως ἐφαρμόσας τὰς δαπάνας ταῖς προσόδοις
οὐδὲν ἠναγκάζετο χρημάτων ἕνεκα ἄδικον πράττειν.
καίτοι καλὸν μὲν δοκεῖ εἶναι τείχη ἀνάλωτα κτᾶσθαι
ὑπὸ πολεμίων· πολὺ μέντοι ἔγωγε κάλλιον κρίνω τὸ
τὴν αὑτοῦ ψυχὴν ἀνάλωτον κατασκευάσαι καὶ ὑπὸ
χρημάτων καὶ ὑπὸ ἡδονῶν καὶ ὑπὸ φόβου.

Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ γε ὡς καὶ τὸν τρόπον ὑπεστήσατο IX
τῇ τοῦ Πέρσου ἀλαζονείᾳ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ μὲν τῷ
σπανίως ὁρᾶσθαι ἐσεμνύνετο, Ἀγησίλαος δὲ τῷ ἀεὶ
ἐμφανὴς εἶναι ἠγάλλετο, νομίζων αἰσχρουργίᾳ μὲν τὸ
ἀφανίζεσθαι πρέπειν, τῷ δὲ εἰς κάλλος βίῳ τὸ φῶς
μᾶλλον κόσμον παρέχειν. ἔπειτα δὲ ὁ μὲν τῷ δυσ- 2
πρόσοδος εἶναι ἐσεμνύνετο, ὁ δὲ τῷ πᾶσιν εὐπρόσοδος
εἶναι ἔχαιρε· καὶ ὁ μὲν ἡβρύνετο τῷ βραδέως δια-
πράττειν, ὁ δὲ τότε μάλιστα ἔχαιρεν ὁπότε τάχιστα
τυχόντας ὧν δέοιντο ἀποπέμποι. ἀλλὰ μὴν καὶ τὴν 3
εὐπάθειαν ὅσῳ ῥᾴονα καὶ εὐπορωτέραν Ἀγησίλαος
ἐπετήδευσεν ἄξιον κατανοῆσαι. τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ
πᾶσαν γῆν περιέρχονται μαστεύοντες τί ἂν ἡδέως
πίοι, μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι· ὅπως
γε μὴν καταδάρθοι οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα πραγμα-
τεύονται. Ἀγησίλαος δὲ διὰ τὸ φιλόπονος εἶναι πᾶν
μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως

§ 8 cf. Diog. Laërt. VI 13 19 *Ath. p. 144*[b] τῷ μὲν . . . *p. 204, 2* αὐτῷ

1 ἡ θυγ. αὐτοῦ *monente Casaubono ex Plut. add. Zeune*
4 ἵστασθαι *Rich.* 13 κόσμον (ν *a corr.*) A 14 εὐπρόσοδος (ο *medium ras. ex* ω) A 17 ἀποπέμποι (οι *m. 2 in ras.*) A ἀποπέμπειν D, *ft.* ⟨δύναιτο⟩ ἀποπέμπειν 21 μυρία δὲ *Kaibel*
22 καταδάρθοι (αρ *in ras. m. 2*) A καταδράθοι D ‖ οὐδ' (ου *ex* ο) A 24 μὲν διὰ τὸ *Ath. lib.* A *Marc.*

ἤσθιεν· εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι πᾶς τόπος ἱκα-
4 νὸς ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον πράττων ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς εὐφροσύναις ἀναστρέφοιτο, τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, συνελκυ-
5 στέον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα. εὔφραινε δὲ αὐτὸν καὶ τάδε ὅτι αὐτὸς μὲν ᾔδει τῇ τῶν θεῶν κατασκευῇ δυνάμενος ἀλύπως χρῆσθαι, τὸν δὲ ἑώρα φεύγοντα μὲν θάλπη, φεύγοντα δὲ ψύχη, δι' ἀσθένειαν ψυχῆς, οὐκ ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ θηρίων
6 τῶν ἀσθενεστάτων βίον μιμούμενον. ἐκεῖνό γε μὴν πῶς οὐ καλὸν καὶ μεγαλόγνωμον, τὸ αὐτὸν μὲν ἀνδρὸς ἔργοις καὶ κτήμασι κοσμεῖν τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, κύνας τε πολλοὺς θηρευτὰς καὶ ἵππους πολεμιστηρίους τρέφοντα, Κυνίσκαν δὲ ἀδελφὴν οὖσαν πεῖσαι ἁρματοτροφεῖν καὶ ἐπιδεῖξαι νικώσης αὐτῆς ὅτι τὸ θρέμμα τοῦτο οὐκ ἀνδραγαθίας ἀλλὰ πλούτου ἐπί-
7 δειγμά ἐστι. τόδε γε μὴν πῶς οὐ σαφῶς πρὸς τὸ γενναῖον ἔγνω ὅτι ἅρματι μὲν νικήσας τοὺς ἰδιώτας οὐδὲν ὀνομαστότερος ἂν γένοιτο, εἰ δὲ φίλην μὲν πάντων μάλιστα τὴν πόλιν ἔχοι, πλείστους δὲ φίλους καὶ ἀρίστους ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κεκτῆτο, νικῴη δὲ τὴν μὲν πατρίδα καὶ τοὺς ἑταίρους εὐεργετῶν, τοὺς δὲ ἀντιπάλους τιμωρούμενος, ὅτι ὄντως ἂν εἴη νικηφόρος τῶν καλλίστων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀγωνισμάτων καὶ ὀνομαστότατος καὶ ζῶν καὶ τελευτήσας γένοιτ' ἄν;

§ 5 cf. Plut. Ag. 14, Mor. p. 210ª § 6 cf. Plut. Ag. 20, Mor. q. 212ᵇ

6 αὐτῷ ταῖς ἀπὸ A ταῖς *del.* D_1N_1 αὐτῷ γῆς ἀπὸ περ. [τῆς γῆς] *Schn.* 9 θάλπηι (ι *eras.*) A 19 οὐδέ A, *corr.* D *m.* 2 20 ἂν εἴη γένοιτο A εἴη *del.* D_1 22 κέκτηται A *corr. Steph.*

Ἐγὼ μὲν οὖν ⟨τὰ⟩ τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαον. ταῦτα X
γὰρ οὐχ ὥσπερ εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος
μὲν ἂν εἴη, οἰκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ⟨ἄν⟩, καὶ εἰ νόσου
δὲ πολεμίοις ἐμπεσούσης κρατήσειεν, εὐτυχέστερος
μὲν ἂν εἴη, στρατηγικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν· ὁ δὲ
καρτερίᾳ μὲν πρωτεύων ἔνθα πονεῖν καιρός, ἀλκῇ δὲ
ὅπου ἀνδρείας ἀγών, γνώμῃ δὲ ὅπου βουλῆς ἔργον,
οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ἀνὴρ ἀγαθὸς παντελῶς ἂν
νομίζεσθαι. εἰ δὲ καλὸν εὕρημα ἀνθρώποις στάθμη 2
καὶ κανὼν πρὸς τὸ ὀρθὰ ἐργάζεσθαι, καλὸν ἄν μοι
δοκεῖ ἡ Ἀγησιλάου ἀρετὴ παράδειγμα γενέσθαι τοῖς
ἀνδραγαθίαν ἀσκεῖν βουλομένοις. τίς γὰρ ἂν ἢ θεοσεβῆ
μιμούμενος ἀνόσιος γένοιτο ἢ δίκαιον ἄδικος ἢ
σώφρονα ὑβριστὴς ἢ ἐγκρατῆ ἀκρατής; καὶ γὰρ δὴ
οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ ἄλλων βασιλεύειν ὡς ἐπὶ τῷ ἑαυτοῦ
ἄρχειν ἐμεγαλύνετο, οὐδ' ἐπὶ τῷ πρὸς τοὺς πολεμίους
ἀλλ' ἐπὶ τῷ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ἡγεῖσθαι τοῖς
πολίταις. ἀλλὰ γὰρ μὴ ὅτι τετελευτηκὼς ἐπαινεῖται 3
τούτου ἕνεκα θρῆνόν τις τοῦτον τὸν λόγον νομισάτω,
ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἐγκώμιον. πρῶτον μὲν γὰρ ἅπερ
ζῶν ἤκουε ταὐτὰ καὶ νῦν λέγεται περὶ αὐτοῦ, ἔπειτα
δὲ τί καὶ πλέον θρήνου ἄπεστιν ἢ βίος τε εὐκλεὴς καὶ
θάνατος ὡραῖος; ἐγκωμίων δὲ τί ἀξιώτερον ἢ νῖκαί
τε αἱ κάλλισται καὶ ἔργα τὰ πλείστου ἄξια; δικαίως 4
δ' ἂν ἐκεῖνός γε μακαρίζοιτο ὃς εὐθὺς μὲν ἐκ παιδὸς
ἐρασθεὶς τοῦ εὐκλεὴς γενέσθαι ἔτυχε τούτου μάλιστα

1 τὰ add. *Reuchl.* || Ἀγησιλάου *Rsk.* 8 ἂν *add.* GNL_2M_2
7 βουλῆς (βου *in macula m. 2*) A (βου *in spatio relicto m. 2*) D
10 ἀγαθὰ (ἀγαθ *in macula m. 2*) A ὀρθὰ *Valck. cf. Aesch.* *III 199, Ath. XIII p. 564*^{c}, *idem ut vid.* A *pr.* 11 δοκεῖ εἶναι ἡ A εἶναι *del. Steph.* 21 ταῦτα A *corr. Rich.*

τῶν καθ' ἑαυτόν· φιλοτιμότατος δὲ πεφυκὼς ἀήττη-
τος διετέλεσεν, ἐπεὶ βασιλεὺς ἐγένετο. ἀφικόμενος
δὲ ἐπὶ τὸ μήκιστον ἀνθρωπίνου αἰῶνος ἀναμάρτητος
ἐτελεύτησε καὶ περὶ τούτους ὧν ἡγεῖτο καὶ πρὸς ἐκεί-
νους οἷς ἐπολέμει.

XI Βούλομαι δὲ καὶ ἐν κεφαλαίοις ἐπανελθεῖν τὴν ἀρε-
τὴν αὐτοῦ, ὡς ἂν ὁ ἔπαινος εὐμνημονεστέρως ἔχῃ.
Ἀγησίλαος ἱερὰ μὲν καὶ τὰ ἐν τοῖς πολεμίοις ἐσέβετο,
ἡγούμενος τοὺς θεοὺς οὐχ ἧττον ἐν τῇ πολεμίᾳ χρῆ-
ναι ἢ ἐν τῇ φιλίᾳ συμμάχους ποιεῖσθαι. ἱκέτας δὲ
θεῶν οὐδὲ ἐχθροὺς ἐβιάζετο, νομίζων ἄλογον εἶναι
τοὺς μὲν ἐξ ἱερῶν κλέπτοντας ἱεροσύλους καλεῖν,
τοὺς δὲ βωμῶν ἱκέτας ἀποσπῶντας εὐσεβεῖς ἡγεῖσθαι.
2 ἐκεῖνός γε μὴν ὑμνῶν οὔποτ' ἔληγεν ὡς τοὺς θεοὺς
οἴοιτο οὐδὲν ἧττον ὁσίοις ἔργοις ἢ ἁγνοῖς ἱεροῖς ἥδε-
σθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁπότε εὐτυχοίη, οὐκ ἀνθρώπων
ὑπερεφρόνει, ἀλλὰ θεοῖς χάριν ᾔδει. καὶ θαρρῶν
πλείονα ἔθυεν ἢ ὀκνῶν ηὔχετο. εἴθιστο δὲ φοβού-
μενος μὲν ἱλαρὸς φαίνεσθαι, εὐτυχῶν δὲ πρᾷος εἶναι.
3 τῶν γε μὴν φίλων οὐ τοὺς δυνατωτάτους ἀλλὰ τοὺς
προθυμοτάτους μάλιστα ἠσπάζετο. ἐμίσει δὲ οὐκ εἴ
τις κακῶς πάσχων ἠμύνετο, ἀλλ' εἴ τις εὐεργετού-
μενος ἀχάριστος φαίνοιτο. ἔχαιρε δὲ τοὺς μὲν αἰ-
σχροκερδεῖς πένητας ὁρῶν, τοὺς δὲ δικαίους πλου-
σίους ποιῶν, βουλόμενος τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀδικίας
4 κερδαλεωτέραν καθιστάναι. ἤσκει δὲ ἐξομιλεῖν ⟨μὲν⟩

XI 1 cf. Nep. Ag. 4, 7

8 μὲν ἱερὰ A *corr. Reuchl* 14 ἐκεῖνό γε *Rsk.* 18 ἔθυσεν *(ras. correctum)* A 26 μὲν *add. m. 2* A *om.* D

παντοδαποῖς, χρῆσθαι δὲ τοῖς ἀγαθοῖς. ὁπότε δὲ ψε-
γόντων ἢ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἧττον ᾤετο
καταμανθάνειν ⟨τοὺς⟩ τῶν λεγόντων τρόπους ἢ περὶ
ὧν λέγοιεν. καὶ τοὺς μὲν ὑπὸ φίλων ἐξαπατωμένους
οὐκ ἔψεγε, τοὺς δὲ ὑπὸ πολεμίων πάμπαν κατεμέμ-
φετο, καὶ τὸ μὲν ἀπιστοῦντας ἐξαπατᾶν σοφὸν ἔκρινε,
τὸ δὲ πιστεύοντας ἀνόσιον. ἐπαινούμενος δὲ ἔχαιρεν 5
ὑπὸ τῶν καὶ ψέγειν ἐθελόντων τὰ μὴ ἀρεστά, καὶ τῶν
παρρησιαζομένων οὐδένα ἤχθραινε, τοὺς δὲ κρυψίνους
ὥσπερ ἐνέδρας ἐφυλάττετο. τούς γε μὴν διαβόλους
μᾶλλον ἢ τοὺς κλέπτας ἐμίσει, μείζω ζημίαν ἡγούμε-
νος φίλων ἢ χρημάτων στερίσκεσθαι. καὶ τὰς μὲν 6
τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτίας πρᾴως ἔφερε, τὰς δὲ τῶν ἀρ-
χόντων μεγάλας ἦγε, κρίνων τοὺς μὲν ὀλίγα, τοὺς δὲ
πολλὰ κακῶς διατιθέναι. τῇ δὲ βασιλείᾳ προσήκειν
ἐνόμιζεν οὐ ῥᾳδιουργίαν ἀλλὰ καλοκἀγαθίαν. καὶ 7
τοῦ μὲν σώματος εἰκόνα στήσασθαι ἀπέσχετο, πολ-
λῶν αὐτῷ τοῦτο δωρεῖσθαι ἐθελόντων, τῆς δὲ ψυχῆς
οὐδέποτε ἐπαύετο μνημεῖα διαπονούμενος, ἡγούμενος
τὸ μὲν ἀνδριαντοποιῶν, τὸ δὲ αὑτοῦ ἔργον εἶναι, καὶ
τὸ μὲν πλουσίων, τὸ δὲ τῶν ἀγαθῶν. χρήμασί γε μὴν 8
οὐ μόνον δικαίως ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίως ἐχρῆτο, τῷ μὲν
δικαίῳ ἀρκεῖν ἡγούμενος τὸ ἐᾶν τὰ ἀλλότρια, τῷ δὲ
ἐλευθερίῳ καὶ τῶν ἑαυτοῦ προσωφελητέον εἶναι. ἀεὶ
δὲ δεισιδαίμων ἦν, νομίζων τοὺς μὲν καλῶς ζῶντας

1 *Plut. Mor. p. 208*[d] ὁπότε . . . 4 λέγοιεν § 5 *Plut. Mor. p. 55*[d] § 7 *cf. Plut. Mor. p. 191*[d] *210*[d] *215*[a]

2 τινῶν *Plut.* ‖ δεῖν *post* ᾤετο *add. Plut.* 3 τοὺς *om.* A *add. Plut. Reuchl.* 9 κρυψινόους A *corr. Ddf.* 14 μεγάλως N 16 καλλοκαγαθίαν (*ras. correctum*) A 17 στήσεσθαι A *corr. Steph.* 20 ἀνδριαντοποιὸν (*corr. m. 2*) A 24 κὰκ τῶν *Rich.* ‖ αἰεὶ A

οὔπω εὐδαίμονας, τοὺς δὲ εὐκλεῶς τετελευτηκότας
9 *ἤδη μακαρίους. μείζω δὲ συμφορὰν ἔκρινε τὸ γιγνώ-*
σκοντα ἢ ἀγνοοῦντα ἀμελεῖν τῶν ἀγαθῶν. δόξης δὲ
οὐδεμιᾶς ἤρα ἧς οὐκ ἐξεπόνει τὰ ἴδια. μετ' ὀλίγων
δέ μοι ἐδόκει ἀνθρώπων οὐ καρτερίαν τὴν ἀρετὴν
ἀλλ' εὐπάθειαν νομίζειν· ἐπαινούμενος γοῦν ἔχαιρε
μᾶλλον ἢ χρήματα κτώμενος. ἀλλὰ μὴν ἀνδρείαν γε
τὸ πλέον μετ' εὐβουλίας ἢ μετὰ κινδύνων ἐπεδείκνυτο,
10 *καὶ σοφίαν ἔργῳ μᾶλλον ἢ λόγοις ἤσκει. πρᾳότατος*
γε μὴν φίλοις ὢν ἐχθροῖς φοβερώτατος ἦν· καὶ πόνοις
μάλιστα ἀντέχων ἑταίροις ἥδιστα ὑπεῖκε, καλῶν ἔργων
μᾶλλον ἢ τῶν καλῶν σωμάτων ἐπιθυμῶν. ἔν γε μὴν
ταῖς εὐπραξίαις σωφρονεῖν ἐπιστάμενος ἐν τοῖς δεινοῖς
11 *εὐθαρσὴς ἐδύνατο εἶναι. καὶ τὸ εὔχαρι οὐ σκώμμασιν*
ἀλλὰ τρόπῳ ἐπετήδευε, καὶ τῷ μεγαλόφρονι οὐ σὺν
ὕβρει ἀλλὰ σὺν γνώμῃ ἐχρῆτο· τῶν γοῦν ὑπεραύχων
καταφρονῶν τῶν μετρίων ταπεινότερος ἦν. καὶ γὰρ
ἐκαλλωπίζετο τῇ μὲν ἀμφὶ τὸ σῶμα φαυλότητι, τῷ
δ' ἀμφὶ τὸ στράτευμα κόσμῳ <*καὶ*> *τῷ μὲν αὐτὸς ὡς*
ἐλαχίστων δεῖσθαι, τῷ δὲ τοὺς φίλους ὡς πλεῖστα
12 *ὠφελεῖν. πρὸς δὲ τούτοις βαρύτατος μὲν ἀνταγω-*
νιστὴς ἦν, κουφότατος δὲ κρατήσας· ἐχθροῖς μὲν δυσεξ
απάτητος, φίλοις δὲ εὐπαραπειστότατος. ἀεὶ δὲ τιθεὶς
τὰ τῶν φίλων ἀσφαλῶς ἀεὶ ἀμαυροῦν τὰ τῶν πολε-

3 *Stob.* 29, 71 δόξης . . . 4 ἐξεπονεῖτο

4 ἐξεπονεῖτο (*om.* τὰ ἴδια) *Stob.* ἐξεπονεῖτο ἰδίᾳ *Steph.*, *sed cf. Cyr. I 5, 7. 9* 9 λόγω (ω *in ras. m. 2*) **A** λόγοις (ι *add. m. 2*) **D** 10 καὶ πολεμίοις *Hagen* κ. πονηροῖς *Born.*, *sed cf. Cyn.* 9, 10 15 τὸ μεγαλόφρον **A**, *corr.* **M** 19 καὶ τῷ μὲν (*vel* τῷ δ' αὐτὸς μὲν) *Weiske* τῷ δὲ **A** 20 τοὺς δὲ φίλ. (*om.* τῷ δὲ) *Schaef.* 23 εὐπαραπιστότατος **A** *corr. Reuchl.* ‖ αἰεὶ **A** 24 *item*

μίων ἔργον εἶχεν. ἐκεῖνον οἱ μὲν συγγενεῖς φιλοκη- 13
δεμόνα ἐκάλουν, οἱ δὲ χρώμενοι ἀπροφάσιστον, οἱ δ' ὑπουργήσαντές τι μνήμονα, οἱ δ' ἀδικούμενοι ἐπίκουρον, οἵ γε μὴν συγκινδυνεύοντες μετὰ θεοὺς σωτῆρα.
δοκεῖ δ' ἔμοιγε καὶ τόδε μόνος ἀνθρώπων ἐπιδεῖξαι 14
ὅτι ἡ μὲν τοῦ σώματος ἰσχὺς γηράσκει, ἡ δὲ τῆς ψυχῆς ῥώμη τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀγήρατός ἐστιν. ἐκεῖνος γοῦν οὐκ ἀπεῖπε μεγάλην καὶ καλὴν ἐπικτώμενος ⟨δόξαν, ἕως καὶ⟩ τὸ σῶμα φέρειν ἐδύνατο τὴν
τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ῥώμην. τοιγαροῦν ποίας οὐ νεότητος 15
κρεῖττον τὸ ἐκείνου γῆρας ἐφάνη; τίς μὲν γὰρ τοῖς ἐχθροῖς ἀκμάζων οὕτω φοβερὸς ἦν ὡς Ἀγησίλαος τὸ μήκιστον τοῦ αἰῶνος ἔχων; τίνος δ' ἐκποδὼν γενομένου μᾶλλον ἥσθησαν οἱ πολέμιοι ἢ Ἀγησιλάου καίπερ γηραιοῦ τελευτήσαντος; τίς δὲ συμμάχοις θάρρος παρέσχεν ὅσον Ἀγησίλαος, καίπερ ἤδη πρὸς τῷ στόματι τοῦ βίου ὤν; τίνα δὲ νέον οἱ φίλοι πλέον ἐπόθησαν
ἢ Ἀγησίλαον γηραιὸν ἀποθανόντα; οὕτω δὲ τελέως 16
ὁ ἀνὴρ τῇ πατρίδι ὠφέλιμος ὢν διεγένετο ὡς καὶ τετελευτηκὼς ἤδη ἔτι μεγαλείως ὠφελῶν τὴν πόλιν εἰς τὴν ἀίδιον οἴκησιν κατηγάγετο, μνημεῖα μὲν τῆς ἑαυτοῦ ἀρετῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν κτησάμενος, τῆς δὲ βασιλικῆς ταφῆς ἐν τῇ πατρίδι τυχών.

10 *Stob. Flor. 117, 6 ποίας . . .* 11 *γῆρας, Plut. Mor. p. 784*[e] *ποίας γὰρ . . .* 18 *ἀποθανόντα*

8 *ἐφιέμενος deinde lac. 5 vel. 6 litt.* **AD** (*καὶ add.* **D**[2]) *δόξαν εἰ καὶ μὴ Victorius ex* **S** *ἕως καὶ Rsk. ἐπικτώμενος temptavi cf. Hell. VII 1, 3* 10 *νεότητος οὐ Stob. Plut.* 15 *θάρσος* **A** *Plut.* ‖ *παρέσχεν ἢ Ἀγ. Plut.* 16 *τῷ τέρματι Plut.* 17 *τί δὲ νέοι φίλοι* **A** *ex Plut. corr. Hutch.* 22 *στησάμενος Rich.* 23 *subscr. ἀγησίλαος ξενοφῶντος* **A**

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΔΙΚΑΣΤΑΣ.

1 *Σωκράτους δὲ ἄξιόν μοι δοκεῖ εἶναι μεμνῆσθαι καὶ ὡς ἐπειδὴ ἐκλήθη εἰς τὴν δίκην ἐβουλεύσατο περί τε τῆς ἀπολογίας καὶ τῆς τελευτῆς τοῦ βίου. γεγράφασι μὲν οὖν περὶ τούτου καὶ ἄλλοι καὶ πάντες ἔτυχον τῆς μεγαληγορίας αὐτοῦ· ᾧ καὶ δῆλον ὅτι τῷ ὄντι οὕτως ἐρρήθη ὑπὸ Σωκράτους. ἀλλ' ὅτι ἤδη ἑαυτῷ ἡγεῖτο αἱρετώτερον εἶναι τοῦ βίου θάνατον, τοῦτο οὐ διεσαφήνισαν· ὥστε ἀφρονεστέρα αὐτοῦ φαίνεται εἶναι*
2 *ἡ μεγαληγορία. Ἑρμογένης μέντοι ὁ Ἱππονίκου ἑταῖρός τε ἦν αὐτῷ καὶ ἐξήγγειλε περὶ αὐτοῦ τοιαῦτα ὥστε πρέπουσαν φαίνεσθαι τὴν μεγαληγορίαν αὐτοῦ τῇ διανοίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ ἔφη ὁρῶν αὐτὸν περὶ πάντων*
3 *μᾶλλον διαλεγόμενον ἢ περὶ τῆς δίκης εἰπεῖν, Οὐκ ἐχρῆν μέντοι σκοπεῖν, ὦ Σώκρατες, καὶ ὅ τι ἀπολο-*

11 *sq. Comm. IV 8, 4 sq.* **15** *cf. Oec. 11, 12*

1 *titulo* ξενοφῶντος *praefixit* **C** *Reuchl.* **2** πρὸς τοὺς δικ *del. March., quod absunt a Stobaeo et Diog. Laert. II 57* **4** προσεκλήθη *Rich., sed cf. Hell. I 7, 14* **6** ἔτυχον *particip. desiderat Rich., sed cf. Plat. Resp. VII 523b, Thuc. II 35* **9** τὸν θάν. *Schaef., sed cf. § 9* **11** ἑτ. ὢν αὐτῷ ἐξηγγ. *Krüger, sed cf. Plat. Ap. 21a* **13** πρέπουσαν *omissum in mg. add.* **B** *m. 2* **16** καὶ ὅτι] ὅτι καὶ *Schn.*

γήσῃ; τὸν δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἀποκρίνασθαι, Οὐ γὰρ δοκῶ σοι ἀπολογεῖσθαι μελετῶν διαβεβιωκέναι; ἐπεὶ δ' αὐτὸν ἐρέσθαι, Πῶς; Ὅτι οὐδὲν ἄδικον διαγεγένημαι ποιῶν· ἥνπερ νομίζω μελέτην εἶναι καλλίστην ἀπολογίας. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν πάλιν λέγειν, Οὐχ ὁρᾷς τὰ **4** Ἀθηναίων δικαστήρια ὡς πολλάκις μὲν οὐδὲν ἀδικοῦντας λόγῳ ἀχθεσθέντες ἀπέκτειναν, πολλάκις δὲ ἀδικοῦντας ἢ ἐκ τοῦ λόγου οἰκτίσαντες ἢ ἐπιχαρίτως εἰπόντας ἀπέλυσαν; Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, φάναι αὐτόν, καὶ δὶς ἤδη ἐπιχειρήσαντός μου σκοπεῖν περὶ τῆς ἀπολογίας ἐναντιοῦταί μοι τὸ δαιμόνιον. ὡς δὲ αὐτὸν εἰ- **5** πεῖν, Θαυμαστὰ λέγεις, τὸν δ' αὖ ἀποκρίνασθαι, Ἢ θαυμαστὸν νομίζεις εἰ καὶ τῷ θεῷ δοκεῖ ἐμὲ βέλτιον εἶναι ἤδη τελευτᾶν; οὐκ οἶσθα ὅτι μέχρι μὲν τοῦδε οὐδενὶ ἀνθρώπων ὑφείμην βέλτιον ἐμοῦ βεβιωκέναι; ὅπερ γὰρ ἥδιστόν ἐστιν, ᾔδειν ὁσίως μοι καὶ δικαίως ἅπαντα τὸν βίον βεβιωμένον· ὥστε ἰσχυρῶς ἀγάμενος ἐμαυτὸν ταὐτὰ ηὕρισκον καὶ τοὺς ἐμοὶ συγγιγνομένους γιγνώσκοντας περὶ ἐμοῦ. νῦν δὲ εἰ ἔτι προβήσεται ἡ **6** ἡλικία, οἶδ' ὅτι ἀνάγκη ἔσται τὰ τοῦ γήρως ἐπιτελεῖσθαι καὶ ὁρᾶν τε χεῖρον καὶ ἀκούειν ἧσσον καὶ δυσμαθέστερον εἶναι καὶ ὧν ἔμαθον ἐπιλησμονέστερον. ἢν δὲ αἰσθάνωμαι χείρων γιγνόμενος καὶ καταμέμφωμαι

19 *sq. cf. Dio Chrys. XXVIII p. 535 R.*

2 ἔπειτα B *corr. Ddf. ex Comm* 7 ἀχθεσθέντες *Morelli ex Comm.* παραχθέντας B (ες *supra* ας *m. 2*) ταραχθέντες *Brylinger, cf. Herm. 43, 438* 8 οἰκτίσαντας *Steph., sed cf. Soph. Phil. 227* 12 τόνδ' αὖ *Schn* ‖ ἢ *Steph.* εἰ B 13 ἐμοὶ βέλτ. *Rich., sed cf. Comm.* 15 ὑφείμην ἂν *Steph. ex Comm.* 16 μοι C μὲν BA 18 συγγιγνομένους (συγ *in ras. m. 1, fuit ft.* ἂν) B 20 ἀποτελεῖσθαι B *ex Comm. corr. March.* 23 χεῖρον B (*corr. m. 2*)

ἐμαυτόν, πῶς ἄν, εἰπεῖν, ἐγὼ ἔτι ἂν ἡδέως βιοτεύοιμι;
7 ἴσως δέ τοι, φάναι αὐτόν, καὶ ὁ θεὸς δι' εὐμένειαν προξενεῖ μοι οὐ μόνον τὸ ἐν καιρῷ τῆς ἡλικίας καταλῦσαι τὸν βίον, ἀλλὰ καὶ τὸ ᾗ ῥᾷστα. ἢν γὰρ νῦν κατακριθῇ μου, δῆλον ὅτι ἐξέσται μοι τῇ τελευτῇ χρῆσθαι ἣ ῥᾴστη μὲν ὑπὸ τῶν τούτου ἐπιμεληθέντων κέκριται, ἀπραγμονεστάτη δὲ τοῖς φίλοις, πλεῖστον δὲ πόθον ἐμποιοῦσα τοῦ τελευτῶντος. ὅταν γὰρ ἄσχημον μὲν μηδὲν μηδὲ δυςχερές ⟨τις⟩ ἐν ταῖς γνώμαις τῶν παρόντων καταλείπηται, ὑγιὲς δὲ τὸ σῶμα ἔχων καὶ τὴν ψυχὴν δυναμένην φιλοφρονεῖσθαι ἀπομαραίνηται,
8 πῶς οὐκ ἀνάγκη τοῦτον ποθεινὸν εἶναι; ὀρθῶς δὲ οἱ θεοὶ τότε μου ἠναντιοῦντο, φάναι αὐτόν, τῇ τοῦ λόγου ἐπισκέψει ὅτε ἐδόκει ἡμῖν ζητητέα εἶναι ἐκ παντὸς τρόπου τὰ ἀποφευκτικά. εἰ γὰρ τοῦτο διεπραξάμην, δῆλον ὅτι ἡτοιμασάμην ἂν ἀντὶ τοῦ ἤδη λῆξαι τοῦ βίου ἢ νόσοις ἀλγυνόμενος τελευτῆσαι ἢ γήρᾳ, εἰς ὃ πάντα τὰ χαλεπὰ συρρεῖ καὶ μάλα ἔρημον τῶν εὐφροσυνῶν.
9 μὰ Δί', εἰπεῖν αὐτόν, ὦ Ἑρμόγενες, ἐγὼ ταῦτα οὐδὲ προθυμήσομαι, ἀλλ' ὅσων νομίζω καλῶν τετυχηκέναι καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων, καὶ ἣν ἐγὼ δόξαν ἔχω περὶ ἐμαυτοῦ, ταύτην ἀναφαίνων εἰ βαρυνῶ τοὺς δικαστάς, αἱρήσομαι τελευτᾶν μᾶλλον ἢ ἀνελευθέρως

2 διαμένειαν B (*corr. m. 2*) 5 κατακριθῆσαι B (σαι *eras.*) ‖ μοι B *corr. Rsk.* 8 τῶν τελευτῶν B *corr. Gesner* τῶν τελευτώντων *HSchenkl* 9 τις *hic addidi, post* ὑγιὲς δὲ *Lkl., post* καταλείπηται *CSchenkl* 10 καταλίπηται B *corr. Steph.* 13 μου *Reuchl* μὲν B μοι *pp. CSchenkl* 14 ὑμῖν *Weiske, sed cf.* § 4 18 ἔρημα B *corr. Schn.* 20 ὅσον B (*corr. m. 2*) ‖ πολλῶν τετ. B (καλῶν *supra* πολλῶν *m. 2*) τετ. καλῶν AC τετ. τιμῶν *Hirsch.* 22 ταῦτ' ἀναφ. *Hirsch.* ‖ βαρύνω B *corr. Hirsch.* ταῦτ' ἣν ἀναφαίνων βαρύνω *pp. March.*

*τὸ ζῆν ἔτι προσαιτῶν κερδῆναι τὸν πολὺ χείρω βίον
ἀντὶ θανάτου.*

Οὕτως δὲ γνόντα αὐτὸν ἔφη, ἐπειδὴ κατηγόρησαν 10
*αὐτοῦ οἱ ἀντίδικοι ὡς οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει
θεοὺς οὐ νομίζοι, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέροι
καὶ τοὺς νέους διαφθείροι, παρελθόντα εἰπεῖν, Ἀλλ'* 11
*ἐγώ, ὦ ἄνδρες, τοῦτο μὲν πρῶτον θαυμάζω Μελήτου
ὅτῳ ποτὲ γνοὺς λέγει ὡς ἐγὼ οὓς ἡ πόλις νομίζει
θεοὺς οὐ νομίζω· ἐπεὶ θύοντά γέ με ἐν ταῖς κοιναῖς
ἑορταῖς καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν καὶ ἄλλοι οἱ
παρατυγχάνοντες ἑώρων κἂν αὐτὸς Μέλητος, εἰ ἐβού-
λετο. καινά γε μὴν δαιμόνια πῶς ἂν ἐγὼ εἰσφέροιμι* 12
*λέγων ὅτι θεοῦ μοι φωνὴ φαίνεται σημαίνουσα ὅ τι
χρὴ ποιεῖν; καὶ γὰρ οἱ φθόγγοις οἰωνῶν καὶ οἱ φήμαις
ἀνθρώπων χρώμενοι φωναῖς δήπου τεκμαίρονται.
βροντὰς δὲ ἀμφιλέξει τις ἢ μὴ φωνεῖν ἢ μὴ μέγιστον
οἰωνιστήριον εἶναι; ἡ δὲ Πυθοῖ ἐν τῷ τρίποδι ἱέρεια
οὐ καὶ αὐτὴ φωνῇ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ διαγγέλλει; ἀλλὰ* 13
*μέντοι καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν θεὸν τὸ μέλλον, καὶ
τὸ προσημαίνειν ᾧ βούλεται, καὶ τοῦτο, ὥσπερ ἐγώ
φημι, οὕτω πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσιν. ἀλλ'
οἱ μὲν οἰωνούς τε καὶ φήμας καὶ συμβόλους τε καὶ*

3 *Diog. Laërt. II 5, 40, Plat. Ap.* 24[b] 4 *sq. Comm. I 1, 1*

3 ἔφη εἰπεῖν B (ἐπειδὴ *s. v. m. 2*) εἰπεῖν *del. Lkl.* ἔφη *delere malit Ddf.* 4 ἡ μὲν B, *corr.* C *cf. Comm.* ‖ νομίζειν *eraso* ν *in fine* B 8 *post* γνοὺς *add.* τεκμηρίῳ *Cob.* τρόπῳ *March., sed cf. Cyr. I 3, 5* 9 καιναῖς B (οι *s. v. m. 2*) 10 καὶ οἱ ἄλλοι AC 11 καὶ B *corr. Rich.* 13 μοι *est in* BAC ‖ σημαίνοντος *Hirsch.* 15 τεκμαίρωνται B *corr.* C 16 βρονταῖς B (β *et* αις *in ras. m. 2*) *corr. Gesner* ‖ τίς *Reuchl* 17 εἰ δὲ B (ἡ *s. v. m. 3*) 18 αὐτῆι B (*corr. m. 2*) 19 καὶ *post* μέντοι *om.* B (*add. s. v. m. 2*) 22 συμβούλους B (υ *prius eras.*)

μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι, ἐγὼ
δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ, καὶ οἶμαι οὕτως ὀνομάζων
καὶ ἀληθέστερα καὶ ὁσιώτερα λέγειν τῶν τοῖς ὄρνισιν
ἀνατιθέντων τὴν τῶν θεῶν δύναμιν. ὥς γε μὴν οὐ
ψεύδομαι κατὰ τοῦ θεοῦ καὶ τοῦτ' ἔχω τεκμήριον· καὶ
γὰρ τῶν φίλων πολλοῖς δὴ ἐξαγγείλας τὰ τοῦ θεοῦ
14 συμβουλεύματα οὐδεπώποτε ψευσάμενος ἐφάνην. ἐπεὶ
δὲ ταῦτ' ἀκούοντες οἱ δικασταὶ ἐθορύβουν, οἱ μὲν
ἀπιστοῦντες τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ καὶ φθονοῦντες,
εἰ καὶ παρὰ θεῶν μειζόνων ἢ αὐτοὶ τυγχάνοι, πάλιν
εἰπεῖν τὸν Σωκράτην, Ἄγε δὴ ἀκούσατε καὶ ἄλλα, ἵνα
ἔτι μᾶλλον οἱ βουλόμενοι ὑμῶν ἀπιστῶσι τῷ ἐμὲ τετι-
μῆσθαι ὑπὸ δαιμόνων. Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπε-
ρωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμοῦ πολλῶν παρόντων
ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ
μήτε ἐλευθεριώτερον μήτε δικαιότερον μήτε σωφρο-
15 νέστερον. ὡς δ' αὖ ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ δικασταὶ ἔτι
μᾶλλον εἰκότως ἐθορύβουν, αὖθις εἰπεῖν τὸν Σωκρά-
τη, Ἀλλὰ μείζω μέν, ὦ ἄνδρες, εἶπεν ὁ θεὸς ἐν χρη-
σμοῖς περὶ Λυκούργου τοῦ Λακεδαιμονίοις νομοθετή-
σαντος ἢ περὶ ἐμοῦ. λέγεται γὰρ εἰς τὸν ναὸν εἰσιόντα
προσειπεῖν αὐτόν, Φροντίζω πότερα θεόν σε εἴπω ἢ
ἄνθρωπον. ἐμὲ δὲ θεῷ μὲν οὐκ ἤκασεν, ἀνθρώπων

13 *Ath. V 218ᵉ* Χαιρεφῶντος . . . 16 σωφρονέστερον *Plat. Ap. 21ᵃ*

1 μάντ. νομίζουσι *Voigtländer, sed cf. Comm.* § 4 5 καὶ τούτου C A (*corr. ex* τοῦτ') 10 εἴ τις καὶ *Cob.* παρὰ θεῶν καὶ *CSchenkl* 13 ἐπερωτήσαντος *Ath., sed cf. An. VII 6, 4* 14 ὑπὲρ ἐμοῦ *Ath.* ‖ πολλῶν παρόντων *post* Ἀπ. *collocat Ath.* 16 μήτε ἐλευθ. *om. Ath.* ‖ μήτε σοφώτερον *add. Ernesti* 17 ταῦτ'] α *s. v. add.* B *m. 2* 18 ἐθορ. εἰκότ. *Reuchl.* εἰκότως *del. Cob.* 19 ἄλλα B 23 θεῶν B *ras. corr.* ‖ εἴασεν B *corr. m. 2*

δὲ πολλῷ προέκρινεν ὑπερφέρειν. ὅμως δὲ ὑμεῖς μηδὲ
ταῦτα εἰκῇ πιστεύσητε τῷ θεῷ, ἀλλὰ καθ' ἓν ἕκαστον
ἐπισκοπεῖτε ὧν εἶπεν ὁ θεός. τίνα μὲν γὰρ ἐπίστασθε 16
ἧσσον ἐμοῦ δουλεύοντα ταῖς τοῦ σώματος ἐπιθυμίαις;
τίνα δὲ ἀνθρώπων ἐλευθεριώτερον, ὃς παρ' οὐδενὸς
οὔτε δῶρα οὔτε μισθὸν δέχομαι; δικαιότερον δὲ τίνα
ἂν εἰκότως νομίσαιτε τοῦ πρὸς τὰ παρόντα συνηρμο-
σμένου, ὡς τῶν ἀλλοτρίων μηδενὸς προσδεῖσθαι; σο-
φὸν δὲ πῶς οὐκ ἄν τις εἰκότως ἄνδρα φήσειεν εἶναι ὃς
ἐξ ὅτουπερ ξυνιέναι τὰ λεγόμενα ἠρξάμην οὐπώποτε
διέλειπον καὶ ζητῶν καὶ μανθάνων ὅ τι ἐδυνάμην ἀγα-
θόν; ὡς δὲ οὐ μάτην ἐπόνουν οὐ δοκεῖ ὑμῖν καὶ τάδε 17
τεκμήρια εἶναι, τὸ πολλοὺς μὲν πολίτας τῶν ἀρετῆς
ἐφιεμένων, πολλοὺς δὲ ξένων ἐκ πάντων προαιρεῖσθαι
ἐμοὶ ξυνεῖναι; ἐκείνου δὲ τί φήσομεν αἴτιον εἶναι, τοῦ
πάντας εἰδέναι ὅτι ἐγὼ ἥκιστ' ⟨ἂν⟩ ἔχοιμι χρήματα
ἀντιδιδόναι, ὅμως πολλοὺς ἐπιθυμεῖν ἐμοί τι δω-
ρεῖσθαι; τὸ δ' ἐμὲ μὲν μηδ' ὑφ' ἑνὸς ἀπαιτεῖσθαι εὐ-
εργεσίαν, ἐμοὶ δὲ πολλοὺς ὁμολογεῖν χάριτας ὀφείλειν;
τὸ δ' ἐν τῇ πολιορκίᾳ τοὺς μὲν ἄλλους οἰκτίρειν ἑαυ- 18
τούς, ἐμὲ δὲ μηδὲν ἀπορώτερον διάγειν ἢ ὅτε τὰ μά-
λιστα ἡ πόλις εὐδαιμόνει; τὸ δὲ τοὺς ἄλλους μὲν τὰς
εὐπαθείας ἐκ τῆς ἀγορᾶς πολυτελεῖς πορίζεσθαι, ἐμὲ

22 *Conv.* 4, 41

1 πολλῶν B *corr. Reuchl.* 7 νομίσετε B (η *s. v. m. 2*) *corr. Schaef.* || τοῦ οὕτω πρὸς *Rsk.* 11 διέλιπον C 15 φήσομαι B (εν *s. v. m. 2*) 16 *post* πάντας *add.* μὲν *Schn.* πάντων εἰδότων *Cob. malim* εἰδότας *cf. Oec.* 12, 3 || ἥκιστα B ἂν *add. Schn.* 17 δὲ *post* ὅμως *add. Schn.* 18 τοῦ δ' *Gesner, sed cf. Comm.* I 4, 12 || εὐεργεσίας B *corr. Steph.* 20 τοῦ δ' *Gesner* 21 ὅτι B (*corr. m. 3*) 22 εὐδαιμονεῖ B *corr.* A *m. 2* C || τοῦ δὲ *Gesner*

δὲ ἐκ τῆς ψυχῆς ἄνευ δαπάνης ἡδίους ἐκείνων μηχα-
νᾶσθαι; εἴ γε μὴν ὅσα εἴρηκα περὶ ἐμαυτοῦ, μηδεὶς
δύναιτ' ἂν ἐξελέγξαι με ὡς ψεύδομαι, πῶς οὐκ ἂν ἤδη
δικαίως καὶ ὑπὸ θεῶν καὶ ὑπ' ἀνθρώπων ἐπαινοίμην;
19 ἀλλ' ὅμως σύ με φής, ὦ Μέλητε, τοιαῦτα ἐπιτηδεύ-
οντα τοὺς νέους διαφθείρειν; καίτοι ἐπιστάμεθα μὲν
δήπου τίνες εἰσὶ νέων διαφθοραί· σὺ δὲ εἰπὲ εἴ τινα
οἶσθα ὑπ' ἐμοῦ γεγενημένον ἢ ἐξ εὐσεβοῦς ἀνόσιον ἢ
ἐκ σώφρονος ὑβριστὴν ἢ ἐξ εὐδιαίτου πολυδάπανον ἢ
καὶ ἐκ μετριοπότου οἰνόφλυγα ἢ ἐκ φιλοπόνου μαλακὸν
20 ἢ ἄλλης πονηρᾶς ἡδονῆς ἡσσημένον. Ἀλλὰ ναὶ μὰ
Δί', ἔφη ὁ Μέλητος, ἐκείνους οἶδα οὓς σὺ πέπεικας
σοὶ πείθεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς γειναμένοις. Ὁμολογῶ,
φάναι τὸν Σωκράτη, περί γε παιδείας· τοῦτο γὰρ
ἴσασιν ἐμοὶ μεμεληκός. περὶ δὲ ὑγιείας τοῖς ἰατροῖς
μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι πείθονται ἢ τοῖς γονεῦσι· καὶ
ἐν ταῖς ἐκκλησίαις γε πάντες δήπου οἱ Ἀθηναῖοι
τοῖς φρονιμώτατα λέγουσι πείθονται μᾶλλον ἢ τοῖς
προσήκουσιν. οὐ γὰρ δὴ καὶ στρατηγοὺς αἱρεῖσθε καὶ
πρὸ πατέρων καὶ πρὸ ἀδελφῶν, καὶ ναὶ μὰ Δία γε
ὑμεῖς πρὸ ὑμῶν αὐτῶν, οὓς ἂν ἡγῆσθε περὶ τῶν πο-
λεμικῶν φρονιμωτάτους εἶναι; Οὕτω γάρ, φάναι τὸν
Μέλητον, ὦ Σώκρατες, καὶ συμφέρει καὶ νομίζεται.
21 Οὔκουν, εἰπεῖν τὸν Σωκράτη, θαυμαστὸν καὶ τοῦτό
σοι δοκεῖ εἶναι, τὸ ἐν μὲν ταῖς ἄλλαις πράξεσι μὴ μό-
νον ἰσομοιρίας τυγχάνειν τοὺς κρατίστους, ἀλλὰ καὶ
προτετιμῆσθαι, ἐμὲ δέ, <ὅτι> περὶ τοῦ μεγίστου ἀγαθοῦ

10 καὶ *Born.* ὡς B *del. Gesner* 12 ἐνίους οἶδα *Rich.* 13 γεναμένοις B (*corr. m. 3*) 14 τούτου *Cob.* 21 ἡγεῖσθε B *corr. Reuchl.* 26 ἰσομοιρία.ς B 27 ὅτι *add. Steph.* ὃς *Castalio*

ἀνθρώποις, περὶ παιδείας, βέλτιστος εἶναι ὑπό τινων προκρίνομαι, τούτου ἕνεκα θανάτου ὑπὸ σοῦ διώκεσθαι;

Ἐρρήθη μὲν δῆλον ὅτι τούτων πλείονα ὑπό τε 22
αὐτοῦ καὶ τῶν συναγορευόντων φίλων αὐτῷ. ἀλλ' ἐγὼ οὐ τὰ πάντα εἰπεῖν τὰ ἐκ τῆς δίκης ἐσπούδασα, ἀλλ' ἤρκεσέ μοι δηλῶσαι ὅτι Σωκράτης τὸ μὲν μήτε περὶ θεοὺς ἀσεβὴς μήτε περὶ ἀνθρώπους ἄδικος φανῆναι περὶ παντὸς ἐποιεῖτο· τὸ δὲ μὴ ἀποθανεῖν οὐκ 23
ᾤετο λιπαρητέον εἶναι, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ἤδη ἐνόμιζεν ἑαυτῷ τελευτᾶν. ὅτι δὲ οὕτως ἐγίγνωσκε καταδηλότερον ἐγένετο, ἐπειδὴ ἡ δίκη διεψηφίσθη. πρῶτον μὲν γὰρ κελευόμενος ὑποτιμᾶσθαι οὔτε αὐτὸς ὑπετιμήσατο οὔτε τοὺς φίλους εἴασεν, ἀλλὰ καὶ ἔλεγεν ὅτι τὸ ὑποτιμᾶσθαι ὁμολογοῦντος εἴη ἀδικεῖν. ἔπειτα τῶν ἑταίρων ἐκκλέψαι βουλομένων αὐτὸν οὐκ ἐφέσπετο, ἀλλὰ καὶ ἐπισκῶψαι ἐδόκει, ἐρόμενος εἴ που εἰδεῖέν τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ.

Ὡς δὲ τέλος εἶχεν ἡ δίκη, εἰπεῖν αὐτόν, Ἀλλ', ὦ 24
ἄνδρες, τοὺς μὲν διδάσκοντας τοὺς μάρτυρας ὡς χρὴ ἐπιορκοῦντας καταψευδομαρτυρεῖν ἐμοῦ καὶ τοὺς πειθομένους τούτοις ἀνάγκη ἐστὶ πολλὴν ἑαυτοῖς συνειδέναι ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν· ἐμοὶ δὲ τί προσήκει νῦν μεῖον φρονεῖν ἢ πρὶν κατακριθῆναι, μηδὲν ἐλεγχθέντι ὡς πεποίηκά τι ὧν ἐγράψαντό με; οὔτε γὰρ ἔγωγε ἀντὶ

1 εἰν. εἰ ὑπὸ A_2 C 7 ἤρκησε B (*corr. m. 2*) ‖ τότε μὲν B *corr. Reuchl.* τό τε *Frick* 8 περὶ *in mg. add. m. 2* B *ante* θεοὺς ‖ ἀσεβῆσαι B *corr. Rsk. Hirsch.* 10 ἐνόμισεν *Steph.* 12 ἐγίγνετο ACH ‖ ἐπειδὴ ἡ *est in* BC ‖ διαψηφίσθη B (κατε *s. v. m. 2*) 13 αὐτῶν B (αὐτὸν *m. 2*) *corr.* C A *m. 2* 16 αὐτῶν B (*corr. m. 1*) ‖ ἐφείπετο B *m. 2* ἐπείθετο *Hirsch.* 22 πολλὴ B *corr.* C A *m. 2* 25 ὡς πεπ. τι *del. Cob.* ‖ ἐγράψατο *Reuchl.* ‖ οὐδὲ γὰρ *Hartung*

Διὸς καὶ Ἥρας καὶ τῶν σὺν τούτοις θεῶν οὔτε θύων
τισὶ καινοῖς δαίμοσιν οὔτε ὀμνὺς [οὔτε] ὀνομάζων ἄλλους
25 *θεοὺς ἀναπέφηνα. τούς γε μὴν νέους πῶς ἂν δια-*
φθείροιμι, καρτερίᾳ καὶ εὐτελείᾳ προσεθίζων; ἐφ'
οἷς γε μὴν ἔργοις κεῖται θάνατος ἡ ζημία, ἱεροσυλίᾳ,
τοιχωρυχίᾳ, ἀνδραποδίσει, πόλεως προδοσίᾳ, οὐδ' αὐ-
τοὶ οἱ ἀντίδικοι τούτων πρᾶξαί τι κατ' ἐμοῦ φασιν.
ὥστε θαυμαστὸν ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι ὅπου ποτὲ ἐφάνη
26 *ὑμῖν τὸ τοῦ θανάτου ἔργον ἐμοὶ ἄξιον. ἀλλ' οὐδὲ*
μέντοι ὅτι ἀδίκως ἀποθνήσκω, διὰ τοῦτο μεῖον
φροντητέον· οὐ γὰρ ἐμοὶ ἀλλὰ τοῖς καταγνοῦσι τοῦτο
αἰσχρόν ἐστι. παραμυθεῖται δ' ἔτι με καὶ Παλαμήδης
ὁ παραπλησίως ἐμοὶ τελευτήσας· ἔτι γὰρ καὶ νῦν πολὺ
καλλίους ὕμνους παρέχεται Ὀδυσσέως τοῦ ἀδίκως
ἀποκτείναντος· ταὐτὸν οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ μαρτυρήσεται
ὑπό τε τοῦ ἐπιόντος καὶ ὑπὸ τοῦ παρεληλυθότος χρό-
νου ὅτι ἠδίκησα μὲν οὐδένα πώποτε οὐδὲ πονηρότερον
ἐποίησα, εὐεργέτουν δὲ τοὺς ἐμοὶ διαλεγομένους προῖκα
27 *διδάσκων ὅ τι ἐδυνάμην ἀγαθόν. εἰπὼν δὲ ταῦτα*
μάλα ὁμολογουμένως δὴ τοῖς εἰρημένοις ἀπήει καὶ

8 *sq. Comm. I 2, 62* 8 *Stob. Flor. 7, 81 (III 7, 58 H)* **θαυμαστὸν . . . § 27 θάνατος**, *omissis § 26 παραμυθεῖται . . . ἀγαθόν* 9 *sq. Comm. IV 8, 9; 2, 33*

2 κακοῖς B *(corr. m. 2)* ‖ *οὔτε delevi Herm. 43, 439 οὔτε νομίζων Schaef.* 4 *καρτερίαν καὶ εὐτέλειαν* B *corr. Rsk.* 6 *ἀνδραπόδισις et προδωσία* B (o *corr. m. 2) corr. Zeune* 8 *ὅπως ποτὲ ὑμῖν ἐφάνη τοῦ θανάτου ἔργον ἄξιον ἐμοὶ εἰργασμένον Stob. quod iniuria editores praeferunt τοῦ del. Cob. ἐμοῦ Gesner* 11 *οὔτε γὰρ Stob.* 12 *γάρ ante ἐστι in* B *expunctum om. Stob.* ‖ *δέ τί Rsk.* 15 *ταὐτὸν scripsi Herm. ib. αὐτὸν* B *αὐτόν· οὕτως οὖν εὖ οἶδ' Rsk.* ‖ *μαρτυρήσετε* B *corr. Steph.* 17 *ἠδικήσαμεν* B *(corr. m. 2)* 19 *εἰπὼν δὴ Stob. omisso altero δὴ*

ὄμμασι καὶ σχήματι καὶ βαδίσματι φαιδρός. ὡς δὲ
ᾔσθετο ἄρα τοὺς παρεπομένους δακρύοντας, Τί τοῦτο;
εἰπεῖν αὐτόν, ἦ ἄρτι δακρύετε; οὐ γὰρ πάλαι ἴστε ὅτι
ἐξ ὅτουπερ ἐγενόμην κατεψηφισμένος ἦν μου ὑπὸ τῆς
φύσεως θάνατος; ἀλλὰ μέντοι εἰ μὲν ἀγαθῶν ἐπιρ-
ρεόντων προαπόλλυμαι, δῆλον ὅτι ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς
εὔνοις λυπητέον· εἰ δὲ χαλεπῶν προσδοκωμένων κα-
ταλύω τὸν βίον, ἐγὼ μὲν οἶμαι ὡς εὐπραγοῦντος ἐμοῦ
πᾶσιν ὑμῖν εὐθυμητέον εἶναι. παρὼν δέ τις Ἀπολ- 28
λόδωρος, ἐπιθυμητὴς μὲν ἰσχυρῶς αὐτοῦ, ἄλλως δ'
εὐήθης, εἶπεν ἄρα, Ἀλλὰ τοῦτο ἔγωγε, ὦ Σώκρατες,
χαλεπώτατα φέρω ὅτι ὁρῶ σε ἀδίκως ἀποθνήσκοντα.
τὸν δὲ λέγεται καταψήσαντα αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν εἰ-
πεῖν, Σὺ δέ, ὦ φίλτατε Ἀπολλόδωρε, μᾶλλον ἂν
ἐβούλου με ὁρᾶν δικαίως ἢ ἀδίκως ἀποθνήσκοντα; καὶ
ἅμα ἐπιγελάσαι. λέγεται δὲ καὶ Ἄνυτον παριόντα 29
ἰδὼν εἰπεῖν, Ἀλλ' ὁ μὲν ἀνὴρ ὅδε κυδρός, ὡς μέγα
τι καὶ καλὸν διαπεπραγμένος, εἰ ἀπέκτονέ με, ὅτι αὐ-
τὸν τῶν μεγίστων ὑπὸ τῆς πόλεως ὁρῶν ἀξιούμενον
οὐκ ἔφην χρῆναι τὸν υἱὸν περὶ βύρσας παιδεύειν. ὡς
μοχθηρὸς οὗτος, ἔφη, ὃς οὐκ ἔοικεν εἰδέναι ὅτι ὁπό-

8 *cf. Gorg. Palam.* 1 9 *Stob.* 7, 75 (*III* 1, 81 *H*) παρὼν ... 16 ἐπιγελάσαι, *deinde in de. Trincavell.* λέγεται . . . 220, 2 ὁ νικῶν *Diog. Laërt. II* 5, 35

1 ὄμματι *Stob* ‖ σχήμασι B *ex Stob. corr. Zeune* 8 ἦ B (*corr. m.* 2) ‖ ἦστε *Cob.* ‖ ὅτι *om* B *add. Stob. post* ἐγεν. *add.* C 4 ὅτου παρεγενόμην A *Stob.* ‖ μοι B (*corr. m.* 2) 5 *ante* θάνατος *add.* ὁ B *m.* 2 6 τοῖς ἐμοὶ *Lkl.* 10 μὲν ὢν *Stob.* 11 εἰπεῖν (*om.* ἄρα) *Stob.* 12 ὅτι ὁρῶ *om. Stob.* 13 κατεψήσαντα B (*corr. m.* 2) 14 μάλ' ἂν B (*corr. m.* 2) 15 ἀδίκως *om. Stob. del. Cob.* 17 ὅδε γε *Stob.* (*Tr.*) 18 με οὕτως καὶ τῶν μεγίστων αὐτὸν *Stob.* (*Tr.*) 20 οὐκ ἔφην] οὐκέτι *Stob.* (*Tr.*) ‖ ὡς] ὦ *Stob.* 21 ὃς *Stob.* ὡς B

τερος ἡμῶν καὶ συμφορώτερα καὶ καλλίω εἰς τὸν ἀεὶ
30 χρόνον διαπέπρακται, οὗτός ἐστι καὶ ὁ νικῶν. ἀλλὰ μέντοι, φάναι αὐτόν, ἀνέθηκε μὲν καὶ Ὅμηρος ἔστιν οἷς τῶν ἐν καταλύσει τοῦ βίου προγιγνώσκειν τὰ μέλλοντα, βούλομαι δὲ καὶ ἐγὼ χρησμῳδῆσαί τι. συνεγενόμην γάρ ποτε βραχέα τῷ Ἀνύτου υἱῷ, καὶ ἔδοξέ μοι οὐκ ἄρρωστος τὴν ψυχὴν εἶναι· ὥστε φημὶ αὐτὸν ἐπὶ τῇ δουλοπρεπεῖ διατριβῇ ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ παρεσκεύακεν οὐ διαμενεῖν· διὰ δὲ τὸ μηδένα ἔχειν σπουδαῖον ἐπιμελητὴν προσπεσεῖσθαί τινι αἰσχρᾷ ἐπιθυμίᾳ, καὶ
31 προβήσεσθαι μέντοι πόρρω μοχθηρίας. ταῦτα δ' εἰπὼν οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ὁ νεανίσκος ἡσθεὶς οἴνῳ οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας ἐπαύετο πίνων, καὶ τέλος οὔτε τῇ ἑαυτοῦ πόλει οὔτε τοῖς φίλοις οὔτε αὑτῷ ἄξιος οὐδενὸς ἐγένετο. Ἄνυτος μὲν δὴ διὰ τὴν τοῦ υἱοῦ πονηρὰν παιδείαν καὶ διὰ τὴν αὑτοῦ ἀγνωμοσύνην ἔτι καὶ τετε-
32 λευτηκὼς τυγχάνει κακοδοξίας. Σωκράτης δὲ διὰ τὸ μεγαλύνειν ἑαυτὸν ἐν τῷ δικαστηρίῳ φθόνον ἐπαγόμενος μᾶλλον καταψηφίσασθαι ἑαυτοῦ ἐποίησε τοὺς δικαστάς. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ θεοφιλοῦς μοίρας τετυχηκέναι· τοῦ μὲν γὰρ βίου τὸ χαλεπώτατον ἀπέλιπε,
33 τῶν δὲ θανάτων τοῦ ῥᾴστου ἔτυχεν. ἐπεδείξατο δὲ τῆς ψυχῆς τὴν ῥώμην· ἐπεὶ γὰρ ἔγνω τοῦ ἔτι ζῆν τὸ

2 sq. cf. Plat. Ap. p. 39c 8 δουλοπρεπεῖ Poll. III 75
11 sq. cf. Plat. Men. p. 95a 21 sq. Comm. IV 8, 1

1 συμφορώτερος καὶ καλλίων Stob. (Tr.) 2 διαπέπλασται χείρων δέ ἐστιν ὁ Stob. (Tr.) ‖ ἔσται καὶ Rich. ‖ νεικῶν B (corr. m. 2) 9 διαμένειν B (corr. m. 2) 10 ἐπιμελέτην B (corr. m. 2) ‖ προπεσεῖσθε B (corr. m. 2) ‖ τινα B (ι s. v. m. 3) 14 ἑαυτοῦ del. Cob. 15 Ἄνυτος C αὐτὸς B Ἄνυτος ... 17 κακοδοξίας iniuria damnat Wetzel 18 ἐπαγαγόμενος Cob. 23 γνώμην B (corr. m. 1)

τεθνάναι αὐτῷ κρεῖσσον εἶναι, ὥσπερ οὐδὲ πρὸς τἆλλα
τἀγαθὰ προσάντης ἦν, οὐδὲ πρὸς τὸν θάνατον ἐμα-
λακίσατο, ἀλλ' ἱλαρῶς καὶ προσεδέχετο αὐτὸν καὶ ἐπε-
τελέσατο. ἐγὼ μὲν δὴ κατανοῶν τοῦ ἀνδρὸς τήν τε 34
σοφίαν καὶ τὴν γενναιότητα οὔτε μὴ μεμνῆσθαι δύνα-
μαι αὐτοῦ οὔτε μεμνημένος μὴ οὐκ ἐπαινεῖν. εἰ δέ τις
τῶν ἀρετῆς ἐφιεμένων ὠφελιμωτέρῳ τινὶ Σωκράτους
συνεγένετο, ἐκεῖνον ἐγὼ τὸν ἄνδρα ἀξιομακαριστότα-
τον νομίζω.

4 *sq. Comm. IV 8, 11*

1 κρεῖσσον ὂν *Cob.* ‖ τἆλλ' ἀγαθὰ *Rich., sed cf. Oec. 19, 16, Hier. 9, 5* 3 ἐπιτελέσατο B *(corr. m. 3)* 5 μὴ οὐ *Cob.* ‖ μεμνῆσθαι (η *in ras. m. 1*) B 6 *ft.* οὐ ποθεῖν *cf. Comm. et Ag. 11, 15*

INDEX NOMINUM ET RERUM.